

Елън Г. Уайт

ВЪЗПИТАНИЕ

Елън Уайт

ВЪЗПИТАНИЕ

Елън Г. Уайт

www.maranathamedia.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВИ ПРИНЦИПИ / 5

- Глава 1 - Източник и цел на истинското възпитание / 5
- Глава 2 - Едемското училище / 10
- Глава 3 - Познаването на доброто и злото / 12
- Глава 4 - Отношението на възпитанието към изкуплението / 15

ИЛЮСТРАЦИИ / 18

- Глава 5 - Възпитанието на Израил / 18
- Глава 6 - Училищата на пророците / 27
- Глава 7 Животът на велики мъже / 31
  - Данаил, посланик на небето / 33
  - Истинни и честни мъже / 35
  - Елисей, верен и в малките неща / 37
  - Мойсей, могъщ чрез вяра / 38
  - Павел, радостен в службата / 40

ГОСПОД – УЧИТЕЛ / 45

- Глава 8 - Изпратеният от Бога учител / 45
- Глава 9 - Едно описание на Неговите методи / 53
  - Преобразяващата сила на Христос / 54
  - От слабост към сила / 55

Урок в любов / 57

УРОЦИ ОТ ПРИРОДАТА / 62

- Глава 10 - Бог в природата / 62
- Глава 11 - Уроци от живота / 65
  - Законът на служенето / 65
  - Сеене с вяра / 66
  - Живот чрез смърт / 70
- Глава 12 - Други нагледни уроци / 73
  - Посланието на звездите / 74
  - Урок по доверие / 76

БИБЛИЯТА КАТО ВЪЗПИТАТЕЛ / 78

- Глава 13 - Умствена и духовна култура / 78
- Глава 14 - Науката и Библията / 82
- Глава 15 - Принципи и методи в деловите отношения / 88
  - Честни делови отношения / 93
- Глава 16 - Библейски биографии / 98
  - Чрез вяра към победа / 100
  - Дисциплината на страданието / 101
  - Изпитването на Йов / 103
- Глава 17 - Поезия и песен / 108
  - Силата на песента / 116
- Глава 18 - Тайните на Библията / 118
- Глава 19 - История и пророчество / 120
- Глава 20 - Поучаване и изучаване на Библията / 129

ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА / 135

- Глава 21 - Изучаване на физиологията / 135
- Глава 22 - Въздържание и правилно хранене / 140
  - Диета и умствено развитие / 142
- Глава 23 – Развлечение / 144
- Глава 24 - Ръчен труд / 149

ИЗГРАЖДАНЕ НА ХАРАКТЕРА / 156

- Глава 25 - Възпитание и характер / 156
- Глава 26 - Методи на преподаване / 160
- Глава 27 – Поведение / 167

Глава 28 - Влиянието на облеклото върху възпитанието / 172

Глава 29 – Съботата / 175

Глава 30 - Вяра и молитва / 176

Глава 31 - Делото на живота / 182

ПОМОЩНИК-УЧИТЕЛЯТ / 190

Глава 32 – Подготовка / 190

Глава 33 – Сътрудничество / 196

Глава 34 – Дисциплина / 199

Среща с дисциплината на живота / 204

ПО-ВИСШИЯ КУРС / 207

Глава 35 - Училището на бъдещия свят / 207

ПЪРВИ ПРИНЦИПИ

“Всички ние с открито лице отразяваме като огледало славата на Господ, и се преобразяваме в същия образ от слава в слава.”

Глава 1 — Източник и цел на истинското възпитание

“Познаването на святия е разум; “Запознай се сега с Него.”

Нашите представи за възпитанието са твърде тесни и ограничени. Нужен е по-широк възглед и по-висока цел. Истинско възпитание означава много повече от следване на известна наука. Означава много повече от една подготовка за земния живот. То обхваща цялото същество и целия възможен период на човешкото съществуване. Представява хармонично развитие на физическите, умствените и духовните сили. Подготвя ученика за радостта от служенето в този свят, както и за по-висшата радост от по-възвишената служба в бъдещия свят.

Източникът на такова възпитание е представен със следните думи на Священото писание, които посочват Безкрайния: В Него “са скрити всичките съкровища на премъдростта и на знанието” (Кол. 2:3). “Той има разсъждение и разум” (Йов 12:13).

Светът е имал своите велики учители - мъже с огромен интелект, които са направили обширни изследвания, мъже, чиито изявления са поощрявали хората към мислене и са откривали широки полета на знание. Тези мъже са били почитани като водачи и благодетели на своя род; но има Един, Който стои по-високо от тях. Ние можем да проследим редицата учители на света назад до времето, откогато се простират човешките сведения, но Светлината е съществувала и преди тях. Както луната и звездите от нашата слънчева система светят с отразена слънчева светлина, така и великите мислители на света, доколкото ученията им са истинни, отразяват лъчите на Слънцето на правдата. Всяка правдива мисъл, всеки проблясък на ума изхождат от Светлината на света.

В наше време много се говори за естеството и важноста на “по-висшето възпитание”. Истинското “по-висше възпитание” е възпитанието, което се предава от Този, у Когото има “мъдрост и сила” (Йов 12:13); из чиято уста излизат “знание и разум” (Пр. 2:6).

Всяко истинско знание и развитие имат своя източник в познанието за Бога. Където и да се обърнем - във физическото, умственото или духовното царство, каквото и да наблюдаваме извън разрушенията от греха, това познание се разкрива ясно пред нас. В каквато и насока да предприемем изследване с искреното намерение да се доберем до истината, винаги идваме в досег с невидимия, могъщ Разум, Който действа във всичко и чрез всичко. Умът на човека се приближава до ума на Бога - ограниченият се среща с Безграничния. Последниците от такава близост на общуването са нещо неопценимо за тялото, ума и душата.

В това общуване се крие най-висшето възпитание. То е Божият метод за развитието на човека. "Запознай се с Него" (Йов 22:21) е Божията вест към човечеството. Методът, изложен в тези думи, се прилагаше при възпитанието на бащата на човешкия род. Така Бог възпитаваше Адам, когато беше в святия Едем в славата на безгрешно мъжество.

За да разберем какво обхваща делото на възпитанието, нужно е да се съобразим както с естеството на човека, така и с целта, която Бог преследваше със създаването му. Трябва да имаме предвид също така промяната, настъпила в човешкото състояние чрез познаването на злото, както и по-нататъшния Божии план - да осъществи Бог първоначалната славна цел чрез възпитаване на човешката раса.

Излязъл от ръката на своя Творец, Адам носеше във физическото, умственото и духовното си естество едно подобие на своя Създател. "Бог създаде човека по Свой образ" (Бит. 1:27) и целта Му бе колкото по-дълго живее човекът, толкова по-пълно да отразява този образ, по-пълно да отразява славата на своя Творец. Имаше възможност всички негови способности да се развиват; капацитетът и силата им трябваше постоянно да се увеличават. Широко бе полето за тяхното развитие; славни бяха хоризонтите, които се откриваха пред тях за изследване. Тайните на видимата вселена - "чудесата на Съвършения в знание" (Йов 37:16), се предлагаха на човека за изучаване. Той имаше висшата привилегия да общува със своя Създател лице с лице и сърце със сърце. Ако останеше верен на Бога, всичко това щеше да продължи вечно. През безкрайните векове той щеше да продължава да черпи все по-нови съкровища от познания, да открива пресни извори на щастие и да придобива все по-ясни и по-ясни представи за мъдростта, силата и любовта на Бога. Щеше да изпълнява все по-пълно и по-пълно целта, за която бе създаден, и да отразява все по-пълно и по-пълно славата на Твореца.

Но с непослушанието това се осуети. Чрез греха Божественото подобие бе развалено и почти заличено. Физическите сили на човека отслабнаха, умствените му способности се намалиха и духовното му зрение се помрачи. Той стана подчинен на смъртта. Но все пак човечеството не бе оставена без надежда. Поради безкрайната си любов и милост Бог промисли спасителния план и на човека се подари един пробен живот. Да възстанови в човека образа на неговия Създател, да го върне обратно в съвършенството, в което бе създаден, да допринесе за развитието на тялото, ума и душата, за да се постигне целта на неговото създаване - ето това е делото на изкуплението. Това е и целта на възпитанието, великата цел на живота.

Любовта - основата на сътворението и изкуплението, е и основа на истинското възпитание. Тази истина се открива в дадения от Бога закон, като правило в живота. Първата и велика заповед е: "Да възлюбиш Господа твоя Бог с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичката си сила и с всичкия си ум..." (Лука 10:27). Да обичаме Него - Вечния, Безпределния, Всемогъщия, Всезнаещия, Всеприсъстващия, с всичката сила, ум и сърце, това означава да достигнем най-висшето развитие на всяка наша сила. Означава, че в цялото същество - тялото, ума, както и душата, трябва да бъде възстановен Божият образ.

И втората заповед е като първата: "Да възлюбиш ближния си, както себе си" (Матей 22:39). Законът на любовта изисква посвещаване на тялото, ума и душата в служба на Бога и нашите съчовеци. А тази служба, докато ни прави благословение за другите, донася най-голямото благословение и на нас. Несебелюбието обуславя всяко истинско развитие. Чрез несебелюбива служба ние постигаме най-високо развитие на всяка наша способност; все повече и повече съучастваме на Божественото естество, ставаме и годни за небето, защото приемаме небето в сърцата си.

Щом като Бог е източник на всяко истинско познание, то първата цел на възпитанието е да отправим умовете си към Божието откровение за самия Него. Адам и Ева получаваха своите познания чрез пряко общуване с Бога и се учеха от Него посредством творенията Му. Всичко създадено, в неговото първоначално съвършенство бе израз на Божиите мисли.

За Адам и Ева природата беше препълнена с Божествена мъдрост. Но с прегрешението на човека му бе отнета възможността да се учи от Бога чрез пряко общуване, а до голяма степен и чрез Неговите дела. Земята, накърнена и осквернена от греха, отразява само смъртно славата на Създателя. Вярно е, че Неговите нагледни уроци не са заличени. На всяка страница от големия том

на Неговите творения все още може да се проследи почерка Му. Природата все още говори за своя Създател. Тези откровения обаче са частични и непълни; и в нашето паднало състояние, с отслабнали сили и ограничен възглед ние не сме способни да ги тълкуваме правилно. Нужно ни е и онова по-пълно откровение на самия Бог, което Той ни дава в писаното Си слово.

Свещените писания са съвършеният образец на истината и затова като такива трябва да бъдат поставяни на първо място във възпитанието. За да получим възпитание, достойно за името си, ние трябва да получим и познание за Бога - Създателя, и за Христос - Изкупителя, така, както са ни разкрити в Свещеното слово.

Всяко човешко същество, създадено по Божии образ, е надарено със сила, подобна на силата на Създателя - индивидуалност, способност да мисли и да твори. Точно хората с развита такава сила носят отговорности, водят предприятия, влияят на характера. Делото на истинското възпитание е да развие тази сила; да обучи младежите да мислят, а не само да отразяват чужди мисли. Вместо да ограничават своето изучаване само върху онова, което хора са казали и написали, учещите трябва да бъдат насочвани към изворите на истината, към необятните полета за изследване в природата и откровението. Нека изучават и обсъждат великите факти на дълга и своето предназначение, и умът им ще се развива и укрепва. Учебните институти могат да подготвят вместо образовани слабаци, хора, способни да мислят и да творят, господари, а не роби на обстоятелствата, хора, които притежават широк светоглед, яснота на мисълта и смелост в убежденията.

Такова възпитание постига повече от умствена дисциплина и физическо обучение. Укрепва характера така, че истината и правдата да не стават жертви на себелюбиви желания или светски амбиции. То закриля ума от злото. Вместо някоя завладяваща страст да се превърне в унищожителна сила, всяка подбуда и желание биват доведени в съгласие с великите принципи на правото. Когато човек съзерцава съвършенството на Христовия характер, умът се подновява и душата се преобразява в Божия образ.

Кое възпитание може да бъде по-висше от това? Какво може да бъде равностойно на него?

*“Не може да се придобие със злато
и сребро не може да се претегли в замяна с нея.
Не може се оцени с офирско злато,
със скъпоценен оникс и сапфир.*

*Злато и кристал не могат да се сравни с нея,
нищо може да се размени с вещи от най-чисто злато.
Не ще се спомене корал или кристал за покупката ѝ.
Защото цената на мъдростта е по-висока
от скъпоценните камъни” (Йов 28:15-18).*

Божият идеал за Неговите деца е по-висок и от най-възвишената човешка мисъл. Святост - това е целта, която трябва да бъде достигната. Пред учещия е открит път на постоянен напредък. Той има да постигне една цел, да се издигне до един образец, който включва всичко добро, чисто и благородно. Той ще напредва колкото е възможно по-бързо и по-далеч във всяка област на истинското знание. Но неговите усилия ще бъдат насочени към цели, толкова по-възвишени от себелюбивите и земни интереси, колкото небесата стоят по-високо от земята.

Онзи, който съдейства на Божествения план за запознаване на младите хора с Бога и за оформяване на техния характер в хармония с Неговия, извършва възвишено и благородно дело. Като поражда желание за постигане на Божия идеал, той предлага едно възпитание, което е високо като небесата и обширно като вселената; възпитание, което не може да бъде завършено в този живот, но ще бъде продължено и в бъдещия; възпитание, което осигурява на успешния ученик паспорта за преминаване от земното подготвително училище към по-висшата степен, горното училище.

Глава 2 - Едемското училище

“Блажен е онзи човек, който намери мъдрост.”

Възпитателната система, установена на земята в началото, трябваше да бъде модел за човека през времето след това. Като илюстрация на нейните принципи в Едем се основа училище - дома на нашите първи родители. Градината на Едем беше класната стая, природата - учебникът, самият Създател - учителят, а родителите на човешката фамилия - учениците.

Създадени да бъдат “образ и слава на Бога”, Адам и Ева получиха дарби, достойни за тяхното високо предназначение. С грациозно и симетрично телосложение, правилни и красиви черти, с лица светещи с цвета на здравето и със светлината на радостта и надеждата, те носеха във външността си подобие на своя Творец. Но тази прилика не се откриваше само във физическото им естество. Всяка способност на ума и душата отразяваха славата на Създателя. Надарени с високи умствени и духовни дарби, Адам и Ева бяха направени малко по-долни от ангелите (по Евр. 2:9), за да могат не само да схващат чудесата на видимата вселена, но и да разбират моралните отговорности и задължения.

“И Господ Бог насади градината на изток в Едем и постави там човека, когото беше създал. И Господ Бог направи да произраства от земята всяко дърво, що е красиво на глед и добро за храна, както и дървото на живота всред градината...” (Бит. 2:8, 9). Тук, сред красивите сцени на природата, незасегнати от греха, нашите първи родители трябваше да получат своето възпитание.

В интереса Си към Своите деца нашият небесен Баща лично ръководеше възпитанието им. Често те биваха посещавани от Неговите вестители - святите ангели, и от тях получаваха съвети и наставления. Много пъти, когато се разхождаха из градината в хладината на деня, чуваха гласа на Бога и общуваха лице с лице с Вечния. Неговите мисли за тях бяха “мисли на мир, а не на зло”. Всяко Негово намерение бе за тяхното най-голямо добро.

На Адам и Ева бе поверена грижата за градината, за да я обработват и да я пазят (по Бит. 2:15). Макар богати с всичко, което Владетелят на вселената можеше да достави, те не трябваше да бездействат. Определи им се полезно занимание като благословение, което да укрепва тялото, да разширява ума и развива характера им.

Книгата на природата, която разкриваше пред тях своите живи уроци, предоставяше един неизчерпаем източник на наставления и наслада.

На всяко листо в гората и камък по планините, във всяка блестяща звезда, в земята, в морето и в небето бе написано Божието име. Жителите на Едем разговаряха както с одушевеното, така и с неодушевеното творение - с листата, цветята и дърветата и с всяко живо създание, от левиатана във водите, до най-малката частица в слънчевия лъч - като събираха от всяко едно от тях сведения за тайните на живота им. Божията слава в небесата, неизброимите светове в тяхното постоянно въртене, "равновесието на облаците" (Йов 37:16 - ЦП), тайните на светлината и звука, на деня и нощта - всички тези неща бяха предмет на изучаване от учениците на първото земно училище.

Законите и действията на природата, както и великите принципи на истината, които управляват духовния всемир, бяха разкрити пред умовете им от безпределния Автор на всичко. Техните умствени и духовни сили се развиваха в "светлината на познаването на Божията слава" (2 Кор. 4:6) и те изпитваха най-висшите удоволствия от своето свято съществуване.

Когато излезе от ръката на Твореца, не само райската градина, но и цялата земя беше извънредно красива. Никакво петно от грях или сянка на смърт не помрачаваше красивото творение. Божията слава "покри небето и земята бе пълна с хваление към Него", "звездите на зората пееха заедно и всичките Божии синове възклицаваха от радост" (Авакум 3:3; Йов 38:7). Така земята беше подходяща емблема на Този, Който е "многомилостив и истинен" (Изм. 34:6 - ЦП); подходящ предмет за изучаване от тези, които бяха направени по Негов образ. Едемската градина беше образец на това, което Бог желаше да стане цялата земя и Неговата цел бе: когато нарасне по брой, човешкото семейство да основава и други домове и училища, подобни на дадените от Него. Така с течение на времето цялата земя би могла да се изпълни с домове и училища, където биха се изучавали Божиите слова и дела, и където през безкрайните векове учениците биха се подготвяли да отразяват по-пълно светлината от познанието на Неговата слава.

Глава 3 - Познаването на доброто и злото

“Когато отказаха да имат Бог в познанието си,” безчувственото им сърце се помрачи.”

Сътворени невинни и святи, нашите първи родители не бяха поставени извън възможността да извършат зло. Бог можеше да ги сътвори без сила да нарушават Неговите изисквания; но в такъв случай не би могло да има никакво развитие на характера; тяхната служба не би била доброволна, а принудителна. Затова Той им даде силата да избират да отдават или да не отдават послушание. И преди да получеха напълно всичките благословения, които желаше да им даде, любовта и верността им трябваше да бъдат изпитани.

В Едемската градина се намираще “дървото на познаване доброто и на злото... и Господ Бог заповяда на човека, казвайки: От всяко дърво в градината свободно да ядеш, но от дървото за познаване доброто и злото да не ядеш от него” (Бит. 2:9-17). Божията воля бе Адам и Ева да не познават злото. Познаването на доброто им бе дадено щедро; но познаването на злото - на греха и неговите последици, на уморителния труд, на тревожните грижи, на разочарованието и скръбта, на болката и смъртта - това бе задържано от тях, защото Бог ги обичаше.

Докато Бог търсеше доброто за човека, Сатана търсеше неговата гибел. Когато Ева, незачитайки съвета на Господа относно забраненото дърво, дръзна да се приближи до него, тя се досегна до своя враг. Като възбуди интереса и любопитството ѝ, Сатана продължи нататък - да отрича Божието слово и да всява недоверие към Божията мъдрост и доброта. На изявлението на жената относно дървото за познаване на доброто и на злото: “Бог каза: Да не ядете от него, нито да се допрете до него, за да не умрете”, изкушителят отговори: “Никак няма да умрете, но знае Бог, че в деня, когато ядете от него, ще ви се отворят очите и ще бъдете като Бога, да познавате доброто и злото”.

Сатана желаше да им внуши, че познаването на доброто смесено със зло би било голямо благословение за тях и че Бог, забранявайки им да ядат от плода на дървото, задържаше от тях нещо много добро. Сатана настояваше, че именно поради чудните свойства на дървото да предава мъдрост и сила Бог им бе забранил да вкусат от него, и че по този начин им пречи да достигнат до по-благородно развитие и по-голямо щастие. Той заяви, че сам е ял от забраненото дърво и като резултат придобил силата на говора; че ако и те

ядат от него, ще се издигнат до по-възвишена сфера на съществуване и ще навлязат в по-обширно поле на познание.

Сатана твърдеше, че е получил голямо добро като е ял от забраненото дърво, но не даде да се разбере, че поради престъплението си той бе изхвърлен от небето. Това беше лъжа, но така прикрита в одеждата на очевидна истина, че Ева, омаяна, поласкана, съблазнена, не различа измамата. И пожела това, което Бог бе забранил, изпита недоверие в Неговата мъдрост. Ева захвърли вярата, ключът на знанието.

Когато Ева видя, "че дървото беше добро за храна и че беше приятно за очите, дърво желателно, за да дава знание, взе от плода му, та яде" (Бит. 3:6). Плодът беше приятен на вкус, и като ядеше, като че ли чувстваше в себе си съживителна сила и си въобразяваше, че навлиза в по-висша сфера на съществуване. След като сама престъпи заповедта, стана изкустителка и на мъжа си, "та и той яде".

"Ще ви се отворят очите", бе казал врагът; "ще бъдете като Бога да познавате доброто и злото" (Бит. 3:5). Очите им наистина се отвориха, но какво печално проглеждане бе това! Всичко, което спечелиха от разкритото пред очите им бе познаването на злото, проклятието на греха. В самия плод нямаше нищо отровно и грехът не се състоеше само в отдаване на апетита. Недоверието в Божията доброта и в Неговото Слово, отхвърлянето на авторитета Му направиха нашите първи родители престъпници, станаха причина за познаване на злото в света. Станаха причина да се разтворят вратите за всякакъв вид лъжа и заблуда.

Човекът изгуби всичко, защото избра да се вслуша в думите на измамника, а не в Словото на Този, Който е Истина, Който единствен разбира нещата истински. От смесването на злото с доброто умът му се обърка и умствените и духовните му сили се загъпиха. Никога повече той нямаше да може да оценява доброто, което Бог бе дал тъй щедро.

Адам и Ева бяха избрали да познаят злото, и ако искаха да си възвърнат изгубеното положение, можеха да спечелят отново, но при неблагоприятните условия, които сами си бяха навлекли. Те не трябваше да живеят повече в Едем, защото неговото съвършенство не би могло да ги учи на уроците, които сега бе необходимо да научат. С неизказана скръб се сбогуваха с красивата обстановка и заживяха в земята, върху която почиваше проклятието на греха.

Бог каза на Адам: "Понеже си послушал гласа на жена си и си ял от дървото, за което ти заповядах, като ти казах: Да не ядеш от него, то проклета

да бъде земята поради тебе; със скръб ще се прехранваш от нея през всичките дни на живота си. Тръни и бодили ще ти ражда и ти ще ядеш от полската трева. С пот на лицето си ще ядеш хляб, докато се върнеш в земята, защото от нея си взет; понеже си пръст и в пръстта ще се върнеш” (Бит. 3:17-19).

Земята бе поразена от проклятието, но природата щеше да продължава да е учебник за човека. Сега тя не можеше да представи само доброто, защото злото се виждаше навсякъде, опетнявайки със своя оскверняващ допир земята, морето и въздуха. Там, където някога бе написан само характерът на Бога - познаването на доброто, сега бе написан и характерът на Сатана - познаването на злото. От тази природа, открила познаването на доброто и злото, човекът трябваше постоянно да получава предупреждения за последиците от греха.

В увяхващото цвете и окапващия лист Адам и неговата другарка видяха първите признаци на деградация. На умовете ясно им бе натрапен страшният факт, че всяко живо нещо трябва да умре. Даже и въздухът, от който зависеше животът им, носеше зародишите на смъртта.

Постоянно им бе напомняно също и за тяхното изгубено владичество. Адам беше като цар над по-нисшите създания и докато бе верен на Бога, цялата природа признаваше неговата власт; но когато съгреша, бе лишен от нея. Бунтовният дух, на който сам бе дал достъп, се разпротря и върху цялото животинско царство. По този начин не само животът на човека, но и естеството на животните, на горските дървета, на полската трева, въздухът, който той вдишваше, всичко разказваше печалната история на познаването на злото.

Но човекът не бе изоставен на резултатите от злото, което сам бе избрал. В произнесената над Сатана присъда се загатваше за изкупление. “Ще поставя и вражда между тебе и жената, каза Бог, и между твоето потомство и нейното потомство; то ще ти нарани главата, а ти ще му нараниш петата” (Бит. 3:15). Тази присъда, изречена в присъствието на нашите първи родители, бе за тях едно обещание. Преди да бяха чули за тръните и бодилите, за труда и скръбта, които щяха да ги съпътстват в живота, или за пръстта, в която трябваше да се върнат, чуха думи, които не можеха да не ги обнадеждат. Всичко изгубено чрез отстъпването пред Сатана, можеше да се спечели отново чрез Христос.

Изречената вест се потвърждава и от природата. Дори и опетнена от греха, тя говори не само за сътворение, но и за изкупление. Въпреки че земята свидетелства за проклятието чрез явните знаци на разрушението, тя е все още

красива и богата със знаците на животодаващата сила. Дърветата отгърсват листата си само за да се облекат в нова зеленина; цветята умират, за да изникнат в нова красота; във всяка нова проява на творческа сила се дава уверението, че ние можем да бъдем сътворени наново “в правда и светост на истината” (Еф. 4:24). Така, самите предмети и действия на природата, които ни напомнят тъй живо за нашата голяма загуба, стават за нас вестители на надежда.

Докъдето се простира злото се чува и гласът на нашия Баща, приканващ чадата Си да видят в последиците от злото естеството на греха, като ги предупреждава да отхвърлят злото и ги поканва да приемат доброто.

Глава 4 - Отношението на възпитанието към изкуплението

“Светлината на познанието на Божията слава в лицето на Исус Христос.”

Чрез греха човекът бе отделен от Бога. И в мрака на безкрайната нощ би останал завинаги отделен от Бога, ако не бе изкупителният план. Чрез жертвата на Спасителя за човека пак стана възможно общуването с Бога. Ние не можем да се явим лично в Неговото присъствие, поради греха в нас не можем да гледаме лицето Му, но можем да Го виждаме и да общуваме с Него чрез Исус, Спасителя. “Светлината на ...Божията слава се открива “в лицето Исус Христово.” Бог е “в Христа” примиряващ “света със Себе Си” (2 Кор. 4:6; 5:19).

“И Словото стана плът и пребиваваше между нас... пълно с благодат и истина.” “В него бе животът и животът бе светлина на човеците” (Йоан 1:14; 1:4). Животът и смъртта на Христос - цената на нашето изкупление, не са за нас само обещание и залог за живот, не са само средство да ни се разкрият съкровищата на мъдростта. А са едно по-обширно, по-висше откровение на Неговия характер, за което дори и святите същества от Едем не знаеха.

И докато Христос отваря небето за човека, то животът, който Той вселява, отваря човешкото сърце за небето. Грехът не само ни откъсва от Бога, но и унищожава както желанието, така и възможността на човешката душа да познае Бога. Христовата мисия се състои в това - да разтури действието на злото. Исус има силата да съживи и да възстанови парализираните от грях сили на душата, помрачения ум и извратената воля. Той отваря за нас богатствата на вселената и чрез Него се предава силата да се разпознават и присвояват тези съкровища.

Христос “светлината, която осветлява всеки човек, идеше на света” (Йоан 1:9). Както чрез Христос всяко човешко същество има живот, така и чрез Него всяка душа получава лъч от Божествена светлина. Във всяко сърце съществува не само умствена, но и духовна сила, чувство за правда, желание за добро. Но срещу тези принципи се бори вражеска сила. Резултатът от яденето от дървото за познаване на доброто и злото се изявява в опитността на всеки човек. В естеството му има наклонност към злото, сила, на която той не може да се противи, без да бъде подпомогнат. За да й устои и да достигне идеала, приеман в дълбините на душата си като единствено достоен, той може да намери помощ само при една-единствена сила - силата Христос.

Най-голямата нужда на човека е да сътрудничи с тази сила. Най-високата цел при всяко възпитание трябва да бъде именно това сътрудничество.

Истинският учител не се задоволява в второкачествена работа. Не се задоволява да насочва учениците си към образец, стоящ по-ниско от най-високия образец, който биха могли да достигнат. Не се задоволява да им предава само технически познания, да прави от тях само способни счетоводители, майстори занаятчии, успешни търговци. Неговата амбиция е, да ги вдъхнови с принципи на истина, послушание, честност, праведност и чистота - принципи, които ще ги направят положителна сила за стабилизирането и издигането на обществото. Истинският учител желае те да научат над всичко друго великия урок на живота - несебелюбивата служба.

Тези принципи стават жива сила за оформяване на характера чрез запознаване на душата с Христос, чрез приемане на Неговата мъдрост за водач на сърцето и живота. Образува ли се този съюз, ученикът е намерил източника на мъдростта. Той има на разположение силата, която може да осъществи в него най-благородните му идеали. Има случая да се сдобие с най-висшето възпитание за живота в този свят. А получи ли го тук, той се записва в онзи курс на обучение, който обхваща и вечността.

В най-висш смисъл делото на възпитанието и делото на изкуплението са едно, защото при възпитанието, както и при изкуплението, "никой не може да положи друга основа, освен положената, която е Исус Христос." "Защото Отец благоволи да всели в Него свършената пълнота" (1 Кор. 3:11; Кол. 1:19).

При променените обстоятелства истинското възпитание пак е в съгласие с плана на Създателя, плана на едемското училище. Адам и Ева получаваха наставления чрез непосредствено общуване с Бога, а ние гледаме "светлината на... Божията слава в лицето Исус Христово."

Великите принципи на възпитанието са непроменими. "Утвърдени са до вечни векове" (Пс. 111:8), защото са принципи на Божия характер. Първата и постоянна цел на учителя трябва да бъде да помогне на ученика да ги схване и да влезе във връзка с Христос, за да станат те управляваща сила в живота му. Учителят, който си поставя тази цел, е всъщност сътрудник на Христос и Бога.

ИЛЮСТРАЦИИ

“Каквото е писано някога е било написано за наше поучение.”

Глава 5 - Възпитанието на Израил

“Така Господ сам го води. “...настави го, опази го като зеницата на окото Си.”

Установената в рая възпитателна система се съсредоточаваше в семейството. Адам беше “Божий” (Лука 3:38) и децата на Всевишния получаваха наставления непосредствено от своя Баща. Тяхното училище беше в най-истинския смисъл на думата семейно училище.

В Божествения план за възпитанието, приспособен за състоянието на човека след грехопадението, Христос е представител на Отца, свързващата халка между Бога и човека; Той е великият учител на човечеството. И нареди мъжете и жените да бъдат негови представители. Семейството беше училището и родителите - учителите.

Съсредоточеното в семейството възпитание, бе онова, което се прилагаше в дните на патриарсите. За така организирани училища Бог бе, Който създаде най-благоприятните за развитието на характера условия. Народът, който бе под ръководството Му, продължаваше да спазва плана за живеене, начертан от Него още в началото. Онези обаче, които се отделиха от Бога, си съградиха градове и събирайки се в тях се хвалеха с блясъка, великолепието и пороците създаващи и днес гордостта и проклятието на света. Но хората, които се придържаха към Божиите принципи на живот, обитаваха сред полетата и хълмовете. Обработваха земята и имаха големи стада. При този свободен и независим живот, пълен със случаи за работа, учене и размишление, те се учеха от Бога и поучаваха и чадата си за Божиите дела и пътища.

Този метод на възпитание Бог желаше да установи в Израил. Но когато бяха изведени от Египет, между тях имаше само малцина подготвени да работят заедно с Бога за възпитанието на децата. Самите родители се нуждаеха от наставления и дисциплина. Жертви на дългогодишно робство, те бяха невежи, необучени и в упадък. Имаха много слаби познания за Бога и твърде малка вяра в Него. Бяха объркани от фалшиви учения и покварени от дългогодишното пребиваване между езичниците. Бог желаше да ги издигне

на по-високо морално равнище и за тази цел искаше да им даде познания за Себе Си.

С делата Си спрямо скитащите из пустинята, с техните пътувания насам-натам, с излагането им на глад, жажда и умора, с опасностите, които ги застрашаваха от страна на техните неприятели, както и с изявенията на провидението Му за тяхното избавление, Бог се стремеше да засили вярата им, като им открива силата, постоянно действаща за тяхното добро. А научеше ли ги веднъж да се уповават на Неговата любов и сила, възнамеряваше да им представи чрез предписанията на закона Си онзи образец на характера, който желаеше да постигнат чрез Неговата благодат.

Скъпи бяха уроците, които Израил научи през време на престоя си в Синай. Това бе период на специално обучение за наследяването Ханаанската земя. А обстановката, в която се намираха, беше благоприятна за изпълнението на Божията цел. На върха на Синай, засенящ долината, в която народът бе разпрострял шатрите си, почиваше облачният стълп - водител в пътуванията им. Превръщащ се на огнен стълп през нощта, той ги уверяваше в Божията закрила; и докато спяха, потънали в дълбок сън, небесният хляб падаше тихо на земята, където беше лагерът им. Отвсякъде неравни върхове и височини говореха чрез своята величественост за вечната трайност и величие. В присъствието на Този, Който е "претеглил планините с теглилка и хълмовете с везни" (Исаия 40:12), човекът биваше заставян да чувства своето невежество и слабост. Там, чрез изявлението на Своята слава Бог желаеше да вътлипи в умовете на израилтяните светостта на Своя характер и на изискванията Си, както и извънредната виновеност при нарушаването им.

Но народът много бавно учеше урока. В Египет хората бяха навикнали да си представят Божеството с материални неща и то по най-долен начин и им беше доста трудно да схванат и разберат съществуването или характера на Невидимия. Съжалявайки тяхната слабост, Бог им даде един символ на Своето присъствие. "И да ми направят светилище, каза Той, за да обитавам между тях" (Иzx. 25:8).

За построяването на светилището като обиталище на Бога на Мойсей бе заръчано да изработи всичко според образца на небесните неща. Бог го извика на планината и му ги откри, така че скинията и всички нейни принадлежности бяха направени точно.

Така Бог откри на Израил, сред когото желаеше да има Своето обиталище, Своя славен идеал на характера. Образецът им бе показан на планината, с даването на закона и когато Бог мина пред Мойсей и прогласи:

“Господ, Господ Бог жалостив и милосерд, дълготърпелив, Който изобилва с милост и с верност “ (Изх. 34:6).

Но израилтяните не можаха да достигнат идеала със свои сили. Откровението, което им се даде на Синай можеше само да им покаже тяхната нужда и безпомощност. Скинията обаче чрез своите служби и жертви ги учеше на друг урок - урока за прощаване на греха и за получаване на сила чрез Спасителя за един живот на послушание.

Чрез Христос трябваше да се изпълни целта, на която светилището бе символ - онази славна постройка със стени от блестящо злато, отразяващи с цветовете на дъгата красивите завеси с изработени по тях херувими, разстилащата се навсякъде приятна миризма на постоянно горящия тамян, белите и неопетнени одежди на свещениците, и със славата на Пресветия в дълбоката тайна на вътрешното отделение - Светая Светих, почиваща над омилостивилището между фигурите на двата херувими, представени в поклон. Във всичко това Бог желаше народът Му да чете Неговата цел за човешката душа, същата онази цел, която апостол Павел изложи по-късно, говорейки чрез Светия Дух:

“Не знаете ли, че сте храм на Бога и че Божият Дух живее във вас? Ако някой развали Божия храм, него Бог ще развали, защото Божият храм е свят, който храм сте вие” (1 Кор. 3:16, 17).

Голяма привилегия, а и голяма чест бе за Израил да построи светилището. Но и отговорността не бе малка. Един народ, току-що освободен от робство, трябваше да издигне в пустинята великолепна постройка, за чието построяване се изискваха най-скъпи материали и най-изкусна изработка. Задачата изглеждаше изумителна. Но Този, Който бе дал плана, обеща да сътрудничи на строителите.

“Пак говори Господ на Мойсей, казвайки: Виж, Аз повиках на име Веселеила, сина на Урия, Оровият син, от Юдовото племе, и изпълних го с Божия Дух в мъдрост, в разум, в знание и във всякакво изкуство... И ето, с него Аз определих Елиава, Ахисамаховия син от Дановото племе; и на всеки, който е с мъдро сърце, Аз турих мъдрост в сърцето му, за да направят всичко, що съм ти заповядал” (Изх. 31:1-6).

Какво практическо училище е било това в пустинята, имащо за преподаватели Христос и Неговите ангели!

За построяването на скинията и нейната мебелировка трябваше да сътрудничи целият народ. Имаше работа и за мозъка и за ръката. Нужен

беше разнообразен материал, и всички бяха поканени да съдействат според подбудите на сърцето им.

Така в работа и в даване те биваха поучавани да съдействат на Бога и един на друг. Те трябваше да сътрудничат също при построяването на духовното здание - Божия храм в душата.

Още в началото на тяхното излизане от Египет бяха предадени някои уроци за обучението и дисциплинирането им. Дори преди да напуснат Египет, бе образувана една временна организация, и народът бе разпределен на групи, ръководени от специални водачи. Организирането на народа привърши през време на пребиваването при планината Синай. Редът, така ясно изразен във всички Божии дела, проличаваше и в еврейската организация. Бог беше център на всяка власт и управление. Мойсей, като Негов представител, имаше задачата да прилага законите в Негово име. Следваше съвет на седемдесетте, после свещеници и князе, "началници над вас, хилядници, стотници, петдесетници, десетници и надзиратели" (Числа 11:16, 17; Втор. 1:15) и накрая служители за изпълняване на специални длъжности. Лагерът бе подреден отлично: в средата му се намираще скинията - Божието обиталище, а около нея - шатрите на свещениците и левитите. Отделно всяко племе бе настанено до своето знаме.

Бяха установени свършени санитарни правила. Те бяха наложени на народа не само като необходими за здравето, но и като условие за пребиваването между тях на Божието свято присъствие. Чрез Божествен авторитет Мойсей им заяви: "Господ твоят Бог твой ходи през сред стана ти, за да те избави;... затова станът ти трябва да бъде свет..." (Втор. 23:14).

Възпитанието на израилтяните включваше всички техни навици на живот. Всичко, което засягаше благополучието им бе предмет на Божествената грижа и влизаше в сферата на Божествения закон. Даже и при снабдяването им с храна, Бог търсеше тяхното най-голямо добро. Манната, с която ги хранеше в пустинята имаше свойството да подкрепя техните физически, умствени и морални сили. Въпреки че мнозина от тях негодуваха от ограниченията в храната и копнееха да се върнат назад в дните, когато, както казваха те, "седяхме около котлите с месо и когато ядохме хляб до ситост" (Изх. 16:3), все пак Божият разумен избор за тях бе защитен по начин, който те не можеха да отрекат. При все че имаха да се справят с големи трудности в пустинята, във всичките им племена нямаше нито един слаб.

Ковчегът, съдържащ Божия закон трябваше да ги води през всичките им пътувания. Мястото, където трябваше да разположат лагера, се посочваше

от облачния стълп, който се спускаше надолу. Докато облакът почиваше над скинията, те оставаха на лагер. Когато се вдигаше, продължаваха пътя си. Спирането и тръгването им се отбелязваше с тържествен призив: “И когато ковчегът се дигаше на път, Мойсей казваше: Стани, Господи, и да се разпръснат враговете Ти... А когато се спираше, той казваше: Върни се, Господи, при десетките хиляди израилеви хиляди” (Числа 10:35, 36).

Докато пътуваха през пустинята, много скъпи уроци се запечатваха в умовете на хората посредством песните. При избавлението от фараоновата армия, цялото израилево войнство се присъедини към изпяването на триумфалната песен. Далеч над пустиня и море проехтя радостният припев, а планинското ехо повтаряше хвалебната мелодия, “Пейте Господу, защото славно възтържествува” (Исх. 15:21). Тази песен се повтаряше често при пътуванията им, като окуражаваше сърцата и разпалваше вярата на пътуващите поклонници. Според Божието нареждане по дадените на Синай заповеди, придружени с обещанията за благоволение и разкази за Божиите чудни дела, извършени за избавлението им, бяха създадени песни, които се пееха в съпровод на музикални инструменти. Хората вървяха в такт с музиката и гласовете им се сливаха в песен на хвала.

Така мислите им се издигаха над изпитанията и трудностите на пътуването, неспокойният, размирен дух се укротяваше и успокояваше, принципите на истината се всаждаха в ума и вярата укрепваше. Задружното действие ги учеше на ред и единство и народът се свързваше по-гласно с Бога и един с друг.

За Божиите действия спрямо Израил през време на четиридесетгодишното му пътуване из пустинята Мойсей казва: “...както човек наказва сина си, така и Господ твоят Бог наказва тебе”; “за да те смири и да те изпита, за да узнае що има в сърцето ти, дали ще пазиш заповедите Му, или не” (Втор. 8:5, 2).

“Намери го в пуста земя. Да! В пуста, дива и виеща; огради го, настави го, опази го като зеницата на окото Си. Както орел разбутва гнездото си, трепери над пилетата си, разпростира крилата си..., така Господ сам ги води и нямаше с него чужд бог” (Вт. 32:10-12).

“Защото си припомни Своето свето обещание към слугата Си Авраама. Така изведе людете Си с веселие, избраните Си с пеене. Даде им земите на народите и те усвоиха плода, за който племената бяха се трудили, за да пазят Неговите повеления и да изпълняват законите Му” (Пс. 105:42-45).

Бог обкръжи Израил с всички удобства, даде им всички привилегии, които биха ги направили способен да издигне на почит името Му и да бъде благословение за околните народи. Той обеща на израилтяните, че ако вървят в пътя на послушанието, ще ги издигне “по-високо от всичките народи, които е направил за похвала, за именитост и за слава...”. “И всичките племена на света ще видят, че ти се наричаш с Господнето име и ще се боят от тебе”. Народите, които ще чуят всички тия наредби и закони ще рекат: “Ето, мъдри и разумни люде са тия на тоя велик народ” (Вт. 26:19; 28:10; 4:6).

В законите поверени на Израил се даваха изрични наставления относно възпитанието. На планината Синай Бог се бе открил на Мойсей като “жалостив и милосерд, дълготърпелив, Който изобилва с милост и с вярност” (Иzx. 34:6). На тези велики принципи, въплотени в Божия закон, бащите и майките в Израил трябваше да учат чадата си. По Божие нареждане, Мойсей им бе заявил: “Тия думи, които ти заповядвам днес, нека бъдат в сърцето ти. И на тях да учиш прилежно чадата си, и за тях да говориш, когато седиш в дома си, когато ходиш по пътя, когато лягаш, и когато ставаш” (Вт. 6:6, 7).

Наставленията обаче трябваше да бъдат учени не като суха теория. Онези, които искат да предават истина на другите, трябва сами да прилагат на дело нейните принципи. Те могат да влияят на другите само тогава, когато отразяват Божия характер чрез своята праведност, благородство и несебелюбие.

Истинското възпитание не е да насилваш с наставления неподготвените и невъзприемчивия ум. Първо трябва да бъдат пробудени умствените сили и да се прояви интерес към наставленията. Божият учебен метод имаше предвид това. Този, Който създаде ума и постанови неговите закони, осигури и начина, по който той можеше да се развие в съгласие с тях. В дома и в светилището, чрез нещата от природата и изкуството, чрез труда и почивката, чрез свещените сгради и паметниците, чрез методите, обрядите и безбройните символи Бог предаваше на Израил уроци, които илюстрираха Неговите принципи и запазваха спомена за чудните Му дела. И тогава, когато у някого се породеше интерес и той запиташе, наставлението се запечатваше в ума и в сърцето.

В Божия план за възпитанието на избрания народ се открива, че съвършен е животът съсредоточен в Бога. Той е взел мерки да бъде задоволявана всяка нужда на човека; и се стреми да развие всяка способност, която му е дал.

Бог - авторът на всяка красота, сам неин любител - е дал и възможност на чадата си да се задоволи любовта им към красивото. Той е предвидял средства и за удовлетворяване на техните социални нужди, за нежните благотворни приятелски връзки, които допринасят тъй много за култивиране на съчувствие и за облекчаване и подслаждане на живота.

Като средство за възпитание празниците на Израил заемаха важно място. В обикновения живот семейството беше както училище, така и църква, като родителите бяха учителите и в духовните, и в земните познания. Три пъти в годината обаче имаше определени периоди за социални срещи и поклонение. Те се провеждаха първо в Сило, а след това в Ерусалим. Присъствие се изискваше само от бащите и синовете. Обаче никой не желаше да пропусне добрите случаи, които празниците представяха, и доколкото бе възможно там бяха всичките членове на семейството, а заедно с тях, като обект на гостоприемството им бяха и чужденецът, левитът и сиромашът.

Пътуването до Ерусалим в простия, патриархален стил, сред красотите на пролетта, богатствата на лятото или зрялата слава на есента, доставяше голяма наслада. Всички идваха с благодарствени приноси - от побелелия старец до най-малкото дете, за да се срещнат с Бога в Неговото свято обиталище. По време на пътуването на децата се разказваха преживяванията от миналото, историите, които и възрастни, и млади все още толкова много обичаха. Пееха се песните, които и в миналото ехтяха в пустинята. Божиите заповеди също се пееха. Тъй като пеенето бе свързано с благословените влияния на природата и на приятното човешко общуване, всичко това се запечатваше завинаги в паметта на много деца и юноши.

Церемониите, които можеха да се наблюдават в Ерусалим, свързани с пасхалната служба - вечерното събрание, мъжете с препасан кръст с обуца на нозете и с тояга в ръка, бързото ядене, агнето, безквасния хляб и горчивите треви, в тържествената тишина разказването на историята за поръсването на вратата с кръв, погубващия ангел и тържественото излизане от страната на робството - естеството на всичко това съживяваше въображението и се запечатваше в сърцето.

Празникът на шатрите, или жетвено-благодарственият празник, със своите жертвоприношения от плодовете на овощни градини и нивя, седемдневно живеене на лагер в обрасли с шума беседки, социалните срещи, свещената възпоменателна служба и щедрото гостоприемство към Божиите работници - левитите на светилището, и към Неговите чада, чужденците и

сиромасите, изпълаваше всяко сърце с благодарност към Този, Който бе “увенчал годината със Своята доброта” и по Чиито “пътеки капе тлъстина”.

Набожните в Израил празнуваха така почти цял месец в годината. През този период те бяха освободени от всякакви грижи и труд и посвещаваха почти всичкото време на целите на възпитанието, в най-висшия смисъл на това разбиране.

Като даде наследство на народа Си, Бог имаше за цел да научи хората, а чрез тях и всички следващи поколения, на правилни принципи за притежаването на земя. Ханаанската земя беше разпределена между целия народ с изключение на левитите като служители на светилището. Макар че някой можеше да прехвърли имота си на друго за известно време, той не можеше да продаде завинаги наследството на децата си. В случай че можеше да направи това, имаше право да го откупи по всяко време. Дълговете се опрощаваха всяка седма година, а в петдесетата или юбилейната година всеки поземлен имот се връщаше обратно на първоначалния му притежател. По този начин всяко семейство си осигуряваше притежанието на своя имот, а също се осъществяваше една защита срещу крайностите както на богатството така и на бедността.

С разпределянето на земята Бог осигури на народа, както бе направил и за обитателите на Едем, едно занимание, твърде благоприятно за тяхното развитие, - грижата за растения и животни. Друго средство, което Бог бе предвидял за тяхното възпитание бе прекъсването на земеделската работа всяка седма година, като земята не се обработваше, а това, което израстеше от само себе си се оставяше на бедните. Така се даваше повече възможност за по-разширено изучаване, за социално общуване и за богослужение, както и за упражняване на благотворителност, която тъй често бива занемарявана поради грижите и житейските дела.

Ако принципите на Божия закон относно разпределението на имота се прилагаха в света и днес, колко различно би било състоянието на народа! Спазването на тези принципи би предотвратило страшните злини, които през всички времена са произлизали от подтискането на бедните от страна на богатите и от омразата на бедните към богатите. Така би се попречило на трупането на грамадни богатства, а в същото време би допринесло и за предотвратяване на невежеството и упадъка на десетки хиляди хора, чийто зле платен труд служи за натрупването на тези колосални богатства. То би помогнало също и за мирното разрешаване на много проблеми, които днес застрашават да изпълнят света с анархия и кръвопролитие.

Посвещаването на Бога на една десета част от всеки приход, бил той от овощната градина или от житната нива, от стадата и добитъка или от труда на мозъка и ръката; даването на втори десятък за подпомагане на бедните, както и за други благотворителни цели, имаха за цел да напомнят постоянно на народа, че Бог е притежателят на всичко, и че това са случаи за тях да бъдат проводници на Неговите благословения. Това бе обучение, приспособено да убива у тях всяка проява на тесногърдо себелюбие и да развива широта и благородство на характера.

Познаването на Бога, общуването с Него чрез изучаване и труд, развиването на характер подобен на Неговия - това бяха източникът, средствата и целта на възпитанието на Израил - възпитанието, което се предаваше от Бога на родителите, а чрез тях - на децата им.

Глава 6 - Училищата на пророците

“И седяха при нозете Ти, за да приемат думите Ти”

Навсякъде, където в Израил се провеждаше Божият план за възпитанието, резултатите свидетелстваха за Неговия Автор. Но в твърде много семейства определеното от Бога обучение както и характерите, които се развиваха чрез него, в еднаква степен не сочеха на Него. Божият план се изпълняваше само частично и несъвършено. Чрез неверие и незачитане на Божиите наставления Израил се бе заобиколил с такива изкушения, че малцина имаха силата да им устоят. При установяването си в Ханаан израилтяните “не изстребиха племената според както Господ им бе заповядал, но се смесиха с тия народи и се научиха на техните дела; тъй щото служиха на идолите им, които станаха примка за тях.” Сърцето им не бе в ред с Бога, “нито бяха верни на завета Му. Но Той като многомилостив прощаваше беззаконието им и не ги погубваше. Да! Много пъти въздържаше гнева Си... и си спомняше, че бяха плът, вятър който прехожда и не се връща” (Пс. 106:34-36, 78:37-39).

Бащите и майките в Израил станаха равнодушни към задълженията си спрямо Бога и към задълженията си спрямо своите деца. Поради неверието в дома и идолопоклонническите влияния отвън много еврейски младежи получаваха възпитание, различаващо се твърде много от онова, което Бог бе планирал за тях. Те се учеха на пътищата на езичниците.

За да се предотврати растящото зло, Бог даде на разположение други средства в помощ на родителите в делото на възпитанието. Още от най-ранно време пророците се признаваха като назначени от Бога учители. В най-висшия смисъл на думата пророкът бе човек, който говори чрез прякото Божие вдъхновение и съобщава на народа получените от Бога вести. Но това название се даваше и на хора, които не бяха пряко вдъхновявани от Бога, но все пак бяха призвани от Него да учат народа на Божиите дела и пътища. За обучението на такива учители Самуил по поръка от Господа основа училищата на пророците.

Тези училища бяха предназначени да служат като бариера срещу широко разпространяващата се поквара, да допринасят за умственото и духовното благополучие на младежта и да спомагат за просперитета на нацията, като ѝ осигуряват квалифицирани мъже, действащи със страх от Бога като водачи и съветници. За тази цел Самуил събра групи от млади хора

- набожни, интелигентни и прилежни, наричани синове на пророците. Те изучаваха Словото и делата на Бога, а Неговата животодаваща сила съживяваше умствените им и душевни сили и учениците получаваха мъдрост от горе. Наставниците бяха не само добре обучени в Божествената истина, но и самите те се радваха на близостта с Бога и бяха приели от Него специалния дар на Духа Му. Те имаха уважението и доверието на народа, както по отношение на учеността, така и по отношение на благочестието им. Във времето на Самуил имаше две такива училища - едно в Рама, дома на пророка, и другото в Кириатиарим. По-късно бяха основани и други.

Учениците в тези училища се издържаха сами, чрез личен труд като обработваха земята или се занимаваха с някоя ръчна работа. В Израил това не се смяташе за нещо странно или унижително, напротив, за грях се смяташе децата да израстват, без да са запознати с полезен труд. Всеки младеж, независимо дали родителите му бяха богати или бедни, бе учен на някакъв занаят. Дори и да бе обучаван за някоя свещена длъжност, познанията върху практическия живот се смятаха за жизнено важни за полезността на живота. Мнозина и от учителите също се поддържаха чрез ръчния труд.

Както в училището, така и в дома, голяма част от обучението бе устно; но младежите се научаваха също да четат еврейските писания и пергаментните свитъци на Старозаветните писания бяха достатъчни за изучаване. Главните предмети за изучаване в тези училища бяха: Божия закон, с дадените на Мойсей наставления, свещена история, свещена музика и поезия. В докладите на свещената история се проследяваха стъпките на Йехова. Разглеждаха се великите истини, представени чрез символите на службата в светилището, и чрез вярата се схващаше главният предмет на цялата система - Божият Агнец, който трябваше да вземе греховете на света. Подхранваше се дух на преданост. Учениците бяха учени не само да се молят, но и как да се молят, как да се приближават до своя Творец, как да упражняват вяра в Него и как да разбират и да бъдат послушни на ученията на Неговия Дух. Осветеният ум изваждаше от Божията съкровищница нови и стари неща, а Божият Дух се изявяваше в пророчество и свещени песни.

Училищата се оказаха като едно от най-ефикасните средства за запазването на оная праведност, която "възвисява народ" (Пр. 14:34). Те допринесоха в не малка степен да се положи основата на онова чудно благополучие, с което се отличаваше царуването на Давид и Соломон.

Принципите, преподавани в пророческите училища бяха същите, които оформиха характера и живота на Давид. Божието слово беше неговият

възпитател. “Чрез Твоите правила станах разумен, казваше той... Приклоних сърцето си, за да върша повеленията Ти” (Пс. 119:104-112). Ето защо Бог нарече Давид в младостта му, когато го призва на царския престол, “човек според сърцето Ми” (Деян. 13:22).

В ранния живот на Соломон също се виждат резултатите от Божия план за възпитание. И Соломон в младостта си направи същия избор като Давид. Над всяко земно благо той поиска от Бога мъдро и разумно сърце. И Бог му даде не само това, но и онова, което не бе поискал - богатство и слава. Силата на неговия разум, големите му познания и славата на царуването Му, бяха чудо за света.

През царуването на Давид и Соломон Израил достигна висините на своето величие. Бе изпълнено обещанието, дадено на Авраам и повторено и чрез Мойсей: “Понеже, ако пазите прилежно всички тия заповеди, които ви аз заповядвам, и ги вършите - да любите Господа вашия Бог, да ходите във всичките Му пътища и да сте привързани Нему, тогава Господ ще изгони отпред вас всички тия народи и ще завладеете народи по-велики и по-силни от вас. Всяко място, гдето стъпи стъпалото на нозете ви, ще бъде ваше; от пустинята и Ливан, от реката, сиреч реката Ефрат, дори до Западното море ще бъде пределът ви. Никой не ще може да устои пред вас” (Втор. 11:22-25).

Но всред благополучието ги дебнеше опасност. Грехът на Давид в по-късните му години, макар и да го бе искрено изповядал и заради него да бе горчиво наказан, одързости народа да нарушава Божиите заповеди. Също и Соломоновият живот след многообещаващото си утро бе помрачен от отстъпничество. Желанието му за политическа власт и себеиздигане въвлече Израил в съюз с езически народи. Среброто на Тарсис и златото на Офир бяха осигурени чрез пожертване на честността и предаване на святите истини. Общуването с идолопоклонци и встъпването в брак с езически жени поквариха неговата вяра.

По този начин бариерите, които Бог бе издигнал за безопасността на народа Си, бяха срутени и Соломон се отдаде на поклонение на фалшиви богове. На върха на Елеонската планина, срещу храма на Йехова бяха издигнати гигантски идоли и олтари за служба на езически божества. Като отхвърли верността си към Бога, Соломон изгуби и себевладението си. Фината му чувствителност бе притъпена. Съзнателният, разсъдлив дух от ранните години на царуването му се измени. Гордостта, амбицията, разсипничеството и себеугаждането принесоха плодове на жестокост и насилие. Справедливият някога, състрадателен и богобоязлив управител, стана тиранин и угнетител.

Той, който при освещаването на храма се бе молил за хората да отдадат сърцата си всецяло на Господа, по-късно стана техен съблазнител. Соломон обезслави себе си, обезслави Израил, обезслави Бога.

Народът, с който се гордееше, следваше по неговите стъпки. Покаянието му, макар и по-късно направено, не предотврати появяването на злото, което беше посял. Дисциплината и възпитанието, които Бог бе определил за Израил биха разграничили евреите по всичко в живота от другите народи. Тази особеност, която би трябвало да приемат като специална привилегия и благословение, не бе желателна за тях. Замениха простотата и себеобладанието, така жизнено важни за най-висшето развитие, с великолепието и себеугодничеството на езическите народи. Тяхната амбиция бе, да са като всичките други народи (по 1 Царе 8:5). Божият план за възпитанието бе отречен, авторитетът Му - непризнат.

С отхвърлянето на Божиите пътища и заменянето им с човешки започна пропадането на Израил, което продължи, докато еврейският народ стана плячка на народите, чийто начин на живот бе избрал да следват.

Като народ израилевите чада не приеха благословенията, които Бог желаше да им даде. Те не оцениха Неговата цел, нито Му съдействаха за постигането ѝ. Но въпреки че така от Бога се отделят отделни личности и дори цели народи, целта Му за уповаващите се в Него е непроменима. "...всичко, що прави Бог, ще бъде вечно" (Екл. 3:14).

Докато има различни степени на развитие и различни прояви на Неговата сила за посрещане нуждите на човеците в различните векове, Божието дело във всяко време е едно и също. Учителят е същият. Божият характер и Неговият план са същите. При него "няма изменение или сянка от промяна" (Яков 1:17).

Преживяванията на Израил са записани за наше поучение. "А всичко това им се случи за примери и се написа за поука нам, върху които са стигнали последните времена" (1 Кор. 10:11). И при нас, както при древния Израил, успехът във възпитанието зависи от верността, с която се провежда планът на Създателя. Придържането към принципите на Божието слово ще донесе такива големи благословения, каквито щяха да бъдат дадени и на еврейския народ.

Глава 7 - Животът на велики мъже

“Плодът на праведния е дърво на живот”.

Свещената история ни дава много нагледни илюстрации за резултатите от истинското възпитание. Представя ни много благородни примери на хора, чиито характери са били оформени под Божественото ръководство; мъже, чийто живот е бил за благословение на техните съчоведи и които са живяли в света като представители на Бога. Между тях са Йосиф и Даниил, Мойсей, Елисей и Павел - най-великите държавници, най-мъдрият законодател, един от най-верните реформатори и най-знаменитият учител, познат в този свят с изключение на Този, Който говореше така, както никои друг не е говорил.

Още в ранните години на своя живот, тъкмо когато преминаваха от юношество към пълна възраст, Йосиф и Даниил бяха отделени от домовете си и отведени като пленници в езически страни. Особено Йосиф бе подложен на изкушения, които му предлагаха богати възможности за спечелване на богатства. В бащиния си дом той беше нежно обичано дете; в дома на Петефрий - роб, а после довереник и другар; делови човек, възпитан чрез учение, наблюдение и контакти с хората; в затвора на фараона - държавен затворник, осъден несправедливо, без надежда за оправдание или изгледи за освобождение; при една голяма криза бе повикан за водач на народа - това го направи способен да запази своята праведност.

Никои не може да стои нависоко без опасност. Както бурята, която не поврежда малкото полско цвете, но изкоренява израсналото на върха на планината дърво, така и ужасните изкушения не докосват нискостоящите в живота, а се нахвърлят върху стоящите на високите места на успех и почести. Йосиф обаче понасяше изпитанията еднакво както при неуспех, така и в благополучие. Проявяваше една и съща вярност както в палата на фараона, така и в затворническата килия.

В детинството си Йосиф бе научен да обича Бога и да се бои от Него. Често пъти в шатъра на баща си под сирийските звезди той бе чувал историята за нощното видение във Ветил, за стълбата от небето до земята и слизачите и изкачващите се ангели, за Онзи, Който се откри на Яков от престола горе. Разказвана му бе и историята за борбата край Явок, когато, отхвърляйки подхранвани грехове, Яков излезе победител и получи титлата “княз Божий”.

Като момче Йосиф бе овчарче и пасеше стадата на баща си. Неговият чист и прост живот благоприятстваше за развитието както на физическите, така и на умствените му сили. Чрез общуване с Бога посредством природата и изучаването на великите истини, които се предаваха от баща на син, той бе придобил здрав разум и твърдост в отстояване на принципите си.

В кризата на своя живот, когато предприемаше онова ужасно пътуване от дома на своето детство в Ханаан до робството, което го очакваше в Египет, поглеждайки за последен път хълмовете, що скриваха шатрите на близките му, Йосиф си спомни за Бога на баща си. Спомни си за уроците, на които го бе учил баща му, и цялата му душа бе обхваната от желанието да остане верен - винаги да постъпва като поданик на небесния Цар.

В своя горчив живот на чужденец и роб, сред гледки и гласове на порочност и примамки към езическо поклонение, заобиколен от цялата привлекателност на богатството, културата и помпозността на царския двор, Йосиф остана твърд на решението си. Той бе научил урока да се покорява на дълга си. Верността във всяко житейско положение - от най-низкото до най-високото, го обучи за най-висша служба.

По времето, когато бе извикан в двореца на фараона, Египет бе най-великата държава на земята. По цивилизованост, изкуство и наука тя нямаше съперник. През периоди на най-големи трудности и опасности, Йосиф управляваше делата на царството и това той вършеше така, че спечели доверието на царя и народа. Фараонът го постави "господар на дома си и управител на всички си имот, за да връзва първенците му по волята си и да поучава старейшините му" (Пс. 105:21, 22).

Боговдъхновеното слово ни открива тайната на Йосифовия живот. С думи, притежаващи божествена мощ и красота, произнасяйки благословение над децата си, Яков каза следното за своя най-любим син:

*"Йосиф е плодносна вейка,
плодносна вейка край извор;
клончетата ѝ се простират по стената.
Стрелците го огорчиха и стреляха по него, и преследваха го;
но лъкът му запази якостта си
и мишиците на ръцете му се укрепиха
чрез ръцете на Силния Яковов...
Чрез Бога на Отца ти..., Който ще те благослава
с небесни благословения отгоре,*

*с благословения на бездната, която лежи отдолу...
Благословенията на отца ти превишаваха
благословенията на праотците ми
до високите върхове на вечните планини;
те ще бъдат на Йосифовата глава
и на темето на превъзходния между братята си” (Бит. 49:22-26).*

Котвата на Йосиф беше вяност към Бога и вяра в Невидимия. В това се криеше тайната на неговата сила.

*“И мишиците на ръцете му се укрепиха
чрез ръцете на Силния Яковов.”*

Данаил, посланик на небето

Положението на Даниил и неговите другари през първите им младежки години във Вавилон, е било явно по-благоприятно от това на Йосиф в началото от живота му в Египет. Но и техният характер бе подложен на изпитания, които едва ли са били по-леки. От еврейските им домове със сравнително проста обстановка тези младежи от царско потекло бяха преместени в най-великолепния град, в двореца на най-великия монарх и бяха отделени, за да бъдат обучени за специална служба на царя. Силни бяха изкушенията, които ги заобикаляха в онзи покварен и луксозен дворец. Фактът, че те, поклонниците на Йехова бяха пленници във Вавилон, че съдовете на Божия дом бяха поставени в храма на вавилонските богове и че самият израилски цар беше пленник на вавилонците, се цитираше самохвално от победителите като доказателство, че тяхната религия и обичаи превъзхождат еврейските. Но точно при тези обстоятелства, чрез униженията, които Израил си докара поради отклонението си от Йехова, Бог доказа на Вавилон Своето превъзходство, светостта на Своите изисквания и сигурните резултати от послушанието. Това свидетелство Той даде, както единствено би могло да се даде, чрез останалите твърди във верността си.

В началото на кариерата им, за Даниил и неговите другари настъпи решително изпитание. Нарездането да им се дава храна от царската трапеза беше израз на благоволенieto на царя към тях и на грижата му за тяхното здраве. Но тя бе посветена на идолопоклонство, тъй като част от нея се жертваше на идоли. Споделаяйки царското изобилие, за младежите можеше

да се сметне, че се присъединяват към почитта на фалшивите богове. В такова поклонение верността към Йехова им забраняваше да участват, нито пък смееха да рискуват да се подадат на изтощаващото въздействие на лука и разточителството върху физическото, умственото и духовното развитие.

Даниил и другарите му бяха вярно наставени в принципите на Божието слово. Те се бяха научили да жертват земното заради небесното и да се стремят към най-висшето благо. И получиха награда за това. Навиците им на въздържание, както и чувството на отговорност като Божии представители, допринесоха за най-благородното развитие на тялото, ума и душата. В края на обучението им, когато за почетните постове в царството бяха изпитани заедно с други кандидати, между всички тях не се намери подобен на Даниила, Анания, Мисаила и Азария” (Даниил 1:19).

В двореца на Вавилон бяха събрани представители от всички страни, мъже с най-големи таланти, надарени с богати природни дарби и с най-висшата култура, която можеше да даде този свят. Въпреки това сред всички тях нямаше съперник на еврейските пленници. По физическа сила и красота, по умствени способности и литературни познания те бяха ненадминати. “И във всяко дело, което изискваше мъдрост и проумяване, което царят ги попита, намери ги десет пъти по-добри от всичките врачове и вражари, които бяха в цялото му царство” (Даниил 1:20).

Непоклатим във вярност към Бога и в самообладание, Даниил със своето благородство и учтиво, почиттелно отношение спечели в своята младост “благоволение и милост” пред езическия офицер, на чието подчинение бе. Тези черти характеризираха целия му живот после. Той бързо се издигна до положението на пръв министър в царството. През времето на царуването на няколко последователни монарси, пропадането на Вавилон и издигането на едно съперническо царство мъдростта и държавничеството на Даниил, неговият тъй съвършен такт, учтивост и истинска доброта на сърцето, съчетани с твърдо придържане към принципите бяха такива, че дори и враговете му биваха заставяни да признаят, че “не можаха да намерят никаква причина или вина, защото той бе верен” (Даниил 6:4).

Докато Даниил се държеше за Бога с непоклатима вяра духът на пророческата сила дойде над него. Хората изразиха почитта си към него, като му възложиха отговорностите на двореца и тайните на царството. От друга страна Бог го почете, като го направи Свой посланик и го научи да чете тайните на бъдещите векове. Езически монарси, чрез общуването си с

небесния представител, бяха принудени да признаят Бога на Даниил. “Наистина, каза Навуходоносор, вашият Бог е Бог на боговете и Господ на царете и откривател на тайни...” А Дарий, в своето възвание “до всички племена, народи, и езици, които живеят по целия свят”, възвеличи “Данииловия Бог” като живия Бог, Който е утвърден до века и Неговото царство е царство, което няма да се наруши”, Той избавя и отървава и върши... чудеса на небесата и на земята” (Даниил 2:47, 6:25-27).

Истинни и честни мъже

Чрез мъдростта и справедливостта, чрез чистотата и благостта си, проявена в ежедневието си живот, чрез предаността си към интересите на народа (и то езически) Йосиф и Даниил останаха верни на принципите, на които бяха поучавани в младините си, верни на Този, Чийто представители бяха. Тези мъже бяха почитани от целия народ, както в Египет, така и във Вавилон. И езическият народ, както и всички народи, с които те бяха в контакт, виждаха в тях илюстрация за добротата и благотворителността на Бога, илюстрация за любовта на Христос.

Какво само бе делото на живота на тези благородни евреи! Когато се сбогуваха с дома на своето детство не бяха и сънували дори за високото предназначение, което ги очакваше! Верни и твърди, те се поддаваха на Божието ръководство, за да осъществи Бог чрез тях Своето намерение.

Истините, открити чрез тези мъже, Бог желае да се откриват и чрез младежите на днешното време. Историята на Йосиф и Даниил е илюстрация на онова, което Той ще направи за хората, що Му отдават себе си и с цялото си сърце се стремят към осъществяването на Неговото намерение.

Най-голямата нужда на света е нуждата от хора, хора, които не ще могат да бъдат купени или продадени; хора, които са верни и честни до дълбините на душата си; хора, чиято съвест е така вярна на дълга, както стрелката към полюса; хора, които ще застанат за правото, дори и небесата да паднат.

Но такъв характер не е резултат на случая; не се дължи на специални благоволения или дарования на Провидението. Благородният характер е резултат на самодисциплина, на подчиняване по-низшето естество на повисшето, на предаване на личното аз в служба на Бога и на човека с любов.

На младежите трябва да се внуши истината, че дарбите, които притежават, не са тяхна собственост. Силата, времето, интелекта, са само дадени в заем съкровища. Те принадлежат на Бога и всеки младеж трябва да бъде решен да ги употребява за най-висше добро. Той е един клон, от който Бог очаква плод; домакин, чийто капитал трябва да се увеличава; светлина, която трябва да осветява тъмните места на света.

На всеки младеж, на всяко дете предстои да извършат дело за прослава на Бога и за издигане на човечеството.

Елисей, верен и в малките неща

Първите години на своя живот Елисей прекара сред тишината на провинцията, където бе поучаван от Бога и природата и дисциплиниран от полезния труд. Във време на почти всеобщо вероотстъпничество домът на неговия баща бе сред онези, които не бяха преклонили коляно пред Ваала. Домът им бе място, където Бог се почиташе и където се изпълняваха вярно всички задължения на всекидневния живот.

Син на богат земеделец, Елисей се залови за работата, която беше най-близо до него. Въпреки, че притежаваше способности на водач на народа, той прие да бъде обучаван в обикновените житейски задължения. За да може да управлява мъдро, нужно бе да се научи да слуша. Чрез вярност в малките неща, бе подготвен за по-високи длъжности.

По дух Елисей бе смирен и кротък, но също и енергичен и твърд. Изпитваше силна боязън и любов към Бога. При изпълнението на обикновения кръг от ежедневни задължения придобиваше твърдост във волята и благородство на характера и напредваше постоянно в благодат и знание. Докато сътрудничеса на баща си в домашните задължения, се учеше да сътрудничи на Бога.

Елисей бе призван за пророк, когато заедно със слугите на баща си ореше нивата. Упътен от Бога да потърси свой заместник, Илия метна кожата си на плещите на младежа. Елисей разбра значението на призива и се покори. Той "стана, та последва Илия и му слугуваше" (3 Царе 19:21). Отначало от Елисей не се изискваше никаква голяма работа; той все още продължаваше да расте в дисциплината чрез обикновените житейски длъжности. За него се казва, че поливал вода върху ръцете на Илия, господаря му. Като личен прислужник на пророка, продължаваше да бъде

верен в малките неща и с ежедневно увеличава се твърдост във волята се подготвяше да се посвети на мисията, за която беше избран от Бога.

Решителността на Елисей бе изпитана, когато бе призван. Обърна се да последва Илия, но пророкът му нареди да се завърне у дома. Необходимо бе добре да размисли какво ще му струва да приеме или да отхвърли призива. Но Елисей разбра ценността на случая. За нищо на света не би пропуснал възможността да стане Божи вестител или да пожертва привилегията да живее в обществото на Неговия служител.

Когато мина време и Илия бе приготвен да бъде възнесен, Елисей беше вече готов за негов заместник. Тогава вярата и решителността му бяха изпитани многократно. Той постоянно придружаваше Илия в неговата служебна обиколка, защото знаеше, че промяната скоро ще настане. И на всяко място, където се спираха, пророкът го поканваше да се върне обратно. "Седи тука, моля, му казваше той, защото Господ ме прати до Ветил." Но в работата си с ралото Елисей се бе научил да издържа и да не се обезкуражава. Сега, когато бе сложил ръката си на ралото на една друга служба, не искаше да бъде отклонен от целта. И колкото пъти биваше поканван да се върне, отговорът му бе: "Заклевам се в живота на Господа и в живота на душата ти, няма да те оставя" (4 Царе 2:2).

"И тъй, отидоха и двамата... А те двамата застанаха при Йордан. И като взе Илия кожуха си, та го сгъна, удари водата; и тя се раздели на едната и на другата страна, така че двамата преминаха по сухо. И когато преминаха, Илия каза на Елисея: Искай какво да ти сторя, преди да бъда отнет от тебе. И рече Елисей: Моля, нека бъде в мене двоен дял от духа ти. А той рече: Мъчно нещо поиска ти, но ако ме видиш, когато ме отнемат от тебе, ще ти бъде така; но ако не, не ще бъде. И докато те още ходеха и се разговаряха, ето огнена колесница и огнени коне, които ги разделиха един от друг; и Илия възлезе с вихрушка на небето.

А Елисей, като гледаше, извика: Татко мой, татко мой, колесницата израилева и конница негова! И не го видя вече. И хвана дрехите си, та ги разкъса на две части. И като дигна кожуха на Илия, който падна от него, върна се и застана на брега на Йордан. И взе кожуха, който падна от Илия, та удари водата и рече: Где е Господ Илиевият Бог? И като удари и той водата, тя се раздели на едната и на другата страна; и Елисей премина. А пророческите ученици, които бяха в Ерихон, като го видяха отсреща, рекоха: Илиевият дух остава на Елисея. И дойдоха да го посрещнат, и му се поклониха до земята" (4 Царе 2:6-15).

Отсега нататък Елисей щеше да заеме мястото на Илия. Той, който бе верен в малкото, се оказа верен и в многото.

Илия, човекът на силата, беше инструмент на Бога за унищожаването на гигантски злини. Идолопоклонството, поддържано от Ахав и езичницата Изавел и развършавало народа, бе отхвърлено. Вааловите пророци бяха избити. Целият израилски народ бе дълбоко разтърсен и мнозина се връщаха към поклонение на Бога. Сега за заместник на Илия бе необходим човек, който с кротко и търпеливо наставяване би могъл да води Израил по безопасни пътища. Точно за това дело Бог подготвяше Елисей още от ранната му възраст.

Този урок е за всички. Никой не може да знае каква цел преследва Бог със Своята дисциплина. Всички обаче могат да бъдат уверени, че верността им в малките неща е доказателство, за годността им и за по-големите отговорности. Всяко дело на живота е едно откровение на характера и само този, който се окаже в малките работи "работник, който няма от що да се срамува" (2 Тим. 2:15), ще бъде почетен от Бога с по-достойни постове.

Мойсей, могъщ чрез вяра

Мойсей беше по-млад от Йосиф или Даниил, когато бе отделен от закрилящата грижа на дома на неговото детство. Но все пак същите средства, оформили техният характер, оформиха и неговия. Само дванадесет години той прекара с еврейските си роднини, но през тези години бе положена основата на неговото величие, положена от ръката на една, която малко познаваше славата.

Йохаведа бе жена и робиня. Нейният жребий в живота бе скромен, а товарът ѝ - тежък. Но като се изключи Мария от Назарет, от никоя друга жена светът не е получавал по-големи благословения. Знаейки, че детето ѝ скоро ще бъде лишено от грижите ѝ и ще се даде в ръцете на хора, не познаващи Бога, тя се стараше с голяма сериозност да свърже душата му с Небето. Стремеше се да все в сърцето му любов и вяроност към Бога. Тази своя задача тя изпълни вяроно. Никакви влияния по-късно не бяха в състояние да заставят Мойсей да се откаже от принципите на истината, на които го бе научила майка му.

От скромния дом в Гесен синът на Йохаведа премина в палата на фараоните, за да бъде приет от египетската принцеса като желан и възлюбен

син. В училищата на Египет Мойсей получи най-висше гражданско и военно обучение. Силно привлекателен, с хубаво телосложение и с благородна осанка, с развит ум и княжеско държане, признат за безспорен военен водач, той стана гордостта на народа. Египетският цар бе също и член на свещенството и Мойсей бе запознат с всички тайни на египетската религия, въпреки че отказваше да участва в езическото идолопоклонническо богослужение. По онова време Египет бе все още най-мощната и най-цивилизованата държава в света и Мойсей като негов бъдещ монарх бе наследник на най-високите почести, които този свят можеше да даде. Той обаче направи по-благороден избор. За прославата на Бога и за избавлението на своя потъпкан народ, Мойсей пожертва почестите на Египет. И тогава, в особен смисъл, Бог се зае с неговото възпитание.

Мойсей все още не бе подготвен за своето доживотно дело. Той все още не бе научил урока на зависимост от Божествената сила. Той не проумяваше Божията цел. Надяваше се да избави Израил със силата на оръжието. За тази идея той рискува всичко - и пропадна. В поражението и разочарованието си стана бежанец и изгнаник в чужда земя.

В пустините на Мадиам Мойсей прекара четиридесет години като овчар. Наглед откъснат завинаги от мисията на своя живот, той получаваше дисциплината, жизнено необходима за нейното осъществяване. Нужната мъдрост за управляването на едно невежо и недисциплинирано множество се придобиваше само чрез самообладание. Като се грижеше за овцете и нежните агънца, той щеше да се сдобие с онзи опит, който би го направил верен и дълготърпелив пастир на Израил. За да може да стане Божи представител, той трябваше да се учи от Него.

Заобикалящите го влияния в Египет, любовта на неговата майка осиновителка, собственото му положение на царски внук, луксът и порокът, които примахваха по хиляди начини, елегантността, прелъстителността и мистицизмът на фалшивата религия бяха оставили своя отпечатък върху ума и характера му. В строгата простота на пустинята всичко това изчезна.

Сред тържественото величие на планинската усамотеност Мойсей беше сам с Бога. Навсякъде бе написано името на Създателя. На Мойсея се струваше, че стои в Неговото присъствие и че е покровителстван от Неговата сила. Тук самонадеяността му бе пометена. В присъствието на Безпределния съзна колко слаб, неспособен, колко късоглед е човек.

В пустинята Мойсей придоби онова, което го придружаваше през годините на неговия отруден и пълен с грижи живот - чувството за личното

присъствие на Божеството. Той не само гледаше напред във вековете към времето, когато Христос щеше да бъде изявен в плът, но и Го виждаше да придружава израилевото войнство през всичките му пътувания. Когато беше криво разбран и зле представян или заставян да понася укори или хули и да гледа в лицето на опасността и смъртта, той издържаше “като един, който вижда Невидимия” (Евр. 11:27).

Мойсей не просто мислеше за Бога, той го виждаше. Беше постоянно пред очите му; никога не изгуби от погледа си Неговото лице.

За Мойсей вярата не беше предположение или догадка, а действителност. Той вярваше, че Бог ръководи живота му по специален начин и Го признаваше във всички детайли. На Него се уповаваше за сила да противостои на всяко изкушение.

Желаеше да изгълни поверената му работа с възможния най-голям успех и постави цялата си зависимост на Божествената сила. Чувстваше нужда от помощ, искаше я, сграбчваше я чрез вяра и с увереност за поддържащата сила вървеше напред.

Такава беше подготовката на Мойсей при неговото четиридесетгодишно обучение в пустинята. Безпределната Мъдрост не смяташе, че периодът е твърде дълъг или цената твърде голяма за придобиването на този опит.

Резултатите от обучението, от изучаваните в пустинята уроци са свързани не само с историята на Израил, но и с всичко онова, послужило оттогава до днес за световния прогрес. Ето най-висшето свидетелство за величието на Мойсей, оценката за неговия живот, дадена от Небето: “Не се издигна вече в Израил пророк като Мойсей, когото Господ познаваше лице с лице” (Вт. 34:10).

Павел, радостен в службата

Към вярата и опитността на галилейските ученици, които придружаваха Исус, се добави в делото на евангелието и устремната енергия и интелектуалната мощ на един равин от Ерусалим. Римски гражданин, роден в езически град; евреин не само по рождение, но и по дългогодишно възпитание, с патриотична преданост и религиозна вяра; получил образование в Ерусалим от най-прочутия равин и обучен по всички закони и предания на отците, Савел от Тарс споделяше до най-висша степен гордостта и предразсъдъците на своя народ. Още като млад той стана почетен член на

Синедриона. Смятаха го за многообещаващ мъж, ревностен защитник на древната вяра.

В богословските училища на Юдея Божието слово бе заместено от човешки разсъждения и ограбено от неговата сила чрез тълкуванията и преданията на равините. Ръководните принципи и подбудите на тези учители бяха себевъзвеличаване, любов към властване, ревниво поддържане на превъзходство, фанатизъм и презрителна гордост.

Равините се славеха с превъзходството си не само над другите народи, но и над масите от своя народ. Те страшно мразеха своите римски подгисници и подхранваха решението да си възвърнат своето национално върховенство със силата на оръжието. Мразеха и убиваха последователите на Исус, чиято вест на мир бе толкова противоположна на плановете и амбициите им. В това преследване Павел бе един от най-ревностните и неумолими дейци.

Във военните училища на Египет Мойсей бе изучил закона на грубата сила и това бе повлияло характера му така силно, че бяха нужни четиридесет години на тишина и близост с Бога и с природата, за да стане способен да води Израил чрез закона на любовта. Същият урок трябваше да научи и Павел.

Видението за Разпнатия при портите на Дамаск промени целия ход на живота му. Преследвачът стана последовател, учителят - ученик. В неговия опит дните на мрак, прекарани в Дамаск в самота, бяха равни на години. Старозаветните писания, съхранявани в паметта му, бяха предмет на неговото изучаване, а Христос бе учител негов и самотата на природата - училище. Той отида в Арабската пустиня, за да изучава Писанията и да се запознае с Бога. Освободи душата си от предразсъдъците и преданията, оформили живота му, и приемаше наставленията от Източника на истината.

По-нататък животът му бе вдъхновяван от един принцип - принципа на самопожертвувателност и служене от любов. "Имам длъжност, каза той, към гърци и към варвари, към учени и към неучени" (Римл. 1:14). "...Христовата любов ни принуждава" (2 Кор. 5:14).

Павел, най-великият от човешките учители с готовност изпълняваше както най-висшите, така и най-долните задължения. Признаваше необходимостта както от умствения, така и от физическия труд и работеше като занаятчия, за да се издържа. Упражняваше своя занаят - изработване на шатри, и в същото време ежедневно проповядваше евангелието в големите центрове на цивилизования свят. "Вие сами знаете, че тия мои ръце

послужиха за моите нужди и за нуждите на ония, които бяха с мене” (Деян. 20:34).

Освен че притежаваше големи интелектуални дарби, животът на Павел откриваше силата на рядка мъдрост. В ученията и в живота му се откриват принципи с голямо значение, засягащи неща, в които и най-големите умове на неговото време бяха невежи. Той притежаваше великата мъдрост да проявява силна проникателност и съчувствие, които правят човека способен да привлича другите, да пробужда по-добрата страна на природата им и да ги вдъхновява към по-добър живот.

Вслушвайте се в неговите думи, отправени до езичниците от Листра, когато им посочва Бога разкрит в природата, Източника на всяко добро, който “е правил добрини и давал ви е от небето дъждове и родовити времена и е пълнил сърцата ви с храна и веселба” (Деян. 14:17).

Вижте го в тъмницата във Филипи, където въпреки измъченото си тяло пее хвалебна песен, смущавайки среднощната тишина. След като земетресението е разтворило широко вратите на затвора, но пак го чуваме да изрича към езическия тъмничар ободряващите думи: “Недей струва никакво зло на себе си, защото всички сме тука” (Деян. 16:28). И наистина всеки стои на мястото си, задържан от присъствието на един другар по окови. А тъмничарят, убеден в реалността на вярата, която поддържаше Павел, попита за пътя на спасението и се присъедини с цялото си семейство към преследваната група Христови ученици.

Вижте Павел в Атина, изправен пред съвета на Аеропага, как отговаря на науката с наука, на логиката с логика и на философията с философия. Забележете с какъв такт, породен от Божествената любов посочва Йехова като онзи “непознат Бог”, на когото неговите служители се покланяха несъзнателно; и цитирайки думите на техен поет, Го описва като Баща, чиито чада са те. Чуйте го как говори в онова време на касти, когато човешките права никак не се признаваха, как излага великата истина на братолюбие между хората, заявявайки, че Бог “направил е от една кръв всички човешки народи да живеят по цялото лице на земята”. След това показва как във всичките постъпки на Бога към човека е вплетено като златна нишка Неговото намерение за благодат и милост към човечеството. Той “е определил предназначени времена и пределите на заселищата им, за да търсят Бога, та дано биха Го поне напипали и намерили, ако и Той да не е далеч от всеки един от нас” (Деян. 17:23, 26, 27).

Чуйте го в двореца на Феста, когато цар Агрипа, убеден в евангелската истина, възкликва: “Без малко ме убеждаваш да стана християнин!” И с каква благородна любезност посочва оковите си и му отговаря: “Молил се бих Богу, щото, било с малко, било с много не само ти, но и всички, които ме слушат днес, да станат такива, какъвто съм аз, освен тия окови” (Деян. 26:28, 29).

Така премина неговият живот, описан със собствените му думи: “...пътешествия, в опасност от реки, в опасност от разбойници, в опасност от съотечественици, в опасност от езичници, в опасност в град, в опасност в пустиня, в опасност по море, в опасност между лъжебратя; в труд и мъка, много пъти в неспане, в глад и жажда, много пъти в неядене, в студ и в голота” (2 Кор. 11:26, 27).

“Като ни хулят, благославяме; като ни гонят, постоянстваме; като ни злословят, умоляваме”; “като оскърбени, а винаги радостни; като сиромаси, но обогатяваме мнозина; като че нищо нямаме, но притежаваме всичко” (1 Кор. 4:12, 13; 2 Кор. 6:10).

Павел намираше своята радост в служенето и в края на живот на усилен труд, с поглед назад към борбите и победите, можа да каже: “Аз се подвизах в доброто войнстване...” (2 Тимотей 4:7).

Тези житейски истории са жизнено важни особено за младите. Мойсей се отказа от царски престол, Павел - от предимствата на богатството и славата в своя народ, за един труден живот в служба на Бога. За мнозина животът на тези мъже е живот на себеотрицание и жертва. Но наистина ли бе така? Мойсей смяташе укора заради Христос за по-голямо богатство от египетските съкровища. Той го смяташе, че това е така, защото то наистина беше така. Павел заявява: “Но това, което беше за мене придобивка, като загуба го счетох за Христа. А още всичко считам като загуба заради това превъзходно нещо - познаването на моя Господ Христос Исус, за Когото изгубих всичко и считам всичко за измет, само Христа да придобия” (Филип. 3:7, 8). Той беше доволен от своя избор.

На Мойсей предлагаша палата на фараоните и трона на монарха. Но в онези господарски дворове се намираха грешните удоволствия, заради които хората забравят Бога. Вместо тях той избра “трайния имот и правдата” (Пр. 8:18). Вместо да се отдаде на египетското величие, предпочете да обвърже живота си с Божията цел. Вместо да стане законодател на Египет, предпочете да посвети живота си на Божията цел. По негово нареждане вместо закони на Египет, даваше закони на света. Стана Божий инструмент, чрез който Бог даде на хората принципите, представляващи защита както за дома, така и за

обществото, които са краеъгълният камък за благоденствието на народите - принципи, признавани и днес от най-великите мъже на света като основа на всичко най-добро в човешките управления.

Величието на Египет се превърна на прах. Неговата сила и цивилизация преминаха. Но делото на Мойсей не може никога да загине. Великите принципи на правдата, които той живя, за да установи, са вечни.

Мойсеевият живот на труд и тежко натоварващи сърцето грижи бе озаряван от присъствието на Този, Който "лични и между десет хиляди" и на Този, Който е "прелестен" (Песни 5:10, 16). С Христос при странстването из пустинята, с Христос на Планината на преображението, с Христос в небесните дворове. Неговият живот на земята бе благославящ и благословен, а в небето - почетен.

В своята разнородна работа Павел също бе подкрепян от силата на Христовото присъствие. "За всичко имам сила, каза той, "чрез Онзи, Който ме подкрепява". "Кой ще ни отлъчи от Христовата любов? Скръб ли, или утеснение, гонение, или глад, голота, беда, или нож?... Но във всичко това ставаме повече от победители чрез Този, Който ни е възлюбил. Понеже съм уверен, че нито смърт, нито живот, нито ангели, нито власти, нито сегашното, нито бъдещето, нито сили, нито височина, нито дълбочина, нито кое да било друго създание ще може да ни отлъчи от Божията любов, която е в Христа Исуса, нашия Господ (Римл. 8:35-39).

И все пак имаше една бъдеща радост, на която Павел гледаше като на възнаграждение за своя труд - същата радост, заради която Христос понесе кръста и презря срама, радостта да види плода на своя труд. "Понеже коя е нашата надежда, или радост, или венец, с който се хвалим?, писа той на солунците, които бяха приели истината. Защото вие сте наша слава и радост" (1 Сол. 2:19,20).

Кой може да измери резултатите, които целоживотната работа на апостол Павел даде на света? От всички благородни влияния, които облекчават страданието, утешават скръбта и обуздават злото, които издигат живота над себелюбивото и чувственото и го прославят с надеждата за безсмъртие, колко много се дължат на труда на Павел и неговите съработници, незабелязано пропътували с евангелието на Божия Син от Азия до бреговете на Европа?

Каква чест за един живот да бъде Божи инструмент и проводник на такива влияния за благословение? Каква слава ще бъде да се видят във вечността резултатите от делото на един цял живот?

ГОСПОД - УЧИТЕЛ

“Никога човек не е говорил така, както Тоя Човек”

Глава 8 - Изпратеният от Бога учител

“Погледнете на Него”.

“И името Му ще бъде Чудесен, Съветник, Бог могъщ, Отец на вечността, Княз на мира” (Исаия 9:6).

В лицето на изпратения от Бога Учител Небето даде на хората най-доброто и най-великото, което притежаваше. Този, Който присъстваше на съветите на Всевишния, Който обитаваше в най-вътрешното светилище на Вечния, бе избраният да разкрие лично на човечеството познанието за Бога.

Чрез Христос е предаден всеки лъч Божествена виделина, проникнал някога в нашия паднал свят. През вековете чрез Него мъжете изявяваха Божието слово на човека. От Него са всички превъзходства, разкрити чрез най-великите и най-благородните души на света. Чистотата и добродушието на Йосиф, вярата и кротостта на дълготърпеливия Мойсей, твърдостта на Елисей, благородната праведност и твърдост на Данииел, пламенността и себепожертвувателността на Павел, умствените и духовните сили проявени от тези мъже, както и от всички останали, живели на земята, са били само проблясъци от сиянието на Неговата слава. В Христос бе намерен съвършеният идеал.

За да разкрие този идеал като единствен истински образец за постигане; за да покаже какъв би могъл да стане всеки човек и какво биха могли да станат всички, които Го приемат, чрез обитаването на Божественото у човека - ето за това дойде Христос на света. Той дойде да покаже как трябва да се обучават, за да станат подобни на Божиите синове, на земята да практикуват небесните принципи и да живеят небесния живот.

Бог даде най-големия Си дар, за да посрещне най-голямата човешка нужда. Светлината се яви, когато светът тънеше в най-дълбоката тъмнина. Чрез фалшиви учения умовете на хората бяха дълго време отдалечени от Бога. В преобладаващите системи на образование Божественото откровение бе заместено от човешки философии. Вместо дадения от Небето образец на истината, хората бяха възприели собствено измислен образец. Те се

отклониха от светлината на живота, за да вървят в искрите на запаления от тях огън.

Като се отделиха от Бога, разчитаха само на човешка сила, но тяхната сила беше само слабост. Те не бяха в състояние да достигнат дори и поставения от самите тях образец. Нуждата на истинска добродетел бе запълнена с външен изглед и изповедание. Подобие то заместваше действителността.

От време на време се издигаха учители, които насочваха умовете на хората към Източника на истината. Те изясняваха верните принципи и животът на много от тях свидетелстваше за силата им. Тези усилия обаче не оставяха трайно впечатление. Действието на злото се задържаше малко само за известно време и пак поемаше безпрепятствено своя път надолу. Реформаторите бяха като светлини, които блесяха в мрака, но не можеха да го разпръснат. "...човеците обикнаха тъмнината повече от светлината" (Йоан 3:19).

Когато Христос дойде на земята, човечеството като че ли бе достигнало своята най-ниска точка. Бяха подкопани самите основи на обществото. Животът бе станал фалшив и изкуствен. Лишените от силата на Божието слово евреи, даваха на света предания и тълкувания, които затъпяваха ума и умъртвяваха душата. Божието поклонение "в Дух и в истина" бе заменено с прославянето на човеци, в един безкраен кръг от наредени от хора церемонии. Всички религиозни системи по целия свят губеха влияние над ума и душата. Отвратени от басните и лъжите и мъчейки се да заглушат мислите, хората се обръщаха към неверието и материализма. Изключвайки вечността от пресмятанията си, живееха за настоящето.

Като престанаха да признават Божеството, престанаха да ценят и човека. Истина, чест, справедливост, доверие, състрадание - се оттеглиха от земята. Безмилостна алчност и всепоглъщащата амбиция родиха едно всеобщо недоверие. Понятието за дълг, за задълженията на силните към слабите, за човешкото достойнство и човешките права бе захвърлено настрана като някой сън или измислица. На обикновения народ се гледаше като на товарни животни или като на инструменти и стъпала за задоволяване на амбицията. Богатството и властта, удобството и себеугаждането се търсеха като най-ценното благо. Физическо израждане, умствено вцепенение, духовна смърт характеризираха времето.

Лошите човешки страсти и намерения пропъдиха Бога от умовете им, а със забравянето на Бога те станаха още по-склонни към злото. Сърцето,

което обичаше греха, приписваше на Бога човешки качества и това схващане усилваше греха още повече. Разположени към себеугаждане, хората смятаха, че и Бог е като тях - Същество, чиято цел е себепрославяне и изискванията Му са подчинени да служат за собственото Му удоволствие; Същество, Което издигаше или унижаваше човеците според това, дали те подпомагат или пречат на Неговите себелюбиви намерения. По-нисшите класи смятаха, че върховното Същество не се различава с нищо от техните подтисници, освен с това, че ги превишава по сила. На тези идеи бе изградена всяка религия. Всяка от тях представляваше система от изисквания. За да си осигурят благоволенieto на Божеството за свои собствени цели поклонниците се опитваха да го умилостивят чрез разни дарове и церемонии. Такава религия нямаща власт над сърцето или съвестта, не би могла да бъде нищо друго освен верига от форми, от които хората се отегчаваха и копнееха да се освободят, ако не бяха придобивките, що тя предлагаше. Така злото, след като не се обуздаваше, растеше и ставаше по-силно и по-силно, докато преценката им и желанието за добро намаляваше. Хората изгубиха Божия образ и получиха отпечатъка на демонската сила, която ги контролираше. Целият свят се превръщаше в помийна яма на поквара.

За човешкия род оставаше само една надежда - да се хвърли нов квас в тази смес от противоречиви и покваряващи елементи; да му се даде сила за нов живот; да се възстанови в света познанието за Бога.

Христос дойде да възстанови това познание, дойде да отстрани фалшивото учение, чрез което претендиращите, че познаваха Бога Го бяха представили погрешно. Дойде да изяви естеството на Своя закон и да открие в собствения Си характер красотата на светостта.

Христос дойде на света преизпълнен с любов, натрупана от вечността. Той освободи Божия закон от изискванията, които го бяха обременили и показа, че е закон на любовта, израз на Божествената доброта. Показа също, че в изпълнението на неговите принципи се крие щастието на човечеството и заедно с това стабилността - самата основа и скелетът на човешкото общество.

Божият закон не само не съдържа произволни изисквания, но е даден да служи на хората като ограда, като щит. Всеки, който приема неговите принципи, бива запазен от злото. Верността към Бога включва вярност и към човека. Така законът запазва правата, индивидуалността на всяко човешко същество. Той възпира високопоставените хора да не утнеят по-нисшестоящите, а подчинените - да не проявяват непокорство. Осигурява

благополучието на човека както в този свят, така и за бъдещия. За послушните е залог за вечен живот, защото изразява вечните принципи.

Христос дойде да изяви стойността на Божествените принципи като разкри силата им за възстановяването на човечеството. Дойде да научи хората как да развият и прилагат тези принципи.

За хората от древността стойността на нещата се определяше от външния им вид. Силата на религията бе намаляла, за това пък се бе увеличило нейното външно великолепие. Учителите на онова време се стараеха да внушат респект чрез външен показ и изяви. Животът на Исус представляваше забележителен контраст с това. Той показваше безполезността на неща, които хората смятаха за житейски важни. Роден в скромната обстановка на прост селски дом, със селска храна, занимаващ се със занаятчийство, водещ уединен живот, уеднаквил Себе Си с неизвестните труженици на света - в тези условия Исус следваше Божествения план на възпитание. Той не търсеше училищата на онова време, които величаеха нищожните, а подценяваха великите неща. Възпитанието Си придоби направо от определените от Небето източници, от полезния труд, от изучаването на Писанията и природата и от натрупания житейски опит - Божиите учебници, пълни с поучения за всички, които отиват при тях с прилежни ръце, отворени очи и разбиращо сърце.

“А детенцето растеше, крепнеше и се изгълваше с мъдрост; и Божията благодат бе на Него” (Лука 2:40).

Така подготвен се посвети на своята мисия, като във всеки момент от Своя контакт с хората им влияеше за благословение - сила, непозната за света, която ги преобразяваше.

Който се опитва да преобрази човечеството, трябва да го разбира. Хората могат да бъдат достигнати и издигнати само чрез съчувствие, вяра и любов. По отношение на това Христос се разкрива като най-великия Учител. Единствен Той от всички, живели някога на земята, разбира съвършено човешката душа.

“Защото нямаме такъв първосвещеник” - велик учител, тъй като свещениците бяха учители - “Който да не може да състрадава с нас в нашите немощи, а имаме Един, Който е бил във всичко изкушен като нас, но пак без грях” (Евр. 4:15).

“Понеже в това, дете и сам той пострада като изкушен, може и на изкушаваните да помага” (Евр. 2:18).

Единствено Христос е изпитал скърбите и съблазните, които сполетяват човешките същества. Никой друг, роден от жена, не е бил нападан така яростно от примамките. Никога никой не е носил толкова тежкия товар на греха и болките на света. Никой друг не е имал толкова дълбоко и нежно съчувствие. Съучастник в преживяванията на човечеството, можеше не само да съчувства на всеки отруден, изкушаван и борещ се човек, но и да изживява всичко това заедно с него.

Онова, което учеше, Той го и живееше. “Защото ви дадох пример, казва на учениците Си, да правите и вие, както Аз направих на вас”. “...Аз опазих заповедите на Отца Си...” (Йоан 13:15; 15:10). Така думите на Христос намираха свършена илюстрация и поддръжка в делата от живота Му. И нещо повече, в учението си изявяваше Себе Си. Думите му изразяваха не само преживяванията, но собствения Му характер. Не само учеше истината, но Самият бе истината. Точно това придаваше сила на учението Му.

Христос беше верен избличител. Никога не е живял друг човек, който така силно да е мразил злото; никой друг не го е осъждал така безстрашно. Самото Му присъствие представляваше упрек за всяко неистинско и долно дело. В светлината на Неговата чистота хората се виждаха нечисти, а намеренията на живота им - недостойни и фалшиви. И все пак Той ги привличаше. Творецът разбираше стойността на човечеството. Осъждаше злото като враг на онези, които искаше да благослови и спаси. Във всяко човешко същество, колкото и паднало да бе то, виждаше един син на Бога, един, който би могъл да спечели отново привилегията да се свърже с Бога.

“Понеже Бог не е пратил Сина на света да съди света, но за да бъде светът спасен чрез Него” (Йоан 3:17). Когато наблюдаваше хората в техните страдания и деградация, Христос съзираше основание за надежда там, където изглеждаше, че има само отчаяние и гибел. Където се усещаше нужда, там виждаше случай за подпомагане. Посрещаше падналите в изкушения, победените и изгубените души не с обвинение, но с благословение.

Блаженствата бяха Неговите приветствия до цялото човешко семейство. Гледайки голямото множество, събрало се да чуе Неговата планинска проповед, Той като че ли забрави за момент, че не е на небето и употреби обичайния поздрав от света на светлината. Благословенията се изляха от устните Му както вода избликва от някой дълго запечатан извор.

Отдръпвайки се от амбициозните, самодоволните любимци на този свят Той заяви, че са блажени онези, които въпреки голямата си нужда, биха приели Неговата светлина и любов. Протягаше ръцете Си на нисшите духом,

на скърбящите и преследваните и ги канеше: “Дойдете при Мене... и Аз ще ви успокоя” (Матей 11:28).

Във всяко човешко същество Исус съзираще безкрайни възможности. Той възприемаше хората такива, каквито можеха да бъдат, преобразени от Неговата благодат - в “благоволенieto на Господа нашия Бог” (Пс. 90:17). Гледаше ги с надежда и им вдъхваше надежда. Посрещаше ги с доверие и им вдъхваше доверие. Като откриваше в Себе Си истинския идеал за човека, пробуждаше желание и вяра за неговото постигане. В Неговото присъствие хората съзнаваха, че колкото и презрени и паднали да са, все пак са хора и в тях се пораждаше силен копнеж да се окажат достойни за Неговата оценка. Той пробуждаше нови импулси в много сърца, които изглеждаха мъртви за всяко свято нещо. На отчаяните откриваше възможност за нов живот.

Христос привързва човеците към сърцето Си с връзки на любов и преданост; със същите връзки ги привързва и към техните ближни. При Него любовта е живот, а животът - служба. “Даром сте приели, даром давайте” (Матей 10:8).

Христос не се пожертва за човечеството само на кръста. Като “обикаляше да прави благодеяния” (Деян. 10:38), Той всекидневно изливаше към другите от Своя живот. Само по един начин можеше да се поддържа такъв живот: Исус живееше в зависимост от Бога и общуваше с Него. В тайното място на Всевишния, под сянката на Всемогъщия от време на време хора отиват, за да станат по-добри; престояват там за известно време и резултатът се проявява в благородни дела. По-късно обаче вярата им отпада, връзката им с Бога се прекъсва и делата им се похабяват. Но Исус водеше живот на постоянно доверие, поддържан чрез постоянно общуване и службата Му за небето и земята беше без грешка или колебание.

Като човек се молеше пред трона на Бога, докато човешкото Му естество приемеше небесния поток на силата, свързващ човечеството с Божеството. Като получаваше живот от Бога, предаваше живот на хората.

“Никога човек не е говорил така, както Тоя Човек” (Йоан 7:46). Това би било вярно дори ако Христос поучаваше само във физическата и умствената област, или пък единствено по въпроси от теорията и мисленето. Той би могъл да отключи тайни, в чието проникване биха били необходими цели векове на труд и изследване. Би могъл да даде разни идеи в областта на научните дисциплини, които биха доставили храна за мисълта и биха дали подтик към изобретателност до края на вековете. Но не направи това. Не каза нищо, което би задоволило любопитството или би подбудило себелюбива

амбиция. Не се занимаваше с отвлечени теории, но с нужното за развитието на характера; с онова, което би задълбочило способността на човека да познава Бога и би увеличило силата му да върши добро. Той говореше за истините, свързани с поведението на човека и го сливат с вечността.

Вместо да насочва хората към изучаване на човешките теории за Бога, за Неговото слово или за Неговите дела, Той ги учеше да Го наблюдават разкрит чрез Своите дела и думи и чрез Своето провидение. Довеждаше умовете им в контакт с ума на Вечния.

Хората “се учудваха на учението Му, защото Неговото Слово беше с власт” (Лука 4:32). Никога преди това не е говорил някой с такава сила да събужда мисълта, да запалва стремежа към възвишеното и да съживява всяка способност на тялото, ума и душата.

Христовото учение, също както Неговата любов, обхваща света. Няма обстоятелство в живота, нито криза в човешката опитност, които да не са предвидени там и за които принципите Му да не съдържат урок. Той е Князът на учителите, Неговите слова ще служат за пътеводител на съработниците му до края на времето.

За Него сегашното и бъдещето, близкото и далечното бяха едно. Той имаше предвид нуждите на цялото човечество. Пред внимателното Му око бяха открити всички сцени на човешко усилие и постижения, на изкушения и борби, на смущение и опасност. Познати Му бяха всички сърца, всички домове, всички удоволствия, радости и стремежи.

Той говореше не само за, но и на цялото човечество. Изговаряше Своята вест на малкото дете в радостното утро на неговия живот; на жадното, неспокойно сърце на младежа; на хората в разцвета на годините им, които носеха товара на отговорности и грижи; на възрастните в тяхната слабост и умора - на всяка рожба на човечеството във всяка страна и във всеки век.

В своето учение Христос обхваща както преходните, така и вечните неща - видимите в тяхното отношение към невидимите, преходните случки на всекидневния живот и сериозните тържествени въпроси на бъдещия живот.

Той поставяше нещата от този живот в тяхното истинско отношение към тези, които са от вечен интерес; но не подценяваше нито игнорираше тяхната важност. Учеше, че небето и земята са свързани в едно, и че познаването на Божествената истина прави човека по-добре приготвен да изпълнява ежедневните си житейски задължения.

За Него всяко нещо си имаше цел. Игрите на детето, трудът на възрастния, удоволствията, грижите и болките на живота - всичко това бяха средства за постигане на една цел: познаването на Бога за да бъде издигнато човечеството.

От устните Му Божието слово влизаше в човешките сърца с нова сила и с ново значение и ни ставаше близко. Чрез Неговото учение нещата на сътворението се откриваха в нова светлина. Върху лицето на природата наново почиваха проблясъци от светлината, която грехът бе помрачил. Във всички факти и преживявания в живота се разкриваха Божествени уроци и възможности за общуване. Бог пак обитаваше на земята; човешките сърца чувстваха Неговото присъствие; светът бе обгърнат от Неговата любов. Небето слезе при хората. Човешките сърца виждаха в Христос Този, Който им бе разкрил науката на вечността - "Емануил, Бог с нас".

В Учителя, изпратен от Бога, всяко истинско дело на възпитание намира своя център. За това дело днес, както и за основаното преди деветнадесет века, Спасителят говори със следните думи:

"Аз съм първият и последният, и живият".

"Аз съм Алфа и Омега, началото и краят" (Откр. 1:17, 21:6).

В присъствието на такъв Учител, на такъв случай за Божествено възпитание не е ли повече от глупост да се търси възпитание далеч от Него - да се търси мъдрост вън от Мъдростта? Да се претендира за истина, а да се отхвърля истината; да се търси просвещение далеч от Светлината и съществуване далеч от Живота; да се изостави Изворът на живата вода и да се изсичат пропукани водоеми, които не могат да държат вода?

Ето, Той все още кани: "Ако е някой жаден, нека дойде при Мене и да пие. Ако някой вярва в Мене, реки от жива вода ще потекат от утробата му, както рече Писанието". "Водата, която ще му дам, ще стане в него извор на вода, която извира за вечен живот" (Йоан 7:37, 38; 4:14).

Глава 9 - Едно описание на Неговите методи

“Изявих името Ти на човеците, които ми даде от света.”

Най-пълната илюстрация на Христовите методи като учител се намира в обучението на Неговите първи дванадесет ученици. На тези мъже престояха тежки отговорности. Той ги бе избрал като хора, които би могъл да изпълни със Своя Дух и които биха могли да станат годни да продължат Неговото дело, когато го остави. На тях, повече, отколкото на други, Той даде привилегията да бъдат в близост с Него. Чрез личното общуване отпечатваше Себе Си върху сърцата на тези избрани съработници. “Животът се яви, каза възлюбеният Йоан и ние видяхме и свидетелстваме и ви известяваме”.

Само чрез такава близост - близостта на ум с ум и на сърце със сърце, на човешкото с Божественото - може да се предава онази оживотворяваща енергия, която истинското възпитание има за задача да предава. Само живот може да даде живот.

При обучаването на дванадесетте ученици Спасителят следваше системата на възпитание, установена още в началото. Първите дванадесет избрани, заедно с няколко други, които чрез обслужването на техните нужди бяха от време на време свързани с тях, съставляваха семейството на Исус. Те бяха с Него у дома, на масата, в тайната стаичка, на полето. Придружаваха Го в пътуванията, споделяха Неговите трудности и изпитания, и доколкото имаха възможност, взимаха участие в Неговото дело.

Понякога Той ги поучаваше, когато седяха всички заедно на склона на някоя планина, понякога край морето или в рибарската лодка, а понякога и вървейки по пътя. Когато говореше на множеството, учениците винаги образуваха вътрешния кръг. Те заставаха близо до Него, за да не пропуснат дума от наставленията Му. Бяха внимателни слушатели, жадни да разберат истините, които трябваше да проповядват във всички страни и за всички векове.

Първите ученици Исус избра от обществото на обикновените хора. Скромни и неграмотни хора бяха галилейските рибари, нешколувани в учението и обичаите на равините, но възпитани от строгата дисциплина на труда и мъчнотиите. Те бяха мъже с природни способности и възприемчив дух; мъже, готови да бъдат учени и оформяни за делото на Спасителя. В обикновените житейски поприща има много труженици, търпеливо следващи обичайния кръг на всекидневните си задължения, без да съзнават, че у тях има скрити сили, които, пробудени за действие, биха ги наредили

сред великите световни водачи. Такива бяха мъжете, които Спасителят призова за Свои съработници. А те имаха и предимството да се обучават в продължение на три и половина години от най-великия Учител, Който този свят някога е познавал.

В лицето на първите ученици бе представено едно забележително разнообразие. Те трябваше да станат учителите на света, и представляваха широк кръг от типове характери. Между тези бяха: бирникът Леви-Матей, повикан от активен живот на парични сделки и раболепие към римската власт; ревностният Симон, безкомпромисният враг на имперската власт; импулсивният, самонадеян и топлосърдечен Петър с брат му Андрей; юдеинът Юда, образован, способен, но с подъл дух; Филип и Тома, верни и сериозни, но с мудни сърца, които трудно вярват; Яков, по-малкият и Юда - не толкова забележителни сред другите, но със силен характер, изявени както в недостатъците, така и в добродетелите си; искреният и доверчив като дете Натанаил; амбициозните, любвеобилни синове на Зеведея.

За да могат да изпълняват успешно делото, на което бяха призвани, така различаващите се по характер, възпитание и начин на живеене ученици, трябваше да се свържат в чувства, мисли и действия. Христовата цел бе да осигури това единство и за целта се старееше да ги доведе до единство със Себе Си. Бремето на Неговия труд за тях е изразено в молитвата Му към Отца: "...да бъдат всички едно; както Ти, Отче, си в Мене и Аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас, за да повярва светът, че Ти си Ме пратил... и си възлюбил тях, както си възлюбил Мене" (Йоан 17:21-23).

Преобразяващата сила на Христос

Четирима от дванадесетте ученици щяха да играят ръководна роля, всеки един в различно направление. Христос предвиждаше това и се старееше да ги подготви за изненадите на бъдещето. Яков - обречен на скоростижна смърт чрез меч; Йоан - който най-дълго от братята щеше да следва своя Учител в труд и преследвания; Петър - първият премахнал издигнатите от векове прегради, за да се обърне с евангелието към езическия свят; и Юда - способен по служба да превъзхожда своите братя, но подхранващ в сърцето си цели, за чиито последствия едва ли имаше представа - тези четирима бяха обект на най-големите Исусови грижи, на най-чести и грижливи наставления.

Петър, Яков и Йоан търсеха всеки случай да се свържат по-тясно с Учителя, и желанието им бе изпълнено - от всичките дванадесет те бяха най-близо до Него. А Йоан желаеше връзката му с Исус да бъде още по-интимна, и сполучи. На онова първо събиране край Йордан, когато Андрей, след като чу Исус, побърза да извика и брат си, Йоан седеше безмълвен, унесен в размишление върху чудни теми. Той следваше Спасителя винаги жаден да Го слуша и попиваше чутото. Но въпреки това характерът му не бе без дефект. Той не бе благороден, мечтателен ентузиаст. Напротив, с брат си се наричаха "синове на гърма" (Марко 3:17). Йоан беше горд, амбициозен и агресивен. Но зад тези черти Божественият Учител виждаше пламенното, искрено и любещо сърце. Исус изобличаваше неговото себелюбие, осуетяваше неговите амбиции и изпитваше вярата му. Но и му разкри копнежа на душата му - красотата на светостта и Своята собствена превъзхождаща любов. "Извях името Ти на човеците, каза той на Отца, които ми даде от света" (Йоан 17:6).

Естеството на Йоан копнееше за любов, съчувствие и другарство. Винаги беше близо до Исус, до Него седеше облегнат на гърдите Му. Както цветето поглъща слънцето и росата, така той поглъщаше Божествената светлина и живота. Гледаше Спасителя с обожание и любов. Единственото му желание бе да стане подобен на Христос и да е постоянно свързан с Него. И впоследствие характерът на Учителя се отразяваше в неговия.

"Вижте, казва той, каква любов е дал нам Отец, да се наречем Божии чада. Възлюбени, сега сме Божии чада и още не е станало явно какво ще бъдем, но знаем, че когато стане явно, ще бъдем подобни Нему, защото ще Го видим както е. И всеки, който има тая надежда на Него, очиства себе си, както е Той чист" (1 Йоан 3:1-3).

От слабост към сила

Историята на никой друг ученик не илюстрира по-добре възпитателния метод на Христос, както животът на Петър. Дързък, агресивен и самонадеян, бързо възприемащ и деятелен, готов да отмъщава, но и щедър да прощава, Петър често грешеше и често понасяше укори. Нито пък неговата сърдечна вяроност и посвещение на Христос бе по-малко признавана и похвалвана от Исус. Спасителят работеше с този буен ученик, търпеливо и с особена любов, като се стараеше да го освободи от неговата самоувереност и да го научи на смирение, послушание и упование.

Но урокът бе научен само отчасти. Самоувереността не бе изкоренена.

Често пъти Исус с тежко обременено сърце се опитваше да обрисова пред учениците си сцените на своите изпитания и страдания. Но техните очи бяха затворени. Не желяеха да знаят това и затова и не виждаха. Петър съжали себе си, че ще трябва да участва с Христос в страданията и побърза да възрази: “Бог да ти се смили, Господи! Това никак няма да стане с Тебе” (Матей 16:22). Неговите думи изразяваха мислите и чувствата на дванадесетте.

И те продължиха да са такива и когато кризата наближаваше все повече и повече; с горделивост и препирни предварително разпределяха помежду си бъдещи царски почести и не помисляха за кръста.

Преживяването на Петър бе урок за всички ученици. За самоуверения изпитанието е поражение. Христос не можеше да попречи на действието на злото, което не бе още изоставено. Но както простря ръката Си да го спаси, когато вълните щяха да го залепят, така му поднесе и Своята любов, за да го освободи, когато дълбоките води връхлетяха върху душата му. Самохвалните думи на Петър го довеждаха отново и отново все по-близо и по-близо до ръба на пропастта. Повторно и повторно бе предупреждаван, че ще се отрече, защото “Ме не познаваш” (Лука 2:34). Но оскърбеното, обичащо сърце на ученика призна: “Господи, готов сам да отида с Тебе и в тъмница и на смърт” (Лука 22:33). Този, Който чете в сърцата, предаде на Петър вестта, малко оценена тогава, но в бързо падащия мрак тя щеше да хвърли лъч на надежда: “Симоне, Симоне, ето, Сатана ви изиска всички, за да ви пресее като жито, но аз се молих за тебе да не отслабне твоята вяра; и ти, когато се обърнеш, утвърди братята си.”

Когато в съдебната зала се отрече от своя Учител; когато любовта и верността на Петър, пробудени от погледа на Спасителя, изпълнен със съжаление, любов и скръб, го отведоха в градината, където Христос бе плакал и се бе молил; когато сълзите на неговото разкаяние капеха на земята, напоена от кървавите капки на Исусовата агония, тогава думите на Спасителя “Аз се молих за тебе... и ти, когато се обърнеш, утвърди братята си” послужиха като подпорка на душата му. Макар да бе предвидял греха му, Христос не го изостави в отчаянието.

Ако погледът на Христос беше изразявал осъждане, а не съжаление; ако, като предсказваше греха, беше пропуснал да говори за надежда, колко голяма би била тъмнината, която обгърна Петър! Колко страшно би било отчаянието, измъчващо душата му! В часа на душевна мъка и отвращение от себе си какво друго би го възпряло да не тръгне по изминатия от Юда път?

Исус не пощади ученика Си от душевната мъка, но не го остави самичък да потъне в горчивината ѝ. Неговата любов не пропада и не изоставя.

Въпреки че сами са предадени на злото човешките същества са склонни да постъпват строго и безжалостно с изкушаваните и грешащите. Те не могат да четат в сърцето и не познават неговите борби и болки. Ето защо се нуждаят да се научат на онзи начин на упрекуване, който изразява любов, когато нараняват - това да лекува, когато предупреждават - това да внушава надежда.

В първата вест на Христос след възкресението Му, изпратена до учениците, не се споменаваше името на Йоан - този, който бе присъствал с Него в съдебната зала, стоял бе до кръста Му и пръв от дванадесетте се бе завтекъл на гроба Му - не, не се споменаваше Йоан, а Петър. Ангелът бе казал: "Но идете, кажете на учениците му и на Петра, че отива преди вас в Галилея: там ще Го видите, както ви каза" (Марко 16:7).

При последната среща на Христос с учениците край езерото Петър бе изпитан чрез три пъти повторения въпрос: "Любиш ли Ме?" и бе възстановен на своето място между дванадесетте. Христос определи неговата работа: да пасе Господнето стадо. И като последно напътствие Исус му заръча: "Следвай ме".

Сега Петър можеше да оцени думите на Учителя. Сега можеше да разбере по-добре урока, който Исус искаше да им предаде, когато постави сред тях едно малко дете и ги подкани да станат като него. Познавайки по-пълно собствената си слабост, както и Христовата сила, той беше готов да се доверява и покорява. Само в Неговата сила можеше да следва своя Учител.

В края на своя живот от труд и жертви ученикът, който някога толкова искаше да избегне кръста, сега смяташе за голяма радост да отдаде живота си за евангелието. Той, който някога се бе отрекъл от своя Господ, сега смяташе, че да умре по начина, както умря неговия Учител, е твърде голяма чест.

Преобразяването на Петър бе едно чудо на Божествената нежност. То е поука за живота на всички, които искат да следват по стъпките на великия Учител.

Урок в любов

Исус изобличаваше учениците Си, предупреждаваше ги и ги съветваше, но Йоан и Петър и техните братя не Го напуснаха. Въпреки изобличенията предпочитаха да останат при Исус. Но и Спасителят не се

отдръпваше от тях поради грешките им. Той приема хората такива, каквито са с всичките им грешки и слабости и ги обучава за Своята служба, ако желаят да бъдат дисциплинирани и поучавани.

Но между дванадесетте имаше един, към когото Христос не бе изговорил и една дума на пряк укор, освен в края на Своята мисия.

Юда въведе между учениците елемент на антагонизъм. Той се свърза с Исус, защото бе привлечен от Неговия характер и живот. Искрено желаше да се промени и се надяваше да преживее това чрез сближаване с Исус. Но това негово желание не беше преобладаващо: управляваше го надеждата за себелюбиви облаци в земното царство, което очакваше Христос да установи. Той познаваше Божествената сила на Христовата любов, но не се оставяше тя да го завладее. Продължаваше да поддържа своите разсъждения и мнения, както и разположението си да критикува и осъжда. Христовите подбуди и постъпки, които често не можеше да разбере, пораждаха у него подозрения и неодобрение, и неговите питания и амбиции често заразяваха и другите ученици. Много от техните препирания за първенство, както и негодуванията им от постъпките на Учителя, се подстрекаваха от Юда.

Исус знаеше, че противодействието ожесточава сърцето и се въздържаеше от открит конфликт. Опитваше се да излекува себелюбието на Юда, като го докосваше със Своята себепожертвувателна любов. В ученията Си Той разкриваше принципи, които удряха направо в корена на егоистичните амбиции на учениците. Така предаваше урок след урок и много пъти Юда съзнаваше, че се описва неговият характер и се посочва неговият грях; но пак не се поддаваше.

Колкото повече се възпротивяваше на умоляванията на Милостта, толкова повече злото го завладяваше. Гневен от мълчалив упрек и отчаян от осуetyяването на амбициите си, Юда предаде душата си на демона на алчността и реши да измени на своя учител. Излезе от стаята на пасхалната вечеря, от радостта на Христовото присъствие и светлината на вечната надежда и се запъти да извърши злото си дело - във външната тъмнина, където нямаше надежда.

“Защото Исус отначало знаеше кои са невярващите и кой е тоя, който щеше да Го предаде” (Йоан 6:64). Но въпреки че знаеше всичко, Исус пак предлагаше милост и любов.

Видя опасността за Юда и го приближи до Себе Си, като го въведе във вътрешния кръг на своите избрани и доверени ученици. Ден след ден, носейки своя тежък товар, Той изпитваше болка при постоянния контакт с

този упорит, подозрителен, мрачен дух. Христос забелязваше и непрестанно полагаше усилия да противодейства на онзи неспирен, прикрит и изкусен антагонизъм между учениците. И всичко това - за да не се лиши изложилата се на опасност душа от никакво спасителното влияние.

*“Много води не могат угаси любовта,
нито реките могат я потопи.”*

“Защото любовта е силна като смъртта”
(Песен 8:7, 6).

Любвеобилното държание на Христос се оказа безрезултатно за Юда, но не и за неговите съученици. За тях то съдържаше не само поука, която щеше да повлияе целия им живот - Неговият пример на нежност и дълготърпение щеше да им напомня винаги как да се отнасят с изкушаваните и грешните, но и други поуки.

При ръкополагането си дванадесетте силно желяеха и Юда да влезе между тях, защото мислеха, че той ще е от голяма полза за апостолската група. Бе повече запознат със света, отколкото те, ползваше се с добра репутация, имаше проникание и административна способност. С високо мнение за своите качества, той бе внушил и на учениците да мислят същото. Но методите, които желяеше да въведе в Христовото дело, се основаваха на светски принципи и се ръководеха от светска политика. Целта беше учениците да си осигурят светско признание и почест - придобивките на царството на този свят. Действието на тези желаниа в живота на Юда, помогна на учениците да разберат непримиримостта между принципа на себевъзвеличаване и Христовия принцип на смирение и себепожертване - принципа на духовното царство. В участва на Юда те видяха края, към който води себелюбието.

Накрая Христовата мисия с учениците постигна целта си. Неговият пример и поучения за самопожертване формираха малко по малко характера им. Неговата смърт осуети надеждата им за светско величие. Падението на Петър, отстъпничеството на Юда, както и собствената им слабост, която проявиха, като изоставиха Христос в най-голямата му душевна мъка и опасност пометоха тяхната самонадеяност. Те видяха собствената си слабост; видяха нещичко от величието на възлаганото им дело; почувстваха нужда от ръководството на своя Учител при всяка тяхна стъпка.

Учениците знаеха, че ще бъдат лишени от Исусовото присъствие и разбраха както никога преди това колко скъпи са били случаите, дали им възможност да живеят и разговарят с Изпратения от Бога. Често те не разбираха и не ценияха много от Неговите уроци; сега копнееха да си ги припомнят, да чуят отново думите Му. С каква радост те си припомнях уверението: "...за вас е по-добре да отида Аз, защото ако не отида, Утешителят няма да дойде на вас; но ако отида, ще ви го изпратя". "...Защото ви явявам всичко, що съм чул от Отца Си." "А Утешителят... Когато Отец ще изпрати в мое име, Той ще ви научи всичко, и ще ви напомни всичко, което съм ви казал" (Йоан 16:7; 15:15; 14:26).

"Всичко, що има Отец е Мое". "А когато дойде Онзи, Духът на истината, ще ви упътва на всяка истина... от Моето ще взема и ще ви извести" (Йоан 16:15, 13, 14).

На Елеонския хълм учениците бяха видели Христос да се възнася към небето. И когато небесата Го приемаха, те си спомниха Неговото последно обещание: "И ето, Аз съм с вас през всичките дни до свършека на века" (Матей 28:20).

Те знаеха, че Той все още ги обича. Знаеха, че имат представител, застъпник пред трона на Бога. Поднасяха молбите си в името на Исус, като повтаряха обещанието: "Ако поискате нещо от Отца, Той ще ви го даде в Мое име" (Йоан 16:23).

Издигаха ръката на своята вяра все по-високо и по-високо, със силния аргумент: "Христос..., Който умря, а при това и биде възкресен, Който е от дясната страна на Бога и Който ходатайства за нас" (Римл. 8:34).

Когато влезе в небесните дворове, верният на обещанието Си Христос изпрати от пълнотата Си на Своите последователи на земята. Неговото възкачване на престола от дясно на Бога бе отбелязано с изливането на Духа над учениците.

Чрез делото на Христос учениците бяха доведени до състоянието да осъзнаят нуждата си от Духа; обучени от Духа, те получиха окончателната си подготовка и отидоха да извършат възложената им в техния живот работа.

Не бяха вече невежи и необразовани. Не бяха вече сбор от независими единици или от разногласни и противоречиви елементи. Не възлагаха вече надеждите си на земното величие. А бяха единомислени и единомислени, "бяха едно", "един ум и една душа". Христос изпълаваше техните мисли. Целта им бе напредъка на Неговото царство. По ум и характер бяха станали подобни на своя Учител; и хората "познаха, че са били с Исуса".

Тогава се даде такова откровение на Христовата слава, каквото смъртните човеци не бяха виждали. Множествата, които по-рано хулеха името и презираха силата Му, сега станаха ученици на Разпнатия. Чрез съдействието на Божествения Дух трудовете на избраните от Христос скромни мъже, разтърсиха света. За едно поколение само евангелието бе занесено на всеки народ под небето.

Същият Дух, Който Исус изпрати да заеме Неговото място като наставник на първите Му съработници, е изпратен за наставник и на Неговите съработници в днешно време. "И ето, Аз Съм с вас през всичките дни до свършека на века" (Матей 28:20).

Присъствието на същия Ръководител в днешното възпитателно дело ще произведе същите резултати, каквито произведе в миналото. Това е целта на истинското възпитание; това е делото, което Бог възнамерява да бъде извършено чрез Него.

УРОЦИ ОТ ПРИРОДАТА

“Обмисли ... чудните дела на Онзи, който е съвършен в познание.”

Глава 10 - Бог в природата

“Славата Му покри небето; и земята бе пълна с хваление към Него.”

Отпечатъкът на Божеството се вижда върху всички сътворени неща. Природата свидетелства за Бога. Когато възприемчивият ум се докосва до чудесата и тайните на вселената, не може да не признае действието на една безпределна сила. Земята не ражда изобилието си чрез вродена енергия, нито продължава година след година въртенето си около слънцето. Една невидима ръка управлява планетите в техния небесен ход. Един тайнствен живот прониква в цялата природа, който поддържа безбройните светове в безкрайността; който действа в мъничкото насекомо, носено от летния ветрец; който прави лястовичката да хвърка и храни малките писукащи гарванчета; който прави пъпката на цвят, а цвета на плод.

Същата сила, поддържаща природата, действа и в човека. Същите велики закони, направляващи както звездите, така и атома, ръководят човешкия живот. Законите, управляващи постъпките на сърцето и регулиращи течението на жизнения поток в тялото, са законите на мощния Разум, Който има власт над душата. Той е източникът на всеки живот. Само в хармония с Него животът може да намери своята истинска сфера на действие. За всички Негови творения важи едно и също условие - поддържане на живота чрез приемане на Божия живот, живеене в хармония с волята на Създателя. Да се наруши Неговият физически, духовен или морален закон, означава да се противопоставим на всемира, да въведем разногласие, анархия, гибел.

За човека, който се научава така да глъкува поученията на природата, цялата тя изглежда осветена с нова светлина; светът става учебник, животът - училище. Единството на човека с природата и с Бога, всемирната власт на закона, резултатите от нарушаването му, не могат да не оставят своя отпечатък върху ума и да не влияят при оформянето на характера.

Нашите деца трябва непременно да научат тези уроци. За малкото дете, още неможещо да учи от печатните страници или да бъде запознато с

ежедневието на класната стая природата предлага неизчерпаем източник на поучения и наслада. Детското сърце, още не загрубяло от съприкосновението със злото, бързо открива присъствието на Този, Който прониква във всички сътворени неща. Ухото, което още не е затъпяло от врявата на света, внимава на Гласа, говорещ чрез природата. А и за всички в по-зряла възраст, които постоянно се нуждаят от нейните мълчаливи напомняния за духовното и свято, уроците на природата ще бъдат не по-малък извор на радост и напътствие.

Както обитателите на Едем учеха от природата; както Мойсей различаваше Божия почерк в арабските равнини и планини и детето Исус - в хълмовете на Назарет, така и днешните деца могат да учат от Бога. Невидимото се илюстрира чрез видимото. Във всичко, което е на земята - от най-високото дърво в гората до мъха на скалата, от безкрайния океан до най-малката мида на брега, те могат да виждат Неговия образ и надпис.

Доколкото е възможно, оставете детето още от най-ранната му възраст да прекарва там, където този чуден учебник стои разтворен пред него! Нека съзерцава прекрасните картини, които великият Художник рисува върху подвижното платно на небето. Нека се запознава с чудесата на земята и морето. Нека наблюдава тайната на сменящите се годишни времена и във всичко да се научи да опознава Създателя.

По никакъв друг начин не може да се положи така твърдо и сигурно основата на истинското възпитание. И все пак, дори и децата, когато се приближат до природата, ще открият неща, които ще ги поставят в недоумение. Те не може да не открият действието на враждебни сили. Точно тук природата се нуждае от тълкувател. Като гледат злото, което се открива в природния свят, всички ще научат все същия печален урок: - "Някой неприятел е сторил това" (Матей 13:28).

Поученията на природата могат да се четат правилно само в светлината, излъчвана от Голгота. Чрез историята на Витлеем и на кръста нека бъде показано колко е добре да се побеждава злото, и че всяко благословение за нас, е дар на изкуплението.

В шипките и тръните, в бодилите и плевелите е представено злото, което уврежда и обезобразява. В пойната птичка и в цъфналия цвят, в дъжда и слънчевата светлина, в летния ветрец и в благодатната роса, в хилядите неща на природата - от дъба в гората до теменужката, цъфнала до неговия корен - се вижда възстановяващата любов. Природата все още ни говори за Божията доброта!

“...Зная мислите, които мисля за вас, казва Господ, мисля за мир, а не на зло...” (Еремия 29:11). Такава е вестта, която, огряна от светлината на кръста, може да се чете навсякъде в природата. Небесата разказват славата Му, а земята е пълна с богатствата Му.

Глава 11 - Уроци от живота

“...говори на земята и тя ще те научи.”

Великият Учител довеждаше слушателите Си в съприкосновение с природата, за да слушат гласа, говорещ чрез всички сътворени неща. Когато сърцата им се смекчаваха и умовете им ставаха възприемчиви, Той им помагаше да разбират духовните поуки от картините, които наблюдаваха. Притчите, чрез които обичаше да преподава уроци върху истината, показват колко отворен беше Неговият Дух за влиянията на природата и колко приятно Му бе да извлича духовни поуки от обстановката на ежедневиия живот.

Птичките във въздуха, полските лилии, пастиря и овцете - чрез тях Христос илюстрираше безсмъртната истина. Той извличаше илюстрации и от събитията в обикновения живот, от познатите на слушателите факти в ежедневието - кваса, скритото съкровище, бисера, рибарската мрежа, изгубената монета, блудния син, къщите на скалата и на пясъка. В Неговите уроци имаше по нещо интересно за всеки ум, затрогващо всяко сърце. И така ежедневиата работа вместо да бъде просто кръг от усилен труд, лишен от повъзвишени мисли, ставаше по-осмислена и възвишена чрез постоянното напомняне за духовното и невидимото.

Така трябва да поучаваме и ние. Нека децата да бъдат научени да виждат в природата изразена Божията любов и мъдрост; нека всяко птиче, всяко цвете и дърво свързват мисълта им с Бога; нека всичко видимо им пояснява невидимото, и всички житейски събития - средство за Божествени поучения.

Когато се научат по този начин да извличат поуки от всичко сътворено, както и от житейския опит, обяснете им, че същите закони, които управляват нещата в природата и събитията в живота, трябва да управляват и нас, че те са дадени за наше добро, и че само когато ги изпълняваме, ще намерим истинско щастие и успех.

Законът на служенето

Всичко небесно и земно изявява, че великият закон на живота е служенето. Вечният Баща се грижи за живота на всяко живо същество. Христос дойде на земята “като онзи, който слугува” (Лука 22:27). Ангелите са

“служебни духове, изпращани да слугуват на ония, които ще наследят спасение” (Евр. 1:14). Същият закон на служене е вписан във всички неща в природата. Птичките във въздуха, добитъкът по полето, дърветата в гората, листата, тревата, цветята, слънцето на небето и светлите звезди - всички имат своята служба. Море и океан, река и извор - всички получават, за да дават.

Всяко нещо в природата, служещо така за живота в света, осигурява и своя собствен живот. “Давайте и ще ви се дава” (Лука 6:38), е урокът, написан в природата не по-малко сигурно, отколкото в страниците на Свящото Слово.

Склоновете и равнините отварят път на планинския поток да стигне до морето и са възнаграждавани за тази си служба стократно: потокът, протичащ през тях, оставя зад себе си дарове на красота и плодородие. През оголените и пожълтелите от лятната горещина полета една зелена ивица отбелязва пътя на реката; всяко благородно дърво, всяка пъпка, всеки цвят са свидетели на наградата, която Божията благодат дава на всички, ставащи нейни проводници на света.

Сеене с вяра

От почти безбройните поучения, които ни дават разните процеси на растежа, някои от най-ценните ни са дадени в притчата на Спасителя за никнешното семе. Те са за стари и за млади.

“Божие царство е също както кога човек хвърли семе в земята. И спи и става нощ и ден; а как никне и расте, той не знае. Земята сама по себе си произвежда първо ствол, после клас, подир това пълно зърно в класа” (Марко 4:26-28).

Зърното съдържа зародиша на един принцип - принципа поникването, който сам Бог е вложил в него; но ако то бъде оставено само на себе си, не ще може да поникне. Човекът извършва своята част да улесни растенето на зърното, но има един предел, отвъд който той не може да направи нищо. Трябва да разчита на Онзи, Който е свързал сеенето и жетвата с чудните халки на Своята всемогъща сила.

В зърното има живот, в почвата - сила; но ако Бог не прилага Своята безпределна мощ ден и нощ, зърното няма да даде плод като награда. Дъждовете трябва да освежават жадните нивя; слънцето - да им придава топлина; на заровеното зърно трябва да се предава електричество. Но единствено Творецът, Който е вложил живот, може да го създаде. Всяко семе расте и всяко растение се развива чрез силата на Бога.

“Семето е Божието слово.” “Защото както земята произвежда растенията си и както градина произраства посяното в нея, така Господ Йеова ще направи правдата и хвалата да поникнат пред всичките народи” (Лука 8:11; Исаия 61:11). Както е при природното сеене, така е и при духовното; силата, която единствено може да даде живот, е от Бога.

Работата на сеяча е дело на вяра. Тайната на поникването и растенето на зърното е известна само на Бога. Но сеячът има доверие в средствата, чрез които Бог прави растителността да процъфтява. Той хвърля семето и очаква да събере от него изобилна жетва. Така трябва да работят родителите и учителите и да очакват жетва от семето, което посяват.

За известно време доброто семе може да лежи незабелязано в сърцето, без да дава признаци на живот. Но по-късно, когато Божият Дух заработи в душата, скритото семе пониква и впоследствие дава плод. В нашата доживотна работа не можем да знаем кое ще успее - това, или онова. Този въпрос не е даден на нас за разрешение. “Сей семето си заран и вечер не въздържай ръката си” (Екл. 11:6). Божият велик завет гласи, че “доде съществува земята, сеитба и жетва... няма да престанат” (Бит. 8:22). С доверие в това обещание земеделецът обработва земята и сее. Не по-малко доверие трябва да имаме и при духовното сеене, като работим с упование в Неговите думи: “Така ще бъде словото Ми, което излиза из устата Ми; не ще се върне при Мене празно, но ще извърши волята Ми и ще благоуспее в онова, за което го изпращам”. “Оня, който излиза с плач, който носи мярата семе, той непременно с радост ще се върне, носейки снопите си” (Исаия 55:11; Пс. 126:6).

Поникването на зърното представя началото на духовния живот, а развитието на растението символизира развитието на характера. Не може да има живот без растение. Растението трябва или да расте, или да умре. Както расте мълчаливо и незабележимо, но без да спира, така се развива и характерът. Нашият живот може да бъде съвършен на всеки стадий на развитие; и все пак, ако Божията цел за нас е изпълнена, ще има постоянен напредък.

Растението се развива като получава онова, което Бог е предвидял за поддържането на неговия живот. Така и духовното израстване се постига чрез сътрудничество с Божествените влияния. Както растението хваща корен в почвата, така и ние трябва да се вкореним в Христос. Както растението получава слънчева светлина, роса и дъжд, така и ние трябва да получим Светия Дух. Ако нашите сърца са привързани към Христос, Той ще дойде над нас “както дъжда, както пролетния дъжд, който пои земята” и като

“Слънцето на правдата” ще изгрее Той над нас “с изцеление в крилата Си”. Ние ще растем “като крем”, ще се съживим “като жито”, и ще порастем “като лоза” (Осия 6:3; Малахия 4:2; Осия 14:5, 7).

Житото “произвежда първо ствол, после клас, подир това пълно зърно в класа” (Марко 4:28). Целта, за която земеделецът посява семето и обработва земята, е да произведе жито - хляб за гладните и семе за бъдещи жетви. Така и Божественият Земеделец очаква жетва. Той се стреми да възпроизведе Себе Си в сърцата и в живота на Своите последователи, за да може чрез тях да бъде възпроизведен в сърцата и в живота на други хора.

Постепенното развитие на растението от зърното е нагледен урок за обучението на децата. И при децата имаме “първо ствол, после клас, подир това пълно зърно в класа” (Марко 4:28). Този, Който даде тази притча, е създал малкото семе, вложил е неговите жизнени свойства и законите, които управляват развитието му. Истините, на които тази притча ни учи, се осъществиха в живота на Исус. Величеството на небесата, Царят на славата, стана едно бебе във Витлеем и за известно време бе безпомощно дете, зависещо от грижите на майка си. В детинството Си Той говореше и постъпваше като дете, почиташе родителите Си, помагаше им и изпълняваше техните желания. Но още от първото пробуждане на Неговия разум Той постоянно растеше в благодат и в познание на истината.

Родителите и учителите трябва да имат същата цел - така да култивират наклонностите на младежите, че във всеки период от живота им те да могат да представят съответстващата му красота, развиваща се естествено, както е при растенията в градината.

Малките деца трябва да бъдат възпитавани в детинска простота, доволни от малките, полезни длъжности, както и от удоволствията и духовния опит, съответстващи на техните години. Детството е представено със стъбълцето в притчата, а стъбълцето има своя особена красота. Децата не трябва да бъдат въвлечени в преждевременна зрялост, но доколкото е възможно да запазят за по-дълго време свежестта и грацията на своята ранна възраст. Колкото по-спокоен и по-обикновен е животът на детето, колкото е по-освободен от изкуствени възбуждения и в по-голяма хармония с природата, толкова по-благоприятен е той за физическото и умственото развитие и за духовната сила.

Извършеното от Спасителя чудо, когато нахрани петте хиляди люде илюстрира действието на Божията сила в произвеждането на жетвата. Исус отдръпва завесата от природния свят и ни открива творческата енергия, която

се изразходва постоянно за нашето добро. Като размножава хвърленото в земята зърно, Този, Който умножи хляба, върши чудо всеки ден. И наистина, само по чудо храни Той безспир милионите живи същества от земните жетвени полета. Човеците са призвани да работят заедно с Бога за произвеждане на житото и за приготвянето на хляба. Но точно поради това изключват участието на Божествената сила, чието действие на се приписва на естествени причини или на човешки средства. Много често Неговите дарове се изопачават за себелюбива употреба и докарват проклетие вместо благословение. Бог се стреми да промени всичко това. Той желае нашите затъпели сетива да се съживят, за да чувстваме Неговата доброта и даровете му да бъдат за нас благословенията, които е възнамерявал да ни даде.

Божие слово, придаването на Неговия живот - това е, което дава живот на семето; а ние, като го ядем, ставаме участници в този живот. Бог желае да разбираме това. Дори в приемането на ежедневния си хляб да схващаме действието Му и да идваме до по-гясна близост с Него.

Според Божиите закони в природата последицата следва причината с неизменна сигурност. Жетвата свидетелства за сеитбата. Тук не може да има лъжа. Хората могат да измамват ближните си, да получават похвали и възнаграждения за служба, която не са извършили. В природата обаче не може да съществува никаква измама. Над неверния земеделец жетвата произнася обвинителна присъда. А в най-висшия смисъл това е вярно и за духовното царство. Злото успява само привидно, а не в действителност. Детето, което бяга от училище, младежът, който е ленив в учението, чиновникът или чиракът, който не служи вярно на интересите на своя господар, човекът в каквато и да било област на бизнеса или с каквато и да е професия, който не е верен на своите най-висши отговорности, може да се ласкае, че докато неправдата му не е открита, той печели някакво предимство. Но не. Той мами себе си. Жетвата на живота е характерът, а характерът е, който определя участва за този живот и за бъдещия.

Жетвата е възпроизвеждане на посятото семе. Всяко семе дава плод "според вида си". Така е и с характерните черти, които подхранваме. Егоизмът, себелюбието, себеиздигането, себеугаждането се възпроизвеждат и краят е окаяност и гибел. "Защото който сее за плътта си, от плътта си ще пожъне тление, а който сее в Духа, от Духа ще пожъне вечен живот" (Гал. 6:8). Любовта, съчувствието и добротата дават плод на благословение, богата жетва, която трае вечно.

В жетвата семето се умножава. Едно-едничко житно зърно, увеличено чрез повторни сеитби, би покорило цяла страна със златни снопове. Така обширно може да бъде и влиянието на един-единствен живот, а даже и на едно единствено дело.

Какви дела от любов са били извършвани през вековете благодарение на спомена за алабастровия съд с благовонното масло, с което бе помазан Исус! Какви неизброими дарове са били давани за делото на Спасителя благодарение на примера на бедната вдовица, която пусна "две лепти"! (Марко 12:42).

Живот чрез смърт

Урокът, който извличаме от сеенето на зърното е щедрост. "Който сеете оскъдно, оскъдно ще и да пожъне" (2 Кор. 9:6).

Господ казва: "Блажени вие, които сеете при всяка вода..." (Исая 32:20). Да сеем при всяка вода означава да даваме навсякъде, където има нужда. Това не води до бедност. "Който сеете щедро, щедро ще и да пожъне". Като хвърля зърното, сеячът го умножава. Така и ние, ако даваме благословения, ще получаваме благословения. Бог обещава да ни дава изобилно, за да можем да продължаваме да даваме.

Нещо повече: когато даваме от благословенията на живота, в сърцето на получателя се поражда благодарност, а тя от своя страна подготвя сърцето да приеме и духовни истини. По този начин се произвежда жетва за вечен живот.

Чрез хвърлянето на житото в земята Спасителят представя Своята жертва за нас. "...ако житното зърно не падне в земята и не умре то си остава самотно, но ако умре, дава много плод" (Йоан 12:24). Само чрез жертвата на Христос, Семето, можеше да се роди плод за Божието царство. В съгласие със закона в растителния свят, животът е резултат на Неговата смърт.

Така е и с всички, които дават плод като съработници на Христос: себелюбието и себеугаждането трябва да изчезнат; животът трябва да бъде хвърлен в браздата на световната нужда. Но законът на себепожертвувателността е и закон на самосъхранението. Като го хвърля, земеделецът запазва живота си. Така ще бъде запазен и животът, който се посвещава доброволно и напълно в служба на Бога и човека.

Зърното умира, за да поникне в нов живот. Това ни учи на урока за възкресението. За човешкото тяло, което се полага в гроба, за да изгние, Бог казва: "...сее се в тление, възкръсва в нетление; сее се в безчестие, възкръсва в слава; сее се в немощ, възкръсва в сила" (1 Кор. 15:42, 43).

Когато учители и родители се опитват да научат децата на тези уроци, трябва да им дават и практически познания. Нека на децата да се предоставя да обработват земя и да сеят семе. Когато те работят, родителят или учителят може да направи пояснения за градината на сърцето, за посято в нея добро или лошо семе, че както градината трябва да се подготви за естественото семе, така и сърцето трябва да бъде подготвено за семето на истината. Когато зърното се хвърля в земята, те могат да учат децата на урока за Христовата смърт; а когато стръкчето поникне, да им обяснят истината за възкресението. По нататък при развитието на растението може да продължава да се прави паралел между естественото и духовното сеене.

И младежите трябва да бъдат поучавани по същия начин. От обработването на почвата могат постоянно да се извличат уроци. Никой не очаква необработеното парче земя да му даде веднага жетва. Човек трябва да се труди прилежно и продължително както за обработването на почвата, така и за сеенето на семето и за събирането на реколтата. Така трябва да бъде и при духовното сеене. Градината на сърцето трябва да бъде обработвана, почвата - разкопана чрез покаяние. Вредните растения, които заглушават доброто семе, трябва да се изкоренят. Както обрасла с тръни земя може да се почисти само чрез прилежна работа, така и злите наклонности на сърцето могат да бъдат победени само чрез сериозни усилия в името и чрез силата на Христос.

При обработването на почвата разсъдливият работник ще разбере, че пред него се откриват съкровища, за които не е и сънувал. Никой не може да успее в земеделието или градинарството, ако не внимава на съответните закони. Трябва да се изучат специалните нужди на всеки различен вид растение. Разните видове изискват специална почва и специално обработване, както и съобразяване със законите, които ги управляват. Това са условия за успех.

Вниманието, което се изисква при разсаждането на растенията, та дори и влакънце от корените да не бъде притиснато или поставено не на място, грижите за младите от тях, кастренето и поливането, запазването им

от сланата през нощта, от слънцето пред деня и от разни болести; отстраняването на плевелите, насекомите, както и предпазването им от болести и подреждането, не само ни учат на важни уроци за развитието на характера, но и самата работа е средство за развитие. Когато човек култивира в работата си прилежност, търпение, внимание към подробностите, послушание спрямо закона, той се сдобива с най-важното обучение. Постоянното съприкосновение с тайната на живота и с красотата на природата, както и нежността, която се поражда при отглеждането на тези красиви обекти на Божието творение, допринасят за развитието на ума и за облагородяването и възвишаването на характера; а научените уроци подготвят работника за по-успешна работа с други умове.

Глава 12 - Други нагледни уроци

“Който е мъдър, нека внимава на това; и нека размишляват човеците за Господните милости.”

Божията целебна сила прониква в цялата природа. Ако дърво се отреже, ако човешко същество се нарани или му се счупи кост, природата започва незабавно да поправя повредата. Целебните сили са в готовност дори и преди да се е появила нуждата и веднага щом се нарани някоя част, всяка енергия се активизира, за да подпомогне делото на възстановяването. Така е и в духовното царство. Преди грехът да бе създал нуждата, Бог беше осигурил лекарството. Всяка душа, поддала се на изкушението, е наранена, контузирана от противника, но където има грях, там има Спасител. Христовото дело е да изцелява “да благовествам на сиромасите, да прогласява освобождение на пленниците... да пусна на свобода угнетените” (Лука 4:18).

В това дело трябва и ние да сътрудничим. “Ако падне човек в някое прегрешение, вие духовните поправайте такъв...” (Гал. 6:1). Думата “поправайте” означава наместване, както се намества изкълчана или строшена кост. Колко внушителна е тази картина! Изпадащият в заблуда или грях прекъсва всякаква връзка с нещата, които го заобикалят. Той може да съзнава грешката си и да изживява угризение; но не може да поправи себе си. Остава объркан, нещастен и безпомощен. Той трябва да бъде възвърнат, излекуван и възстановен отново на мястото му. “...вие духовните поправайте такъв”. Само любовта, произтичаща от сърцето на Христос, може да лекува. Само у когото тече тази любов, както сокът на дървото и кръвта в тялото, може да лекува ранени души и да ги възвръща.

Средствата на любовта съдържат удивителна сила, защото са божествени. Мекият отговор, “отклонява от ярос”, любовта, която “покрива множество грехове” “дълго търпи и е милостива” (Пр. 15:1; 1 Петрово 4:8; 1 Кор. 13:4) - ако можехме да научим този урок, с каква целебна сила би бил надарен животът ни! Как би се преобразил животът, и как би се превърнала земята на небе, още тук бихме могли да вкусим от него!

Тези скъпи уроци могат да бъдат преподадени така, че да бъдат разбрани и от най-малките деца. Сърцето на детето е нежно и възприемчиво. Когато ние, по-възрастните, станем “като дечицата” (Матей 18:3), когато се научим на смирението, кротостта и нежната любов на Спасителя, тогава не ще ни се вижда трудно да загрогваме сърцата на малките и да ги поучаваме върху службата на излекуване с любов.

Съвършенството съществува в най-малките, както и в най-големите дела на Бога. Ръката, „окачила“ световите в пространството е ръката, даваща форма и на полските цветя. Разгледайте под микроскоп най-малките и най-обикновените цветчета, които растат край пътя, и забележете прелестната им красота и съвършенство. Те могат да се намират и в най-скромния живот. Най-обикновените дела, извършени с любов и вяроност, са красиви в Божиите очи. Съзнателната грижливост към най-малките неща ни прави съработници на Бога и спечелваме одобрението на Този, Който вижда и познава всичко.

Дъгата, която се простира от единия край до другия на небесата, е знак на „всегадшния завет между Бога и всичко живо“ (Бит. 9:16). Дъгата, която обкръжава престола на Бога, е също знак на Неговия завет на мир.

Както дъгата в облака се образува от съединяването на слънчевата светлина с дъжда, така и дъгата около Божия престол на небесата представлява съединение от Неговата милост с Неговото правосъдие. На грешната, но каеща се душа, Бог казва: „Избави го... Аз промислих откуп за него“ (Йов 33:24).

„Понеже както се заклех, че Ноевите води не ще наводнят вече земята, така се заклех, че вече няма да се разгневя на тебе, нито да те смърря. Защото ако и да изчезнат планините и да се поместят хълмовете, пак Моята благост няма да се оттегли от тебе и заветът Ми на мир няма да се помести, казва Господ, Който ти показва милост“ (Исаия 54:9, 10).

Посланието на звездите

Звездите също предават насърчителни и ободрителни вести за всяко човешко същество. В часове, каквито настъпват за всеки човек, когато духът е унил и изкушенията го притискат, когато пречките изглеждат непреодолими, целите на живота непостижими и обещанията му като содомски ябълки, къде другаде може да намери човек такъв кураж и твърдост, освен в онзи урок, който Бог ни кани да извлечем от звездите в техния несмушаван ход?

Дигнете очите си нагоре, та вижте: Кой е създал тия светила и извежда множеството им с брой? Той ги вика всичките по име; чрез величието на силата Му и понеже е мощен във власт, ни едно от тях не липсва. Защо говориш, Якове, и казваш, Израилю: Пътят ми е скрит от Господа и правото ми се пренебрегва от моя Бог? Не знаеш ли? Не си ли чул, че вечният Бог Йеова, създателят на земните краища, не отслабва и не се

уморява? Неговият разум е неизследим. Той дава сила на отслабналите и умножава мощта на немощните.”

“Не бой се, защото Аз съм с тебе; не се ужасявай, защото Аз съм твой Бог; ще те укрепя, да! ще ти помогна. Да! ще те подпра с праведната Си десница. Ето, всички, които са разгневени на тебе, ще се засрамят и смутят; съперниците ти ще станат като нищо и ще загинат... Защото Аз Господ твой Бог съм, Който подкрепям десницата ти и ти казвам: Не бой се, Аз ще ти помогна” (Исая 40:26-29; 41:10-13).

Палмовото дърво, жулено от палещите лъчи на слънцето и нападано от свирепите пясъчни бури, поддържа зеленината си и дава плод сред пустинята. Корените му се хранят от живи извори, венецът от зеленина се издига високо над сухата и пуста равнина; и примрелият от жажда пътник щом го забележи, с мъка напруга отпадналите си нозе, за да се добере до неговата прохладна сянка и даряваща живот вода.

Дървото на пустинята е символ на живота на Божиите чада в този свят, какъвто Бог го желае да бъде. Те трябва да водят уморените души, неспокойни и готови да умрат в пустинята на греха, към извора на живата вода; трябва да упътват ближните си към Този, който поканва: “Ако е някой жаден, нека дойде при Мене и да пие” (Йоан 7:37).

Широката и дълбока река се цени като търговски и транспортен път, допринасящ голяма полза, но какво да се каже за малките ручей, които спомагат за образуването на тази величествена река? Ако не бяха те, реката би изчезнала. Нейното съществуване зависи от тях. Така и хората, призвани да ръководят някое велико дело, биват почитани, като че ли успехът зависи само от тях, но за него е бил необходим вярното сътрудничество на почти безброй скромни работници, за които светът не знае нищо. Неблагодарни задачи, труд без признание - това е жребият на повечето световни труженици. Това е техен дял и мнозина от тях са неудовлетворени; смятат, че животът им е пропилян напразно. Обаче малкият ручей, който си пробива безшумно път през лесовете и долини, носейки със себе си здраве, плодородие и красота, е също така полезен, както широката река. А като допринася за съществуването на реката, той помага да се постигне онова, което сам никога не би могъл да постигне.

Много хора се нуждаят от тази поука. Талантите се обожават и високите постове се желаят. Мнозина не желаят да вършат нищо, освен ако ги признават за водители; мнозина търсят похвала, иначе нямат никакво желание за работа. Урокът, който трябва да научим, е да бъдем верни в

използването на нашите сили и верни в случаите, които ни се предлагат за служба, и доволни от определеното от Небето място.

“Но попитай сега животните и те ще те научат; и въздушните птици, и ще ти кажат; ...и морските риби ще ти изявят.” “Иди при мравката... размишлявай за постъпките ѝ.” “Погледнете на небесните птици.” “Разгледайте враните” (Йов 12:7, 8; Пр. 6:6; Матей 6:26; Лука 12:24).

Урок по доверие

Не трябва само да разказваме на детето за Божиите създания, а те самите да бъдат негови учители. Мравките ни учат на търпение и издръжливост при преодоляване трудности, на предвидливост за бъдещето. Птичките ни учат на сладкия урок на упованието. Нашият небесен Баща се грижи за тях, но те трябва да си събират, да свиват гнезда и да отглеждат малките си. Всеки момент са изложени на врагове, които искат да ги унищожат. И все пак, колко радостно хвъркат насам и натам и вършат работата си! Как пълни с веселие са кратките им песни!

Колко красиво псалмистът описва Божията грижа за горските създания:

*“Високите планини са на дивите кози,
канарите са прибежище на дивите зайци.”*

Бог прави извори “да текат между планините”, където “небесните птици обитават и пеят между клончетата” (Пс. 104:18, 10, 12). Всички създания на горите и хълмовете са част от Неговото голямо семейство. Той отваря ръката Си и задоволява желанието на всяко живо създание (по Пс. 145:16).

При ураган алпийският орел попада понякога в тесни планински дефилета. Буреносни облаци окръжават мощната горска птица и черните им маси я отделят от осветените от слънцето височини, където е свила гнездото си. Усилията ѝ да избяга изглеждат безполезни. Блъска се насам-натам, биейки въздуха със силните си крила, и огласява планината с кръсците си. Накрая с триумфален писък се стрелва нагоре, пробива си път през облаците и отново се озовава огряна от слънчевата светлина, а далеч долу по нея са мракът и бурята.

Така и ние можем да бъдем заобиколени от трудности, обезсърчение и мрак. Може би сме заобиколени от лъжа, нещастие и неправда. Не можем

да разсеем облаците. Напразно се борим с обстоятелствата. Но има един и само един път да избягаме. Облаците и мъглите надвисват над земята, но над тях грее Божията светлина и с крилата на вярата ние можем да се устремим нагоре към слънчевата светлина на Неговото присъствие.

Много са уроците, които могат да бъдат научени по този начин. Самотното дърво в някоя равнина или планина, вкоренило се дълбоко в земята и устояващо на бурите, ни учи на самоувереност. От чепатия и безформен дънер на някое дърво, усукано и извито още като малко дръвче, на което никоя земна сила не може да върне по-късно изгубената симетрия, ние бихме научили нещо за силата на влиянията в ранната възраст. От водната лилия, растяща на повърхността на тинестото блато, заобиколена от плевели и нечистотии, забила стеблото си в чистия пясък долу, откъдето получава живот, извисяваща цветове до светлината на неопетнената чистота, можем да научим тайната на святия живот.

Така, докато получават познания от учители и книги, нека децата и младежите да се учат да извличат уроци и да различават истината сами. Когато се занимават с градинарство, питайте ги какво научават от грижите за растенията. Когато съзерцават красив пейзаж, питайте ги защо Бог е облякъл полята и горите с такива красиви и разнообразни краски. Защо не е всичко в черно и кафяво? Когато берат цветя, накарайте ги да помислят защо Бог ни е оставил тези красиви страници от рая. Учете ги да забелязват навсякъде в природата изявленията на Божията грижа за нас, и удивителното приспособяване на всички неща в полза на нашите нужди и щастие.

Само който вижда в света делото на Божиите ръце и който чете в плодородието и красотата на земята Божието писмо само той извлича от природата поуците и най-висшата ѝ служба. Само той може да оцени напълно значението на хълма и долината, на реката и морето, защото ги възприема като израз на Божиите мисли и откровение, като откровение на Твореца.

Библейските писатели използват много примери от природата и когато наблюдаваме нещата от природния свят, Светият Дух ще ръководи ума ни, за да разберем по-пълно уроците, на които ни учи Божието Слово. По този начин природата става ключ за съкровищницата на Словото.

Децата трябва да бъдат подтиквани да търсят в природата предметите, които илюстрират различните Библейски учения, и да намират в Библията подобията, които тя извлича от природата. Те трябва да търсят както в природата, така и в Священото Писание всеки предмет, който

представява Христос, а също и предметите, с които Той си служеше, за да илюстрира истината. По този начин ще се научат да Го виждат в дървото и лозата, в лилията и розата, в слънцето и звездата. Ще чуват гласа Му в песента на птичките, в шумоленето на дърветата, в гръмотевицата, и в музиката на морето. И всеки предмет в природата ще им повтаря Неговите скъпи уроци.

За всички, които с Христос се запознават така, земята никога няма да представлява усамотено и пусто място, Бащин дом, изпълнен с присъствието на Този, Който живя някога между хората.

БИБЛИЯТА КАТО ВЪЗПИТАТЕЛ

“Когато ходиш, наставлението ще те води, когато спиш, ще те пази, когато се събудиш, ще се разговаря с тебе.”

Глава 13 - Умствена и духовна култура

“И чрез знание стаите се напълват с всякакви скъпоценни и приятни богатства”.

Божия закон е силата на ума, на душата и на тялото да се придобиват чрез усилие. Само упражняването развива. В съгласие с този закон Бог е предвидял в Словото Си средствата за умственото и духовното развитие.

Библията съдържа всички принципи, които хората трябва да разбират, за да бъдат годни както за сегашния живот, така и за бъдещия. И тези принципи могат да бъдат разбрани от всички. Човекът, който цени нейните поучения, не може да прочете нито един-единствен пасаж от нея, без да извлече някоя полезна мисъл. Но най-ценните поучения на Библията не се добиват чрез случайно или несвързано изучаване. Нейната велика система на истината не е представена така, че да бъде схваната от повърхностния или небрежен четец. Много от нейните съкровища се намират дълбоко под повърхността и могат да се открият само чрез старателно търсене и продължителни усилия. Истините, които образуват голямото цяло, трябва да бъдат издирвани, изследвани и събирани - “тук малко, там малко” (Исая 28:10).

Когато така се изследват и събират, ще се открие, че всяка една съответства напълно на другата. Всяко едно от евангелията допълва другите, всяко пророчество изяснява някое друго, всяка истина развива някоя друга. Символите на еврейското стопанство се поясняват от Евангелието. Всеки принцип в Божието слово има свое място и всеки факт - своето значение. А завършената сграда свидетелства с плана и изпълнението си за своя Създател. Никой друг не можеше да измисли или начертае такава сграда, освен безкрайния Разум.

При изследване на разните части и на тяхното отношение една към друга най-висшите способности на човешкия ум се активизират. Никой не може да се занимава с изучаването на тези истини, без да развие умствените си сили.

А и не само в изследване на истината и в групирането ѝ по предмети е стойността на умственото развитие. Тя е и в усилието, необходимо, за да се схванат представените предмети. Когато се занимава само с обикновените неща на всекидневния живот, разумът се смаява и отслабва. Ако никога не се напруга да схване велики и обширни истини, ще изгуби силата си на развитие. Нищо друго не предпазва тъй добре от подобно израждане и нищо друго не подбужда по-добре към развитие, както изучаването на Божието слово. Като средство за умствено образование Библията стои по-високо от всяка друга книга или от всички други книги, взети заедно. Възвишеността на нейните теми, благородната простота на нейните изрази и красотата на нейния картинен език, съживяват и възвишават мислите, както нищо друго не е в състояние да стори това. Никакво друго учение не може да даде такава умствена сила, както усилието да се схванат великите истини на откровението. Умът, който по този начин идва в съприкосновение с мислите на Безконечния, не може да не се развие и засили.

Но още по-голяма е силата на Библията при развитието на духовното естество. Човекът, създаден да общува с Бога, може да намери истински живот и развитие само в такава дружба. Създаден, за да намери в Бога своята най-висша радост, той с нищо друго не може да задоволи копнежа на сърцето и глада и жаждата на душата. Който искрено и с възприемчив дух изследва Божието слово, със стремежа да разбере неговите истини, ще бъде доведен в съприкосновение с неговия Автор; и тогава няма да има граници за неговото развитие, освен ако сам избере да ги постави.

В своето богато съдържание от стил и теми Библията има по нещо, което би заинтересувало всеки ум и би трогнало всяко сърце. В нейните страници се намира най-старата история на света, най-верните биографии на живота, принципи за държавно управление и за управляване на дома, на които човешката мъдрост никога не е съперничила. Тя съдържа най-дълбока философия, както и най-сладка, най-възвишена, най-вълнуваща и най-трогателна поезия. Дори и само в това отношение писанията на Библията имат много по-голяма стойност от произведенията на който и да е човешки писател. Но те са с безкрайно по-широк обseg, с безкрайно по-голяма стойност. Когато се разглеждат във връзка с великата, централна мисъл, всеки предмет придобива ново значение. И най-просто изразените истини включват принципи, които са тъй възвишени като небесата и тъй всеобхватни като вечността.

Централната тема на Библията, предметът, с който е свързана всяка друга тема в цялата книга, е спасителният план, възстановяването на Божия образ в човешката душа. От първия намек за надежда в изречената в рай присъда до прекрасното обещание в Откровение: “Те ще гледат лицето Му и Неговото име ще бъде на челата им” (Откр. 22:4), тежестта на всяка книга и на всеки пасаж от Библията е разкриването на тази чудесна тема: издигането на човека - силата на Бога, “...Който ни дава победата чрез нашия Господ Исус Христос” (1 Кор. 15:57).

Схванан ли се тази мисъл, всеки има пред себе си безкрайно поле за изучаване. Има ключа, който ще му отключи цялата съкровищница на Божието слово.

Изкуплението е наука на науките. Изучават я ангелите и съществата от непадналите светове. Тя е, която поглъща вниманието на нашия Господ и Спасител; тя е, която влиза в плана на Бога, “която е била замълчана от вечни времена” (Римл. 16:25); нея ще изучават спасените от Бога през безкрайните векове. Това е най-висшето учение, с което могат да се занимават хората. То, както никое друго, развива ума и въздига душата.

“Но предимството на знанието е, че мъдростта запазва живота на ония, които я имат”. “Думите, които съм ви говорил, каза Исус, дух са и живот са”. “А това е вечен живот, да познаят Тебе, единния истинен Бог и Исуса Христа, Когото си изпратил” (Екл. 7:12; Йоан 6:63; 17:3).

Творческата енергия, която създаде света, се съдържа в Божието слово. То придава сила и живот. Всяка заповед е едно обещание. Одобрена от волята, погълната от душата, тя носи със себе си живота на Безконечния. Променя човешкото естество и пресъздава душата в образ Божи.

Така придаденият живот се поддържа по същия начин. “Не само с хляб ще живее човек, но с всяко слово, което излиза от Божиите уста” (Матей 4:4).

Умът, душата се гради от това, с което се храни и на нас е предоставено да решим с какво да ги храним. Всеки един има властта да избира предметите, които да занимават мислите и да оформят характера му. На всеки един, имащ привилегията да притежава Писанието, Бог казва: “Написах му десетте хиляди правила на закона Си”. “Извикай към Мене и ще ти отговоря и ще ти покажа велики и тайни неща, които не знаеш” (Осия 8:12; Еремия 33:3).

Със Словото Божие в ръце всяко човешко същество, независимо от житейската си съдба, може да има такова общество, каквото си избере. В страниците на Свещеното писание той може да разговаря с най-благородните и най-добрите от човешкия род, може да слуша гласа на Вечния, когато говори с човеците. Като изследва предметите и размишлява върху онова, "в което и самите ангели желаят да надникнат" (1 Петрово 1:12), той може да се намира в тяхното общество. Може да следва по стъпките на небесния Учител и да слуша Неговите думи, както когато поучаваше по планини, равнини и морета. На този свят той може да живее в небесна атмосфера и да предава на опечалените и изкушените на земята мисли на надежда и копнеж за святост, като сам идва все по-близо и по-близо до Невидимия. И както онзи от древността, който ходеше с Бога, ще се приближава все повече до прага на вечния свят, докато вратите се отворят и той влезе вътре. Няма да се чувства там като чужденец. Приветстващите го гласове са гласовете на святите същества, били на земята негови невидими съпътници - гласове, които той тук е научил да познава и обича. Този, който чрез Словото Божие е живял в близост с Небето, в обществото на Небето, ще се почувства като у дома си.

Глава 14 - Науката и Библията

“От всички тия кой не разбира, че ръката на Господа е сторила това?”

Тъй като книгата на природата и книгата на Божието откровение носят отпечатъка на един и същ велик Разум, те не си противоречат. Чрез различни методи и различни езици свидетелстват за същите велики истини. Науката постоянно открива нови чудеса, но разбере правилно, те не са в противоречие с Божественото откровение. Книгата на природата и Библията се осветяват взаимно. Те ни запознават с Бога и ни учат на нещо относно законите, чрез които Той работи.

Погрешните заключения от фактите, наблюдавани в природата, създадо впечатление за конфликт между науката и откровението. В старанието да бъдат съгласувани са били възприети тълкувания на Писанието, които подкопават и унищожават силата на Божието слово. Някои мислят, че геологията е в противоречие с буквалното тълкуване на Мойсеевите писания за сътворението. Твърди се, че за развитието на Земята от хаоса са били нужни милиони години и за да се нагоди Библията към това предполагаемо откритие на науката, се прибегва до заключението, че дните на сътворението са били дълги, неопределени периоди, обхващащи хиляди, а дори и милиони години.

Такова заключение е съвсем неуместно. Библейският доклад е без противоречия и в хармония с учението за природата. За първия ден на сътворението се казва: “И стана вечер, и стана утро, ден първи” (Бит. 1:5). Същите думи се повтарят и за всеки от последователните шест дни на първата седмица на сътворението. Писанието открива, че всеки един от тези периоди е съставлявал един завършен ден от вечер и утро, както всеки друг ден оттогава насам. А относно самото съзидателно дело Божественото свидетелство гласи: “Той каза и стана: Той заповяда и затвърди се” (Пс. 33:9). За Този, Който е могъл така да създаде неизброимите светове, колко време е било нужно да развие земята от хаоса? За да обясним Неговите дела, трябва ли да насилваме Словото Му?

Вярно е, че намерени в земята останки свидетелстват за съществуването на хора, животни и растения, много по-големи от сега познатите. Те се смятат като доказателство, че и преди Мойсеевия доклад е имало растения и животни. Но Библейската история дава обширни обяснения за това. Развитието на животинския и растителен живот преди потопа е било много по-висше от известното оттогава насам. При потопа,

повърхността на земята е била пропукуана, настъпили забележителни промени и при образуването наново на земната кора са били запазени много доказателства за съществуването на живот преди потопа. Просторните гори, загрупани в земята по време на потопа и превърнали се оттогава на каменни възлища, образуват грамадните каменовъглени и петролни залежи, които служат за нашето удобство днес. Когато бъдат открити, те свидетелстват мълчаливо за истинността на Божието слово.

Най-близо до теорията за еволюцията на земята е учението, което свързва развитието на човека, венецът на сътворението, с един възходящ ред от зародиши, мекотели и четвероноги животни.

Когато вземем предвид възможностите на човека за изследване: колко кратък е животът му; колко ограничена е сферата му на действие, както и неговото зрение; колко са чести и големи грешките в неговите заключения, особено що се отнася до предполагаемите събития, обозначени с дата, поранна от Библейската история! Колко често предполагаемите заключения на науката биват поправяни или отхвърляни! С каква леснота понякога се намалява или увеличава с милиони години предполагаемият период, нужен за развитието на земята! И колко са противоречиви теориите, поддържани от мъжете на науката! Като знаем всичко това, ще продължаваме ли само заради “привилегията” да произхождаме от зародиши, мекотели и маймуни, да отхвърляме така величественото по своята простота обяснение на святото Слово: “И Бог създаде човека по Своя образ, по Божия образ го създаде...” (Бит. 1:27). Ще отречем ли родословния доклад - по-благороден от всякакъв друг, съхраняващ се в царски палати - в който е отбелязано: “Сит Адамов, а Адам Божий?”

Разбрани правилно, откровенията на науката и житейските опитности са в съгласие със свидетелството на Писанието за непрекъснатото действие на Бога в природата.

В записаната от Неемия духовна песен левитите пееха: “Ти Си Господи, само Ти; Ти си направил небето, небето на небесата и цялото им множество, земята и всичко, що е на нея, моретата и всичко, що е в тях и Ти оживотворяваш всичко това; и на Тебе се кланят небесните войнства” (Неемия 9:6).

Що се отнася до Земята, Писанието обявява делото на сътворението за завършено. “...ако и да са били свършени делата Му още при основаването на света” (Евр. 4:3). Но Божията сила продължава да поддържа обектите на Неговото творение. Пулсът не бие и дишането не се поддържа поради това,

че веднъж пуснатият в действие механизъм продължава да работи чрез собствена енергия. Всяко поемане на дъх, всеки удар на сърцето е доказателство за грижата на Онзи, в Когото живеем и се движим. Всяко живо създание, от най-малкото насекомо до човека, е зависимо всеки ден от Божието провидение.

*“Всички тия от Тебе очакват,
да им дадеш навреме храната.
Каквото им даваш, те го събират;
отваряш ръката Си и те се насищат с блага.
Скриеш ли лицето Си, те се смущават.
Прибираш ли лъха им, те умират
и връщат се в пръстта си.
Изпращаш ли Духа Си, те се създават;
и подновяваш лицето на земята” (Пс. 104:27-30).*

*“Простира севера върху празния простор;
окача земята на нищо.
Връзва водите в облаците Си,
но облакът не се продира изпод тях.
Покрива лицето на престола Си
като простира облака Си върху него.
Обиколил е водите с граница
дори до краищата на светлината и на тъмнината.”*

*Небесните стълбове треперят и ужасяват се от смъмрянето Му.
Развълнува морето със силата Си;
и с разума
Си поражява Рахав.
Чрез Духа Си украсява небесата;
ръката Му пробожда бягащия змей.
Ето, тия са само краищата на пътищата Му;
и колко малко шепнени ни дават да чуем за Него!
А гърма на силата Му кой може да разбере?”
(Йов 26:7-10; 26:11-14).*

“Пътят на Господа е във вихрушка

и облаците са праха на нозете Му” (Наум 1:3).

Мощната сила, която действа в цялата природа и поддържа всички неща, не е просто един всепроникващ принцип, една действаща енергия, както твърдят някои мъже на науката. Бог е дух, но е и лично същество, защото човекът е направен по Негов образ. Като лично същество, Бог е открил Себе Си в Своя Син. Исус, Който е сияние на славата на Отца “и отпечатък на Неговото същество” (Евр. 1:3), имаше на земята образа на човек. Той дойде на света като личен Спасител и като личен Спасител се възнесе в небесните дворове. Пред престола Божи за нас служи “един като Човешки Син” (Даниил 7:13).

Пишейки чрез Светия Дух, апостол Павел заявява следното за Христа: “Понеже чрез Него бе създадено всичко, което е на небесата и на земята, видимото и невидимото..., всичко чрез Него бе създадено; и Той е преди всичко и всичко чрез Него се сплотява” (Кол. 1:16, 17). Ръката, която поддържа световите в космоса, която поддържа реда и неуморимата дейност на всички неща в Божията вселена, е ръката, която бе прободена на кръста заради нас.

Величието на Бога е непонятно за нас. “Господ е в светия Си храм, Господ, Чийто престол е на небето” (Пс. 11:4). Но чрез Духа Си Той присъства навсякъде. Запознат е основно с всички дела на ръцете Си и лично се интересува за тях.

*“Името Господне е за хваление.
Пак се снизхожда да приглежда
небето и земята”.*

*“Къде да отида от Твоя Дух?
Или от присъствието Ти къде да побягна?
Ако възляза на небето, Ти си там;
ако си постеля в преизподнята, и там си Ти.
Ако взема крилата на зората
и се заселя
в най-далечните краища на морето,
и там ще ме води ръката Ти
и Твоята десница ще ме държи”
(Пс. 113:3, 6; 139:7-10).*

*“Ти познаваш сядането ми и ставането ми;
разбираш помислите ми отдалеч.
Издирваш ходенето ми и лягането ми
и знаеш всичките ми пътища...
Ти си пред мен и зад мен
и турил си върху мене ръката Си.
Това знание е пречудно за мене;
високо е, не мога да го стигна!”
(Пс. 139:2-6).*

Създателят на всички неща е Този, Който е наредил така чудно да се приспособят средствата към целта и резервите към нуждата. Той е, Който е предвидял в материалния свят да се задоволява всяко вродено желание. Той е, Който е създал човешката душа със способността да опознава и да люби. И не е такъв, че да не задоволява желанията на душата. Нуждите и копнежите на човешките същества в този живот на борба с грях и скръб не могат да се задоволят с никакъв неосезаем принцип, с никакво безлично същество или дух. Не е достатъчно да се вярва само в закон и сила - неща, които нямат никаква милост и никога не чуват викове за помощ. Ние имаме нужда да знаем за една всемогъща ръка, Която би ни крепила, за един вечен Приятел, Който би ни съжалил. Ние имаме нужда да улавяме една топла ръка, да се уповаваме на едно изпълнено с нежност сърце. И точно такъв ни се е открил Бог в Своето Слово.

Който изучава тайните на природата по-задълбочено, ще осъзнае по-пълно собственото невежество и слабост. Ще разбере, че съществуват дълбочини и височини, които не може да достигне, тайни, в които не може да проникне, обширни полета от истини, които лежат пред него. Той ще бъде готов да каже заедно с Нютон: “Изглеждам като дете, което търси по крайбрежието камъчета и миди, докато пред мене се простира океанът на неизследваните истини”.

Най-задълбочените изследватели на науката са заставени да признаят, че в природата действа една безкрайна сила. За непросветения разум поученията на природата не могат да не изглеждат противоречиви и обезсърчителни, защото те могат да бъдат схванати правилно само в светлината на откровението; “С вяра разбираме” (Евр. 11:3).

“В начало Бог създаде...” (Бит. 1:1). Единствено тук жадният за познания ум, летящ като гълъба над ковчеза, може да намери почивка.

Отгоре, отдолу, отвъд пребъдва безконечната Любов, която действа, за “да изпълни всяко дело на вярата” (2 Сол. 1:11).

“...Това, което е невидимо у Него, сиреч вечната Му сила и божественост, се вижда ясно, разбираемо чрез творенията” (Римл. 1:20). Но тяхното свидетелство може да се разбира само с помощта на Божествения Учител. “Защото кой човек знае що има у човека, освен духът на човека, който е в него? Така и никой не знае що има у Бога, освен Божият Дух” (1 Кор. 2:11).

“А кога дойде Онзи, Духът на истината, ще ви упътва на всяка истина” (Йоан 16:13). Само чрез помощта на онзи Дух, Който в началото “се носеше над водата”; на онова Слово, чрез което “всичко това стана”; на “истинската светлина, която осветява всеки човек, що иде на света” - ЦП, може да се тълкува правилно свидетелството на науката. Само под тяхно ръководство могат да се схванат нейните дълбоки истини.

Само под ръководството на Всезнаещия при изучаване на Неговите дела, ще можем да разбираме Неговите мисли както ги разбира Той.

Глава 15

Принципи и методи в деловите отношения

“Който ходи непорочно, ходи безопасно.”

Няма бранш на законна професия, за който Библията да не предлага нужната подготовка. Нейните принципи за прилежност, честност, пестеливост, въздържание и чистота са тайната на истинския успех. Тези принципи, както са изложени в книгата на Соломоновите притчи, съставляват съкровище на практическа мъдрост. Къде другаде търговецът, занаятчията или директорът на предприятие в каквато и да е област може да намери за себе си или за работниците си по-добри правила от съдържащите се в думите на мъдреца.

“Видял ли си човек трудолюбив в работата си? Той ще стои пред царе, няма да стои пред неизвестни хора” (Пр. 22:29).

“От всеки труд има полза, а от бърбането с устните само оскъдност” (Пр. 14:23).

“Душата на ленивия желае и няма, а душата на трудолюбивите ще се насити” (Пр. 13:4). “Защото пияницата и чревоугодникът ще осиромашеят, и дремливостта ще облече човека с дрипи” (Пр. 23:21).

“Одумникът обхожда и открива тайни, затова не се събирай с онзи, който отваря широко устните си” (Пр. 20:19).

“Който щади думите си е умен”, “а всеки безумен се кара” (Пр. 17:27, 20:3).

“Не влизай в пътеката на нечестивите”, “Може ли някой да ходи по разпалени въглища и нозете му да не се опекаат?” (Пр. 4:14, 6:28).

“Злото преследва грешните” (Пр. 13:21).

“Човекът, който има много приятели, намира в това погубването си” (Пр. 18:24).

Целият кръг от задълженията ни един към друг се съдържа в следното изявление на Христос: “И тъй, всяко нещо, което желаете да правят човеците на вас, така и вие правете на тях” (Матей 7:12).

Колко много хора биха избегнали финансов фалит и гибел, ако биха обърнали внимание на предупрежденията, така често повтаряни и подчертавани в Писанието:

“Който бърза да се обогати, не ще остане ненаказан” (Пр. 28:20).

“Богатството, придобито чрез измама, ще намалее, а който събира с ръката си, ще го умножи” (Пр. 13:11).

“Придобиването на съкровища с лъжлив език е преходна пара; които ги търсят, търсят смърт” (Пр. 21:6).

“Който взема на заем, е слуга на заемото” (Пр. 22:7).

“Който поръчителства за чужд човек, зле ще пострада, а който мрази поръчителството, е в безопасност” (Пр. 11:15).

“Не премествай стари межди, нито влизай в нивите на сирачетата, защото Изкупителят им е мощен; Той ще защити делото им против тебе.” “Който угнетява сиромаша, за да умножи богатството си, и който дава на богатия, непременно ще изпадне в немотия.” “Който копае ров, ще падне в него и който търкаля камък, върху него ще се обърне” (Пр. 23:10, 11; 22:16; 26:27)

Това са принципи, с които е свързано благополучието на обществото, на съдружия както от светски, така и от религиозен характер. Това са принципи, които осигуряват имуществото и живота. За всичко онова, което прави възможно доверието и сътрудничеството между хората, светът е задължен на Божия закон, както е даден в Неговото Слово и както все още се забелязва, макар неясно и почти унищожено, в сърцата на хората.

Думите на псалмиста: “Законът на Твоите уста е за мене по-желателен от хиляди злато и сребро” (Пс. 119:72), изказват истина, вярна не само от религиозна гледна точка. Те обявяват една абсолютна истина, признавана и в деловия, и в търговския свят. Даже и в този век на страст за правене на пари, когато конкуренцията е толкова остра и методите са така безскрупулни, все още широко се признава, че за младежа, който се впуска в живота и започва някоя работа, честността, прилежанието, въздържанието, чистотата и пестеливостта съставляват по-добър капитал, отколкото каквото и да е количество пари.

И все пак, дори измежду хората, ценящи тези качества и признаващи Библията за техен източник, само малцина признават принципа, от който зависи успехът им.

В основата на всяка честно водена търговия и на всяко истинско преуспяване лежи признаването на Бога като собственик. Първоначалният собственик е създателят на всички неща. Ние сме Негови домоуправители. Всичко наше ни е поверено от Него, за да бъде употребявано според нарежданията Му.

Това задължение е възложено на всяко човешко същество и се отнася за цялата сфера на човешката дейност. Независимо дали съзнаваме или не,

ние сме стопани, снабдени от Бога с дарби и способности и поставени в света, за да извършим определена от Него работа.

На всеки човек е дадена “особената му работа” (Марко 13:34) - работата, за която е способен и работата, която ще даде най-добри резултати за него и неговите близни и най-голяма почит на Бога.

Така че нашата професия или призвание е част от Божия велик план и докато я упражняваме в съгласие с Неговата воля, Той Самият е отговорен за резултатите. Тъй като “сме съработници на Бога” (1 Кор. 3:9), нашата част е да се съобразяваме вярно с неговите нареждания. В такъв случай няма място за тревожене и загриженост. От нас се изисква прилежание, вярност, внимание, пестеливост и честност. Всяка способност трябва да се проявява до най-висша степен. И ние трябва да разчитаме не на успешния изход от нашите усилия, но на Божиите обещания. Словото, което хранеше Израила в пустинята и Илия през време на глада, има същата сила и днес. “И тъй, не се безпокойте и не думайте: Какво ще ядем? или: Какво ще прием?... Но първо търсете Неговото царство и Неговата правда и всичко това ще ви се прибави” (Матей 6:31-33).

Този, Който дава на хората сили да придобиват богатство, ги задължава да Му връщат една определена част от всичко от придобитото. Десятъкът е Господен. “Всеки десятък от земята, било от посевите на земята или от плода на дърветата, е Господен... И всеки десятък от черда и от стада... да бъде свят на Господа” (Лев. 27:30, 32). “И от всичко, що ми дадеш, ще дам десятък на Тебе” (Бит. 28:22).

“Донесете всички десятъци във влагалището...” (Малахия 3:10), гласи Божията заповед. Не се апелира за благодарност или щедрост, защото това е въпрос на елементарна честност. Десятъкът е Господен и Той иска да Му връщаме собственото Нему.

“При туй, което тук се изисква от настойниците, е всеки да се намери верен” (1 Кор. 4:2). Ако честността е необходим принцип в търговския и в занаятчийския живот, колко повече трябва да съзнаваме своето задължение към Бога, което стои над всичко друго?

Условията на нашата служба като стопани ни задължават не само спрямо Бога, но и спрямо човека. За всички дарове на живота всяко човешко същество е задължено на вечната любов на Изкупителя. Храна, облекло и подслон, тяло ум и душа - всички те са изкупени с Неговата кръв. Но чрез нашата отговорност за благодарност и служба към Бога Христос ни прави отговорни и спрямо нашите близни. Той ни заръчва: “...с любов служете си

един на друг” (Гал. 5:13). “Понеже сте направили това на един от тия най-скромни Мои братя, на Мене сте го направили” (Матей 25:40).

Имам длъжност, заявява апостол Павел, към гърци и към варвари, към учени и към неучени” (Римл. 1:14). Така сме и ние. Чрез всичко онова, което прави живота ни по-благословен от живота на другите, ние сме задължени към всяко човешко същество, на което бихме могли да бъдем в помощ.

Тези истини не са повече валидни за частните отношения, отколкото за публичните. Стоката, с която търгуваме, не е наша собственост, и този факт никога не трябва за забравяме изпред очи. Ние сме само домоуправители и от изпълнението на нашите отговорности към Бога и човека зависи както благосъстоянието на нашите ближни, така и личната ни съдба на този и за бъдещия живот.

“Един разпръсва щедро, но пак има повече изобилие, а друг се скъпи без мяра, но пак стига до немотия. Благотворната душа ще бъде наситена; и който пои, сам ще бъде напоен.” “Хвърли хляба си по водата, защото след много дни ще го намериш!” (Пр. 11:24, 25; Екл. 11:1).

“Не се старай да придобиеш богатство... Хвърляш ли на него очите си, то го няма! Защото наистина богатството си прави криле, като орел ще лети към небето” (Пр. 23:4, 5).

“Давайте и ще ви се дава; добра мярка, натъпкана, стърсена, препълнена ще ви дават в пазухата; защото с каквато мярка мерите, с такава ще ви се отмерва (Лука 6:38).

“Почитай Господа от имота си и от гърваците на всичкия доход. Така ще се изпълнят житниците ти с изобилие и линовете ти ще се преливат с ново вино” (Пр. 3:9, 10).

“Донесете всичките десятъци във влагалището, за да има храна в дома Ми и опитайте Ме сега за това, казва Господ на Силите, дали не ще ви разкрия небесните отвори и да излея благословение върху вас, тъй щото да не стига място за него. И заради вас ще смърря погълщателя, та няма вече да поврежда рожбите на земята ви; и лозата ви на полето няма да хвърля плода си преждевременно... Всичките народи ще ви облажават. Защото ще бъдете желателна земя, казва Господ на Силите” (Малахия 3:10-12).

“Ако ходите по повеленията Ми и пазите заповедите ми и ги вършите, тогава ще ви дам дъждовете на времето им и земята ще даде плодовете си и полските дървета ще дадат плода си. Вършитбата ви ще трае

до гроздобер и гроздоберът ще трае до сеитба; и ще ядете хляба си до насита и ще живеете безопасно в земята” (Лев. 26:3-6).

“Научете де да струвате добро, настоявайте за правосъдие, поправяйте угнетителя, отсъждайте право на сирачето, застъпвайте се за вдовицата”. “Блажен оня, който пригледва немощния. В зъл ден ще го избави Господ. Господ ще го пази и ще продължи живота му. Блажен ще бъде той на земята и ти няма да го предадеш на волята на неприятелите му” (Исаия 1:17; Пс. 41:1, 2). “Който показва милост към сиромаха, заема Господу, и Той ще му въздаде за благодеянието му” (Пр. 19:17).

Който прави тази инвестиция, събира двойно съкровище. Освен онова, което трябва да остави след себе си, колкото и мъдро да е използвано, той събира богатство и за вечността - онова богато съкровище на характера, което е най-ценното притежание на земята или на небето.

Честни делови отношения

“Господ знае дните на непорочните; и тяхното наследство ще бъде до века. Те няма да се посрамят в лоши времена. В дни на глад ще бъдат сити” (Пс. 37:18, 19).

“Оня, който ходи незлобливо, който върши правда и който говори истина от сърцето си...; нито струва зло на приятеля си”; “който презира печалбата от насилствата, който отгърсва ръцете си от дароприемство и който затуля очите си, за да не види злото; той ще обитава на високо. Хлябът ще му се даде, водата му няма да липсва. Очите ти ще видят Царя в красотата Му, ще видят широко разпространена земя” (Пс. 15:2-4; Исаия 33:15-17).

В Словото Си Бог ни е дал картината на един много щастлив човек, чийто живот беше в истинския смисъл на думата успешен, почитан и от небето, и от земята. Сам Йов говори за своите духовни преживявания:

*“Както бях в дните на зрелостта си,
когато съветът от Бога бдеше над шатъра ми;
когато Всемогъщият беше още с мене
и децата ми около мене;
когато миех стъпките си с масло,
и скалата изливаше за мене реки от дървено масло!
Когато през града излизах на портата
и приготвях седалището си на пазара,*

младежите, като ме гледаха, се криеха,
а старците ставаха и стоеха прави;
първенците се въздържаха от говорене
и туряха ръка на устата си;
гласът на началниците замлъкваше...
Ухо, като ме чуеше, облажаваше ме,
и око, като ме виждаше, свидетелстваше за мене;
защото освобождавах сиромаша, който викаше -
и сирачето, и онзи, който нямаше помощник.

Благословиенето от този,
който бе близо до загиване, идеше на мене;
и аз веселях сърцето на вдовицата.
Обличах правдата и тя ми беше одежда...
Аз бях очи на слепия
и нозе на хромия;
Бях баща на сиромасите;
изследвах делото на непознатия мене."
"Чужденецът не нощуваше въвн;
отварях вратата си на пътника."

Венеца на почитта

"Човеците чакаха да ме слушат
и мълчаха..."

Не можаха да потъмнят
светлостта на лицето ми.

Избирах пътя към тях
и седех пръв помежду им

и живеех като цар
всред войската,
като онзи, който утешава наскърбените" (Йов 29:4-16; 31:32; 29:21-25).

"Благословиенето Господне обогатява и трудът на човека не ще притури нищо" (Пр. 10:22).

"Богатството и славата са с мене, заявява мъдростта, Да! трайният имот и правдата" (Пр. 8:18).

Библията показва също така и последиците от отклоненията, от правите принципи в нашите отношения било към Бога, било към ближните.

На онези, които са получили от Него блага, ала са равнодушни към изискванията Му, Бог говори:

“...Помислете за постъпките си. Посяхте много, но малко събрахте; ядете, но не се насищате; пиете, но не се напивате; обличате се, но никому не му е топло; и надничарят приема заплатата, за да я тури в скъсан мешец... Очаквахте за много, а ето, излезе за малко; и когато го донесохте у дома си, Аз духнах на него”. “...Когато някой отидеше при един куп, който е бил от двадесет мери, те излязоха само десет; когато отидеше при лина, за да източи петдесет мери, имаше само двадесет.” “Защо? - казва Господ на Силите. Поради Моя дом, който остава пуст...” “Ще краде ли човек Бога? Вие обаче Ме крадете. Обаче думате: В какво Те крадем? В децата и в приносите”. “И тъй, поради вас небето задържа росата си и земята възпира плода си” (Агей 1:5-9; 2:16; 1:10; Малахия 3:8).

“Прочее, понеже угнетяват сиромаша..., ако и да сте построили къщи от дялани камъни, няма да живеете в тях. Ако и да сте насадили приятни лозя, няма да пиете виното им”. “Господ ще изпраща върху тебе проклетия, смущение и разорение във всичките предприятия, които предприемаш да вършиш... Синовете ти и дъщерите ти ще бъдат предадени на друг народ и очите ти ще гледат и ще чезнат всеки ден, но нищо не ще бъде в силата на ръката ти да им помогне” (Амос 5:11; Вт. 28:20, 32).

“...който придобива много богатство с неправда, в половината на дните му те ще го оставят и в сетнините си той ще бъде безумен” (Еремия 17:11).

Сметките на всяко предприятие за печалба, подробностите на всяка сделка биват проверявани от невидими ревизори, представители на Онзи, Който никога не прави компромис с неправдата, не затваря очите Си през злото и не премълчава несправедливостта.

“Ако видиш, че сиромашът се угнетява и че правосъдието и правдата в държавата се изнасилват, да не се почудиш на това нещо, защото над високия надзирава по-висок и над тях има по-високи”, “Няма тъма, нито мрачна сянка, гдето да се крият ония, които вършат беззаконие” (Екл. 5:8; Йов 34:22).

“Издигат устата си до небето... и казват: “Отгде знае Бог? И: има ли знание у Всевишния?” “Понеже си сторил това - казва Господ, и Аз премълчах, ти си помислил, че съм съвсем подобен на тебе. Но Аз ще те изоблича и ще изредя всичко това пред очите ти” (Пс. 73:9-11; 50:21).

*“Тогава пак като подигнах очите си,
видях и ето, летящ свитък...
Това е проклетията,
която се простира по лицето на цялата страна;
защото всеки, който краде, ще се изтреби,
както се пише в него от едната страна,
и всеки, който се кълне лъжливо,
ще се изтреби, както се пише в него на другата страна.
Аз ще я направя да излезе и тя ще влезе в къщата на
крадеца и в къщата на кълнещия се лъжливо в Моето име;
и като пребъдва сред къщата му, ще я разори, както
дърветата ѝ, така и камъните ѝ” (Захария 5:1-4).*

В Божия закон е изречена присъда срещу всеки престъпник. Човек може да не обръща внимание на този глас, може да се опитва да заглуши предупреждението, но ще бъде напразно. Той го преследва. Издига гласа си, за да бъде чул. Нарушава мира му. Ако не бъде приет, гони го до гроб и в съда ще свидетелства против него. Като неугасим огън накрая унищожават и душата, и тялото му.

“Защото каква полза за човека, ако придобие цял свят, а оцети душата си? Или какъв откуп ще даде човек за душата си?”

Този въпрос трябва да бъде разгледан от всеки родител, учител и ученик, от всеки човек, бил той млад или стар. Никои търговски сметки или планове в живота не могат да бъдат добри и пълни, ако обхващат само кратките години на настоящия живот и не вземат никакви мерки за безкрайното бъдеще. Нека младите бъдат научени да включват в пресмятанията си и вечността. Нека бъдат научени да избират принципите и да търсят притежанията с вечна стойност - да събират за себе си “съкровище на небесата, гдето крадец не се приближава, нито молец изяжда”; да си спечелят “приятели посредством несправедно богатство, та когато се привърши, да ви приемат във вечните жилища” (Лука 12:33; 16:9).

Всички, вършещи това, се подготвят най-добре за живота в този свят. Никой не може да събира съкровище за небесата, без да открие, че още тук в земния си живот, се е обогатил и облагородил чрез тях.

“...благочестието е за всичко полезно, понеже има обещанието и за сегашния и за бъдещия живот” (1 Тимотей 4:8).

Глава 16 - Библейски биографии

“...които с вяра побеждаваха царства, раздаваха правда... от болести ставаха силни във на война...”

Като средство за възпитание никоя част на Библията не е по-ценна от биографиите в нея. Те се различават от други биографии с това, че са житейски верни. Невъзможно е за ограничения ум да тълкува правилно във всички неща действията на другото. Само Този, Който чете сърцето и вижда тайните пружини на всяка подбуда и действие, може да обрисова абсолютно вярно характера или да даде истинска картина на един човешки живот. Такова точно описание на живота или характера можем да намерим само в Божието слово.

Никоя истина не е така ясно изложена в Библията, както истината, че нашите действия са резултат на това, което сме. До голяма степен житейският опит е плод на собствените ни мисли и дела.

“...Проклетия не постига без причина” (Пр. 26:2).

“Кажете на праведника, че ще му бъде добре...”, а на беззаконника: Горко на беззаконника! Защото въздаянията му ще бъдат делата на ръцете му” (Исаия 3:10, 11).

“Слушай, земя: Ето, Аз ще докарам зло върху тия люде, дори плода на помислите им” (Еремия 6:19).

Страшна е тази истина и трябва да се запечати дълбоко. Всяко дело се връща обратно върху извършителя му. Няма човешко същество, което да не може да види в постигналата го в живота му проклетия плода на посятото от него. Но дори и в такъв случай ние пак не сме оставени без надежда.

За да се сдобие с първородството, което и без това бе негово според Божието обещание, Яков прибягна до измама и като последствие - пожъна жетвата на братовата си омраза. В продължение на двадесет години изгнаничество той бе онеправдан и измамван и накрая бе принуден да потърси спасение в бягство. Но пожъна и втора жетва, тъй като лошите му черти се проявиха и в синовете му - съвсем вярна картина на отплатата в човешкия живот.

Но Бог казва: “Защото няма да се съдя с човеците вечно, нито ще бъда винаги гневен; понеже тогаз биха примрели пред Мене духът и душите, които Съм направил. Поради беззаконното му лакомство се разгневих и го поразих, отвърнах лицето Си и се разгневих; но той упорито последва пътя на сърцето си. Видях пътищата му и ще го изцеля; още ще го вода, и пак ще утеша него и

наскърбените му... Мир, мир на далечния и близкия. И ще го изцеля” (Исая 57:16-19).

Яков не се остави да бъде сломен от скръб. Той се бе покаял, опитал се бе да направи омилоствение за неправдата към брат си. И когато гневът на Исав го заплаши със смърт, потърси помощ от Бога. “Бори се с ангела и преодоля. С плач и молба към него”. “И благослови го там” (Осия 12:4; Бит. 32:29). Чрез силата на Неговата мощ опростеният застана не вече като противящ се, а като княз Божи. Спечели не просто избавление от разгневения си брат, а от себе си. Силата на злото в неговото естество бе сломена; характерът му бе преобразен.

В навечерието на живота му стана светло. Оглеждайки историята на своя живот, Яков призна, че Божията сила го е поддържала - “...Бог, Който ме е пасъл през целия ми живот до тоя ден; ангелът, който ме избавя от всяко зло...” (Бит. 48:15, 16).

Същата опитност се повтори и в историята на Якововите синове - грехът донесе отплата, а покаянието - плод на праведен живот.

Бог не анулира Своите закони. Не действа против тях. Не разваля направеното от греха. Но преобразява. Чрез благодатта Му проклятието се превръща на благословение.

От синовете на Якова Леви беше най-жестокият и отмъстителен, един от двамата, виновни за предателското избиване на сихемците. Характерните черти на Леви, отразили се и на потомците му, докараха над тях Божията присъда: “Ще ги разделя в Якова и ще ги разпръсна в Израила” (Бит. 49:7). Но тяхното покаяние доведе до реформация и чрез верността им към Бога по време на отстъпничеството на другите племена проклятието се превърна в най-висока почест.

“В онова време Господ отдели Левиевото племе да носи ковчега за плочите на Господния завет, да стои пред Господа, за да Му слугува и да благославя с името Му, както прави до днес”. “Заветът Ми беше с него за живот и за мир, които и му дадох заради страха, с който Ми се боеше и се страхуваше от името Ми... Ходеше с Мене в мир и правота и отвърна мнозина от беззаконие” (Вт. 10:8; Малахия 2:5, 6).

Левитите бяха назначени за служители в светилището, затова и не получиха нищо от земята. Живееха общо в отделни градове и се поддържаха от десетъците, (дарбите) и приношенията, посветени на службата пред Господа. Те бяха учителите на народа, гости на всички празненства и навсякъде почитани като служители и представители на Бога. На целия

народ бе дадена заповедта: “Внимавай на себе си да не пренебрегваш левитина до тогаз, до когато живееш на земята си”. “...левийците нямат дял или наследство между братята си; Господ им е наследство, според както Господ твоят Бог им се обеща” (Вт. 12:19; 10:9).

Чрез вяра към победа

Истината, че каквито са мислите в душата на човека, такъв е и той (по Пр. 23:7), намира илюстрация в още една опитност на Израил. Съгледателите докладваха, след като се върнаха от разглеждането на земята на границите на Ханаан. Красотата и плодородието на земята се изгубиха от погледа им поради страха от явилите се трудности за превземането ѝ. Градовете, оградени със стени до небето, войниците - като великани, и железните колесници разклатиха вярата им. Изключвайки Бога от пресмятанията си, множеството повтори заключението на невярващите съгледатели: “Не можем да излезем против ония люде, защото са по-силни от нас” (Числа 13:31). И думите им се оказаха верни. Не бяха в състояние да отидат против “ония люде” и затова измряха из пустинята.

Двама обаче от дванадесетте съгледатели разсъждаваха другояче. “Можем да я превземем” (Числа 13:30), настояваха те, като поставяха Божието обещание над всякакви великани, защитени със стени градове или железни колесници. Тези техни думи бяха верни за тях. Макар да споделиха със своите братя четиридесетгодишното скитане из пустинята, Халев и Исус Навин влязоха в обещаната земя. Все още така смел, както, когато потегли с Израилевото войнство от Египет, Халев поиска и получи като свой дял крепостта на исполините. Той изгони от там ханаанците със силата на Господа. Лозята и маслиновите гори, където бяха стъпили нозете му, станаха негово притежание. Страхливците и бунтовниците загинаха в пустинята, но мъжете на вярата ядоха от гроздето на Есхол.

Никоя друга истина Библията не излага по-ясно от опасността, в която изпада човекът дори и при едно-едничко отклонение от правото, опасност, която застрашава не само злосторника, но и всички ония, които попадат под неговото влияние. Примерът упражнява удивителна сила и насочена към лошата страна на нашето естество, тя става почти непреодолима.

Най-силната крепост на порока в нашия свят не е нечестивият живот на отхвърления грешник или на деградирания изверг; а на изглеждащия

иначе добродетелен живот, почтен и благороден, обаче подхранващ някой грях, отдаден на някой порок. Такъв пример е най-пагубен и подвеждащ към грях за душата, която тайно се бори в себе си против някое голямо изкушение и стои треперещ на самия край на пропастта. Онзи, който е надарен с верни разбирания за живота, истината и честта и въпреки това нарушава една от заповедите на Божия свят закон, е превърнал благородните си дарби на водещи към грях примамки. Гении, таланти, отношения на симпатии, та даже и благотворителни дела могат по този начин да служат на Сатана като примамки за увеличаване на души в гибел.

Ето защо Бог е дал толкова много примери, показващи какви са резултатите дори и от една грешна постъпка. От печалната история за греха, докарал "смъртта в света и всички други нещастия, както и изгубването на Едем", до доклада за онзи, който заради тридесет сребърника продаде Господа на славата, Библията избобилства с примери, издигнати като предупредителни сигнали по пътищата далеч от пътя на живота.

Съществува също и предупреждение, отбелязващо последиците, които следват дори от едно-единствено поддаване на човешка слабост и заблуда, плод на пускане от вярата.

Само едничък път отслабна вярата на Илия и той прекрати доживотната си служба. Тежък беше товарът, който носеше заради Израил; вярно бе предупреждавал против идолопоклонството на народа; и дълбока бе загрижеността му, когато цели три и половина гладни години очакваше да види признак на покаяние. На планината Кармил бе сам пред Бога. Идолопоклонството бе сломено чрез силата на вярата и благодатният дъжд свидетелстваше за потоците благословения, готови да се излеят над Израил. Но тогава, в своята умора и слабост, той побягна от заплахите на Йезавел и остана сам в пустинята, се помоли да умре. Вярата му бе отслабнала. Не биваше да продължи делото, което бе започнал. Бог му поръча да помаже другото за пророк вместо него.

Но Бог имаше предвид сърдечната служба на Своя слуга. Илия не трябваше да загине обезсърчен и усамотен в пустинята. Нито пък да слезе в гроба, а щеше да се възнесе с Божи ангели в присъствието на Неговата слава.

Посочените биографии изявяват истината, която един ден всеки човек ще разбере - че грехът докарва само срам и загуба; че неверието е падение; че вярата изправя каещия се човек и му дава правото да участва в наследството на Божиите синове.

Дисциплината на страданието

Всички, които в тоя свят служат вярно на Бога и на ближните си, се подготвят за тази служба в училището на скръбта. Колкото по-голяма е поверената отговорност и по-висока службата, толкова по-тежък е изпитът и по-строга - дисциплината.

Разгледайте опитността на Йосиф и Мойсей, на Даниил и Давид. Сравнете ранната история на Давид с тази на Соломон, и после разгледайте последствията.

В младостта си Давид беше в близки отношения със Саул. Неговият престой в двореца, както и връзката му с царския дом, му дадоха възможност да вникне в грижите, скърбите и трудностите, които се крият под блясъка на царското великолепие. Той видя, че човешката слава е невъзможно да даде мир на душата и затова с облекчение и радост се завръщаше от царския двор при овчарските кошари и стадата.

Когато завистта на Саул го прогони в пустинята, откъснат от всяка човешка подкрепа, Давид се научи да се обляга повече на Бога. Несигурността и безпокойствието на живота в пустинята, непрестанно дебнещата го опасност, необходимостта от чести бягства, характерът на мъжете, присъединили се към него - "всички, които бяха в утеснение, и всички длъжници, и всички огорчени..." (1 Царе 22:2), - всичко това допринесе за най-строгото себедисциплиниране. Този опит събуди и разви у него способността да се справя с хората, да съчувства на потиснатите и да мрази неправдата. През дългите години на чакане и опасност Давид се научи да намира в Бога утеха и подкрепа, своя живот. Той разбра, че само с Божията сила може да се издигне до престола и само с Неговия съвет може да управлява мъдро. Благодарение на обучението, което получи в училището на трудностите и скръбта, за Давид можеше да се отбележи в летописите, че "съдеше всичките си люде и им раздаваше правда" (2 Царе 8:15) въпреки петното от неговия голям грях.

На Соломон липсваше дисциплината от ранния духовен опит на Давид. По обстановка, характер и условия за живот той като че бе привилегирован повече от всички други. Благороден в своята младост, благороден в своята възмъжалост, възлюбен от Бога, Соломон се навлезе в едно царуване, обещаващо благоденствие и слава. Народите се учудваха на знанието и прозорливостта на мъжа, чиято мъдрост бе дадена от Бога. Но породената от благополучието гордост го отдели от Бога. Докато преди

намираше радост в общуването с Него, сега започна да намира наслада само в удовлетворяването на чувствата си. За тези свои преживявания той говори:

“Направих си големи работи; съградих си къщи; насадих си лозя; направих си градини и садове...; придобих слуги и слугини...; събрах си и сребро, и злато и особените скъпоценности на царете и на областите; набавих си певци и певици и насладите на човешките чада - наложници твърде много. Така станах велик и уголемих се повече от всички, които са били преди мене в Ерусалим... което пожелаеха очите ми, нищо не им отрекох; не спрях сърцето си от никаква веселба, защото сърцето ми се радваше във всичките ми трудове... Тогава разгледах всичките дела, които бяха извършили ръцете ми, и труда, в който бях се трудил. И ето, всичко беше суета и гонене на вятър и нямаше полза под слънцето. И обърнах се да разгледам мъдростта и лудостта, и безумието. Защото що може да стори човек, който е дошъл подир царя, относно това, което е вече сторено?” (Екл. 2:4-12).

“Затова намразих живота... Намразих още и всичкия си труд, в който съм се трудил под слънцето...” (Екл. 2:17, 18).

От своя горчив опит Соломон научи празнотата на живота, който търси най-висшето благо в земните неща. Той издигна олтари на езически богове само за да констатира колко напразни са техните обещания за успокояване на душата.

В по-късните години на живота си, отвръщайки се уморен и жаден от земните пропукани водоеми, Соломон се върна да пие от извора на живота. По Божие вдъхновение той записа историята на своите прахосани години, с техните предупредителни поуки, за да послужат като урок на следващите поколения. И така, въпреки че посятото от него семе сред народа бе дало лоша жетва, животът му не бе напълно провален, защото дисциплината на страданията все пак извърши своето дело в него.

Но при такова красиво зазоряване, колко славен би бил денят на неговия живот, ако бе научил още от младостта си урока, на който страданията са научили други!

Изпитването на Йов

За онези, които любят Бога и “са призвани според Неговото намерение” (Римл. 8:28), биографиите в Библията съдържат много по-ценни поуки, извлечени от службата на страданията. “Затова вие сте Ми свидетели, казва Господ, че Аз съм Бог” (Исаия 43:12), свидетели, че Той е добър, и то

добър във висша степен. "...станахме показ на света, на ангели и на човеци" (1 Кор. 4:9).

Несебелюбието - принципът на Божието царство, е омразен на Сатана, защото отрича самото му съществуване. Още от началото на великата борба той се опитва да докаже, че Божиите принципи на действие са себелюбиви и че Той постъпва по същия начин с всички, които Му служат. Делото на Христос и на всички, носещи Неговото име, е да опровергаят сатанинското твърдение.

Исус дойде в човешки образ, за да илюстрира несебелюбието чрез живота Си. И всички, които приемат този принцип трябва да бъдат негови съработници, като го изявяват на практика. Да избират правото, защото е право; да държат за истината в лицето на страдания и жертви, "това е наследството на слугите Господни, и правдата им е от Мене, казва Господ" (Исаия 54:17).

Още от най-ранната история на света ни се дава биографията на един човек, против когото Сатана води тази борба.

За Йов, патриархът от Уз, свидетелството на Изследователя на сърцата гласи: "...че няма подобен нему на земята, човек непорочен и правдив, който се бои от Бога и се отдалечава от злото".

Против него Сатана хвърли твърде презрителното обвинение: "Дали без причина се бои Йов от Бога? Не си ли обградил отвсякъде него и дома му и всичко, що има?... Но сега простри ръка и допри се до всичко, що има"; "но простри ръката Си сега, та се допри до костите му и до месата му и той ще Те похули в лице.

И Господ рече на Сатана: Ето, той е в ръката ти; само живота му упази".

Получил това разрешение, Сатана помете всичкото притежание на Йов: многобройните му стада добитък, слуги и слугини, синове и дъщери; и "порази Йова с лоши цирки от стъпалата на нозете му до темето му" (Йов 1:8-12; 2:5-7).

В чашата на Йов се прибави още един горчив елемент: приятелите му виждаха в нещастията му само наказание за грях. Със своите обвинения за извършено зло измъчваха още повече неговия и без това наранен и потиснат дух.

Външно отхвърлен от небето и земята, но всъщност държаш твърдо на вярата си в Бога и на съзнанието си за невинност, в мъка и обърканост извика:

*“Душата ми се отегчи от живота ми...,
О, дано ме скриеше Ти в преизподнята...,
догде премине гнева Ти,
Да ми определиш срок
и тогава да би ме спомнил” (Йов 10:1, 14:13).*

*“Ето, викам: Неправда! Но няма кой да ме чуе;
издавам вик за помощ, но няма съд.
Съблякъл ме е от славата ми
и отнел е венеца от главата ми...
Оставиха ме ближните ми
и забравиха ме познайниците ми...
И ония, които възлюбих,
обърнаха се против мене...
Смилете се за мене,
смилете се за мене, вие приятели мои!
“Защото ръката Божия се допре до мене”.
Уверението на вярата
“Ах, да бих знаел где да Го намеря!
Отишъл бих до престола Му...
Обаче ето, отивам напред, но няма Го,
и назад, но не Го виждам;
наляво, гдето работи, но не мога да Го видя;
крие се надясно и Го не виждам.
Знае обаче пътя ми; когато ме изпита,
ще изляза като злато.”
“Ако и да ме убие Той, аз ще Го чакам.”
“Защото зная, че е жив Изкупителят ми
и че в последно време...
и като изтлее след кожата ми това тяло,
нак въвн от плътта си ще видя Бога,
Когато сам аз ще видя
и очите ми ще гледат, и то не като чужденец.”
(Йов 19:7-21, 23:3-10, 13:15, 19:25-27).*

Случилото се с Йов бе според вярата му. “Когато ме изпита, каза Той, ще изляза като злато” (Йов 23:10). Така и стана. Той оправда своя характер

чрез търпеливо чакане и така оправда и характера на Този, Чийто представител бе. “И Господ преобърна плена на Йова... и Господ даде на Йова двойно колкото имаше по-напред... Така Господ благослови последните дни на Йова повече от първите му” (Йов 42:10-12).

В свидетелството на участващите чрез себеотрицание в Христовите страдания се намират имената на Йонатан и Йоан Кръстител, един от Стария и един от Новия завет.

По рождение Йонатан бе престолонаследник, но знаеше, че е отстранен от този пост по Божествено нареждане. Той бе най-нежен и верен приятел на съперника си; закриляше живота на Давид с риск да изгуби своя; през мрачните дни на упадъка във властта на баща си стоеше твърдо на бащината си страна и накрая загина до него. Името на Йонатан се съхранява на небето, а на земята свидетелства за съществуването и силата на несебелюбивата любов.

С появяването си като вестител на Месия Йоан Кръстител раздвижи народа. От място на място той бе следван от големи тълпи народ от всяко положение и ранг. Но когато дойде Този, за Когото свидетелстваше, всичко се промени. Тълпите започнаха да следват Исус, а Йоановото дело като че ли гаснеше. Вярата му обаче не се разклати. “Той трябва да расте, каза той, а пък аз да се смалявам” (Йоан 3:30).

Времето минаваше, а така твърдо очакваното царство не се основаваше. В тъмницата на Ирод, откъснат от животодаващия въздух и свободата на пустинята, Йоан чакаше и бдеше.

Не се виждаше никаква проява на силата на оръжието, никакво разтваряне на тъмнични врати; излекуването на болни, проповядването на евангелието и възвисяването на човешки души свидетелстваха за Христовата мисия.

Сам в тъмницата, разбирайки накъде клони пътя му, като този на Учителя му, Йоан прие надеждата да дойде по-близо до общение с Христос. Небесни представители го придружиха до гроба. Разумните същества на вселената, паднали и непаднали, бяха свидетели на оправдаването на несебелюбивата му служба.

А и във всички поколения, живели оттогава досега, много страдащи души са били подкрепяни от свидетелството на Йоановия живот. В тъмници, на ешафоди, в пламъци мъже и жени през цели столетия на мрак са били подкрепяни от спомена за човека, за когото Христос заяви: “Между родените от жени не се е въздигнал по-голям от Йоана Кръстителя” (Матей 11:11).

“И какво повече да кажа? Защото не ще ми стигне време да приказвам за Гедеона, Варака, Самсона и Йефтая... и Самуила и пророците, които с вяра побеждаваха царства, раздаваха правда, получаваха обещания, затуляха устата на лъвове, угасваха силата на огъня, избягваха остроото на ножа, оздравяваха от болести, ставаха силни във война, обръщаха в бяг чужди войски.

Жени приемаха мъртвите си възкресени; а други бяха мъчени, защото, за да получат по-добро възкресение те не приемаха да бъдат избавени. Други пък изпитваха присмехи и бичувания, а още и окови, и тъмници; с камъни биваха убити, с трион претрити, с мъки мъчени; умираха заклани с нож, скитаха се в овчи и кози кожи и търпяха лишение, бедствия и страдания; те, за които светът не беше достоен, се скитаха по пустините и планините, по пещерите и рововете на земята.

“Но всички тия, ако и да бяха засвидетелствани чрез вярата им, пак не получиха изпълнението на обещанието да не би да постигнат в съвършенство без нас; защото за нас Бог промисли нещо по-добро (Евр. 11:32-40).

Глава 17 - Поезия и песен

“Твоите повеления ми станаха песен в дома, гдето странствам”.

Най-ранните, а също така и най-възвишените поетически изрази известни на човека, се намират в Свещените писания. Преди още най-старите световни поети да бяха изпели своите песни, овчарят от Мадиам записа онези слова на Бога към Йов - несравнимо по своето величие, недостижнати и от най-възвишените произведения на човешкия гений:

*“Где беше ти, когато основах земята?
Извести ако си разумен.
Кой ѝ определи мерките ѝ? (ако знаеш)...
Или кой затвори морето с врати,
когато се устреми, та излезе...
когато го облякох с облак
и го пових с мъгла,
и поставих граница от Мене, турих лостове и врати,
и рекох: До тук ще дохождаш,
но не по-нататък
и тук ще спират гордите ти вълни?
Откак започнаха дните ти,
заповядал ли си ти на утрото
и показал ли си на зората мястото ѝ?...
Прониквал ли си до изворите на морето?
Или ходил ли си да изследваш бездната?
Откриха ли се на тебе вратите на смъртта?
Или видял ли си сенчестите врати на смъртта?
Схванал ли си широчината на земята?
Кажи, ако си разбрал всичко това.
Где е пътят към обиталището на светлината?
И на тъмнината где е мястото ѝ...?
Влизал ли си в съкровищниците на снега
или виждал ли си съкровищниците за градушката...?
Що е пътят за мястото,
гдето се разсява светлината,
или се разпръсва по земята източният вятър?
Кой е разцепил водопровод*

за проливните дъждове
или път за светкавицата на гърма,
за да се докара дъжд върху ненаселената земя,
върху пустинята, гдето няма човек,
за да насити пустата и запустяла земя,
и да направи нежната трева да изникне?
Ти ли връзваш връзките на Плеадите
или развързваш въжетата на Ориона?
Извеждаш Мазарот
на времето му?
Или управляваш Мечката с малките ѝ?”
(Йов 38:4-27, 31, 32).

За красотата на израза четете също и описанието на пролетта в
“Песен на песните”:

“Защото ето, зимата се измина
и дъждът престана и отиде си;
цветя се явяват по земята;
времето на птичето пеене пристигна
и гласът на гургулицата се чува
в нашата земя;
по смоковницата зреят първите ѝ смокини
и лозята цъфтят и издават благоухание.
Стани, любезна моя, прекрасна моя, та дойди.”
(Песен на песните 2:11-13).

Не е по-малко по красота на израза и благословието, което Валаам
изрече над Израил против желанието си:

“Валак ме доведе от Арам,
моавският цар от източните планини
и каза ми:
Дойди, прокълни ми Якова,
и дойди, хвърли презрение върху Израиля!
Как ще прокълна когото Бог не проклина?
Или как ще хвърля презрение

върху когото Господ не хвърля?
Защото от връх канарите го виждам
и от хълмовете го гледам;
ето люде, които ще се заселят отделно
и няма да се считат между народите...
Ето, аз получих заповед да благославям;
и Той като благослови
аз не мога да го отменя.
Не гледа беззаконие в Якова,
нито вижда извратеност в Израиля;
Господ Бог негов с него е
и царско възклицание има между тях...
няма чародейство против Якова
и няма врачуване против Израиля;
на времето си ще говори за Якова и за Израиля:
Що е извършил Бог!”

“Каза оня, който чу Божиите думи,
който видя видението от Всесилния...
Колко са красиви твоите шатри, Якове,
Твоите скинии, Израилю!
Като долини са разпрострени,
като градини по речни брегове,
като алоини дървета, които Господ е насадил,
като кедри покрай водите...
Каза оня, който чу думите Божи,
който има знание за Всевишния...
Виждам Го, но не сега;
гледам Го, но не отблизо;
ще излезе звезда от Якова
и ще се въздигне скиптър от Израиля...
Един произлязъл от Якова ще завладеe...”
(Числа 23:7-23; 24:4-6, 16-19).

Мелодията на хвала е атмосферата на небето; и когато небето е в непосредствена близост със земята, има музика и пеене - “славословие и глас на хваление” (Исая 51:3).

Над красивата и неопетнена новосъздадена земя, която Бог наблюдаваше с усмивка на възхищение, “звездите на зората пееха заедно и всичките Божии синове възкликаваха от радост” (Йов 38:7). Така и човешките сърца, когато са в хармония с небето, откликват на Божията доброта с песни на хвала. Много от събитията на човешката история са свързани с песни.

Най-ранната песен, записана в Библията и излязла из човешки уста, е хвалебният изблик на благодарност, изпят от Израилевото войнство при Червено море:

*“Ще пея Господу, защото славно възтържествува;
коня и ездача му хвърли в морето.*

Господ е сила моя, песен моя.

И стана ми Спасител.

Той ми е Бог и ще го прославя; Бог на

бащиния ми Бог, и ще Го превъзвиши.

Десницата Ти, Господи, се прослави в сила;

десницата Ти, Господи, смаза неприятеля.

Кой е подобен на Тебе, Господи, между боговете?

Кой е подобен на Тебе славен в святост,

дивен, та да Те възпяват, правещ чудеса?

Господ ще царува до вечни векове.

Пейте Господу, защото славно възтържествува...”

(Изход 15:1, 2, 6, 11, 18, 21).

Големи са били благословенията, които хората са получавали в отговор на хвалебни песни. Няколкото думи, които описват преживяване на Израил в пустинята, съдържат урок, достоен за размисъл.

“А оттам дойдоха при Вир. Тоя е кладенецът, за който Господ рече на Мойсея: Събери людете и ще им дам вода” (Числа 21:16). Тогаз изпя Израил тази песен:

“Бликай, о, кладенче; пейте за него.

Кладенецът изкопаха първенците,

благородните от людете изкопаха.

Чрез заповед на законодателя с жезлите си”

(Числа 21:17, 18).

Колко често се повтаря тази история в духовната опитност! Колко често чрез думите на свещените песни в душата се распечатват извори на покаяние и вяра, на надежда, любов и радост!

С хвалебни песни, под ръководството на Йосафат армиите на Израил тръгнаха за да спечелят голямото избавление. До Йосафат бе дошла новината за надвисваща война. "Голямо множество иде против тебе, гласеше вестта, моавците, амонците и някои от маонците". "А Йосафат се уплаши и предаде се да търси Господа, и прогласи пост по целия Юда. И юдейци се събраха, за да искат помощ от Господа; дори от всичките юдови градове дойдоха да търсят Господа. Застанал в двора на храма пред народа, Йосафат издигна молитва към Бога, търсейки помощ от Него и изповядайки слабостта и нищожеството на Израил. "...в нас няма сила да противостоим на това голямо множество, което иде против нас, каза той, и не знаем що да правим; но към Тебе са очите ни" (2 Лет. 20:2, 1, 3, 4, 12).

"Тогава сред събранието дойде Господният Дух на левитина Язиил... и рече: Слушайте целий Юдо, вие ерусалимски жители и ти царю Йосафате: Така казва Господ на вас: Не бойте се, нито да се уплашите от това голямо множество; защото боят не е ваш, но Божий... не ще да е потребно вие да се биете в тоя бой; поставете се, застанете и вижте със себе си извършеното от Господа избавление... Не бойте се, нито да се уплашите; утре излезте против тях, защото Господ е с вас" (2 Лет. 20:14-17).

"И тъй, на сутринта станаха рано, та излязоха към пустинята Текуе" (2 Лет. 20:20). Пред войската вървяха певци, които пееха хвалебни песни на Бога - възхваляващи Го за обещаната победа.

Четири дена по-късно армията се завърна в Ерусалим, натоварена с плячка от неприятеля, пеейки песни на прослава за спечелената победа.

Сред негодите на своя променлив живот, Давид поддържаше близостта си с небето чрез песни. Колко сладко са отразени неговите опитности като овчарче в следните думи:

*"Господ е Пастир мой. Няма да остана в нужда.
На зелени пасбища ме успокоява,
при тихи води ме завежда.
Освежава душата ми;
води ме през прави пътеки заради името Си.
Да! И в долината на мрачната сянка, ако ходя,
няма да се уплаша от зло,*

*защото Ти си с мене;
Твоят жезъл
и Твоята тояга ме утешават” (Пс. 23:1-4).*

В зряла възраст преследван беглец, търсещ подслон в скалите и пещерите на пустинята, пой писа:

*“Боже, Ти си мой Бог; от ранина Те търся;
душата ми жадува за Тебе, плътта ми Те очига
в една пуста, изнурена и безводна земя...
Защото Ти си бил помощ на мене
и под сянката на Твоите крила ще се радвам.”
“Защо си отпаднала, душе моя?
И защо се смуцаваш дълбоко в мене?
Надявай се на Бога; аз още ще Го славослова:
Той е помощ на лицето ми и Бог мой.”
“Господ е светлина моя и избавител мой.
От кого ще се боя?
Господ е сила на живота ми.
От кого ще се уплаша? (Пс. 63:1-7, 42:11, 27:1).*

Същото доверие излъчват и думите на Давид, когато, свален от престола и лишен от короната си, бягаше от Ерусалим поради бунта на Авесалом. Изтощен от скръб и уморителното бягане, той и другарите му се бяха спрели край Йордан, за да си отдъхнат няколко часа. Изведнъж Давид бе събуден от виковете за незабавно бягство. В тъмнината цялата група мъже, жени и деца трябваше да прегазят брода на дълбоката и бърза река, защото зад тях бяха силите на сина предател.

*В този час на най-мрачно изпитание Давид пя:
“С гласа си извиках към Господа
и Той ме послуша от светия Си хълм.
И аз легнах и спах;
станах, защото Господ ме поддържа.
Няма да се убоя от десетки хиляди от хората,
които навред са се поставили против мене” (Пс. 3:4-8).*

След големия ги грях, когато съвестта му го гризеше и се гнусеше от себе си, той се обърна пак към Бога, като към най-добрия си приятел:

*“Смили се за мене, Боже, според милосърдието Си;
според множеството на благите Си милости изличи
беззаконията ми...*

*Поръси ме с исоп и ще бъда чист;
измий ме и ще стана по-бял от сняг” (Пс. 51:1-7).*

През дългия си живот Давид не намери почивно място на земята. “Защото сме чужденци пред Тебе и пришелци, каза той, както всичките ни бащи; дните ни на земята са като сянка и трайност няма” (1 Лет. 29:15).

*“Бог е нам прибежище и сила,
винаги изпитана помощ в напасти,
затова няма да се уплашим,
ако би се и земята поклатила
и планините се преместили сред моретата.”*

*“Има една река, чиито води веселят Божия град,
светото място, гдето обитава Всевишният.*

Бог е сред него; той няма да се поклати;

Бог ще му помогне, и то при зазоряване...

Господ на силите е с нас;

прибежище е нам Якововият Бог.”

“Защото Тоя Бог е Бог наш Бог до вечни векове;

Той ще ни ръководи дори до смърт” (Пс. 46:1, 2, 4-7, 48:14).

С песен посрещаше Исус изкушенията в земния Си живот. Често пъти, когато против Него биваха изговаряни остри, язвителни думи, често когато обкръжаващата го атмосфера тегнеше мрачна, изпълнена с незадоволство, недоверие или мъчителен страх, можеше да се чуе Неговата песен на вяра и свята радост.

В онази последна тъжна нощ на Пасхалната вечеря, когато се готвеше да посрещне предаването и смъртта, Неговият глас пак се издигна с псалома:

*“Хвалете слуги Господни,
хвалете името Господне.*

Да бъде името Господне благословено
от сега и до века.
От изгряването на слънцето до заходването му
името Господне е за хваление“;
“Любя Господа, защото послуша гласа ми и молбите ми.
Понеже приклони ухото Си към мене,
затова ще Го призовавам, догдето съм жив.
Връзките на смъртта ме обвиха
и мъките на преизподнята ме намериха.
Скръб и беда срещнах.
Тогавя призовах името Господне и Го помолих:
О, Господи, избави душата ми.
Благ е Господ и праведен.
Да! Милостив е нашият Бог.
Господ пази простодушните;
в беда бях и Той ме избави.
Върни се, душо моя, в успокоението си,
защото Господ постъпи щедро към тебе.
Понеже си избавил душата ми от смърт,
очите ми от сълзи
и нозете ми от подхлъзване” (Пс. 113:1, 2, 3, 116:1-8).

Сред най-дълбоките сенки на последната земна криза Божията светлина ще свети най-ярко и от много места ще се чуват най-ясните и възвишени мелодии на песни на надежда и упование.

“В оня ден тая песен
ще се изпее в Юдовата земя:
Имаме укрепен град;
спасение ще тури Бог
за стени и подпорки.
Отворете портите,
за да влезе праведният народ,
който пази истината.
Ще упатиш в съвършен мир
непоколебимия ум,
защото на Тебе се уповава.

*Уповавайте се на Господа винаги,
защото Господ Йехова е вечна канара” (Исаия 26:1-4).*

“Изкупените от Господа ще се върнат и ще дойдат с възклицание в Сион. Вечно веселие ще бъде на главата им; ще придобият радост и веселие, а скръб и въздишане ще побягнат” (Исаия 35:10).

“И те ще дойдат и ще пеят върху височината на Сион и ще се стекат към благата Господни... И душата им ще бъде като напоявана градина и те няма да изнемощават вече” (Ер. 31:12).

Силата на песента

Историята на библейските песни е пълна с идеи относно употребата на музиката, пеенето и ползата от тях. Често пъти с музиката се злоупотребява, като бива използвана за лоши цели и тогава се превръща в едно от най-омайващите средства на изкушението. Използвана правилно, тя е скъпоценен дар от Бога, предназначен да въздига мислите към високи и благородни теми, както и да вдъхновява и възвишава душата.

Както Израилевите чада в пустинята се насърчаваха по пътя си със свещени песни и музика, така Бог подканва днес своите чада да внасят радост в живота си по пътя на своето странстване. Малко от средствата за запечатване на Божиите слова в паметта действат по-ефективно от повтарянето им в песен. Такава песен притежава удивителната сила да смекчава груби и необлагодородени естества; да съживява мисълта и да поражда съчувствие, да поощрява към хармония в действията и да прогонва мрачното настроение и лошите предчувствия, които унищожават куража и отслабват старанието.

Песента е едно от най-сигурните средства за отпечатване на духовната истина в сърцето. Колко често тежко потиснатата и готова да се отчае душа си спомня някои Божии думи - отдавна забравена песен, пята в детството - и изкушенията изгубват силата си, животът придобива нов смисъл, нова цел, кураж и радост се предават и на други души.

Никога не бива да забравяме стойността на песента като възпитателно средство. Ако в един дом се пеят сладки и чисти песни, там ще се изговарят по-малко упреци, а повече думи на кураж, надежда и радост. Нека има пеене и в училището и учениците ще бъдат привлечени по-близо до Бога, по-близо до своите учители и по-близо един към друг.

Като част от религиозната служба пеенето е толкова акт на поклонение, колкото е и молитвата. Наистина много песни са молитви. Ако бъде възпитано така да разбира духовните песни, детето ще обръща по-голямо внимание на думите, които пее, и ще бъде по-чувствително към силата им.

Когато нашият Изкупител ни води към прага на безкрайното, осияно от славата на Бога, ние можем да доловим хвалебните и благодарствени звуци от песните на небесния хор около престола; и когато ехото от ангелските песни прозвучи в нашите земни домове, сърцата ще се почувстват приближени още повече до небесните певци. Близкото общуване с небето започва още тук, на земята. Точно тук ние научаваме основния тон на неговите хвалебни песни.

Глава 18 - Тайните на Библията

“Можеш ли да издириш Всемогъщия напълно?

Никой ограничен човешки ум не може напълно да схване характера или делата на Безконечния. Ние не можем да намерим Бога чрез изследване. Това свято Същество трябва да остане обвито в тайна, както за най-силните и високообразовани, така и за най-слабите и невежите умове. Но въпреки че “облак и мрак са около Него, правда и съд са основа на престола Му” (Пс. 97:2), ние все пак можем да схванем част от Неговото отношение към нас - безгранична милост, съчетана с безпределна мощ. Разбираме от Неговите намерения дотолкова, доколкото сме в състояние да схванем. Извън това ние можем спокойно да се уповаваме на Ръката, Която е мощна, на сърцето, което е пълно с любов.

Божие слово, както характерът на неговия Автор, представя тайни, които никога не могат да бъдат схванати напълно от ограничени същества. Но в Писанията Бог е дал достатъчно доказателства за техния Божествен авторитет. Неговото собствено съществуване, Неговият характер, истинността на неговите думи, са установени чрез свидетелства, които говорят на нашия разум и тези свидетелства са изобилни. Вярно е, че Той не е премахнал възможността за съмнение; вярата трябва да почива върху доказателство, а не върху демонстрация изяви; онези, които искат да се съмняват, имат случай за това; но желаещите да се запознаят с истината, ще намерят достатъчно основания, за да вярват.

Ние нямаме никаква причина да се съмняваме в Божието слово поради това, че не можем да разберем тайните на Неговото провидение. В природния свят сме постоянно заобиколени от чудеса, които не са ни понятни. Трябва ли тогава да се учудваме на тайните в духовния свят, в които не можем да проникнем? Трудността лежи изключително в слабостта и ограничеността на човешкия ум.

Тайните на Библията не само не са аргументи против нея, но напротив, те са едни от най-силните доказателства за нейната боговдъхновеност. Ако тя съдържа само онова описание за Бога, което ние можем да разбираме; ако Неговото величие и грандиозност можеха да се схванат от ограничените човешки умове, то тогава Библията не би съдържала, както е в действителност, онези непогрешими доказателства, които говорят за нейния Божествен произход. Величието на темите ѝ трябва да ни вдъхват вяра в нея, като Слово Божие.

Библията разкрива истината с такава простота и така е приспособена към нуждите и копнежите на човешкото сърце, че е удивявала и пленявала и най-високообразовани умове, а на скромните и необразованите е показвала ясно пътя на живота. "Пътниците, - даже и глупавите - няма да се заблуждават по него" (Исаия 35:8). Нито едно дете дори не трябва да сгреша посоката. Никой треперещ търсач не трябва да се заблуди в пътя към чистата и свята светлина. Въпреки това най-просто изложените истини засягат възвишени теми, простиращи се безкрайно по-далеч от всяка възможност да бъдат схванати от човешкия ум - тайни, които са покритието на Неговата слава, които побеждават изследователския човешки ум и в същото време вдъхновяват искрения търсач на истината с почителност и вяра. Колкото повече изследваме Библията, толкова повече се убеждаваме, че тя е Слово на живия Бог, а човешкият разум се прекланя пред величието на Божественото откровение.

Бог желае истините на Неговото Слово да се разкриват постоянно пред искрено търсещите истината. Докато "скритото принадлежи на Господа нашия Бог, откритото принадлежи на нас и на чадата ни" (Вт. 29:29). Идеята, че отделни части на Библията не могат да бъдат разбрани, е подвело мнозина да пренебрегнат някои от нейните най-важни истини. Трябва да се опрем на факта, а и често да повтаряме, че чрез тайните в Библията Бог не се стреми да скрие истината, но нашата собствена слабост или невежество ни правят неспособни да схванем или усвоим истината. Ограничеността не е в Неговия замисъл, но в нашата неспособност. От същите пасажии в Библията, които често отминаваме като неразбираеми, Бог желае да извлечем онова, което сме способни да разберем или възприемем. "Всичкото писание е боговдъхновено... за да бъде Божият човек усъвършенстван, съвършено приготвен за всяко добро дело" (2 Тимотей 3:16, 17).

Невъзможно е за който и да било човешки ум да изчерпи смисъла дори само на една истина или обещание от Библията. Един схваща славата от една гледна точка, друг - от друга; и все пак можем да различим само отделни проблясъци. Пълната светлина е извън нашето виждане.

Когато размишляваме върху великите теми в Божието Слово, ние поглеждаме в един извор, който се разширява и става все по-дълбок под нашия взор. Неговата широчина и дълбочина надминават всяко наше знание. Като се вираме в него, нашето виждане се разширява и пред нас се открива безкрайно, безбрежно море.

Такова изучаване на Библията придава съживителна сила. Умът и сърцето придобиват нова мощ, нов живот.

Това преживяване е най-висшето доказателство за Божественото авторство на Библията. Ние приемаме Божието слово като храна за душата чрез същото доказателство, чрез което приемаме хляба като храна за тялото. Хлябът снабдява нуждите на нашето естество. От опит знаем, че той произвежда кръв, кости и мозък. Приложете същия опит и спрямо Библията: когато нейните принципи са станали действително елементи на характера, какви са резултатите? Какви промени са станали в живота? - "Старото премина; ето, всичко стана ново" (2 Кор. 5:17). Чрез скритата в Библията сила мъже и жени са скъсвали веригите на дългогодишни, греховни навици. Отхвърляли са себелюбието. Долни хора са ставали почтителни, пияници - трезви, и развратни - чисти. Души, носели образа на Сатана, са се преобразявали в подобие на Бога. Тази промяна сама по себе си е чудо на чудесата. Изработена от Словото, тя е една от най-големите тайни на света. Не можем да я разберем; можем само да вярваме, както е заявено чрез Писанието: тя е "Христос между вас, надеждата на славата" (Кол. 1:27).

Познаването на тази тайна ни дава ключа за разкриване на всяка друга тайна. То открива пред душата съкровищата на вселената, възможностите за безкрайно развитие.

Това развитие се постига, като пред нас постоянно се разкрива характерът на Бога - славата и тайната на писаното Слово. Ако би било възможно за нас да стигнем до пълно разбиране на Бога и Неговото Слово, ние не бихме могли да откриваме нови истини, да придобиваме по-големи познания, както и да се развиваме по-нататък. Тогава Бог би престанал да бъде върховна сила, а и човекът би престанал да напредва. Благодарност да бъде на Бога, че не е така. Тъй като Той е безкраен и в Него се крият всички съкровища на мъдростта, ние ще можем да изследваме и да се учим през цялата вечност, и все пак никога не ще можем да изчерпим богатствата на Неговата мъдрост, доброта или на Неговата сила.

Глава 19 - История и пророчество

“Кой е прогласил това от древността?... Не аз ли Господ? И освен Мене няма друг Бог!”

Библията е най-древната и най-обширната история, притежавана от хората. Тя произлиза направо от източника на вечната истина и през течението на вековете една божествена ръка е запазила нейната чистота. Тя осветлява далечното минало, в което човешките изследвания се мъчат напразно да проникнат. Само в Божието слово виждаме силата, положила основите на земята и разпротряла небесата. Само там намираме достоверен доклад за произхода на народите. Само там историята на човешкия род е дадена неопетнена от човешката гордост или предразсъдък.

В анализите на човешката история възникването на народите, издигането и падането на империите изглеждат като зависими от волята и храбростта на човека. Събитията като че ли до голяма степен се определят от неговата сила, амбиция или каприз. Но Божието слово сменя завесата и ние виждаме, че зад, над и през всички действия и противодействия, продиктувани от човешките интереси, сили и страсти, са действали мълчаливо и търпеливо представители на Всемиловичивия за изпълнението на Неговата воля.

Библията открива истинската философия на историята. В онези думи на безподобна красота и нежност, изговорени от апостол Павел към мъдреците на Атина, е изложена целта, която Бог преследва със създаването и разделянето на расите и народите: Той “направил е от една кръв всички човешки народи да живеят по цялото лице на земята, като им е определил е предназначени времена и пределите на заселищата им; за да търсят Бога, та дано биха Го поне напипали и намерили, ако и Той да не е далеч от всеки един от нас” (Деян. 17:26, 27). Бог заявява, че който желае, може да влезе “във връзките на завета” (Езекиил 20:37). Божията цел при сътворението бе земята да се насели от същества, чието съществуване би било благословение за самите тях и за другите, а също и за прослава на Твореца им. Всички, които желаят, могат да се уеднаквят с тази цел. За такива е казано: “Людете, които създадох за Себе Си, за да оповестяват хвалата Ми”.

Бог е разкрил в закона Си принципите, от които зависи всяко истинско благоденствие както на народи, така и на отделни личности. “Защото това е мъдростта ви и благоразумието ви”, каза Мойсей на израилтяните, говорейки за Божия закон. “Защото за вас това не е празно

нешо, понеже то е животът ви..." (Втор. 4:6, 32:47). Благословенията, които по този начин се осигуряваха на Израил, се осигуряват при същите условия и в същата степен и на всеки народ и отделна личност под широкото небе.

Властта, упражнявана от всеки владетел на земята е дадена от Небето и неговият успех зависи от това, как той употребява тази власт. Небесният Бдител казва на всекиго: "Аз те описах, ако и да Ме не познаваш" (Исаия 45:5). Също така урок в живота за всеки са отправените някога към Навуходоносор думи: "...да напуснеш греховете си чрез вършене правда и беззаконията си чрез правене благодеяния на бедните; негли се продължи благоденствието ти" (Даниил 4:27).

Да се разбират тези неща - да се разпознае, че "правдата възвишава народ", че "престолът се утвърждава с правда" и "че Той поддържа престола Си с милост" (Пр. 14:34, 16:12, 20:28); да се признае действието на тези принципи в проявленията на силата на Този, Който "сваля царе и поставя царе" (Даниил 2:21) - означава да се разбира добре философията на историята.

Това е изложено ясно само в Божието слово. Показано е, че силата на народите, както и на отделните личности, не се крие в случаите, или във възможностите, които изглежда, че ги правят непобедими, не се крие в тяхното надуто величие. Тя се измерва чрез верността, с която те изпълняват Божията цел.

Илюстрация на тази истина намираме в историята на древния Вавилон. Истинската цел, която трябва да си постави управлението на един народ бе представена на цар Навуходоносор чрез фигурата на голямото дърво, чиято височина "стигаше до небето и то се виждаше до краищата на целия свят. Листата му бяха хубави, плодът му изобилен и в него имаше храна за всички; под сянката му почиваха полските животни и на клоновете му обитаваха небесните птици..." (Даниил 4:11, 12). Тази картина показва характера на управлението, изпълняващо Божия план - управление, което закриля и издига народа.

Бог въздигна Вавилон, за да изпълни тази цел. Народът благоденстваше и стигна до висотата на такова богатство и сила, подобни на които от тогава никога не е имало - много сполучливо представени в Писанието със символа на "златна глава" (Даниил 2:38).

Царят обаче не призна силата, която го прослави. В гордостта си той каза: "Не е ли велик тоя Вавилон, който аз съградих с мощната си сила за царското жилище и за славата на величието си!" (Даниил 4:30).

Вместо покровител на народа Вавилон стана горд и жесток потисник. Като описва жестокостта и лакомството на владетелите в Израиля, боговдъхновеното Писание открива тайната на вавилонското, както и падението на много други царства от началото на света:

“Вие ядете глъстината, обличате се с вълната и колите угоените, но не пасете стадата. Не подкрепихте немощната, нито изцелихте болната, не превързахте ранената, не докарахте заблудилата се, нито потърсихте изгубената, но с насилие и строгост властвахте над тях” (Езекиил 34:3, 4).

Божественият Наблюдател изрече над вавилонския владетел следната присъда: “На тебе се известява, царю Навуходоносоре, че царството премина от тебе” (Даниил 4:31).

*“Сниши се, та седни в пръстта, девица,
дъщерьо вавилонска:
седни на земята, а не на престол,
дъщерьо халдейска...
Седи та мълчи и влез в тъмнината,
дъщерьо халдейска;
защото няма вече
да те наричат господарка на царствата” (Исаия 47:1, 5).
“О ти, който живееш край много води,
който изобилваш със съкровища,
краят ти дойде,
границата на сребролюбието ти.”
“И с Вавилон, славата на царствата,
красивият град, с който се гордеят халдейците,
ще бъде както когато разори
Бог Содома и Гомора”.
“И ще го обърна в притежание на ежове и във водни локви
и ще го помета с метлата на погибелта,
казва Господ Саваот” (Еремия 51:13; Исаия 13:19, 14:23).*

На всеки появявал се на световната сцена народ е било позволявано да заеме своето място на земята, за да се види дали ще изпълни целта на “Наблюдателя и Светия”. Пророчеството проследява издигането и падането на великите световни империи, - Вавилон, Мидо-Персия, Гърция и Рим. При

всяка една от тях, както и при по-слабите народи историята се е повтаряла. Всички те са имали своя пробен период и всички са пропадали, изгубвали са славата и силата им се е оттегляла, а мястото им е било заемано от друг народ.

Въпреки че народите отхвърляха Божиите принципи и с това подготвяха своята гибел, все пак бе явно, че Божествената всеуправляваща цел действаше чрез всичките техни постъпки.

Този урок се изяснява от символичната картина, представена на пророк Езекиил през време на неговото заточение в халдейската земя. Видението бе дадено в период, когато Езекиил бе притиснат от тъжни спомени и тревожни предчувствия. Страната на отците му бе пуста. Ерусалим бе обезлюден. Самият пророк бе чужденец в страна, където господстваха амбицията и жестокостта. Душата му се терзаеше и той скърбеше ден и нощ като наблюдаваше навсякъде тирания и неправди. Но представените му символи откриха една сила, издигаща се високо над всеки земен владетел.

Стоящ на брега на реката Ховар, Езекиил видя вихрушка, която като че идеше от север, "голям облак и пламнал огън, а около него сияние; и отсрещ него се виждаше нещо наглед като светъл метал от средата на огъня." Известен брой колела, кръстосващи се едно в друго, бяха движени от четири живи същества. Високо над всички тях, той видя "подобие на престол, наглед като камък сапфир; и върху подобие на престола имаше подобие наглед като човек, седящ на него нависоко". "А подобие на човешка ръка в херувимите се виждаше под крилата им" (Езекиил 1:4, 26, 10:8). Колелата бяха така сложно наредени, че при пръв поглед изглеждаха като че са в безпорядък, но се въртяха в свършена хармония. Бяха движени от небесни същества, подкрепяни и ръководени от ръката под крилата на херувимите. Над тях, на сапфирен престол бе Вечният, а около Него бе дъгата, емблема на Божествената милост.

Както сложно наредените подобия на колела бяха под ръководството на ръката под крилата на херувимите, така и забърканата игра на човешките събития е под Божествен контрол. Този, Който седи над херувимите, все още управлява работите на земята сред борбата и врявата на народите.

Историята на народите, които един след друг са обитавали в определено време и на определено място на земята, свидетелствайки несъзнателно за истината, на която самите те не са знаели значението, говори и на нас. В наше време за всеки народ и за всяка отделна личност, Бог е

определил място в Своя велик план. Днес отделните хора, а и народите се измерват с отвеса в ръката на Този, Който не прави грешки. Всички те решават участта си чрез личен избор, а Бог управлява всичко за изпълнението на Своя план.

Историята, която великият “Аз Съм” е отбелязал в Своето Слово, съединяващ халка след халка в пророческата верига от вечността в миналото до вечността в бъдещето, ни говори къде се намираме днес в хода на вековете и какво може да се очаква от бъдещето. Всичко, предсказано от пророчеството, че ще се случи до настоящето време, е отбелязано и върху страниците на историята и можем да бъдем сигурни, че ще се сбъдне и онова, което остава да се случи.

Окончателното унищожение на всички земни владичества е предсказано ясно в Словото на истината. Пророчеството, произнесло Божията присъда над последния израилски цар, съдържа вестта:

“...Така казва Господ Йехова: Снеми митрата и свали короната... възвиси смирения и смири възвисения. Аз ще я катурна, катурна, катурна, та и това няма да трае, докле дойде Оня, Комуто принадлежи; и Нему ще я дам” (Езекиил 21:26, 27).

Отнетата от Израил корона премина последователно във вавилонското, мидо-персийското, гръцкото и римското царство. Бог казва: “...Няма да трае, докле дойде Оня, Комуто принадлежи; и Нему ще я дам”.

Това време е вече наближило. Днешните знамения на времето обявяват, че стоим на прага на велики и важни събития. Всичко в нашия свят поражда смущение. Пред очите ни се изпълнява пророчеството за събитията, които Спасителят каза, че ще предшестват Неговото второ идване: “И ще чуете за войни и за военни слухове... ще се повдигне народ против народ и царство против царство; и на места ще има глад и трусове” (Матей 24:6, 7).

Днес е време поразително интересно за всички живи. Управници и държавници, мъже на власт и с голяма отговорност, мислещи мъже и жени от всички класи са насочили вниманието си върху ставащите около нас събития. Те наблюдават отбегнатите, неспокойни международни отношения, напрежението, изпълващо всеки земен елемент и съзнават, че се готви да настъпи нещо велико и решаващо, - че светът е пред прага на страшна криза.

Сега ангелите задържат ветровете на войната да не духат, докато светът бъде предупреден за очакващата го участ. Но се задава буря, готова да се разрази над земята. И когато Бог заповяда на ангелите Си да пуснат

ветровете, ще настане такава сцена на борба, каквато никое перо не е в състояние да опише.

Библията, и само Библията ни дава правилна представа за тези събития. В нея са разкрити последните велики сцени от историята на нашия свят, събития, които вече хвърлят своята сянка и от чието приближаване земята трепери и човешките сърца издъхват от страх.

“Ето Господ изпразва земята и я запустява; превръща я и разпръсква жителите й..., защото престъпиха законите, незачитаха повелението, нарушиха вечния завет. Затова клетва погълна земята и ония, които живеят на нея се намериха виновни... Веселието на тъпанчетата престава; шумът на ликуващите се свършва; престава веселието на арфата (Исаия 24:1-8).

“Уви за оня ден! Защото денят Господен наближи и ще дойде като гибел от Всесилния... Семената изсъхнаха под буците си, житниците запустяха, хранилицата се съсипаха, защото житото изсъхна. Как пъшка добитъкът! Скитат се чердите говеда, защото нямат пасбище. Да! Изгниха стадата овце. “Лозата изсъхна и смоковницата повяхна; нарът, палмата и ябълката, дори всичките полски дървета изсъхнаха и радостта изчезна измежду човешките чада (Йоил 1:15-18, 12).

“Боли ме в дълбочините на сърцето ми; сърцето ми се смуцава в мене; не мога да мълча, защото си чула, душе моя, тръбен глас, тревога за бой. Погубен върху погубен се прогласява.

“Погледнах на земята и ето, тя беше пуста и празна - на небето, и нямаше светлината му. Погледнах на планините и ето, те трепереха и всичките хълмове се тресяха. Погледнах и ето, нямаше човек и всичките небесни птици бяха избягали. Погледнах и ето, плодородната страна бе пуста и всичките ѝ градове бяха съсипани...” (Еремия 4:19, 20, 23-26).

Горко! Защото велик е оня ден, подобен нему не е бивал. Именно той е време на утеснението на Якова; но ще бъде избавен от него” (Еремия 30:7).

“Дойдете, люде Мои, влезте в скришните си стаи и затворете вратите след себе си. Скрийте се за един малък миг, догдето премине гневът” (Исаия 26:20).

*“Понеже си казал: Господ е прибежище мое
и си направил Всевишния обиталището си.
Затова няма да те сполети никакво зло,
нито ще се приближи язва до шатъра ти” (Пс. 91:9, 10).
“Господ Бог Йехова е говорил*

*и призовал земята от изгряването на слънцето до захождането му.
От Сион, съвършенството на красотата, Бог е възсиял.
Нашият Бог ще дойде и няма да мълчи” (Пс. 50:1-3).
Ще призове небесата отгоре
и земята, за да съди хората Си...
И небесата ще известят правдата Му,
защото сам Бог е съдия” (Пс. 50:4-6).*

“...дъщерьо Сионова..., ще те изкупи Господ от ръката на неприятелите ти. А сега са се събрали против тебе много народи, които казват: Нека се омърси и нека види окоето ни желанието си върху Сиона. Но тия не познават мислите на Господа, нито разбират Неговото намерение”. “Защото ще ти възстановя здравето и ще те изцеля от раните ти, казва Господ”. “...ще върна от плена Якововите шатри и ще се смия за жилищата му” (Михей 4:10-12; Еремия 30:17, 18).

*“И ще кажат в оня ден: Ето Този
е нашият Бог, Нему се уповахме
и Той ни спаси. Той е Господ;
Нему се уповахме. Да се възрадваме
и възвеселим за спасението от Него”.
“Ще погълне смъртта завинаги...
И ще отнеме укора на хората Си от цялата земя,
защото Господ е изговорил това” (Исая 25:8, 9).*

“Погледни на Сион, града на празниците ни. Очите ти ще видят Ерусалим, безмълвно заселище... Защото Господ е наш съдия, Господ е наш законодател, Господ е наш цар, Той ще ни спаси” (Исая 33:20-22).

“Но с правда ще съди сиромасите и с правота ще решава за смирените на страната” (Исая 11:4).

Тогава ще се изпълни Божията цел: принципите на Неговото царство ще бъдат почитани от всички под слънцето.

*“Няма вече да се чува насилие в земята ти,
опустошение и разорение в пределите ти;
а ще наречеш стените си Спасение,
и портите си Хвала”.*

*“С правда ще се утвърдиш;
далеч ще бъдеш от угнетението,
защото не ще се боиш -
далеч и от ужасяването, защото не ще
се приближи до тебе” (Исая 60:18, 54:14).*

Пророците, на които бяха открити великите сцени, желяеха да разберат тяхното значение. Те “претърсиха и изследваха;... кое или какво време посочваше Христовият Дух... и откри им се, че не за себе си, а за вас служеха те в това, което сега ви се извести;... в което и самите ангели желаят да надникнат” (1 Петрово 1:10-12).

За нас, които се намираме на самия праг на тяхното изпълнение, от какво голямо значение и от какъв жив интерес са описанията на бъдещите неща - събития, за които, откакто нашите първи родители напуснаха рай, Божиите чада са следели и очаквали, копнели и молели се за тях!

Във времето преди последната голяма криза, човеците са завладяни от удоволствия и задоволяване на чувствата, както беше и преди първото унищожение на света. Погълнати от видимото и преходното, та са престанали да виждат невидимото и вечното. За да придобият нещата, които изчезват с тяхната употреба, те жертват непреходни богатства. Умовете им трябва да бъдат възвисени, възгледите им за живота - разширени. Имат нужда да бъдат събудени от летаргията на светския сън.

Изучаването на издигането и падането на народите така, както ни са изяснени в страниците на Священото писание, трябва да научи колко безполезна е само външната и светската слава. Вавилон, с всичката си мощ и великолепие, подобни на които нашият свят никога оттогава не е виждал - сила и величие, които изглеждаха на хората от тогавашния свят устойчиви и трайни, - колко напълно премина! Той загина “като цвѳета на тревата в полето”. Така загива всяко нещо, което няма Бога за основа. Само онова, което е свързано с Неговата цел и изразява Неговия характер, може да е трайно. Божиите принципи са единствените устойчиви неща, които нашият свят познава.

Тези велики истини трябва да бъдат научени от стари и млади. Нужно е да изучаваме изпълнението на Божия план в историята на народите и в откровението за бъдещето, за да можем да оценим правилно видимите и невидимите неща; за да разберем, коя е истинската цел на живота; и като гледаме преходните неща в светлината на вечните, да можем да ги

употребяваме за най-истинската и най-благородната им цел. Така че, запознавайки се още от тук с принципите на Неговото царство и ставайки негови поданици, да бъдем готови и при Христовото идване да влезем заедно с Него в царството Му.

Денят е наближил. Времето, което остава, е много кратко за изучаване на тези уроци, за извършване на работата и за преобразяване на характера.

“...От израилевия дом, казва: Видението, което той вижда ще се изпълни след много дни. И той пророкува за далечни времена. Затова кажи им: Така казва Господ Йехова: Ни една от думите Ми не ще се отлага вече. Но словото, което ще говоря ще се изпълни, казва Господ Йехова” (Езекиил 12:27, 28).

Глава 20 - Поучаване и изучаване на Библията

“... да приклониш ухото си към мъдростта... и го подириш като скрити съкровища”.

В детството, юношеството и в годините на Своята зрелост Исус изучаваше Писанията. Като малко дете, на коленете на майка Си Той всеки ден бе поучаван от свитъците на пророците. Като младеж, ранното утро и вечерният здрач го сварваха често в полите на планината или между дърветата в гората, където прекарваше известно време в молитва към Бога и в изучаване на Неговото Слово. През време на службата Му големите познания, които имаше върху Писанието, свидетелстваха за Неговото прилежание в изучаването им. И тъй като Той придоби това познание по начина, по който и ние можем да го придобием, то Неговата удивителна сила, както умствена така и духовна, са силно доказателство за стойността на Библията като възпитателно средство.

Когато даде Словото Си, нашият небесен Баща имаше предвид и децата. Къде във всичко написано от човека може да се намери нещо, което така да завладява сърцето или да възбужда интереса у децата, както библейските истории?

В тези разкази са представени просто най-великите принципи на Божия закон. Чрез илюстрации, нагодени да отговарят на ума и разбирането на детето, родители и учители могат да започнат още от много рано да изпълняват поръката на Господа относно Неговите заповеди: “И на тях да учиш прилежно чадата си и за тях да говориш, когато седиш в дома си, когато ходиш по пътя, когато лягаш и когато ставаш” (Вт. 6:7).

Използването на нагледни уроци, черни дъски, карти и картини ще бъде от помощ за изясняването на тези уроци, както и за запечатването им в паметта. Родителите и учителите трябва да се стремят към подобряване на методите. За преподаване на Библията трябва да отдаваме най-свежите си мисли, най-добрите методи и нашите най-сериозни усилия.

Пораждането и засилването на любовта към изследване на Библията, зависят значително от това как се използва часът за богослужение. Сутринните и вечерните часове на богослужение трябва да са най-приятните и най-полезните часове на деня. Нека всички разберат, че в тези мигове не трябва да се вмъкват никакви тревожни и неприятни мисли; че родители и деца се събират, за да се срещнат с Исус и да поканят в дома си присъствието на светите ангели. Нека богослуженията бъдат кратки и пълни с живот, нагодени според случая и от време на време разнообразни. Нека всички се

присъединят към четенето на Библията, нека учат и често да повтарят Божия закон. Интересът на децата ще се увеличи, ако понякога им се позволява те да посочват текста за прочитане. Разпитвайте ги върху прочетеното и ги оставете и те да задават въпроси. Употребете всичко, което би могло да илюстрира значението на прочетеното. Когато по този начин богослужението не стане твърде дълго, малките също да вземат участие в молитвата, да се присъединят и към пеенето на песента, дори ако това е само куплет от нея.

За да стане домашното богослужение такова, каквото трябва да бъде, необходимо е да се обърне сериозно внимание на подготовката. Родителите също трябва да си отделят време за всекидневно изучаване на Библията заедно със своите деца. Безсъмнено за постигането на това е нужен известен труд, план и някои жертви. Но усилията ще бъдат възнаградени богато.

Като подготовка за преподаване на Неговите заповеди Бог заповядва те да бъдат скрити в сърцата на родителите. "Тия думи, които ти заповядвам днес, нека бъдат в сърцето ти, казва Той, и за тях да говориш, когато седиш в дома си" (Вт. 6:6, 7). За да възбудим у децата си интерес към Библията, самите ние трябва да се интересуваме от нея. За да породим в тях любов да я изучават, самите ние трябва да я обичаме. Нашето поучение към тях ще има толкова тежест, колкото му придаваме ние чрез личен пример и дух.

Бог призва Авраам да бъде учител на Неговото слово, избра го да бъде баща на един велик народ, защото видя, че щеше да наставлява децата и семейството си според принципите на Божия закон. А онова, което даваше сила на поученията му, бе влиянието, излъчвано от неговия личен живот. Голямото му домакинство се състоеше от повече от хиляда души, от които мнозина бяха глави на семейства, а не малко бяха и току-що обърнати от езичеството. За такова домакинство се изискваше твърда ръка на кормилото. Никакви слаби и колебливи методи не биха били достатъчни. За Авраам Бог каза: "Защото съм го избрал, за да заповяда на чадата си и на дома си след себе си..." (Бит. 18:19). И все пак той упражняваше авторитета си с такава мъдрост и нежност, че спечелваше сърцата. Свидетелството на Божествения Наблюдател гласи: "...да пазят Господния път, като вършат правда и правосъдие..." (Бит. 18:19). Влиянието на Авраам се простираше и вън от неговото домакинство. Където и да установяваше шатъра си, край него издигаше и олтар за жертви и богослужение. Когато го местеше, олтарът оставаше и много скитащи се ханаанци, запознали се с Бога чрез живота на Авраам, Божия слуга, се спираха край тях, за да принесат жертва на Йехова.

Не по-малко ефективни резултати от преподаването на Божието слово могат да се получат и днес, ако наставленията се отразят в живот на учителя.

Не е достатъчно да се знае какво други са мислили или учили за Библията. В съда всеки поотделно ще дава на Бога сметка за себе си, затова всеки трябва да се научи що е истина. Но за да се постигнат действителни резултати при изучаването на Библията, трябва да бъде възбуден интересът на ученика. Този въпрос не трябва да пренебрегва особено онзи, който се занимава с деца и младежи, различаващи се твърде много по предразположение, обучение и навици на мислене. При преподаване на Божието слово на деца е добре да се съобразяваме с техните наклонности и интереси, за да възбудим любознателността им към него. Този, Който ни създаде с различни способности, е дал място в Словото си за всекиго по нещо. Когато учениците видят, че поуките в Библията отговарят на техните наклонности, окуражете ги да гледат на нея като на свой съветник.

Помагайте им да ценят нейната удивителна красота. Много книги, които нямат реална стойност, а са само възбуждащи и зловредни, се препоръчват или най-малкото се позволява да бъдат четени, поради тяхната предполагаема литературна стойност. Защо да напътяваме децата си да пият от тези нечисти потоци, когато могат да имат свободен достъп до кристалните извори на Божието слово? В значението си Библията съдържа неизчерпаема пълнота, сила и дълбочина. Подтиквайте децата и младежите да търсят нейните съкровища както в мисли, така и в изрази.

Когато красотата на тези скъпоценности привлече умовете им, една смекчаваща и укротяваща сила ще затрогне сърцата им. Те ще бъдат привлечени към Този, Който им се открива по този начин. А само малко са хората, които не биха желали да научат нещо повече за Неговите дела и пътища.

Изучаващият Библията трябва да бъде научен да пристъпва към нея с дух на ученик. Ние трябва да изследваме страниците ѝ не за да търсим доказателство, поддържащо мненията ни, но за да научим, какво казва Бог.

Истинско познаване на Библията се придобива само чрез помощта на Духа, чрез Когото бе дадено Словото. За да придобием това знание, ние трябва да съобразим живота си с него. Трябва да се покоряваме на всичко, което то заповядва и да претендираме за всичко, което то обещава. Животът в него е животът, който трябва да водим чрез помощта, получена от Него. Библията може да се усвои ефективно само когато спазваме тия условия.

Изучаването на Библията изисква най-прилежни усилия и постоянство на мислите. Както миньорът копае златното съкровище в земята, така сериозно и настойчиво трябва да търсим съкровището в Божието слово.

Най-полезен метод за изучаване на Библията е ежедневно, стих по стих. Нека учещият вземе един стих и съсредоточи ума си върху това как да възприеме мисълта, която Бог е вложил в този стих за него, и след това да продължи да размишлява, докато стихът стане част от него. Изследването на един пасаж по такъв начин има много по-голяма стойност, отколкото прочитането на много глави без определена цел, и без да се извлече някаква положителна поука.

Една от главните причини за умствената неспособност и моралната слабост е липсата на внимание към благородни цели. Ние се гордеем с широкото разпространение на литературата, но умножаването на книги, дори книги, които не са вредни, може да бъде едно положително зло. Голямото количество печатан материал, постоянно излизащ от пресите, създава у млади и стари навика за бързо и повърхностно четене и умът изгубва силата на свързаното и здраво мислене. Нещо повече, голяма част от списанията и книгите, които като египетските жаби, наводняват страната, са не само отегчителни, безполезни и изтощителни, но пошли и деградиращи. Влиянието им не само опиянява и разваля ума, но покварява и погубва душата. Умът, сърцето са лениви без никаква цел и стават лесна плячка на злото. Гъбата хваща корен точно върху болни, безжизнени организми. Ленивият ум става място за работа на Сатана. Нека умът бъде отправен към високи и святи идеали, нека животът има благородна и всепоглъщаща цел и злото би намерило малко място да се задържи.

Ето защо младежта да бъде учена да изучава Божието слово внимателно. Прието в душата, то ще се окаже устойчива барикада срещу изкушенията. "В сърцето си упазих Твоето слово, казва псалмистът, за да не ти съгрешавам." "...чрез думите на Твоите уста аз упазих себе си от пътищата на насилниците" (Пс. 119:11, 17:4).

Библията сама се тълкува. Писанието трябва да се сравнява със самото Писание. Изследващият трябва да гледа на Словото като на едно цяло и да схваща отношенията между неговите части. Той трябва да придобие познание за неговата велика главна тема, за Божията първоначална цел за света, за произхода на великата борба, за делото на изкуплението. Трябва да разбира естеството на двата принципа, които си оспорват първенството и да се научи да проследява тяхното действие в докладите за историята и в

пророчеството, до великия край. Той трябва да схваща как тази борба навлиза във всяка фаза на човешкия опит; как с всяка своя постъпка той открива едната или другата от двете противодействащи подбуди; как, безразлично дали иска или не, той решава още сега, на коя страна от борбата ще бъде намерен.

Всяка част на Библията е дадена по Божие вдъхновение и е полезна. Вниманието към Стария завет не трябва да бъде по-малко отколкото към Новия. В изучаването на Стария завет ще открием бликащи живи източници там, където небрежният читател вижда само пустиня.

Книгата “Откровение” във връзка с книгата “Даниил”, особено изисква да бъде изучавана. Нека всеки богобоязлив учител размисли как най-добре би могъл да разбере и да предаде евангелието, което нашият Спасител откри лично на Своя служител Йоан - “Откровението от Исуса Христа, което му даде Бог, за да покаже на слугите Си онова, което има да стане скоро” (Откр. 1:1). Никой не трябва да се обезсърчава в изучаването на откровението, само поради тайнствените му наглед символи. “Но ако някому от вас не достига мъдрост, нека иска от Бога, Който дава на всички щедро, без да укорява...” (Яков 1:5).

“Блажен, който прочита и ония, които слушат думите на това пророчество и пазят написаното в него; защото времето е близо” (Откр. 1:3).

Когато се породи реална любов към Библията и изучаващият започне да съзнава колко обширно е нейното поле и колко скъпоценно е нейното съкровище, той ще пожелае да се възползва от всяка представена му възможност, да се запознае с Божието слово. И това няма да бъде ограничавано от определени часове или място. Продължителното и постоянното изучаване е едно от най-добрите средства за култивиране на любов към Писанията. Нека учащият носи Библията винаги със себе си. Когато ви се удаде случай, прочитайте някой текст и мислете върху него. Докато вървите по улицата, докато чакате на спирка, докато чакате за среща, използвайте случая да извлечете някоя ценна мисъл от съкровищницата на истината.

Великите движещи сили на душата са вярата, надеждата и любовта. Точно към тях апелира правилно провежданото изучаване на Библията. Външната красота на Библията, красотата на нейната образност и израз, е само, така да се каже, месторазположението на нейното истинско съкровище - красотата на светостта. В нейния доклад за хората, ходили с Бога, ние съзираме проблясъци от Неговата слава. Този, “Който е цял прелестен”; ние

виждаме Него - на Когото цялата хубост на земята и небето са само твърде слабо отражение. "И когато бъда Аз издигнат от земята, каза Той, ще привлека всички при Себе Си" (Йоан 12:32). Когато човекът, който изследва Библията наблюдава Изкупителя, в душата му се пробужда тайнствената сила на вярата, обожанието и любовта. Погледът се съсредоточава върху Христос и той се преобразява в подобие на Този, Когото обожават. Думите на апостол Павел стават езика на душата му: "А още всичко считам като загуба заради това превъзходно нещо - познаването на моя Господ Исус Христос..., за да позная Него, силата на Неговото възкресение и общението в Неговите страдания..." (Фил. 3:8-10).

Изворите на небесен мир и радост, течащи свободно в душата чрез боговдъхновените слова, ще се превърнат в мощна река от благословение за всички, дошли в допир с нея. Нека днешната младеж, младежта, която израства с Библия в ръка, стане приемник и проводник на нейната животодаваща енергия и тогава какви благословения биха се изливали над света! - влияния, за чиято лечителна сила нямаме дори и понятие - реки от жива вода, източници, "които извираат за живот вечен".

ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА

“Възлюблени, молих да благоуспяваш и да си здрав във всичко, както благоуспява душата ти”.

Глава 21 - Изучаване на физиологията

“Ще Те слява защото страшно и чудно съм направен.”

Тъй като умът и душата намират израз чрез тялото, то умствената и духовната сили зависят до голяма степен от физическата сила и дейност. Онова, което подпомага физическото здраве, допринася и за развитието на силен ум и добре уравновесен характер. Без здраве никой човек не може да разбере ясно или да изпълни добре своите задължения към себе си, ближните си и към своя Създател. Затова здравето трябва да се пази също така вярно, както характерът. Така че основата на всяко начинание с възпитателна цел трябва да бъде познанието върху физиологията и хигиената.

Макар в днешно време фактите на физиологията да са общо взето разбирани от всички, съществува обезпокоително безразличие към принципите на здравето. Даже измежду запознатите с тези принципи само малко са хората, които ги прилагат на практика. Наклонностите и моментните импулси се следват тъй безразсъдно, като че ли животът се управлява просто от слепия случай, а не от определени и непроменими закони.

В свежестта и силата на своя живот младежите малко разбират стойността на своята изобилна енергия. Тя е съкровище по-ценно от злато, и по-важно за напредъка, от учеността, високите чинове, или богатството. А колко леко се гледа на нея! Колко безразсъдно се изразходва!

Колко много хора са жертвали здравето си в битката за придобиване на богатства или власт и почти достигнали целта на своите желания, само са рухнали безпомощни. А друг, с по-голяма телесна издръжливост, спечелва дълго копняната награда! Колко много хора, поради болезненото си състояние вследствие на занемаряване на здравните закони са прибегвали до лоши практики и така са пожертвали всяка надежда за този и за бъдещия свят!

При изучаване на физиологията учениците трябва да бъдат насочвани да опознават стойността на физическата енергия, как да я запазват и развиват, че да допринесат в най-висша степен за успеха в житейската борба.

Още от най-ранна възраст децата трябва да бъдат учени просто и лесноразбираемо на основните правила на физиологията и хигиената. Това дело майката трябва да започне в семейството и да бъде върно проведено и в училището. С напредването на годините поучаването в това направление трябва да продължава, докато децата станат способни да се грижат за дома, в който живеят. Те трябва да разбират важността от предотвратяване на болестите чрез запазване силата на всеки орган, както и да знаят какво да правят при обикновени заболявания или нещастни случаи. Всяко училище трябва да дава познания върху физиологията и хигиената и доколкото това е възможно, да е снабдено с пособия, чрез които да се илюстрира устройството на тялото, употребата му и грижата за него.

Има въпроси, които обикновено не се включват в изучаването на физиологията, но трябва да се имат предвид. Те са от много по-голяма стойност за ученика, отколкото куп преподавани технически особености по този предмет. Основният главният принцип на всяко образование в тази насока е младежите да бъдат научени, че природните закони са Божии закони - така истински Божествени, както са и десетте заповеди на декалога. Законите, управляващи нашия физически организъм, са написани от Бога върху всеки нерв, мускул и сухожилие на тялото. Всяка небрежност или умишлено нарушаване на тези закони е грях против нашия Създател.

Колко е необходимо тогава, да се преподават основни познания върху тях! На принципите на хигиената, свързана с храната, упражненията, отглеждането на деца и лекуването на болни, както и на много други подобни въпроси, трябва да се отдава по-голямо внимание, отколкото това се прави обикновено.

Трябва да се обръща внимание и на влиянието, което умът упражнява над тялото, както и на влиянието на тялото върху ума. Електрическата сила на мозъка, подбуджана от умствената дейност, снабдява с енергия целия организъм и затова е неопценима мощ в съпротивлението срещу болестите. Това трябва да се представи ясно. Трябва да се покаже също и значението на волевата сила и важността от себеконтрол за запазването и възстановяването на здравето, както и потискащото, дори и разрушителното действие на гнева, недоволството, себелюбието или нечистотата, а от друга страна, чудната животодаваща сила, скрита във веселостта, несебелюбието и благодарността.

В Библията има една физиологическа истина, която трябва да имаме предвид. Тя е: “Веселото сърце е благотворно като лекарство” (Пр. 17:22).

“...не забравяй поуката Ми, казва Бог и сърцето ти нека пази заповедите Ми, защото дългоденствие, години от живот и мир ще ти притурят те”. “Защото те са живот за тия, които ги намират и здраве за цялата им снага. Писанието казва, че “благите думи” не само са “сладост на душата”, но и “здраве на костите” (Пр. 3:1, 2, 4:22, 16:24).

Младежите се нуждаят да разберат дълбоката истина, легнала в основата на библейския израз, че при Бога е “изворът на живота” (Пс. 36:9). Той не само е началото на всичко, но е и живот на всичко живо. Онова, което получаваме от слънчевата светлина, от чистия приятен въздух, от храната, градяща нашето тяло и поддържаща силата ни, е Неговият живот. Чрез този живот ние съществуваме от час в час и от минута в минута. Ако не са изопачени от греха, всички Божии дарове служат за живот, здраве и радост.

Бог “е направил всяко нещо хубаво на времето му” (Екл. 3:11) и истинската красота се запазва не като се поврежда Божието дело, а когато се влиза в хармония със законите на Създателя на всичко, Който се радва на тяхната красота и съвършенство.

Когато се изучава механизмът на тялото, трябва да се обръща внимание на удивителното приспособяване на средствата към целта, на хармоничната дейност и зависимост на различните органи. Когато интересът на ученика се възбуди по този начин и той схване важността на физическата култура, учителят може да допринесе много за правилното му развитие и за създаването на правилни навици.

Сред първите неща, които трябва да се поставят за цел, е правилната стойка в седящо и в изправено положение. Бог направи човека прав и желае той да има не само телесно, но и умствено и морално благополучие, както и грация, благородство, самообладание, кураж и самочувствие, за които изправената стойка така много допринася. Нека учителят поучава за това чрез примера, да показва какво е правилна стойка и да настоява тя да се поддържа.

Следващото по важност нещо, са дишането и развиването на гласа. Който седи и стои изправено, диша по-правилно от другите. Но учителят трябва да внуши на учениците важността от дълбокото дишане. Покажете как здравата дейност на дихателните органи, подпомагаща циркулирането на кръвта, оживява целия организъм, възбужда апетита, подпомага храносмилането и докарва здрав и сладък сън и с това не само освежава

тялото, но успокоява и укротява духа. А докато се изтъква значението на дълбокото дишане, трябва да се настоява и за прилагането му на практика. Нека бъдат посочвани упражнения за дълбоко дишане, за да може този навик да се утвърди.

Обработването на гласа заема важно място във физическото възпитание, тъй като гласът разширява и засилва белите дробове и чрез това предпазва от болести. За да може да се чете и говори правилно, внимавайте при дишане на коремните мускули да се дава свобода и дихателните органи да не са притиснати. Нека напрежението идва по-скоро от коремните мускули, отколкото от гърлото. По този начин се предотвратява голяма умора, както и сериозни заболявания на гърлото и белите дробове. Трябва да се обърне грижливо внимание и на ясното и отчетливо произношение, гладки, добре оформени тонове и не много бърз говор. Това е полезно не само за здравето на ученика, но ще направи и работата му много по-приятна и по-успешна.

При поучаването на тези неща се дава златен случай да се види глупостта и вредата от силното стягане на тялото и всички други навици, ограничаващи работата на жизнените органи. Почти безкраен е списъкът на болестите, които се дължат на нездравословните моди в облеклото и затова трябва да се дават подробни наставления върху тази точка. Убедете учениците, че е опасно тежестта на облеклото да пада върху бедрата или да притиска някой орган на тялото. Облеклото трябва да бъде нагласено така, че да може да се диша свободно и дълбоко и ръцете да се дигат над главата без затруднение. Притискането на белите дробове пречи не само на тяхното развитие, но и на храносмилането и кръвообращението, като с това отслабва и цялото тяло. Всички тези навици намаляват и физическата и умствената сила и спъват напредъка и успеха на ученика.

При изучаване на хигиената сериозният учител ще се възползва от всеки случай да покаже необходимостта от съвършена чистота, както в личните навици, така и в околната обстановка. Трябва да се подчертае ползата от ежедневната баня за подобряване на здравето и за стимулиране на умствената дейност. Трябва да се обърне внимание и на слънчевата светлина и проветряването, на хигиената на спалнята и кухнята. Научете учениците, че хигиеничната спалня, изрядно чистата кухня, както и наредената с вкус и снабдена със здравословна храна маса, допринасят много повече за щастието на семейството и за спечелване уважението на всеки благоразумен посетител, отколкото скъпата мебелировка на гостната стая. Урокът, че "животът е

повече от храната и тялото от облеклото” (Лука 12:23), е не по-малко нужен днес, отколкото когато бе предаден от Божествения Учител преди хиляда и осемстотин години.

Ученикът по физиология трябва да бъде научен, че целта на неговото учение е не просто да придобие познание върху фактите и принципите. Това ще е само от малка полза. Той може да разбира колко важно е проветряването; в стаята му може да има винаги чист въздух; но ако не вдишва правилно, ще понесе последиците от несъвършеното дишане. Също така може да разбира необходимостта от чистота и спомагателните за това средства да са на лице, но всичко ще бъде без полза, ако те не се употребяват. При преподаване на тези принципи е особено важно да се убеди ученикът в тяхната важност, така че съзнателно да ги прилага на практика.

Божият слово показва чрез красива и впечатлителна картина, колко много цени Бог нашия физически организъм и отговорността ни да го запазим в най-добро състояние: “Или не знаете, че вашето тяло е храм на Светия Дух, който е във вас, Когото имате от Бога? И вие не сте свои си...” “Ако някой развали Божия храм, него Бог ще развали; защото Божият храм е свят, който храм сте вие” (1 Кор. 6:19, 3:17).

На учениците се внушава мисълта, че тялото е храм, в който Бог желае да обитава; че като обиталище на възвишени и благородни мисли то трябва да се пази чисто. Когато при изучаване на физиологията те разберат, че действително са създадени “страшно и чудно” (Пс. 139:14), ще се изпълнят със страхопочитание. Вместо да увреждат Божият храм, те ще се стремят да направляват за себе си всичко възможно, за да изпълнят славния план на Твореца. По този начин ще престанат да разбират съблюдаването на здравните закони за жертва или себеотрицание, а за неопценима привилегия и богато благословение, каквото са и в действителност.

Глава 22 - Въздържание и правилно хранене

“И всеки, който се подвизава, се въздържа от всичко”.

Всеки учаш трябва да разбира отношението между простия начин на живеене и възвишеното мислене. Лично ни е предоставено да решим дали нашият живот да бъде контролиран от разума или от плътта. Всеки младеж трябва да избере онова, което ще оформи неговия живот; и никакво усилие не трябва да се щади, за да може той да бъде запознат със силите, с които има да се справя и с влиянията, които оформят характера и подготвят неговата съдба.

Невъздържанието е враг, от който всички трябва да се пазят. Бързото нарастване на това страшно зло трябва да подтикне всеки, който обича човешкия род на борба срещу него. Опитът в някои училища да се дават наставления по въпроса за въздържанието е крачка в правилната посока. Това трябва да стане практика във всяко училище и във всеки дом. Младежите и децата трябва да разбират последиците от действието на алкохола, тютюна и други подобни отрови, които увреждат тялото, помрачават ума и оскотяват душата. Трябва да им се изясни, че този, който ги употребява, не може да запази за дълго време в пълнота силата на своите физически, умствени и морални способности.

Но за да стигнем до корена на невъздържанието, трябва да отидем по-далеч от употребата на алкохола или тютюна. Безделието, липсата на цел или лошите другари могат да бъдат причината, която предразполага към него. Често тя се намира на домашната трапеза даже в семейства, които се смятат за строго въздържателни. Всяко нещо, което разстройва храносмилането, което причинява нездраво възбуждане на ума, или по някакъв начин отслабва организма, смущавайки равновесието между умствените и физическите сили, отслабва контрола на ума върху тялото, и по този начин води към невъздържание. Много обещаващи младежи се провалят често поради неестествен апетит, предизвикан от нездравословна храна.

Чаят, кафето, подправките, сладкарските и захарните изделия са все активни причинители на недобро храносмилане. Месната храна е също вредна. Естественото ѝ възбудително действие трябва да е достатъчен аргумент против нейната употреба; а почти всеобщото болестно състояние на животните я прави двойно по-неприемлива. Тя дразни нервите и възбужда страстите, като с това подчинява равновесието на силата на властта на низките наклонности.

Онези, които привикват към богата, възбуждаща храна, забелязват след известно време, че стомахът им не се задоволява с проста храна, а изисква храната с все повече и повече подправки, люта и дразнеща. А като се разстроят нервите и организмът отслабне, волята става безсилна да се съпротивява на неестествените желания. Нежната слизеста ципа на стомаха се раздразва и възпалява и тогава и най-възбудителната храна не задоволява. Създава се жажда, която не може да бъде уталожена от нищо друго, освен от алкохол.

Трябва да се пазим от злото още преди то да е започнало. На младежите трябва да се подчертават последствията от малките на глед отклонения от правото. Нека учащият да бъде научен на стойността от простата, здравословна диета, предотвратяваща всяко желание към неестествени възбудителни средства. Навикът на себеконтрола да бъде възпитан още от рано. Да им се внуши мисълта, че трябва да бъдат господари, а не роби. Бог ги е провъзгласил за владетели над царството, което е в тях и те трябва да упражняват дадената им от небето царственост. Когато младежите бъдат учени така вярно, резултатите ще се разпрострат далеч извън тях самите. Ще се създадат влияния, които ще спасят хиляди мъже и жени, намиращи се на ръба на гибелта.

Диета и умствено развитие

Би трябвало да се обръща по-голямо внимание, отколкото е прието, на отношението на храната към умственото развитие. Умственото разстройство и затъпяване се дължат често на грешки в храненето.

Обикновено се твърди, че апетитът е сигурен водач при избирането на храната. Това би било вярно, ако се следваха винаги законите на здравето. Но апетитът така се е извратил от погрешни навици, продължавали от поколение на поколение, че постоянно жадува за нездравословно утаждане. Затова не можем да му се доверим като на водач.

При изучаване на хигиената, учащите трябва да бъдат научени да познават хранителната стойност на различните храни. Трябва ясно да им се обясни още и действието на концентрираната и възбудителната диета, а също и на лишената от хранителни вещества храна. Чаят, кафето, белият хляб, туршиите, недоброкачествените зеленчуци, подправките, бонбоните и пастите не доставят на организма подходящите хранителни вещества. Много ученици са се разболявали вследствие употребата на такива храни. Много

слаби деца, неспособни за енергична умствена и физическа работа, са жертва на бедна на хранителни вещества храна. Житните храни, плодовете, ядките и зеленчуците, при правилна комбинация, съдържат всички хранителни елементи; и когато правилно са приготвени, те съставляват храната, която най-добре поддържа физическите и умствените сили.

Като съображение е нужно да се взимат не само хранителните свойства на храната, но и дали тя е подходяща за човека, който я яде. Често пъти храната, която се яде свободно от хора, заети с физически труд, трябва да се избягва от хора, занимаващи се повече с интелектуална дейност. Внимание трябва да се обръща и на правилното комбиниране на храните. Умствено заетите хора и другите, които имат заседнал живот, трябва да употребяват малко видове храна при храненията.

Трябва да се пазим също и от преяждане, даже и когато имаме пред себе си най-здравословни храни. Природата не може да употреби повече от онова, което ѝ е необходимо за изграждането на разните органи на тялото, а излишъкът задръства организма. Причината за заболяването на много ученици често се приписва на многото учене, докато истинската причина е преяждането. Когато на здравните закони се отдава нужното внимание, опасността от умствено претоварване е минимална; но в повечето случаи така наречения интелектуален упадък се дължи на претоварването на стомаха, което изтощава тялото и отслабва ума.

В повечето случаи две яденета на ден са за предпочитане пред три. Вечерянето рано пречи на смилането на приетата преди това храна. С по-късното вечеряне храната не може да се смели, докато настъпи времето за лягане. По този начин стомахът не успява да си осигури нужната почивка. Сънят е неспокоен, мозъкът и нервите са уморени, апетитът за закуска е намален, целият организъм не е ободрен и подготвен за ежедневните задължения.

Не трябва да се гледа леко на важноста от спазване на определеното време за ядене и спане. Тъй като тялото се гради през часовете за почивка, много важно е особено за младите да имат определено и достатъчно време за сън.

Доколкото е възможно трябва да избягваме бързото хранене. Колкото по-кратко е времето за хранене, с което разполагаме, толкова по-малко храна трябва да приемаме. По-добре е да се пропусне едно хранене, отколкото да се яде без да се дъвчи достатъчно.

Времето за ядене трябва да е време на дружеско общуване и освежаване. Всичко, което обременява или дразни - трябва да се отстрани. А да се подхранват доверие, благоразположение и благодарност към Дарителя на всичко добро. Тогава разговорът ще бъде ободрителен, ще се нижат приятни мисли, които ще възвишават, без да изморяват.

Съблюдаването на въздържание и редовност във всичко притежава удивителна сила. То ще направи много повече за създаването на онова приятно и спокойно разположение, толкова важно за изглаждането на житейския път, отколкото обстоятелствата или природните дарби. В същото време ще се открие, че придобитата чрез себевладение сила е най-ценното средство за успешно справяне с тежките задължения и реалности, неминуеми за всяко човешко същество.

Пътищата на мъдростта "са пътища приятни и всичките й пътеки мир" (Пр. 3:17). Нека всеки младеж в нашата страна, пред когото се разкриват възможности за съдба, много по-възвишена от съдбата на коронования глава, размисли върху урока, който се крие в думите на мъдреца: "Блазе ти, земьо, когато... началниците ти ядат на време - за подкрепа, а не за опиване" (Екл. 10:17).

Глава 23 - Освежаване

“Има време за всяко нещо”.

Има ясна разлика между развлечението и забавлението. Развлечението, в истинския смисъл на думата, служи за изграждане и укрепване на тялото. Като ни отдалечава от обикновените грижи и занимания, то ободрява ума и тялото и по този начин ни дава възможност да се завърнем с нови сили към сериозните дела в живота. От друга страна забавлението се търси за удоволствие, и често се стига до крайности. То поглъща енергия, която е необходима за полезен труд, и така се оказва пречка за истинския успех в живота.

Цялото тяло е предназначено за дейност и ако физическите сили не се запазят здрави чрез упражнение, това се отразява и върху умствените сили и те не могат да бъдат използвани до най-висшата им възможност. Физическото бездействие, почти неизбежно в класната стая, заедно с други нездравословни положения, прави от училището едно мъчително място за децата, особено за тези от тях, които са слаби физически. Често пъти проветряването е недостатъчно. Неудобните чинове причиняват неестествена стойка, което затруднява дейността на дробовите и сърцето. В училище малките деца прекарват от три до пет часа дневно, дишайки въздух, преизпълнен с нечистотии, а може би и с болестотворни бактерии. Нищо чудно, че често в училищната стая се полага основата на някое доживотно боледуване. От това най-много страда мозъкът - най-деликатният физически орган, от който се получава нервната сила на цялото тяло. Когато бъде принуждаван към преждевременна или прекалена дейност, и то при нездравословни условия, той отслабва и често лошите последствия остават за цял живот.

Децата не трябва да стоят дълго затворени вкъщи, нито да се изисква от тях да учат усилено, преди да е сложена добра основа за тяхното физическо развитие. За първите осем или десет години на детския живот полето или градината е най-добрата училищна стая, майката - най-добрият учител, а природата - най-добрият учебник. Даже и когато детето е вече на възраст да посещава училището, на неговото здраве трябва да се гледа като на нещо по-важно, отколкото на книжното знание. То трябва да бъде заобиколено от най-благоприятни условия за физическо и умствено развитие.

Не само детето се излага на опасност поради липса на въздух и упражнение. Тези съществени изисквания за здравето често се пренебрегват както в основните, така и във висшите училища. Мнозина от учащите седят

ден след ден в затворени стаи, наведени над книгите си, с притиснати гърди, така че не могат да поемат свободно и дълбоко въздух, кръвта тече бавно, краката им са студени, и главите им - пламнали. Когато тялото не е достатъчно нахранено, мускулите отслабват и целият организъм се изтощава и заболява. Често такива ученици стават инвалиди за цял живот. Но ако учеха при благоприятни условия, с редовни упражнения на слънце и на открито, биха напуснали училището с увеличена физическа и умствена сила.

Ученикът, който полага усилия да придобие образование въпреки ограниченото време, трябва да съзнава, че часовете, използвани за телесни упражнения никак не са загубени. Постоянно задълбоченият в книгите си ще установи след време, че умът му е загубил своята бодрост. А онези, които отдават нужното внимание на физическото развитие, ще имат по-голям напредък в книжното обучение.

Когато се занимаваме само в едно направление, умът често изгубва равновесието си. Но ако умствените и физическите сили се натоварват еднакво и мисълта работи в различни направления, тогава всяка способност може да бъде упражнявана безопасно.

Физическото бездействие намалява не само умствените, но и моралните сили. Мозъчните нерви, които са свързани с целия организъм, са средството, чрез което Небето общува с човека, и влияе на вътрешния му живот. Всичко, що пречи на циркулацията на електрическия ток в нервната система и с това отслабва жизнените сили и намалява умствената възприемчивост, затруднява и пробуждането на моралното естество.

И още: прекаленото учене увеличава прилива на кръв към мозъка и предизвиква болезнена раздразнителност, която отслабва себевладението и много често открива път за внезапни пориви и капризи. По този начин се отваря вратата към моралното падение. Злоупотребата, или неупотребата на физическите сили е до голяма степен причина за вълната от поквара, заливаща света. "Гордост, пресищане с храна и безгрижно спокойствие" са смъртни врагове на човешкия прогрес в това поколение, също тъй както и когато доведоха унищожението на Содом.

Учителите трябва да разбират тези неща и да поучават учениците си в това направление. Учете ги, че правилният начин на живеене е в зависимост от правилния начин на мислене и че физическата дейност е жизнено важна за чистотата на мислите.

Въпросът за подходящо за учениците развлечение понякога доста обърква учителите. Гимнастическите упражнения в много училища са твърде

полезни, но ако се оставят без надзор, често пъти с тях се прекалява. В салона за гимнастически упражнения много младежи, в старанието си да си опитат силите за постигане на някакви рекорди, са получили травми за цял живот.

Колкото и добре да се провеждат упражненията в гимнастическия салон, не могат да заменят развлеченията на чист въздух, за каквито нашите училища трябва да предлагат по-добра възможност. На учениците трябва да се създават условия да правят енергични физически упражнения. Малко са на брой злините по-опасни от леността и бездействието. И все пак, тенденциите на повечето атлетически спортове са предмет на загриженост от страна на ония, които имат присърце благополучието на младежта. Учителите се безпокоят, наблюдавайки влиянието, което спортът оказва върху развитието на ученика в училището и върху успеха в живота му по-късно. Игрите, заемащи голяма част от времето му, отклоняват ума му от учението. Те не подпомагат подготовката на младежта към практически, сериозен труд в живота. Тяхното влияние не довежда до облагородяване, великодушие или истинска мъжественост.

Някои от най-популярните забавления като футбола и бокса са се превърнали в школи на бруталност. Те развиват същите характерни качества, както игрите в древния Рим. Властолюбието, парадирването с грубата сила, безразсъдното незачитане на живота упражняват над личността страшно покваряващо влияние.

Едва ли по-малко осъдителни поради крайностите, до които водят, са други атлетически игри, макар и не така брутални. Те подбуждат любовта към удоволствия и възбуждения и така пораждат отвращение към полезния труд, предразположеност към избягване на практическите задължения и отговорности. Те имат тенденцията да унищожат всяка охота за сериозните действителности на живота и неговите тихи удоволствия. По този начин се отваря вратата за лекомислен и разпуснат живот с всичките му страшни последствия.

Уреждащите се обикновено събирания за удоволствие също пречат на истинското развитие на ума и характера. Образуват се лекомислени компании, привиква се към разсипничество, сластолюбие, а твърде често и към разврат, които оформят целия живот за зло. Родители и учители могат да направят твърде много да заменят тези забавления със здравословни и живителни развлечения.

По този въпрос, както и по всички други, засягащи нашето благосъстояние, Свещеното писание ни е посочило пътя. В ранните векове,

народът, който беше под Божие ръководство, водеше скромен живот. Хората живееха тясно свързани с природата. Децата им участваха в работата на родителите и опознаваха красотите и тайните на природната съкровищница. А в тишината на полето и гората те размишляваха върху онези велики истини, предавани като свещено наследство от поколение на поколение. Такова възпитание градеше силни човеци.

В нашия век животът е станал изкуствен и хората са се изродили. Не можем да се върнем съвсем назад към простите обичаи на предишните времена, но можем да извлечем от тях уроци, които ще направят определеното за развлечение време съответстващо на това, което названието на думата подсказва - време за истинско изграждане на тялото, ума и душата.

Въпросът за развлечението е тясно свързан с домашната и училищната обстановка. Тя трябва да се има пред вид при избиране на жилище или училище. Онези, за които умственото и физическото благополучие е много по-важно от парите или изискванията и обичаите на обществото, трябва да се стремят да дадат на децата си възможност да се ползват от поученията на природата и да намират развлечения сред нея. Голяма помощ за възпитателното дело би било, ако училищата са разположени в местности, предлагащи на учениците земя за обработване, както и достъп до поля и гори.

Участието на учителя в развлеченията на учениците допринася за постигане на добри резултати. Истинският учител може да предаде на възпитаниците си малко, но така ценни дарове, както дара на личната дружба. Много верен за мъжете и жените, а колко повече за младежите и децата е принципът, че можем да разберем другите само когато се доближим до тях чрез съчувствие. И трябва да ги разбираме, за да им бъдем по-полезни. Малко са средствата, които спомагат толкова много за засилване на връзките на симпатия между учителя и учениците, както приятното общуване заедно вън от класната стая. В някои училища учителят е винаги с учениците си в техните часове на развлечения. Той се сближава с тях в стремежите им, придружава ги при екскурзиите и сякаш се уеднаквява с тях. Добре би било за нашите училища това да се практикува навсякъде. Жертвата, която се изисква от учителя е наистина голяма, но той ще пожъне голяма жетва.

Никое развлечение, полезно само за децата и младежите не ще се окаже такова голямо благословение за тях, както онова, което ги прави полезни за другите. вдъхновени и впечатлителни по природа, младите откликват бързо на всяко предложение. Когато се занимават с отглеждане на

растения, добре е учителят да събуди у тях интерес за разхубавяване на училищната земя и училищната стая. По този начин ще се постигне двойна полза: онова, което учениците се стараят да разхубавят, след това няма да искат да бъде развалено или повредено. Така се възпитават и вкуса към хубавото, любов към реда и навикът за прилежност. А развитият дух на общуване и сътрудничество ще се окаже благословение за тях през целия им живот.

На работата в градината или на излета в гората и полето също може да се придаде нов интерес, като се напомни на учениците за затворените далеч от тези приятни места, не можещи да споделят с тях красивите неща на природата.

Наблюдателният учител ще намери много случаи да насочи учениците си към дела на помагане на другите. Особено малките деца гледат на учителя с почти неограничено доверие и респект. Каквото и да им предложи той по отношение на помощта им вкъщи, вярното изпълнение на всекидневните длъжности, както и подпомагането на болни и бедни, едва ли няма да даде плод. Отново полезността е двойна. Любезният съвет ще въздейства и върху своя автор. Благодарността и сътрудничеството на родителите ще облекчат това на учителя и ще осветлят пътя му.

Посвещаването на известно време за развлечение и физическото възпитание без съмнение понякога ще прекъсват редовния ход на училищните занимания. Но това няма да се окаже реална пречка. Чрез ободряването на ума и тялото, чрез подхранването на несебелюбив дух и чрез близостта на учител и ученик в общи интереси и приятелска дружба изгубеното време за умствена работа ще бъде заплатено стократно. Ще се даде безопасен излаз на онази неспокойна енергия, която тъй често е първопричина за гибел при младите. Като защитно средство против злото, заетостта на ума с добро е много по-сполучливо, отколкото безбройните забрани на закон и дисциплина.

Глава 24 - Ръчен труд

“Работете с вашите собствени ръце”

При сътворението трудът бе определен да бъде благословение. Работата означаваше развитие, сила, щастие. Промененото чрез проклятието на греха състояние на земята доведе до промяна и в условията на труд. Но макар днес той да е придружен с грижи, умора и болка, все пак е източник на щастие и развитие. А служи още и като защитно средство против изкушенията. Неговата дисциплина обуздава себеугодничеството и подтиква към прилежност, чистота и твърдост. Така той става част от великия план на Бога за нашето възстановяване от падението.

Младежите трябва да бъдат доведени до разбирането на истинското достойнство на труда. Покажете им, че Бог работи неспирно. Всички неща в природата вършат своята определена работа. Активността преобладава в цялото творение, за да изпълним задачата си и ние трябва също да бъдем дейни.

В работата си трябва да бъдем съработници на Бога. Той ни дава земята с нейните съкровища, но ние трябва да ги приспособим за наша употреба и удобство. Той прави дърветата да растат, но ние приготвяме дървения материал и строим къщата. Той е скрил в земята златото и среброто, желязото и въглищата, но ние можем да ги добием от там само с труд.

Покажете също, че докато Бог е създал всичко и продължава да го управлява, и нас е надарил с власт, която не се различава твърде много от Неговата. Той ни е дал до известна степен власт над природните сили. Както Бог извика от хаоса земята с нейната красота, така и ние можем да създаваме ред и красота от бъркотията. И въпреки че всички неща сега са опетнени от злото, когато погледнем някое наше завършено изделие, ние все пак изпитваме радост, подобна на онази, която Творецът изпита към Своето завършено дело, изричайки над него думите “твърде добро”.

Като правило най-ползотворното упражнение за младите е в полезния труд. Малкото дете чрез играта се и развлича, и развива. Неговите игри трябва да бъдат такива, че да спомагат не само за физическото, но и за умственото и духовното развитие. За придобиване на сила и разум най-доброто развлечение може да се намери при нещо полезно, изискващо сериозно усилие. Онова, което приучва ръцете към полезност и учи младите

да носят своя дял от товарите на живота, е най-ефикасното средство за засилване на растежа на ума и характера.

Младежите трябва да бъдат поучени, че животът означава труд, отговорности и грижи. Те се нуждаят от едно практическо обучение, за да станат мъже и жени, способни да се справят с трудности и критични обстоятелства. Трябва да бъдат научени, че дисциплината на систематичния и добре организиран труд е необходима не само като защитно средство против негодите и промените в живота, но и като помощно средство за всестранно развитие.

Въпреки всичко, което е казано и написано относно достойнството на труда, все пак преобладава чувството, че той е унизителен. Младежите се стремят да станат учители, чиновници, търговци, лекари, адвокати или да заемат някоя друга длъжност, която не изисква физическо усилие. Младите жени избягват домакинската работа и се стремят да получат образование в някоя друга област. Те трябва да научат, че честният труд не е унижение за никой мъж или жена. Унизителни са леността и егоистичната зависимост. Леността подхранва себеугодничеството и резултатът е празен, безполезен живот - благоприятна почва за развиване на всякакви злини. "Защото земята, която се е поила от дъжда, що пада често на нея и която ражда трева полезна на тия, за които се и обработва, получава благословение от Бога; но ако ражда тръни и репей, отхвърля се; тя скоро ще се прокълне и сетнината ѝ ще се изгори" (Евр. 6:7, 8).

Много учебни предмети, отнемачи времето на ученика, не са необходими за полезен и щастлив живот. Но е много важно всеки младеж да бъде запознат основно с ежедневните задължения. Ако нуждата налага, една млада жена може да мине без познания по френски и алгебра или дори пиано. Нужно е обаче непременно да се научи да прави добър хляб, да може да шие удобни дрехи и да изпълнява добре многото домакински задължения.

За здравето и щастието на цялото семейство нищо не е по-важно от изкуството и познанията на готвачката. Чрез лошо приготвена и нездрава храна тя може да попречи и дори да унищожи както полезността на възрастните, така и развитието на децата. Или, чрез приспособената към нуждите на тялото и в същото време вкусна и питателна храна, тя може да постигне такива добри резултати, каквито иначе не биха се постигнали. Така че в много отношения щастието в живота зависи от вярното изпълнение на всекидневните задължения.

Тъй като и мъже, и жени участват в изграждането на дома, то момчетата и момичетата трябва да бъдат запознати с домакинските задължения. Да се оправи легло и да се подреди стая, да се измият чиниите, да се приготви ядене, да се изпере, закърпи собственото облекло - това е обучение, което не отнема от мъжествеността на момчетата. Напротив, прави ги по-щастливи и по-полезни. А ако момичетата на свой ред биха се научили да впрягат и карат кон и да си служат с трион и чук, както и с гребло и мотика, биха били по-добре подготвени да се справят с житейските трудности.

Нека децата и младежите научат от Библията как Бог е почитал всекидневния труд. Нека четат за "пророческите ученици" (4 Царе 6:1-7), ученици в училище, които сами си изградиха сграда за живеене. Заради тях бе извършено едно чудо - да получат отново падналото във водата взето назаем желязо. Нека четат за дърводелеца Исус и за Павел, майстора на палатки, който свързваше труда на занаятчията с най-възвишената служба - човешката с Божествената. Нека четат за момчето, чиито пет хлебчета бяха използвани от Спасителя за да нахрани чрез удивително чудо голямото множество; за шивачката Тавита (Сърна), възвърната от смъртта, за да продължава да шие дрехи за бедните; за мъдрата жена, описана в "Притчи", която "търси вълна и лен и работи с ръцете си това, що ѝ е угодно"; която "дава храна на дома си и определената работа на слугините си"; която "сади лозе... и уякчава мишците си"; която "отваря ръката си на сиромасите"; "добре внимава в управлението на дома си и хляб на леност не яде".

За такава жена Бог казва: "...ще бъде похвалена. Дайте ѝ от плода на ръцете ѝ и делата ѝ нека я хвалят в портите" (Пр. 31:13, 15, 16, 17, 20, 27, 30, 31).

Първото практическо училище за всяко дете трябва да бъде домът. И доколкото е възможно, всяко училище трябва да предвижда в учебната си програма и ръчен труд. Физическата работа ще замести до голяма степен физкултурния салон, а освен това ще носи като допълнителна полза и много ценна дисциплина.

Обучението в ръчен труд заслужава много по-голямо внимание, отколкото му се е отдавало досега. Трябва да се основават училища, които в добавка към висшата умствена и морална култура да осигуряват най-добрите възможности за физическо развитие и ръчна работа. Трябва да се преподава земеделие, занаятчийство - по възможност да се застъпят колкото се може повече от най-полезните занятия - а също и домакинство, здравословно готварство, шев, шиене на хигиенични дрехи, лечение на болни и други от

този вид. Трябва да се осигурят градини, работилници и стаи за лечение, а работата в тях да се ръководи от учители специалисти.

Работата трябва да има определена цел и да се извършва добре. Всеки човек има нужда от познания върху различните занаяти, но е необходимо да се усъвършенства поне в един. При напускане на училището всеки младеж трябва да е научил някой занаят, или работа, чрез която може, в случай на нужда, да изкарва прехраната си.

Срещу ръчното обучение в училищата обикновено се възразява заради големите разходи. Но целта, която ще се постигне си заслужава разноските. Някоя друга възложена ни задача не е така важна, както обучението на младите и всички средства, употребени за правилното постигане на тази цел, са похарчени на място.

Дори и от гледна точка на финансите разходите, които се правят за обучаване на учениците в занаят, ще се окажат най-истинската икономия. Много от нашите момчета биха били предпазени по този начин от улиците, кръчмите и наркотиците; разноските за градини, работилници и бани биха се покрили от спестяванията за болници и поправителни домове за малолетни престъпници. А и самите младежи, обучени в навици на прилежност и на умения за добра, полезна и продуктивна работа - кой може да оцени тяхната стойност за обществото и народа?

Като отдых от ученето, заниманията на открито, в които се упражнява цялото тяло, са много полезни. Няма по-ценен физически труд от земеделието. Големи усилия трябва да се полагат, за да се създаде и поощри интересът към земеделската работа. Нека учителят обръща внимание върху библейската истина за земеделието: че Божият план за човека бе да обработва земята; че на първия човек, владетеля на целия свят, бе дадена да обработва градина; че мнозина от най-великите мъже на света, истинските благородници на света, са били земеделци. Покажете им възможностите от един такъв живот. Мъдрецът казва: "...ползата от земята е за всички и сам царят служи на нивите" (Екл. 5:9). За обработващия земята Библията заявява: "...учи го Бог му на разсъдък и го поучава". И още: "Който пази смоковницата, ще яде плода ѝ" (Исая 28:26; Пр. 27:18). Който изкарва прехраната си чрез земеделие, избягва много изкушения и се радва на безброй привилегии и благословения, от които са лишени работещите в големите градове. А и в тези дни на грамадни тръстове и конкуренция в бизнеса малцина могат да се наслаждават на такава истинска независимост и да очакват с такава сигурност възнаграждение за труда си, както земеделецът.

При преподаване на земеделие, на учениците да не се дава само теорията, но и практиката. Докато изучават научните познания за природата и обработването на почвата, стойността на различните жетви и най-добрите методи на производство, добре е и да прилагат познанията си на практика. Нека учителите да участват в работата на учениците и да им показват какви резултати могат да се постигнат чрез умение и интелигентни усилия. Така може да се пробуди истински интерес и една работа да се извърши по възможно най-добрия начин. Такава работа, заедно с ободрителното действие на упражнението, слънчевата светлина и чистия въздух ще породи любов към земеделския труд, който много младежи ще изберат за свое занятие. По този начин можеха да заработят влияния, които биха отклонили вълната от миграция, устремила се сега толкова силно към големите градове.

По този начин и нашите училища биха били в състояние да окажат ефективна помощ в полза на безработните маси. Хиляди безпомощни и гладуващи същества, които всекидневно увеличават броя на престъпниците, биха се самоиздържали в един щастлив, здравословен и независим живот, ако биха били упътени към прилежна работа в обработването на почвата.

И хората с професии също се нуждаят от благословенията на физическия труд. Човек може да притежава блестящ ум, да схваща бързо нови идеи, познанията и уменията му да му осигурят достъп до избраното от него призвание и все пак той да не е годен да изпълнява добре своите задължения. Образование, почерпено предимно от книгите, води към повърхностно мислене. Практическата работа способства за точно наблюдение и самостоятелно мислене. Изпълнява ли се правилно, тя развива онази практична мъдрост, която наричаме здрав разум. Развива способността да се съставят и изпълняват планове, засилва куража и издръжливостта и приучва на такт и умение.

Лекарят, положил основата на своите професионални познания, с дейна служба в болничната стая, ще бъде прозорлив, ще е придобил всестранни познания и способност да извършва необходимата работа в критични ситуации - важни качества, които могат да се развият напълно само чрез практическо обучение.

Проповедникът, мисионерът, учителят ще влияят много повече на хората, когато покажат знанието и уменията, изисквани при изпълнение на обикновените длъжности във всекидневния живот. Обикновено успехът, а може би и самият живот на мисионера зависи от неговите познания върху практическите неща. Способността да се приготвя храна, да се оказва помощ

при нещастни и критични случаи, да се лекуват болести, да се строи жилище, или църква ако е нужно - често пъти те са нещата, които определят разликата между успеха и неуспеха в неговата работа.

При придобиване на образованието си много ученици биха постигнали твърде ценно обучение, ако сами биха се издържали. Вместо да правят дългове или да бъдат зависими от себеотрицанието на своите родители, добре е младите мъже и жени да разчитат на себе си. Така те ще се научат да ценят парите, времето, силата и случаите и ще бъдат много по-малко изложени на изкушението да бездействат и да прахосват без сметка. Когато уроците по икономия, трудолюбие, себеотрицание, практически бизнес, мениджмънт и издръжливост, бъдат овладени, те ще се окажат важна част от тяхната екипировка за битката на живота. А научените уроци за себеиздържане няма да обременяват учебните заведения с дълг, с какъвто са се борили толкова училища, и който е увреждал толкова много тяхната ползотворност.

На младежите да се внуши разбирането, че възпитанието не цели да ги научи как да избягват неприятните задачи и тежестите на живота, а да облекчи работата им и ги научи на по-добри методи и по-висши стремежи. Учете ги, че истинският идеал на живота не е да си осигурят най-големи печалби, а да прославят своя Творец, участват в световното дело и помагат на по-слабите или по-незнаещите.

Една от главните причини да се гледа на физическия труд като на нещо долно е небрежният и необмислен начин на изпълнението му - извършва се по необходимост, а не по свободен избор. Работникът не влага сърце в труда си, нито запазва себеуважението си, нито пък спечелва уважението на другите. Обучението в ръчен труд би трябвало да поправи тази заблуда. То трябва да развие навика на акуратност и цялостно изпълнение на работата. Учениците трябва да бъдат научени на такт и систематичност; да бъдат научени да пестят времето и да използват силите си най-добре, като премислят всяко свое движение. Те трябва не само да усвоят най-добрите методи за работа, но и да им бъде вдъхната амбицията към постоянно усъвършенстване. Нека целта им бъде: работата да се извършва толкова добре, колкото могат човешкият ум и ръце да вършат това.

Такова обучение ще направи младежите господари, а не роби на труда. То ще облекчи участието на работника, зает с тежък физически труд и ще облагороди и най-скромното занимание. Който разбира работата като мъчение и се залавя за нея с невежо самодоволство, без никакви усилия да я

усъвършенства, ще я чувства наистина като бreme. Но онези, които съзират наука и в най-скромния занаят, ще намерят в него благородство и красота и ще изпитват удоволствие да го прилагат вярно и успешно. Тогава каквото и да бъде призиванието в живота на един така обучен младеж, той ще бъде способен да направи от призиванието си, стига то да е честно, нещо полезно и почетно.

ИЗГРАЖДАНЕ НА ХАРАКТЕРА

“...Внимавай, му каза Бог, да направиш всичко по образа, който ти бе показан на планината”.

Глава 25 - Възпитание и характер

“А чрез мъдрост и знание и изобилно спасение ще бъдат утвърдени времената ти”.

Истинското възпитание не пренебрегва стойността на научното познание или литературните постижения, но цени силата повече от информацията; добротата повече от силата; характера повече от умствените постижения. Светът не се нуждае толкова от хора с голям интелект, колкото от хора с благороден характер. Нуждае се от хора, чиито способности се управляват от твърди принципи.

“Главното е мъдрост; затова придобивай мъдрост”. “Езикът на мъдрите изказа знание...” (Пр. 4:7, 15:2). Истинското възпитание дава тази мъдрост. То ни учи как да използваме най-добре не само една, но всички наши сили и способности. По този начин то покрива целия кръг от задължения - към нас самите, към света и към Бога.

Изграждането на характера е най-важното дело, поверено някога на хората, и неговото основно изучаване никога не е било толкова важно, както сега. Никое друго поколение не е било призвано да бъде свидетел на такива важни събития; никога преди млади момчета и момичета не са се сблъскали с такива големи опасности, каквито срещат днес.

Каква е насоката на възпитанието във време като днешното? На коя подбуда се позоваваме най-често? На себеизтъкването. Значителна част от възпитанието днес се отдава само за извращаване на този процес. Пред истинското възпитание себелюбивата амбиция, стремежа за власт, незачитането на правата и нуждите на човечеството, които са проклетие за нашия свят, намират своето противовлияние. Божият план за живота предвижда място за всяко човешко същество. Всеки трябва да развива своите способности до най-висша степен; и верността в това отношение, безразлично дали дарбите са много или малко, дава на човека право за почит.

В Божия план няма място за себелюбиво съперничество. Тези, които “мерят себе си със себе си и като сравняват себе си със себе си, не постъпват

разумно". Каквото и да вършим, трябва да го вършим "със силата, която му дава Бог". Трябва да се върши "от сърце, като на Господа, а не като на човеци, понеже знаете, че за награда от Господа ще получите наследството. Слугуйте на Господа Христа" (2 Кор. 10:12; 1 Петрово 4:11; Кол. 3:23, 24). Скъпоценна е службата и възпитанието, добити чрез прилагането на тези принципи. Но колко много неща в днешното възпитание са съвсем различни! Още от най-ранна възраст на детето, то представлява призив към съревнование и съперничество, подхранващи себелюбието, корена на всяко зло.

Като последица се създава борба за първенство, и се насърчава системата на зубренето, което в много случаи разклаща здравето и прави хората неспособни за полезна работа. При много други случаи съревнованието води към безчестие и като подхранва амбиции и недоволство, вгорчава живота и изпълва света с безпокойни, метежни духове, постоянно застрашаващи обществото.

Но опасността не се крие само в методите, а и в преподаваните предмети.

Кои са делата, към които се отправят и с които се занимават мислите на младите през годините на тяхната най-голяма възприемчивост? При изучаване на езици и литература кои са източниците, препоръчвани на младите да пият? От кладенците на езичеството, от извори, захранвани от покварите на древното езичество. Карат ги да изучават писатели, които безспорно се смятат за такива и които никак не зачитат принципите на морала.

А и за колко съвременни автори би могло да се каже същото! При колко много от тях грацията и красотата на езика са само одеждата, прикриваща принципи, които в действителното си безобразие биха отворили и отблъснали читателя.

Освен тях има и множество писатели на романи, които ни люлеят в приятни сънища в приятни (уютни) палати. Може би те не могат да бъдат обвинени в явна безнравственост. Но делото им всъщност е не по-малко претоварено със злото. На хиляди по хиляди то ограбва времето, енергията и самодисциплината, изисквани от острите житейски проблеми.

При изучаване на науката съществуват също толкова големи опасности. Учението за еволюцията и сродните ѝ заблуди се учат във всички училища, във всеки клас от детската градина до колежа. Науката, която би

трябвало да дава познания за Бога, е тъй примесена с човешки предположения и теории, че води към безверие.

Даже и изучаването на Библията, както често е въведено в училищата, ограбва света от най-ценното съкровище на Божието слово. Делото на “висшата критика” със своите анализи, предложения и реконструкции унищожавя вярата, че Божието слово е Божествено откровение; ограбва го от силата му да ръководи, въздига и вдъхновява човешкия живот.

Когато младежите навлязат в света и се срещнат с примамките на греха- страстта към забогатяване, жаждата за удоволствия и себеугаждане, лукса и прахосничеството, измамата, грабежа и покварата - с какви учения ще им се противопоставят, за да устоят?

Спиритизмът твърди, че хората са непаднали полубогове; че всеки “ум ще съди себе си”; че “истинското знание издига човеците над всеки закон”; “че всички сторени грехове са невинни”; защото “каквото и да стане, все е добро” и че “Бог не съди”. Най-низко падналите човеци се представят като намиращи се на небето и заемащи високо положение. Той заявява на всички: “Няма значение какво вършите; живеете както ви е приятно, небето е ваш дом”. Така мнозина биват подвеждани да вярват, че желанието е най-висшия закон, че разпуснатостта е свобода и че човек е отговорен само пред себе си.

С такова учение още в началото на житейския път, когато стремленията са силни и нуждата от себеобуздаване и чистота - най-належаща, къде са защитните средства на добродетелта? Кое нещо може да попречи на света да не стане втори Содом?

В същото време анархията се стреми да премахне всеки закон - Божествен и човешки. Съсредоточаването на богатства и власт; обширните планове за обогатяване на неколцина за сметка на мнозина; обединяването на по-бедните класи в защита на техните интереси и претенции; духът на размирие, бунт и кръвопролитие; всесветското разпространяване на ученията, довели до Френската революция - всичко това хвърля света в борба, подобна на борбата, раздрусала някога Франция.

Такива са влиянията, под които попадат днешните младежи. За да устоят срещу катаклизмите, те сега трябва да положат основите на характера си.

Във всяко поколение и във всяка страна истинската основа и истинският образец за изграждането на характера са все едни и същи. Божият закон “Да възлюбиш Господа твоя Бог с цялото си сърце... и ближния, както

себе си” (Лука 10:27), великият принцип, изявен в живота и характера на нашия Спасител, е единствената безопасна основа, единственият сигурен водач.

“Ще бъдат утвърдени времената ти: страхът от Господа е Неговото съкровище” (Исая 33:6) - мъдрост и знание, които само Божието слово може да даде.

Изискването за послушание към Божиите заповеди е също така живо и сега, както, когато на израилевите синове бяха изречени следните слова: “...това е мъдростта ви и благоразумието ви пред очите на племената...” (Вт. 4:6).

В тези думи се съдържа единствената защита за личната честност, чистотата на дома, благополучието на обществото и стабилността на нацията. Единственото безопасно и сигурно правило сред бъркотиите, опасностите и противоречивите твърдения в живота е да се послушат Божиите съвети. “Повеленията Господни са прави” и “който прави това, няма да се поклати до века” (Пс. 19:8, 15:5).

Глава 26 - Методи на преподаване

“За да се даде остроумие на простите, знание и разсъждение на младежа”.

В продължение на векове възпитанието се е занимавало главно с паметта. Тази способност се е натоваарвала до крайност, докато другите умствени сили не са бивали развивани съответно на нея. Учащите прекарват времето си в изморително пълнене на ума с познания, от които много малко биха могли да се използват. Така умът отслабва, когато се утежнява с неща, които не може да схване и възприеме и става неспособен за усилен, самостоятелен труд, задоволява се със зависимостта от чуждите разсъждения и преценки.

Виждайки вредата от този метод, някои са отишли до друга крайност. Според техния възглед човекът има нужда да развива само съществуващото вътре в него. Такова възпитание води учащия към самодоволство, откъсвайки го от източника на истинското знание и силата.

Възпитанието, което се състои само в упражняване на ума, без да подбужда самостоятелното мислене, носи морални последствия, които твърде малко се оценяват. Когато ученикът жертва силата да разсъждава и мисли за себе си, става неспособен да различава истината от заблудата и пада лесна плячка на измамата. Лесно бива подвеждан да следва традицията и обичаите.

Често пренебрегван факт - макар и никога без опасност е, че заблудата рядко се показва такава, каквато е в действителност. Тя се смесва или се прикрива с истината, за да се приеме. Вкусването от дървото за познаване на доброто и злото причини падението на нашите първи родители, а възприемането на смесица от добро и зло е гибелно за мъжете и жените в наше време. Умът, който е зависим от разсъжденията на другите, рано или късно, ще се заблуди.

Силата да различаваме доброто и злото можем да притежаваме само чрез лична зависимост от Бога. Всеки за себе си трябва да се учи от Него чрез Словото Му. Силите за разсъждение ни бяха дадени, за да ги прилагаме и Бог желае да правим това. “Дойдете сега, та да разискваме...”, (Исаия 1:18), кани Той. Като разчитаме на Него, можем да имаме мъдрост да отхвърляме лошото и да избираме доброто (Яков 1:5; Исаия 7:15).

При истинското преподаване личният елемент е жизнено необходим. Чрез личен контакт и общуване Христос обучи дванадесетте. Най-скъпите Си наставления е давал лично, дори само пред един слушател. На почетния

равин при нощната среща на Елеонския хълм и на презряната жена при кладенеца в Сихар Исус разтвори Своите най-богати съкровища, защото у тези слушатели Той съзря възприемчиво сърце и открит ум. Даже и гълпата, която често Го следваше, не беше за Него безлична маса от човешки същества. Той говореше направо на всеки ум и апелираше към всяко сърце. Наблюдаваше лицата на слушателите Си, забелязваше проблясъка, минаващ по тях, бързия, одобрителен поглед, който даваше да се разбере, че истината е проникнала в душата; и струните на собственото Му сърце прозвучаваха от споделена радост.

Христос съзираше възможностите, скрити във всяко едно сърце. Нищожната външност или неприятната среда не Го отблъскваха. Той призова Матей от бирничеството, а Петър и неговите братя от рибарската лодка, за да бъдат научени от Него.

Същият личен интерес, същото внимание към развитието на всеки отделен човек са нужни и във възпитателното дело днес. Много, наглед необещаващи младежи са богато надарени с таланти, които не се използват. Те остават скрити, защото у техните възпитатели липсва прозорливост. У много момчета и момичета с непривлекателна външност като някой грубо издялан камък се намира ценен материал, който може да устои на горещина, буря и натиск. Истинският възпитател ще има предвид какво може да стане от неговите ученици и ще цени материала, върху който работи. Той ще се интересува лично за всеки ученик и ще се стреми да развие всичките му способности. Колкото и несъвършено да е всяко усилие, съобразяването с правилните принципи ще бъде поощрено.

Всеки младеж трябва да бъде научен на необходимостта от силата на приложението. Успехът зависи много повече от него, отколкото от гения или таланта. Без приложение и най-бляскавите дарби са малко полезни, докато при правилно употребени усилия са извършвани чудеса от хора с обикновени, природни дарби. И геният, чиито постижения ни удивяват, е почти неразделно свързан с неуморимия, съсредоточен труд.

Всеки младеж трябва да бъде научен на необходимостта да прилага своите способности и да бъде научен да познава силата на това прилагане. Успехът зависи много повече от това, отколкото от гений или талант. Без да се прилагат, и от най-блестящите таланти има малка полза, а личности със съвсем обикновени природни способности, когато усилията им са бивали правилно насочени, са постигали чудеса. А геният, на чието постижение се удивяваме, е почти неизменно свързан с неуморни, съсредоточени усилия.

Младежта трябва да бъде учена да има за цел да развива всички свои способности - както най-слабите, така и най-силните. Много хора са склонни да ограничават учението си в известни направления, към които имат естествено влечение. Трябва да се пазим от такава заблуда. Естествените наклонности показват в каква насока трябва да е занятието на човека в живота и когато то е законно, трябва да се развива грижливо. В същото време обаче трябва да се има предвид, че добре уравнивеният характер и ефективната работа в която и да е насока зависят до голяма степен от онова хармонично развитие, което е резултат от основно, всестранно обучение.

Учителят трябва да се стреми постоянно към простота и успешност. Той трябва да поучава повече с илюстрации и дори когато се занимава с по-възрастни ученици да внимава да прави обясненията прости и ясни. Мнозина по-възрастни ученици имат разбирането на деца.

Важен елемент във възпитателното дело е въодушевлението. Много добра е мисълта, извлечена от направената веднъж от един твърде известен актьор забележка. Архиепископът на Кентърбъри му бил задал въпроса, защо актьорите в една театрална пиеса правят толкова силно впечатление на аудиторията, въпреки че говорят измислени неща за разлика от проповедниците на Евангелието, които говорят за действителни неща. "Позволете ми да кажа съвсем покорно на ваше благородие - отговорил актьорът - причината е много ясна: тя е в силата на ентузиазма. Ние говорим на сцената за въображаеми неща като за действителни, а вие говорите от амвона за действителни неща като за измислени".

В работата си учителят борави с реалности и трябва да говори за тях с всичката сила и въодушевление, вдъхновени от познанието за тяхната действителност и важност.

Всеки учител трябва да внимава работата му да води към определени резултати. Преди да предприеме преподаването върху известен предмет, той трябва да си е съставил определен план и да знае какво точно желае да бъде постигнато. Той не трябва да бъде доволен от представянето на даден предмет, ако ученикът още не е схванал съдържания се в него принцип, не е проникнал в неговата истина и не може да обясни какво е научил.

Докато най-важна от всички цели е великата цел на възпитанието, младежите трябва да бъдат подтиквани да напредват дотолкова, доколкото им позволяват способностите. Но преди да предприемат изучаването на по-висши предмети, нека владеят по-нисшите. Това се пренебрегва твърде често. Даже във висшите училища и колежите има студенти, които нямат познания

върху обикновените клонове на образованието. Много от тях посвещават времето си на висша математика, а пък не са способни да водят и най-обикновени сметки. Мнозина изучават красноречие с цел да придобият дарбите на ораторството, а пък не са способни да четат правилно и изразително. Мнозина завършили риторика не могат да съчинят и напишат правилно едно обикновено писмо.

Основното познание върху жизненоважните теми на образованието би трябвало да бъде не само условието за допускане в по-горен курс, но и постоянен тест за продължаване и напредване.

Във всички клонове на възпитанието има цели за постигане, много по-важни от придобиваните чрез простото техническо познание. Да вземем за пример езика. Много по-важно от познаването на чужди езици, мъртви или живи, е способността майчиният език да се пише и говори с лекота и точност. Но никое образование, придобито чрез познаване на граматични правила не може да се сравни по важност с изучаването на езика, погледнато от една по-висша гледна точка. С това учение е свързано до голяма степен щастieto или нещастieto в живота.

Най-главното изискване към езика е той да бъде чист, любезен и истинен - "външен израз на вътрешна красота". Бог казва: "...всичко, що е истинно, що е честно, що е праведно, що е любезно, що е благодатно, ако има нещо добродетелно и ако има нещо похвално - това зачитайте" (Фил. 4:8). А каквито са мислите, такова ще бъде и изражението.

Най-доброто училище за изучаване на езика е домът, но тъй като често пъти там тази отговорност се занемарява, то задължение на учителя е да помага на своите ученици да формират добри речеви навици.

Учителят може да направи много за изкореняване на лошия навик, станал проклетие за обществото, съседството и дома - навикът да се клеветничи, бърби и критикува безмилостно. В това направление не трябва да се щади никакъв труд. Внушете на учениците мисълта, че този навик разкрива липсата на култура, изисканост и истинска, сърдечна доброта; че прави човека негоден както за обществото на наистина културните и благородни хора на този свят, така и за обществото на святиите небесни същества.

Ние мислим с ужас за човекоядеца, който се гощава с още топлото и трептящо месо на своята жертва, но дали последствията от тази практика са по-ужасни от мъката и вредата, причинявани чрез изопачаване на подбудите,

накърняване на репутацията и опетняване на характера? Нека децата, както и младежите, научат какво казва Бог за това:

“Смърт и живот има в силата на езика” (Пр. 18:21).

В Писанието клеветниците се поставят наравно с “богомразците”, с тези, които са “шепотници, клеветници, богоненавистници, нахални, горделиви, самохвалци, измислители на злини, непокорни на родителите си, безразсъдни, вероломни, без семейна обич, немилостиви”. Божията присъда гласи, че “всички, които вършат такива работи, заслужават смърт” (Римл. 1:30, 31, 32). Бог смята за гражданин на Сион само онзи, който “ходи незлобливо, който върши правда и който говори истината от сърцето си; който не одумва с езика си, нито струва зло на приятеля си” (Пс. 15:2, 3).

Божие слово осъжда също употребата на такива безсмислени фрази и допълнителни думи, които граничат с пошлото. То осъжда фалшивите комплименти, заобикалянето на истината, преувеличенията и лъжите, които са нещо обикновено в обществения и делови свят. “Но говорът ви да бъде: Да, да; не, не; а каквото е повече от това, е от лукавия” (Матей 5:37).

“Както лудият, който хвърля главни, стрели и смърт, така е и човекът, който измамя ближния си и казва: Не сторих ли това на шега?” (Пр. 26:18, 19).

Сродни с клюкарството са и прикритият намек, лукавото подмятане, чрез които хора с нечисти сърца нашепват злото, без да смятат да го изговорят открито. Младежите трябва да бъдат поучавани да избягват такова поведение, както биха избягвали проказата.

При употребата на езика, на бързия и разпален говор млад и стар може би обръщат по-малко внимание, отколкото на която и да е друга грешка при говорене. Те смятат, че е извинително да кажат: аз се изпуснах и нямах намерение да кажа точно това. Божие слово обаче не гледа така леко на тези неща. Писанието казва: “Видял ли си човек прибързан в работите си? Има повече надежда за безумния, отколкото за него” (Пр. 29:20). “Който не владее духа си, е като съборен град без стени” (Пр. 25:28).

Чрез бързия, разпаления и невнимателния език може за един момент да се причини вреда, непоправима от цял живот разкаяние. Колко сърца са наранени, приятели отчуждени и колко живота разбити от острите и необмислени думи на човек, който би могъл да даде помощ и изцеление! “Намират се такива, чието несмислено говорене пронизва като нож, а езикът на мъдрите докарва здраве” (Пр. 12:18).

Една от характерните черти, които трябва да се поддържат и развиват във всяко дете, е онази преданост, която придава на живота естествена грация.

От всички отлични качества на характера, тя е едно от най-красивите, а пък е и много необходима в житейския път.

Децата се нуждаят от уважение, съчувствие и насърчение. Но трябва да се внимава да не се породи в тях любов към хвалбите. Не е разумно да им се обръща особено внимание или в тяхно присъствие да се повтарят техни умни изрази. Родители и учители, които имат предвид истинския идеал на характера и възможностите за постигането му, не бива да поощряват самодоволството, не ще поощряват у младите желанието да изнасят на показ способностите и дарбите си. Онзи, който вижда по-високо от себе си, ще бъде смирен; все пак ще притежава достойнство, което обаче не намалява и не се опетнява от външния показ или човешкото величие.

Добродетелите на характера се придобиват не чрез произволни закони или правила, а чрез пребиваване в атмосферата на чистото, благородното и истинното. Там, където има сърдечна чистота и благородство, те ще бъдат изявени чрез чистота и изтънченост на действието и говоренето.

“Който обича чистота в сърцето и има благодатни устни, царят ще му бъде приятел” (Пр. 22:11).

Както изучаването на езика, така е и изучаването на всеки друг предмет; може да се ръководи с цел да допринесе за укрепването и изграждането на характера.

За никой друг предмет това не е до такава степен вярно, както за историята. Тя трябва да се разглежда от Божествена гледна точка.

Обикновеното преподаване по история е нещо малко повече от един доклад за издигането и падането на царе, за интригите в дворците, за победите и пораженията на войски - история за амбиции и лакомия, за измама, жестокост и кръвопролития. Ако такива разкази съставляват преподаването по история, то резултатите могат да бъдат само вредни. Болезненото изброяване на престъпления и насилия, ужаси и жестокости сеят семе, което ще даде лоша жетва в живота на мнозина.

Много по-добре е причините на които се дължи издигането и падането на царствата да се проучват в светлината на Божието слово. Нека младежът да изучава тези доклади, за да види как истинският просперитет на народите е свързан с възприемането на Божествените принципи. Нека да изследва историята на великите реформаторски движения и да види как тези принципи, макар да са били презирани и мразени и да са завели своите защитници в затвора или на ешафода, са спечелили победата точно чрез тези жертви.

Такова изучаване на историята дава широк възглед върху живота. То ще помогне на младите да разберат нещо от своите отношения и зависимости, как чудно сме свързани в голямото братство на обществото и на народите и до каква степен потисничеството или унижението на един означава загуба за всички.

Обучението по аритметика трябва да се провежда с практика. Добре е всяко дете и младеж да се научат не само да решават измислени задачи, но и да водят точна сметка за своите приходи и разходи. Да научат истинската стойност на парите чрез употребата им. Момчетата и момичетата трябва да се научат да избират и купуват собственото си облекло, книгите си и другите необходими безразлично дали родителите им дават пари за това или самите те ги печелят; а като държат сметка за своите разходи, те ще научат, както по никой друг начин, стойността и приложимостта на парите. Това ще им помогне да правят разлика между истинската пестеливост и скъперничеството, от една страна, и пражосничеството, от друга. Доброто възпитание подтиква към благотворителност. То ще помогне на младежите да се научат да дават не само при моментно вдъхновение, според външно на чувствата си, но редовно и систематично.

Така всеки предмет за изучаване може да допринесе за разрешаването на най-великата от всички задачи на живота - възпитанието на мъже и жени, които да изпълняват най-добре отговорностите в живота.

Глава 27 - Поведение

“Любовта не се превъзнася...”

Учтивостта се цени твърде малко. Много хора, добри по сърце, нямат добри маниери. Мнозина, радващи се на уважение чрез своята искреност и праведност, проявяват липса на учтивост, което разваля тяхното собствено щастие и ощетява служенето им на другите. Много от най-сладките и най-полезни опитности на живота се жертват от неучтивите просто поради това, че не мислят.

Веселостта и учтивостта трябва особено да се култивират от родители и учители. Всички могат да притежават приветливо лице, кротък глас и учтиви маниери. Това са елементи на сила. Децата биват привлечани от веселото и любезно поведение. Ако вие проявявате към тях доброта и учтивост, и те ще проявяват същия дух към вас и помежду си.

Истинската учтивост не се учи чрез простото изпълняване на правилата на етикецията. Благоприличието в поведението трябва да бъде спазвано по всяко време. Винаги когато не се прави компромис с принципа, зачитането на другите ще доведе до съобразяване с възприетите обичаи; но истинската учтивост не изисква жертване на принципа заради обичая. За нея не съществуват касти. Тя учи на самоуважение, на уважение към човешкото достойнство, на зачитане на всеки член от голямото човешко братство.

Съществува опасност да се отдава твърде голяма стойност на маниерите и външните обноски, както и да се посвещава много време за поучаване в тази насока. Тежкия, усилен труд на живота, изискван от всеки младеж, грубата и често непривлекателна работа, налагана от обикновените длъжности на живота и още повече усилията да се облекчи тежкия товар на незнанието и нещастieto в света - всичко това остава малко място за условностите в обществото.

Много хора, отдаващи голямо значение на етикецията, отделят малко внимание на всяко нещо, колкото и превъзходно да е то, ако не съответства на техния изкуствено създаден образец. Това е фалшиво възпитание. То подхранва гордост, критика и тесногръда изключителност.

Същността на истинската учтивост е съобразителността към другите. Най-същественото и добро възпитание е онова, което увеличава съчувствието и насърчава всеобщата доброта. Тъй нареченото възпитание, което не кара младежа да се отнася учтиво с родителите си, да цени техните превъзходства, да понася недостатъците и да помага на нуждите им; което не го прави

съобразителен и нежен, великодушен и полезен към млади, стари и нещастни, както и учтив към всички, е погрешно възпитание.

Истинско благородство на мисли и маниери се учи по-добре в училището на Божествения Учител, отколкото чрез съблюдаване на определени правила. Обладва ли сърцето Неговата любов, придава на характера онази красота, която го преобразява според Неговия. Такова възпитание придава едно изхождащо от небето достойнство, чувство на благоприличие, благ темперамент и любезно държание, които не могат да се сравнят с изкуствената изтънченост на модерното общество.

Библията съветва на вежливост и дава много примери на несебелюбив дух, смирена доброта, привлекателен темперамент, които характеризират истинската учтивост. Те са само отражение на Христовия характер. Всяка истинска нежност и любезност в света, даже и между хората, които не признават Божието име, произлизат от Него и Той желае тези характерни черти да се отразяват напълно от Христовите чада. Целта Му е човеците да виждат в нас Неговата красота.

Най-ценното написано някога съчинение върху поведението е скъпото поучение, което Спасителят дава чрез апостол Павел - думи, достойни да бъдат записани в паметта на всяко човешко същество, независимо дали е младо или старо:

“Както Аз ви възлюбих, така и вие да се любите един другия” (Йоан 13:34).

*“Любовта дълго търпи и е милостива;
любовта не завижда;
любовта не се превъзнася,
не се гордее,
не безобразничи,
не търси своето,
не се раздражнява,
не държи сметка за зло;
не се радва на неправдата,
а се радва заедно с истината;
всичко премълчава,
на всичко хваща вяра,
на всичко се надява,
всичко търпи.*

Любовта никога не отпада” (1 Кор. 13:4-8).

Друга ценна добродетел, която трябва да се развива е почителността. Истинската почителност към Бога произлиза от чувството за Неговото безкрайно величие и от съзнанието за Неговото присъствие. Това чувство към Невидимия трябва да направи дълбоко впечатление в сърцето на всяко дете. Детето трябва да бъде научено да почита свято часа и мястото на молитва и богослужение, защото Бог присъства там. Когато обноските и държането му изявяват преклонение, чувство, което го вдъхва ще се засили.

За млади и за стари добре би било да изучават, да обмислят и да повтарят често думите от Святото писание, които показват как трябва да се зачита мястото, където се открива по-особено Божието присъствие.

“Изуи общата от нозете си, заповяда Бог на Мойсей при горящата къпина, защото мястото, на което стоиш, е свято” (Изх. 3:5).

След като видя във видение ангелите, Яков се провикна: “Наистина Господ е на това място, а аз не съм знаел... Това не е друго освен Божий дом, това е врата небесна” (Бит. 28:16, 17).

“Но Господ е в светия Си храм; млъкни пред Него цяла земя” (Авакум 2:20).

“Защото Господ е велик Бог и велик Цар над всички богове... Дойдете да се поклоним и да припаднем, да коленичим пред Господа, нашия Създател”.

“Познайте, че Господ е Бог; Той ни е направил и ние сме Негови; Негови люде сме и овце на пасбището Му. Влезте в портите Му със славословие и в дворовете Му с хваление; славословете Го и благославяйте името Му” (Пс. 95:3-6, 100:3, 4).

Божие име също трябва да бъде почитано. То не трябва никога да се изговаря лекомислено или безсмислено. Дори и в молитвата трябва да се избягва честото му повтаряне. “Свето е, преподобно е Неговото име” (Пс. 111:9). Когато ангелите го произнасят, закриват лицата Си. А с какво почитание трябва да го изговаряме ние, които сме паднали и грешни!

Трябва да почитаме и Божието слово. Трябва да уважаваме Библията като книга, да не я използваме за обикновени цели, нито да се отнасяме небрежно към нея. Никога не трябва да цитираме стих от нея на шега или да го изопачаваме, за да се образува някой духовит израз. “Всяко слово Божие е опитано” “като сребро, претопено в пещ от пръст, пречистено седем пъти” (Пр. 30:5; Пс. 12:6).

Преди всичко децата трябва да бъдат поучени, че уважението се извява чрез послушанието. Бог не е заповядал ненужни неща и няма друг начин, по който можем да изразим почитателност към Него, както когато сме послушни на това, което е заповядал.

Почитание към стоящите по-високо от нас

Уважение трябва да бъде оказвано на представителите на Бога - проповедници, учители и родители, на които е възложено да говорят и да действат вместо Него. Бог бива почитан чрез вниманието, което им отдаваме.

А особено Бог е заповядал да проявяваме нежно почитание към възрастните. Той казва: "Белите коси са венец на славата, когато се намират по пътя на правдата" (Пр. 16:31). Възрастта говори за извоювани борби и спечелени победи, за понесени бремена и отблъснати изкушения. Говори за уморени нозе, които скоро ще си починат, за места, които скоро ще се опразнят. Помагайки на децата да мислят за това и те ще правят гладък пътя на възрастните чрез учтивост и внимание. В своя млад живот ще внесат благодат и красота, ако съблюдават заповедта: "Пред белокосия да ставаш и старческото лице да почиташ..." (Лев. 19:32).

Бащи, майки и учители трябва да ценят по-високо отговорността и честта, която Бог им е възложил, като ги е направил Свои представители пред детето. Поведението им в всекидневния живот ще му открие, за добро или за зло значението на Божиите думи: "Както баща жали чадата си, така Господ жали ония, които Му се боят". "Както един, когото утешава майка му, така Аз ще ви утеша" (Пс. 103:13; Исая 66:13).

Блажено е детето, у което тези думи пораждат любов, благодарност и доверие; детето, на което нежността, правдата и дълготърпението на бащата, майката и учителя откриват любовта, правдата и дълготърпението на Бога; детето, което чрез доверието, покорността и почитанието към земните си покровители се научава да се уповава, да се покорява и да почита своя Бог.

Който надари детето си или ученика с такъв дар, надарява го със съкровище много по-ценно от богатството на всички векове - съкровище, трайно като вечността.

Глава 28 - Влиянието на облеклото върху възпитанието

“...със скромна премяна.” “Всеславна е царската дъщеря във вътрешността на палата.”

Никое възпитание не може да бъде пълноценно, ако не учи на правилни принципи в начина на обличане. Без такова поучение делото на възпитанието често бива възпрепятствано и изопачавано. Любовта към облеклото и предаността към модата принадлежат към най-опасните съперници и са най-тежките спънки за учителя.

Модата е господарка, която управлява с желязна ръка. В много домове нейните изисквания поглъщат силата, времето и вниманието на родители и деца. Богатите имат амбицията да се надпреварват в съобразяване с постоянно променящата се мода, а пък средната и по-бедната класа се стремят постоянно да се приближават до образа на по-издигнатите от тях. Там, където средствата или силите са ограничени, а стремежът към елегантност - силен, товарът става почти непоносим.

За мнозина не е от значение колко прилична или красива е една дреха; ако модата се промени, тя трябва да бъде поправена според нея или, ако това е невъзможно, да бъде захвърлена. Членовете на семейството са осъдени на непрестанен труд. Няма време за възпитаване на децата, за молитви или изучаване на Библията и за подпомагане на малките да опознаят Бога чрез Неговите дела.

Няма време, няма и пари за благотворителност. А често се пести дори и от трапезата. Храната е второстепенна и не добре приготвена и нуждите на естеството се задоволяват само отчасти. Резултатът е лоши навици на хранене, които докарват болести или водят към невъздържание.

Любовта към показ предизвиква прахосничество и в много млади души убива всеки стремеж към по-благороден живот. Вместо да се стараят да получат образование те още от рано се отдават на някое занятие, за да печелят пари и да могат да задоволят страстта към облеклото. Чрез тази страст обаче много млади момичета са се провалили.

В много семейства твърде много се искат пари. Бащата, след като не успява да задоволи исканията на майката и на децата, се изкушава да прибегне до нечестност и впоследствие пак се достига до позор и падение.

Дори и Божият ден и богослужението не са изключени от господството на модата. Те по-скоро дават най-големия случай да се покаже

нейната власт. Църквата се превръща в парадно място и вниманието се поглъща повече от модата, отколкото от проповедта. Бедните, не можейки да посрещнат изискванията на обичая, не идват на църква. Почивният ден се прекарва в безделие, а младежите го използват често за забавление в не добра среда.

Неподходящото и неудобното облекло често пречи на момичетата в ученето и в развлеченията. Умовете им са премного заети и учителят мъчно може да събуди техния интерес.

За да се развали магията на модата, учителят често не може да намери по-сигурно средство от съприкосновението с природата. Оставете учениците да вкусят от насладата, която може да се изпита край някоя река, езеро или море. Оставете ги да се катерят по хълмовете, да наблюдават великолепието на залеза, да изследват съкровищата, които се крият в гората и в полето; оставете ги да изпитат радостта, идваща от отглеждането на растения и цветя и тогава значението на една допълнителна панделка или на един волан ще пропаднат като маловажни.

Добре е младите да видят, че както в храненето, така и в облеклото простият начин на живот е незаменим за по-възвишения полет на мисълта. Покажете им колко много има за учене и вършене и колко скъпоценни са дните на младостта, в които човек се подготвя за живота. Помогнете им да видят какви съкровища се намират в Божието слово, в книгата на природата, както и в докладите за живота на благородните хора.

Отправете мислите им към страдащите, които те биха могли да облекчат. Помогнете им да видят, че всеки изразходван долар за външен показ лишава човека, който ги е похарчил от средствата, с които би могъл да нахрани гладни, да облече голи и да утеши скърбящи души.

Не си заслужава заради изискванията на модата, които не се основават на здравия разум, нито допринасят за удобство, благоприличие и красота, да се пропуснат златните случаи на живота, да се попречи на развитието на ума, да се погуби здравето и да се разруши щастие.

В същото време младите трябва да научат да разбират урока, на който ги учи природата: "Той е направил всяко нещо хубаво на времето му" (Екл. 3:11). Наша привилегия е да прославяме Твореца както чрез всичко друго, така и чрез облеклото. Той желае облеклото ни да бъде не само спретнато и здравословно, но и прилично и красиво.

За характера на едно лице се съди от неговия стил на обличане. Добрият вкус и просветеният ум се проявяват в избора на скромно и

прилично облекло. Когато благопристойната простота в облеклото е допълнена със скромно държание, младата жена бива обградена от атмосферата на свята сдържаност, която ще бъде неин щит срещу хиляди опасности.

Учете момичетата, че изкуството да се обличат добре включва и уменията да си приготвят облекло. Всяко момиче трябва да се стреми към това. То ще му допринесе такава полза и независимост, от които не може да си позволи да се лиши.

Право е да се обича и желае красотата, но Бог желае да обичаме и да се стремим първо към най-висшата красота - която е непреходна. Най-избраните изобретения на човешкото изкуство не могат да се сравнят по красота с красотата на характера, "много ценна" в Неговите очи.

Поощрявайте младежите и малките деца да си избират онова изтъкано в небето царско облекло - "светъл и чист висон" (Откр. 19:8), което ще носят всички земни светии. Тази дреха, Христовият непорочен характер, се дава безплатно на всяко човешко същество. Но всички, които я спечелят, ще я получат и носят още от тук.

Учете децата, че когато умът им се занимава с чисти мисли и вършат добри и полезни дела, те се обличат с красивата дреха на Исусовия характер. Тя ще ги направи красиви и обичани тук на земята, а в бъдеще ще е средството, което ще ги допусне в палата на Царя. Неговото обещание гласи:

"...ще ходят с Мене в бели дрехи..." (Откр. 3:4).

Глава 29 - Съботата

“...и нека бъдат знак между Мене и вас, за да познаете, че Аз Господ съм ваш Бог”.

Стойността на Съботата като средство за възпитание е неопценима. Каквото и да изисква Бог от нас, Той ни го връща обратно, обогатено и преобразено от Неговата слава. Изискваният от Израил десетък служеше, за да се запази между човеците, в своята славна красота, образецът на Неговия храм в небето, знакът на Неговото присъствие на земята. Така и онази част от нашето време, която Той изисква да се посвещава Нему, ни се връща обратно с Неговото име и печат. Тази част от времето ни е “знак, казва Той, между Мене и вас..., за да знаете, че Аз съм Господ...”; “защото в шест дни Господ направи небето и земята, морето и всичко, що има в тях, а на седмия ден си почина; затова Господ благослови съботния ден и го освети” (Иzx. 31:13, 20:11). Съботата е знак на творческа и изкупителна сила; посочва Бога като източник на живота и знанието; напомня за първоначалната слава на човека и по този начин свидетелства за Божието намерение да ни пресъздаде в Неговия образ.

И съботата, и семейството бяха установени в Едем, и в Божия план са свързани. В този ден ние имаме по-голяма възможност от всеки друг ден да водим едемски живот. Според Своя план Бог желае членовете на семейството да бъдат обединени в работата и учението, в богослужението и в развлеченията; бащата да е свещеник на семейството, а той и майката - учители и другари на децата си. Но последствията на греха промениха условията на живота и пречат до голяма степен на тази свързаност. Често пъти на бащата едва ли се удава случай да види лицата на децата си през седмицата. Той е почти напълно лишен от възможността да дружи с тях и да ги поучава. Но Божията любов поставя граница на изискванията на труда. Бог слага милостивата Си ръка над Съботата. Господният ден дава на семейството случай да общува с Него, с природата и един с друг.

Тъй като Съботата е възпоменание на творческата сила на Бога, то тя е и денят, в който повече от всякога и повече от всеки друг път трябва да се запознаваме с Бога чрез Неговите дела. В умовете на децата самата мисъл за Съботата трябва да е свързана с красотата на природните неща. Щастливо е семейството, което, отивайки на богослужение в Събота, както Исус и учениците Му отиваха в синагогата, минава през поля или гора, край брегове на езеро или река. Щастливи са родителите, които имат възможност да поучават децата си на Божието написано слово с помощта на илюстрации от

книгата на природата; които могат да се събират под зелени дървета, на пресен и чист въздух, за да изучават Божието слово и да пеят хвалебни песни на небесния Баща.

Такова общуване привързва децата към родителите, а с това и към Бога, с връзки, които никога не могат да се скъсат.

Възможностите, които Съботата предлага като средство за умствено обучение, са неограничени. Нека съботноучилищният урок не се учи, като се хвърли бърз поглед върху текста в Събота сутрин, а изучаването за следващата седмица да започва от Събота следобед и всеки ден да се илюстрира на практика. По този начин урокът ще се запечата в паметта, съкровище, което никога няма да бъде загубено.

Когато слушат проповедта, родителите и децата да отбелязват цитираните стихове, а по възможност и някои от по-ценните мисли, за да си ги повтарят вкъщи. Това ще облекчи децата от досадата, с която тъй често слушат проповедите, и ще развие в тях навика да внимават и свързват мислите си.

Размишляването върху тези теми ще има голяма полза за ученика, тъй като пред него ще се открият съкровища, за които никога не е дори и сънувал. Той ще изпита в живота си действителността на описаната в следните стихове опитност:

“Като намерих Твоите думи, изяхох ги и Твоето слово ми беше радост и веселие на сърцето...”

“И ще размишлявам за повеленията Ти”.

“Желателни са повече от злато, повече от изобилие чисто злато... Слугата Ти още се и предупреждава чрез тях; в опазването им има голяма награда” (Еремия 15:16; Пс. 119:48, 19:10, 11).

Глава 30 - Вяра и молитва

“А вярата е даване твърда увереност в ония неща, за които се надяваме...” “...вярвайте, че сте го получили, и ще ви се събдне”.

Вярата е упование в Бога - вярване, че Той ни обича и знае кое е най-добро за нас. Така тя ни води да избираме вместо нашите, Неговите пътеки. На мястото на нашето незнание, тя приема Неговата мъдрост; вместо нашата слабост - Неговата правда. Нашият живот, самите ние сме вече Негови; вярата признава Неговата собственост и приема нейните благословения. Истината, правдата и чистотата се посочват като тайни, от които зависи успехът в живота. Вярата обаче ни дава възможност да ги притежаваме.

Всеки добър подтик или стремеж е дар от Бога. Вярата получава от Бога живот, единствен който може да произведе истинско развитие и усъвършенстване.

Съвършено ясно трябва да знаем как се проявява вяра. За всяко Божие обещание има условия. Желаме ли да вършим Неговата воля, имаме на разположение всичката Му сила. Всеки дар, който обещава да ни даде, се крие в самото обещание. “Семето е Божието слово” (Лука 8:11). Както дъбът е в жълъда, така и Божият дар е в Неговото обещание. Ако приемем обещанието, имаме дара.

Вярата, която ни прави способни да приемаме Божиите дарове, е сама по себе си дар, известна мярка от който се дава на всяко човешко същество. Тя расте, като се упражнява при усвояване Божието слово. За да засилваме вярата си, трябва да я довеждаме често в съприкосновение със Словото.

При изучаване на Библията ученикът трябва да бъде повлиян да види силата на Божието слово. При сътворението “Той каза и стана; Той заповяда и затвърди се”. Той “повика в действително съществуване онова, което не съществува”; защото когато Той ги повика, те наистина станаха.

Колко често уповавалите се на Божието слово, са устоявали срещу силата на целия свят, въпреки че са били съвсем безпомощни. Енох, чистосърдечен и праведен, удържа вярата си в победата на правдата сред един развратен и разюздан род; Ной и неговото семейство не се разколебаха пред своите съвременници, хора с най-висши физически и умствени сили и с най-пропаднал морал; безпомощното и изплашено множество израилтяни при Червено море остана твърдо пред най-силната войска, на най-силния народ на земното кълбо; овчарчето Давид, комуто Бог бе обещал царския престол, удържа пред Саула, установения монарх, който не искаше да

изпусне властта; Седрах и неговите другари устояха срещу огнената пещ на Навуходоносор; Даниил не отстъпи пред лъвовете и враговете си, които заемаха високи постове в царството; Исус издържа на кръста срещу юдейските свещеници и управители, заставили дори римския управител да изпълни намерението им; окованият във вериги Павел понесе мъченическа смърт от Нерон, деспота на световната римска империя.

Такива примери не се намират само в Библията, а и във всеки доклад на човешкия напредък. Валденсите и хугенотите, Уиклиф и Хус, Йероним и Лутер, Тиндейл и Нокс, Цинцендорф и Уесли, заедно с много други свидетелстват за силата на Божието слово срещу човешката власт и тактика за поддържане на злото. Това са истинските благородници на света, множеството царствени мъже, в чиито редове са призвани днешните младежи.

Вратата е необходима както при по-малките, така и при по-големите житейски дела. При изпълнение на нашите всекидневни интереси и занятия, поддържащата ни Божия сила става за нас реална чрез постоянното упование в Него.

Разгледан от човешка страна, животът е за всички неопитан път, в който по отношение на нашия преживян опит, всеки върви сам. Никое човешко същество не може да вникне напълно в нашия вътрешен живот. Когато малкото дете тръгне по този път, в който, рано или късно, ще трябва да избере посоката, решавайки с вечната си съдба, колко сериозно е усилието то да бъде упътено да положи доверието си в сигурния Водач и Помощник!

Като щит срещу изкушенията и вдъхновение към чистота и истина никое друго влияние не може да се равнява с чувството за Божието присъствие. “Но всичко е голо и разкрито пред очите на Този, на Когото има да отговаряме”. “Тъй като очите Ти са твърде чисти, за да гледаш злото и не можеш да погледнеш извращението...” (Евр. 4:13; Авакум 1:13). Тази мисъл бе щитът на Йосиф сред разврата на Египет. На примамките на изкушенията той отговаряше твърдо; “Как, прочее, да сторя аз това голямо зло и да съгреша пред Бога” (Бит. 39:9). Вратата снабдява с такъв щит всекиго, който би я приел.

Само чувството за Божието присъствие може да прогони страха, който прави живота тежък за страхливото дете. В паметта му трябва да бъде запечатано обещанието: “Ангелът на Господа се опълчва около ония, които Му се боят, и ги избавя” (Пс. 34:7). Нека чете чудната история за Елисей, в планинския град, когато между него и въоръжените му врагове присъстваше

силно войнство от небесни ангели. Нека чете как ангел Господен се яви на осъдения на смърт Петър в затвора, как мина край вѝоръжените пазачи и през заключените масивни железни врати и изведе Божи раб безопасно на свободата. Нека чете за разигралата се в морето сцена, когато на измъчените от бурята войници и моряци, изтощени от работа, бдениe и дълъг пост, Павел, затворникът, на път към съд и екзекуция, изговори следните велики думи на кураж и надежда: “Но и сега ви съветвам да сте бодри, защото ни една душа от вас няма да се изгуби..., защото ангел от Бога, Чийто съм аз и Комуто служа, застана до мене тая нощ и рече: Не бой се Павле, ти трябва да се изправиш пред кесаря; и ето, Бог ти подари всички, които плуват с тебе”. И с вяра в това обещание Павел увери своите другари:

“...никому от вас косъм от главата няма да загине”. Така и стана. Целият екипаж от езически войници и моряци бе запазен, понеже в кораба имаше един мъж, чрез когото Бог можеше да работи. “И така стана, та всички излязоха на сушата” (Деян. 27:22-24, 33, 44).

Тези истории не се записани просто да ги четем и да се учудваме, но за да се породи у нас същата вяра, която действаше в Божиите раби от древността. Там, където има вярващи сърца, готови да бъдат проводници на Неговата сила, Бог не работи днес по по-малко забележителен начин.

Онзи, които не се доверяват на себе си и поради това се страхуват да се нагърбват с грижи и отговорности, нека се научат да се уповават в Бога. По този начин мнозина, които иначе биха били само една цифра в този свят, а може би само безпомощно бреме, ще могат да кажат заедно с апостол Павел: “За всичко имам сила чрез Онзи, Който ме подкрепява” (Фил. 4:13).

За детето, не можещо да понася оскърбления, вярата предава също ценни уроци. Разположението да се упорства срещу злото или да се отмъщава за неправдата често пъти се дължи на чувството за правосъдие и на деятелния, енергичен дух. Всяко дете трябва да научи, че Бог е Вечният защитник на правото. Той се грижи нежно за съществата, които е възлюбил, и то толкова, че даде скъпия Си любим Син, за да ги спаси. Бог ще въздаде на всеки злосторник.

“Понеже който докача вас, докача зеницата на окоето Му” (Захария 2:8).

“Предай на Господа пътя си и уповавай на Него и той ще извърши... И ще направи да се яви правдата ти като светлината и съдът ти като пладнe” (Пс. 37:5, 6).

“И Господ ще бъде прибежище на угнетените, прибежище в скръбни времена. И ония, които познават името Ти, ще се уповават на Тебе; защото, Ти Господи, не си оставил ония, които Те търсят” (Пс. 9:9, 10).

Бог желае да проявяваме към другите състраданието, което Той проявява към нас. Нека буйният, самодоволният и отмъстителният се вгледат в кроткия и смирен Исус, Който бе поведен като агне на клане и като овца, която не възразява пред стригачите си. Нека гледат на Този, Когото нашите грехове прободоха и нашите скърби обремениха, и ще се научат да издържат, да търпят и да прощават.

Чрез вяра в Христос всеки недостиг в характера може да се допълни, всяко опетняване - да се очисти, всяка грешка - да се поправи и всяко качество да се развие.

“И вие имате пълнота в Него...” (Кол. 2:10).

Молитвата и вярата са тясно свързани, затова е добре да се изучават заедно. Молитвата от вяра съдържа Божествена наука, която трябва да бъде разбрана от всеки, желаещ да има успех в своето доживотно дело. Христос казва: “Всичко каквото поискате в молитва, вярвайте, че сте го получили, и ще ви се сбъдне” (Марко 11:24). Той ни изяснява, че нашето искане трябва да бъде съобразно Неговата воля; трябва да искаме нещата, които е обещал да ни даде. И каквото получим, трябва да бъде използвано за вършене на Неговата воля. Щом се спазят условията, обещанието е неоспоримо.

Ние можем да се молим за опрощение на греховете, за Светия Дух, за христов подобен характер, за мъдрост и сила да вършим Неговото дело и за всяко нещо, което е обещал да ни даде; тогава трябва да вярваме, че получаваме, и благодарим на Бога, че сме получили.

За благословието не трябва да търсим външно доказателство. Дарът е в самото обещание и ние можем да продължаваме да вършим работата си с увереността, че Бог ще изпълни обещаното и че дарът, който вече притежаваме, ще бъде реализиран, когато най-много се нуждаем от него.

Да се живее така с всяко слово Божие, означава да се посвети на Бога целият живот. Ще се почувства постоянна нужда и зависимост от Него, едно влечение на сърцето. Молитвата е необходимост, защото е животът на душата. Семейната молитва, публичната молитва си имат своето място; но тайното общуване с Бога поддържа живота на душата.

Когато Мойсей бе на планината с Бога, тогава видя образа на онази чудна постройка, която щеше да бъде обиталище на Неговата слава. Така и ние, когато сме на планината с Бога - в тайното място за молитва - ще можем

да видим Божия славен идеал за човечеството. По този начин ще сме в състояние да изградим характера си така, че да се изпълни за нас обещанието: “Ще се заселя между тях и между тях ще ходя; и ще им бъде Бог и те ще ми бъдат люде” (2 Кор. 6:16).

През земния си живот Исус получаваше мъдрост и сила именно в часовете на молитва насаме. Нека младите следват Неговия пример, като сутрин и вечер отделят време за общуване със своя небесен Баща. Но и през деня нека да издигат сърцето си към Бога. При всяка стъпка по нашия път Той казва: “Защото Аз Господ твоят Бог съм, Който подкрепям десницата ти... Не бой се, Аз ще ти помогна” (Исаия 41:13). Научат ли децата ни тези уроци в ранните си години, каква свежест и сила, каква радост и сладост ще имат през живота си!

Тези уроци могат да бъдат предавани само от човек, който ги е научил за себе си. Причината, поради която Поученията на Свещените писания не влияят повече върху младите, защото много родители и учители изповядват, че вярват в Божието слово, а го отричат с живота си. От време на време младите биват довеждани да почувстват силата на Словото. Те виждат величието на Христовата любов. Виждат красотата на Неговия характер, възможностите да посветят живота си на служба за Него. Но в контраст виждат и живота на онези, които изповядват, че почитат Божиите заповеди. За колко много хора са верни думите, казани на пророк Езекиил:

Твоите люде “като говорят един на друг всеки на брата си, казват: Дойдете сега, та чуйте що е словото, което излиза от Господа. Те дохождат при тебе както дохождат людето, та седят пред тебе като Мои люде и слушат твоите думи, но не ги изпълняват, защото с устата си показват много любов, но сърцето им отива след печалбите им. И ето, ти им си като любима песен от човек, който има сладък глас и свири добре, защото слушат думите ти, а не ги изпълняват” (Езекиил 33:30-32).

Едно нещо е да третираме Библията като книга с високо морални поучения, да ѝ отдаваме внимание съобразно духа на времето и положението ни в света, а съвсем друго нещо е да я приемаме за такава, каквато е в действителност - Слово на живия Бог - Словото, което е нашият живот, което има предназначението да оформи нашите дела, думи и мисли. Да не се приема Божието слово точно за такава, значи да се отхвърля. А това именно отхвърляне на Словото от хора изповядващи, че го вярват, е една от най-главните причини, на които се дължат скептицизмът и безверието между младите.

Светът е завладян от небивало напрежение. Безразлично дали човек се забавлява или печели пари, дали се бори за власт или пък за съществуване, той е завладян от една сила, която поглъща ума, душата и тялото му. Но сред това лудо бързане Бог говори. Той ни кани да се оттеглим настрана и да поговорим с Него. “Млъкнете и знайте, че Аз съм Бог” (Пс. 46:10).

Много хора даже и когато се молят не получават благословието, което идва от истинската близост с Бога. Те бързат много. С бързи стъпки влизат в кръга на славното присъствие на Христос, спират се може би за момент на това свято място, но не чакат да получат съвет. Няма време да останат по-дълго при Божествения Учител и като резултат, връщат се при работата си пак обременени.

Тези работници никога не могат да постигнат голям успех, ако не научат къде се крие тайната на силата. Трябва да си отделят време за мислене, за молене, за чакане Бог да поднови физическите, умствените и духовните им сили. Нуждаят се от съживителното влияние на Неговия Дух. Получат ли това, ще бъдат ободрени с нов живот. Капналото тяло и умореният мозък ще бъдат освежени, а обремененото сърце ще бъде облекчено.

Ние не се нуждаем да бъдем в Христовото присъствие само за момент, но от личната връзка с Него, да седнем и да общуваме с Него - това е нашата нужда. Блажени ще бъдат децата на нашите домове и учениците на нашите училища, когато родители и учители преживяват описаното със следните думи в Песен на песните:

*“Както ябълката между дърветата на сада,
така е възлюбеният ми между синовете.
Пожелах сянката му и седнах под нея
и плодът му бе сладък в устата ми.
Доведе ме в дома на пированието
и знамето му над мене бе любов” (Песен 2:3, 4).*

Глава 31 - Делото на живота

“...но едно правя...”

За да се постигне успех в кое и да е направление, нужна е строго определена цел. Който иска да успее истински в живота, трябва да има винаги пред очи целта, достойна за неговите усилия. Такъв идеал е поставен пред днешната младеж. Най-благородната цел, която търси отзвук в човешките сърца, е определена от Бога с даването на Евангелието на света в това поколение. Тя открива широко поле на работа за всеки, чието сърце е докоснато от Христос.

Божията цел за израстващите край нашите огнища е много по-широка, по-дълбока и по-висока, отколкото може да обхване ограниченото ни виждане. В миналите времена Бог е призовавал от средата на скромните онези, които е видял, че са верни да свидетелстват за Него в най-висшите среди на този свят. А и много от младите днес, които растат както Даниил расна в своя дом в Юдея, които изучават Божието слово и Неговите дела и учат уроците на вярна служба, ще свидетелстват в законодателни и съдебни зали или в царски дворци за Царя на царете. Множества ще бъдат призовани за по-обширна служба. Целият свят се отваря за Евангелието. Етиопия простира ръце към Бога. От Япония, Китай и Индия, от все още тъмните страни на Америка, от всяка част на този наш свят долитат виковете на поразени от греха сърца, които желаят да се запознаят с Бога на любовта. Милиони и милиони не са чули почти нищо за Него, или за любовта Му, разкрита в Христа. Те имат право като нас да получат това познание и да се възползват от милостта на Спасителя. Ние, които сме получили това познание и можем да го споделим с нашите деца, наш е дългът да отговорим на техния вик. На всяко семейство и училище, на всеки родител и дете, над които е изгряла светлината на Евангелието, се задава при днешната криза, въпросът, зададен на царица Естир при онази страшна криза в израилевата история: “А кой знае дали не си дошла ти на царството за такова време, каквото е това” (Естир 4:14).

Онези, които обсъждат резултата от бързото или бавното разпространяване на Евангелието, го обсъждат по отношение на себе си или на света. Малко мислят за отношението Му към Бога. Малко се замислят върху това, какви страдания е причинил грехът на нашия Създател. Цялото небе страдаше с Христовата агония; но това страдание не започна, нито свърши с Неговото явяване в човешки образ. За нашите притъпени чувства

кръстът е разкриване на онази болка, която още от начало грехът причини на Божието сърце. Всяко отклонение от правото, всяко жестоко дело, всяка несполука на човечеството да достигне Неговия идеал причинява скръб на Бога. Когато над Израил идваха бедствия, които бяха само сигурните последствия на отклонението им от Бога - покорени от неприятелите им, жестокости и смърт - "Неговата душа се смили за окаянието на Израила". "Във всичките им скърби Той скърбеше;... дигна ги и носи ги през всичките древни дни" (Съд. 10:16; Исаия 63:9).

Неговият Дух "ходатайства в нашите неизговорими стенания". Както "цялото създание съвокупно въздиша и се мъчи досега" (Римл. 8:26, 22), така и сърцето на вечния Баща страда от съчувствие. Нашият свят представлява една голяма болница, една сцена на окаяност, която не можем да си представим дори и мислено. Ако бихме били в състояние да схванем това положение такова, каквото е в действителност, товарът ни би бил ужасен. Бог обаче чувства всичко това. За да унищожи греха и последиците от него, Той пожертва Своя възлюбен Син и ни даде сила, чрез сътрудничество с Него, да сложим край на това нещастие. "И това благовестие на царството ще бъде проповядвано по цялата вселена за свидетелство на всичките народи; и тогава ще дойде свършекът" (Матей 24:14).

"Идете по целия свят и проповядвайте благовестието на всяка твар" (Марко 16:15). Христовата заповед към Неговите последователи е, че не всички са призвани да бъдат проповедници или мисионери в обикновения смисъл на думата, но всички могат да бъдат негови съработници, в разнасяне "благата вест" между своите ближни. Заповедта е към всички: големи и малки, учени и прости, стари и млади.

Като имаме предвид тази заповед, можем ли да възпитаваме синовете и дъщерите си за един живот на почтена формалност, външно изповядващ се за християнски, но лишен от Христовата самопожертвователност, живот, над който присъдата на Онзи, Който е истината, ще гласи: "Не те познавам"?

Хиляди вършат това. Те възнамеряват да осигурят за децата си ползите от евангелието, но отричат неговия дух. Но това не може да бъде. Пренебрегващите привилегията да общуват с Христос служейки Му, отхвърлят единственото средство, което би ги направило годни да участват и в Неговата слава. Те отхвърлят възпитанието, даващо в този живот сила и благородство на характера. Много бащи и майки, възпирали децата си да не носят Христовия кръст, са се уверявали късно, че по този начин са ги отдавали на врага на Бога и човека. Те са запечатвали погубването на децата си не само

за бъдещия, но и за сегашния живот. Изкушението ги е побеждавало. Израствали са за проклятие на света, за скръб и срам на онези, които са им дали живот.

Дори и когато се стремят да се подготвят за служба на Бога, мнозина биват отклонявани от целта чрез погрешни методи на възпитание. На живота се гледа изобщо, като че се състои от различни периоди: период за учене и период за действие; или период за подготвяне и период за приложение. Младежите биват изпращани на училище, за да се обучават за служба в живота чрез познанията, добивани от книгите. Но откъснати от отговорностите на всекидневния живот, те биват погълнати от учене и често загубват от погледа си истинската цел на живота. Пламенността на тяхното първоначално посвещение угасва и мнозина се привързват към някой личен, егоистичен стремеж в живота.

Когато завършат образованието си, хиляди констатираат, че стоят далеч от действителния живот. Толкова дълго време са се занимавали с отвлеченото и теоретичното, че когато става нужда да употребят всичките си сили, за да се справят със суровата борба на всекидневния живот, оказва се, че не са подготвени за това. Вместо за благородното дело, което са си били поставили за цел, те изразходват силите си в борба за едно жалко съществуване. След като преживеят няколко разочарования, не можейки дори да изкарат прехраната си по честен начин, мнозина прибегват до разни престъпни деяния. Светът бива ограбен от службата, която би могъл да получи; Бог бива ограбен от душите, които копнее да издигне, облагороди и почете като Свои представители.

Много родители грешат като правят разлика между децата си, когато стане въпрос за тяхното възпитание. Те са готови да направят всичко за доброто бъдеще на онова от тях, което изглежда най-умно и способно; но за децата, които не са така обещаващи, смятат, че не е нужно да им се предоставят подобни възможности. Смята се, че едно незначително образование е достатъчно за изпълнението на обикновените длъжности на живота.

Но кой е способен да избере от едно семейство децата, върху които ще почиват главните отговорности? Колко често човешките разсъждения са бъркали в това отношение! Спомнете си за опитността на Самуил, когато бе изпратен да помаже един от синовете на Есей за цар над Израил. Пред него се явиха седем благородни наглед младежи. Когато погледна първия - красив, със стройно телосложение и царствена стойка, пророкът извика: "Несъмнено

пред Господа е помазаникът му”. Но Господ каза: “Не гледай на лицето му, нито на високия му ръст, понеже съм го отхвърлил; защото не е както гледа човек, понеже човек гледа на лице, а Господ гледа на сърце”. Така и за всичките седем свидетелството бе: “Нито тогава е избрал Господ” (1 Царе 16:6, 7, 9). И докато Давид не бе повикан от стадото, на пророка не бе позволено да изпълни мисията си.

По-старите братя, от които Самуил искаше да направи своя избор, не притежаваха качествата, които Бог смяташе, че са необходими за един владетел на народа. Горди, себелюбиви, самоуверени, те бяха отхвърлени, за да бъде избран онзи, когото малко зачитаха, запазил простотата и искреността на своята младост, и който, смятайки се за малък в собствените си очи, можеше да бъде обучен от Бога да носи отговорностите на царството. Така и днес, в много, пренебрегвани от родителите си деца Бог вижда способности, далеч превъзхождащи способностите, заради които други са смятани за много по-обещаващи.

А що се отнася до възможностите на живота, кой може да определи, кое е велико и кое - нищожно? Колко много работници, заемащи скромни постове в живота, са постигали резултати, на които и царе биха завидели, защото са задействали влияния за благословието на света!

Тогава нека всяко дете получи възпитание за най-висшата служба в живота. “Сей семето си заран и вечер не въздържай ръката си, защото не знаеш кое ще успее, това ли или онова...” (Екл. 11:6).

Специфичното място, което ни се определя да заемем в живота, е свързано с нашите способности. Не всички достигат едно и също развитие или изпълняват с еднакво умение една и съща работа. Бог не очаква от исопа да достигне размерите на кедъра или маслината, нито маслината - височината на стройната палма. Но всеки трябва да се стреми да се издигне дотолкова, доколкото му позволява съединението на неговите сили с Божествените.

Мнозина не се развиват според очакванията защото не включват в действие силата, която е в тях. Не са включили в действие Божествената сила, така както биха могли да сторят това. Мнозина биват отклонени от онова, в което биха могли да постигнат истински успех. Търсейки по-голяма почит или по-приятна задача, те се опитват да постигнат нещо, за което не са годни. Много хора, чийто таланти са пригодени да изпълняват известна служба, имат амбицията да навлязат в друга почетна професия; и такъв, който би могъл да е успешен фермер, занаятчия или медицинска сестра, не изпълнява достатъчно добре службата на проповедник, адвокат или лекар. От друга

страна, има и хора, които биха могли да заемат отговорни постове, но поради липса на енергия, прилежание и постоянство се задоволяват с някое по-леко занятие.

Ние трябва да се придържаме по-тясно към Божия план за живота. Да вършим най-добросъвестно работата, която е най-близо до нас, да предоставяме пътищата си на Бога и да внимаваме на упътванията на Неговото провидение - това са правила, които гарантират успех при избиране на професия.

Този, Който дойде от небето, за да бъде наш пример, прекара почти тридесет години от живота си в обикновена механична работа; но през това време изучаваше Словото и делата на Бога, подпомагаше и поучаваше всички, които можеше да достигне с влиянието Си. Когато почна Своята публична работа, Той обикаляше и лекуваше болните, утешаваше наскърбените и проповядваше евангелието на бедните. Това е делото на всички Негови последователи.

“По-големият между вас нека стане като по-младия, и който началства - като онзи, който слугува. Защото... Аз съм всред вас като онзи, който слугува” (Лука 22:26, 27).

Любовта и верността към Христос са извор на всяко истинско служене. Във всяко сърце, докоснато от Неговата любов, се поражда желание да работи за Него, желание, което трябва да се насърчава и направлява правилно. На бедните, оскърбените, невежите или нещастните в дома или съседството не трябва да се гледа като на нещастници, а като на такива, които ни дават ценен случай за служене.

В тази служба, както във всяка друга, умението се постига чрез изпълняването на самата служба. Човек развива способностите си, когато изпълнява обикновените задължения на живота и като служи на страдащите и нуждаещите се. Без това и най-добрите и добронамерени усилия са често безполезни, а даже и вредни. Хората се учат да плуват във водата, а не на сушата.

Друго задължение, на което твърде често се гледа леко, но което трябва да бъде изяснено на младежите, отворили сърцето си за Христос, е задължението им в църковните отношения.

Отношението между Христос и Неговата църква е много интимно и свято: Той е женихът, а църквата - невестата; Той е главата, а църквата - тялото. Тогава свързването с Христа означава свързване с Неговата църква.

Църквата е организирана за служба; и в един живот, посветен на служба за Христос, свързването с църквата е една от първите стъпки. Верността към Христос изисква вярно изпълнение на църковните задължения. Това е важна част от възпитанието на човека; и в една църква, пропита от живота на Учителя, то ще води пряко към работа за света навън.

Младите могат да намерят случаи за полагане на ползотворни усилия в много направления. Нека се организират в групи за християнска служба и това сътрудничество ще служи за помощ и насърчение. Родители и учители, които се интересуват от работата на младите, ще могат да им помагат със своя по-богат опит, за да бъдат усилията им наистина успешни за добро.

Познанството буди съчувствие, а съчувствието е пружината за ефикасна служба. За да се пробуди у децата и младите съчувствие и пожертвователен дух към страдащите милиони в далечните страни, те трябва да се запознаят с тези страни и техните народи. Нашите училища могат да постигнат много нещо в това направление. Вместо да изучават геройските подвизи на Александър и Наполеон от историята, учениците да изучават живота на мъже като апостол Павел, Лутер, Мофат, Ливингстон и Кари и настоящата, всекидневно развиваща се история на мисионерската служба. Вместо паметта им да се обременява с ред имена и теории, които не са от значение за живота им, и за които, веднъж напуснали училището, едва ли се сещат, нека изучават всички страни с оглед на мисионската работа и се запознаят с народите и техните нужди.

Широко е полето за работа в това приключващо дело на евангелието и повече от когато и да било преди то трябва да си спечели помощници от средата на обикновения народ. Както млади, така и по-възрастни ще бъдат призвани от полето, от лозето и от работилницата и изпратени от Учителя да разнасят Неговата вест. Много от тези хора не са имали голяма възможност да получат образование; но Христос вижда в тях качества, които ги правят способни да изпълнят Неговата цел. Ако посветят сърцата си на делото и продължават да учат, Той ще ги подготви да работят за Него.

Този, Който познава дълбочините на нещастieto и отчаянието на света, знае и средствата, носещи облекчение. Навсякъде Той вижда души в мрак, превити от грях, скръб и болка. Но вижда също и способностите им, висините, до които могат да стигнат. Макар човеците да са злоупотребили с Божията милост, да са прахосали дарбите си и да са загубили достойнството на богоподобни, Създателят все пак ще бъде прославен в тяхното изкупление.

Задачата да се работи за нуждаещите се в затъntenите краища на земята Христос възлага на хората, можещи да съчувстват на непросветените и заблудените. Той е готов да помага на онези, чиито сърца могат да бъдат трогнати от съчувствие, макар ръцете им да са груби и несръчни. Той ще работи със способните да видят в злощастиято милост и в загубата - печалба. В светлината на Този, който е Виделината на света, ще се види, че трудностите са привилегии, че в бъркотията има ред и в привидния неуспех - успех. Ще се види че бедствията са прикрити благословения и страданията - милости. Работниците от средата на простия народ, споделящи мъката на своите ближни, както техният Спасител споделяше скърбите на целия човешки род, ще видят чрез вяра как Той работи заедно с тях.

“Близко е великият ден Господен. Близко и много бърза” (Софония 1:14). Светът трябва да бъде предупреден.

Хиляди и хиляди млади и възрастни трябва да се подготвят според силите си да се посветят на това дело. Доста сърца вече отговарят на зова на Учителя и тяхното число ще се увеличава. Всеки християнски възпитател да съчувства и помага на такива работници и да окуражава поверените на неговата грижа млади да се приготвят и присъединят към другите.

Няма друга работа, от която младежите биха могли да получат поголеми благословения. Всички, посветени на служба, са спомагателна ръка на Бога. Те са съработници на ангелите; по-скоро са човешките оръдия, чрез които ангелите изпълняват мисията си. Ангели говорят чрез техните уста и работят чрез техните ръце. А като работят с небесните средства, човешките същества се ползват от тяхното възпитание и опит. Като средство за възпитание може ли учебната програма на някой университет да се мери с това?

Чрез труда на такава армия от работници, каквито биха били нашите млади, ако бяха правилно обучени, колко скоро вестта за разпнатия, възкръсналия и отново идващ Спасител би могла да бъде разнесена по целия свят! Колко скоро би дошъл краят - краят на страданията, скърбите и греха! Колко скоро децата ни биха могли вместо да си осигурят тук богатство, свързано с грехове и страдания, да получат наследството си, където “праведните ще наследят земята и ще живеят на нея довека” (Пс. 37:29), където “жителят няма да рече: Болен съм” и където никога “няма да чува вече в него глас на плач, нито глас на ридание” (Исая 33:24; 65:19).

ПОМОЩНИК - УЧИТЕЛЯТ

“Както Отец изпрати Мене, така и Аз изпращам вас”.

Глава 32 - Подготовка

“Старай се да се представиш одобрен от Бога...”

Първият учител на детето е майката. През периода на най-голямата възприемчивост и най-бързото развитие неговото възпитание е предоставено до голяма степен на нея. На нея е даден първият случай за оформяване на характера към добро или зло. Тя трябва да цени важността на този случай и да умее повече от всеки друг учител да го използва най-добре. И все пак работата на никой възпитател не се цени толкова малко, колкото нейната. Най-незначителни систематични старания се полагат в работата на тази, чието влияние при възпитанието е най-силно и най-обширно.

Често пъти онези, на чиято грижа е поверено малкото дете, са невежи по отношение на неговите физически нужди; те имат малко познания върху здравните закони или принципите на развитието. Нито пък са добре подготвени да се грижат за неговото умствено и духовно развитие. Може да са квалифицирани да ръководят някое предприятие, или да блестят в обществото; може да имат ценни постижения в литературата и науката; и все пак да не разбират много от възпитанието на едно дете. Главно поради тази липса, и особено поради занемаряването на физическото развитие в ранните години голяма част от човешкия род умира в детска възраст, а и между достигналите зрелост има много, за които животът е само бreme.

Върху бащите и майките лежи отговорността за ранното и по-нататъшно възпитание на детето, затова от тях се изисква да бъдат напълно подготвени за тая своя задача. Преди да се замислят да станат бащи и майки, мъже и жени трябва да се запознаят със законите на физическото развитие - с физиологията и хигиената, със значението на родителското влияние, със законите на наследствеността, на здравето, облеклото, телесното упражнение и лекуването на болести, трябва да имат също и разбирания върху законите на умственото развитие и нравственото възпитание.

За Безпределния възпитателното дело е толкова важно, че Той изпрати от Своя трон пратеници при една бъдеща майка, за да ѝ отговорят на въпроса: “...как трябва да се направлява детето и какво да прави то?”

(Съдии 13:12), и да дадат наставления на един баща за възпитанието на обещания син.

Възпитанието никога не би постигнало това, което би трябвало и би могло да постигне, докато родителите не осъзнаят напълно важността на делото и не се подготвят за великата си отговорност.

Всички признават, че учителят трябва да е подготвен основно за професията си; малцина обаче съзнават кое е най-необходимото при тази подготовка. Който цени и разбира отговорността на възпитанието на младите, съзнава, че обучението само в литературно и научно отношение не е достатъчно. Учителят трябва да има много по-широка култура от тази, която може да се получи от книгите. Той трябва да има не само силен ум, но и широта на ума; не само да е с голяма душа, но да е и с голямо сърце.

Само Този, Който създаде разума и определи неговите закони, може да разбира напълно нуждите или да направлява развитието му. Принципите, които Той е дал относно възпитанието са единственият сигурен водач. Най-важната за всеки учител квалификация се състои в познаването на тези принципи, както и в приемането им като ръководна сила в личния живот.

Практическият опит е много необходим. Редът, дисциплината, точността, самообладанието, веселото настроение, безпристрастието, себепожертвователността, честността и учтивостта са жизнено важни качества, които той трябва да притежава.

Тъй като младите са заобиколени от толкова много посредствени характери, от толкова много фалш, нужно е думите, държанието и обноските на учителя да представят възвишеното и истинното. Децата много лесно откриват всяка пристореност или някоя друга слабост или недостатък. Учителят ще спечели уважението на учениците си само когато открива в характера си принципите, на които се старее да научи и тях; неговото положително влияние ще бъде трайно само когато го практикува във всекидневните си отношения с тях.

За почти всяка друга квалификация, която допринася за успеха му, учителят е до голяма степен зависим от физическата си сила. Колкото по-добро е здравето му, толкова по-добра ще бъде и работата му.

Отговорностите му са тъй изморителни, че от него се изисква специално усилие да запазва силата и бодростта си. Често сърцето и мозъкът се уморяват така, че го завладява една почти непреодолима склонност към студенина, безразличие или раздразнителност. Негов дълг е не само да се противопоставя на такива душевни настроения, но и да избягва тяхната

причина. Трябва да пази сърцето си чисто, благоразположено, вярно и състрадаващо. За да бъде винаги твърд, спокоен и весел, той трябва да запази силата на мозъка и нервите си.

Тъй като в неговата работа качеството е много по-важно от количеството, той трябва да се пази от претоварване - да не се опитва да предприема твърде много неща в своя кръг от задължения; да не приема други отговорности, които биха го направили негоден за неговата работа; да не участва в забавления и социални срещи, които по-скоро изчерпват, отколкото ободряват силите.

Упражненията на чист въздух, особено изразяващи се в някакъв полезен труд, е едно от най-добрите средства за възстановяване на тялото и ума; а примерът на учителя ще събуди у учениците интерес и уважение към ръчния труд.

Учителят трябва да съблюдава съвестно здравните принципи във всяко направление. Да върши това не само за своя полза, но и заради влиянието, което ще упражни над учениците си. Трябва да бъде умерен във всичко; в храна, в облекло, в работа, в развлечения той трябва да бъде пример.

Физическото здраве и правдивостта на характера трябва да бъдат съчетани с интелектуални постижения. Колкото повече истински познания има учителят, толкова по-добра ще бъде работата му. Училищната стая не е място за повърхностна работа. Учител, който се задоволява с незадълбочени познания, не ще постигне много в работата си.

Но полезността на учителя не зависи толкова от действителното количество на неговите постижения, колкото от образаца, към който той се стреми. Истинският учител не се задоволява с бавна мисъл, ленив ум или слаба памет. Той постоянно се стреми към по-високи завоевания и по-добри методи. Животът му представлява постоянен растеж. Работата на такъв учител е пропита от свежест и животворна сила, която пробужда и въодушевява учениците му.

Учителят трябва да е подходящ за своята работа. Трябва да притежава онази мъдрост и онзи такт, необходими в работата с души. Колкото и обширни да са неговите научни познания, колкото и превъзходни качества да има в други направления, ако не успее да спечели уважението и доверието на учениците си, усилията му ще бъдат напразни.

Нужни са учители, които бързо могат да различават и използват всеки случай за вършене на добро; които съчетават вдъхновението с истинското достойнство; които са в състояние да ръководят и "способни да

поучават“; които подтикват към мислене, будят енергия и вдъхват смелост и живот.

Възможностите на един учител може да са ограничени, да не притежава желаното основно научно образование, но ако той познава добре човешкото естество, ако има истинска любов към работата си, цени нейното значение и се стреми да се усъвършенства; ако е готов да работи сериозно и постоянно, ще разбере нуждите на учениците си и с благия си дух ще ги подбуди да го следват, когато се старее да ги води напред и нагоре.

Децата и младежите, поверени на грижите на учителя, са твърде различни едно от друго по наклонности, навици и подготовка. Някои нямат определени цели или установени принципи. Нуждаят се да съзнаят своите отговорности и възможности. Малко деца са добре обучени в дома, повечето са разглежани и имат повърхностно възпитание. Понеже са били оставени да следват наклонността си и да избягват отговорности и грижи, те са лишени от твърдост, постоянство и себеотрицание. Такива деца смятат често пъти дисциплината като ненужно ограничение. Други са били мъмрени и обезсърчавани. Произволните ограничения, които им се налагат и грубото държание към тях ги правят упорити и дръзки.

Ако деформираните характери трябва да бъдат преобразени, в повечето случаи това трябва да извърши учителят. Но за тази цел той трябва да притежава съчувствие и прозорливост, които ще му помагат да открива причините за грешките и заблудите на неговите ученици. Трябва да притежава също така такт и умение, търпение и твърдост, за да може да даде на всекиго нужната помощ - да окуражава и да подкрепя нерешителните и ленивите, да ги активизира към дейност, а на обезсърчените да съчувства, да бъде благоразположен към тях, което ще създаде доверие и по този начин ще ги вдъхнови за работа.

Учителите често не успяват да са в близки отношения с учениците си. Те твърде малко ги разбират и са нежни с тях и твърде много съдийски строги. Учителят трябва да бъде твърд и решителен и в същото време да не бъде взискателен диктатор. Когато е груб и постоянно мъмри, когато страни от учениците си или е равнодушен към тях, той прегражда пътищата, чрез които би могъл да им влияе за добро.

Учителят не трябва при никакви обстоятелства да проявява пристрастие. Той напълно не разбира от работата на учителя, ако покровителства приятния и привлекателен ученик, а осъжда, не търпи или не разбира най-много нуждаещите се от подкрепа и помощ. Точно в обносните с

грешащите и слабите се изпитва характерът и става ясно дали учителят действително е способен за своята длъжност.

Голяма е отговорността на онези, които се нагърбват да ръководят една човешка душа. Истинските бащи и майки гледат на това, като на нещо поверено, от което не ще могат никога да се освободят напълно. От първия до последния си ден детето чувства силата на онази връзка, която го привързва към сърцето на родителите. Постъпките, думите, дори и погледът на родителите възпитават постоянно детето към добро или зло. Учителят споделя тази отговорност и постоянно трябва да съзнава нейната святост, както и да не изгубва от погледа си целта на своята работа. За да задоволи онези, пред които отговаря служебно, и да запази престижа на училището, той трябва не само да изпълнява всекидневните си задължения, но и да има предвид благополучието на своите ученици като отделни личности, дълга, който животът ще им наложи, службата, която ще се изисква от тях и нужната за нея подготовка. Работата, която върши от ден на ден, ще упражни над учениците му, а чрез тях и на други, влияние, което ще продължи да расте и да се усилюва до края на вековете. За плодовете на своя труд той ще отговаря в деня, когато всяка дума и всяко дело ще бъдат разгледани пред Бога.

Съзнаващият това учител не ще смята работата си за привършена, когато е приключил всекидневната си преподавателска работа и за известно време учениците не се намират под неговите непосредствени грижи. Той ще носи тези деца и младежи в сърцето си. Постоянно ще мисли и ще търси как да им осигури най-благородния образец за усъвършенстване.

Онзи, който вижда случаите и привилегиите на своята служба, няма да позволи нищо да застане на пътя му към самоусъвършенстването. Не ще си спести никакво усилие или труд за да достигне най-високия образец. Ще се стреми да бъде всичко онова, към което иска да възпита учениците си.

Колко по-дълбоко чувства отговорността и колкото повече усилия полага за усъвършенстването си, толкова по-ясно ще вижда и толкова по-остро ще съжалява за недостатъците, които спъват неговата полезност. Като вижда важноста на своята работа, нейните трудности и възможности, сърцето му често ще възкликва: "Кой е способен за това?"

Драги учителю, като съзнаваш нуждата си от сила и ръководство - нужда, която никой човешки източник не може да задоволи - аз те моля да се съобразиш с обещанията на чудния Съветник.

“Ето, казва Той, поставих пред тебе отворени врата, които никой не може да затвори...” (Откр. 3:8).

“Извикай към Мене и ще ти отговоря...” (Еремия 33:3).

“Аз ще те вразумя и ще те науча пътя, по който трябва да ходиш; ще те съветвам, като върху тебе ще бъде окото Ми” (Пс. 32:8).

“И ето, Аз съм с вас през всичките дни до свършека на века” (Матей 28:20).

Като най-съвършена подготовка за службата ти аз ти посочвам думите, живота и методите на Княза на учителите. Поканвам те да Го изучаваш; Той е твоят истински идеал. Наблюдавай го, мисли върху него, докато Духът на Божествения Учител завладее сърцето и живота ти.

“А ние всички с открито лице като в огледало, гледайки Господнята слава, се преобразяваме в същия образ...” (2 Кор. 3:18).

Това е тайната, за да имаш власт над учениците си. Отразявай Исус.

Глава 33 - Сътрудничество

“Защото сме части един на друг.”

При формирането на характера няма други влияния така силни, както влиянията на дома. Работата на учителя трябва да допълня тази на родителите, но не и да я замества. Усилията на родители и учители трябва да бъдат насочени към всичко, което засяга благополучието на детето.

Съвместната работа трябва да започне в дома от бащата и майката. При обучението на децата си те имат равни отговорности, затова постоянно трябва да се стараят да действат взаимно. Нека се предават на Бога и да искат от Него помощ, за да се подкрепят. Нека да поучават децата си да са верни на Бога, верни на принципа и по този начин да са верни на себе си и към всички, с които са свързани. Така възпитаните деца, когато бъдат изпратени на училище, няма да създават трудности и грижи на учителя; напротив, ще му помагат и ще бъдат добър пример и насърчение за своите съученици.

Родителите, възпитаващи така децата си, обикновено не са родителите, които критикуват учителя. Те чувстват, че както интересът на децата им, така и справедливостта на училището изискват от тях да подпомагат и почитат, доколкото е възможно споделилия тяхната отговорност.

Тук много родители грешат. С прибързано, неоснователно критикуване те често унищожават влиянието на верния, самопожертвователен учител. Много родители, чиито деца са развалени от постоянно глезене, предоставят на учителя неприятната задача, да поправи тяхното нехайство; а след това с поведението си правят неговата задача почти безнадеждна. Критикуването и осъждането на училищното ръководство поражда у децата неподчинение и затвърждават техните лоши навици.

Ако са необходими критиката или съветът по отношение на учителската работа, трябва да стават насаме. Ако това не се окаже ефикасно, въпросът може да се отнесе до отговорните за ръководството на училището. Но не бива да се говори или върши нещо, което би намалило уважението на децата към този, от когото зависи до голяма степен тяхното благополучие.

Тъй като родителите познават добре характера на децата си, както и физическите им особености или недостатъци, биха могли много да помогнат на учителя, ако му съобщат тези неща. За съжаление обаче твърде много хора не успяват да разберат това. Повечето родители не си дават труд да се поинтересуват от способностите на учителя или да му съдействат в работата.

Тъй като родителите много рядко се запознават с учителя, то много важно е учителят да се запознае с тях. Той трябва да посещава домовете на учениците си, за да се запознае с влиянията и средата, сред които живеят. Докосвайки се до техния живот и домове, връзката, свързваща го с учениците му може да се засили и той да научи как да се справя по-успешно с различните им наклонности и темперамент.

Учителят е двойно по-полезен, когато се интересува и от домашното възпитание. Много родители, погълнати от работа и грижи, изпускат случаите, които им се предлагат, за да влияят на децата си и да ги напътват към добро. Учителят може да помогне на такива родители да видят своите възможности и предимства. Но ще срещне и такива, които чувстват отговорността си като тежко бреме - толкова са загрижени децата им да станат добри и полезни мъже и жени. Често учителят може да помага на такива родители да носят своя товар и като се съветват заедно, и учителят, така и родителите ще бъдат окуражени и подкрепени.

Принципът на сътрудничеството е неоченим при домашното възпитание. Децата още от най-ранната си възраст трябва да бъдат възпитавани да чувстват, че са част от семейството. Дори и най-малките трябва да бъдат научени да взимат участие във всекидневната работа и да чувстват, че тяхната помощ е нужна и ценна. По-възрастните деца трябва да са помощници на родителите, да са запознати с техните планове и да споделят отговорностите и тежестите. Нека родителите да си отделят време да поучават децата си и да им показват, че ценят тяхната помощ, желаят да имат тяхното доверие и се радват на сътрудничеството им. И децата не ще се забавят да се отзоват на това желание. Така не само ще се облекчи товарът на родителите и децата ще получат практическо възпитание с неоченима стойност, но и семейните връзки ще се затвърдят и ще се заздравят самите основи на характера.

Сътрудничеството трябва да бъде душата на училищната стая, законът за нейния живот. Учителят, спечелил сътрудничеството на своите ученици, си осигурява ценна помощ за поддържане на реда. Много момчета, чието немирство води към безредие и неподчинение, биха намерили отдушник за излишната си енергия чрез работата в класната стая. По-големите нека помагат на по-малките, по-силните - на по-слабите, и доколкото е възможно, от всяко дете да се изисква да върши нещо, в което превъзхожда другите. Това ще породи у детето себеуважение и желание да покаже, че е полезно.

Би било полезно за младежите, както и за родителите и учителите, да изучат урока за сътрудничество, на който ни учат Писанията. Между многото илюстрации в него обърнете внимание на изграждането на скинията - онзи нагледен урок за изграждането на характера - за което се обедини целият народ, "всеки човек, когото сърцето подбуждаше" (Изх. 35:21). Четете как сред бедността, трудности и опасности ерусалимските стени бяха изградени отново от завърналите се пленници; как великата задача бе изпълнена успешно, защото "людете имаха присърце работата" (Неемия 4:6). Обърнете внимание и на ролята на учениците при чудото, извършено от Спасителя за нахранването на множеството. Храната се умножаваше в ръцете на Христос, но учениците поемаха хляба и го раздаваха на очакващата тълпа.

"...така и ние мнозината сме едно тяло в Христа..." (Римл. 12:5). И така "според дарбата, която всеки е приел, служете с нея един на друг като добри настойници на многообразната Божия благодат" (1 Петрово 4:10).

Думите, написани за ваятелите на идоли в миналото, могат да послужат, но с по-достойна цел, като девиз на днешните строители на характера: "Всеки помогна на другаря си и рече на брата си: Държай!" (Исая 41:6).

Глава 34 - Дисциплина

“...изобличавай, порицавай, увещавай с голямо търпение...”

Един от първите уроци, които детето трябва да научи, е урокът на послушанието. Преди да е достатъчно пораснало, за да може да разсъждава, то може да бъде научено да се покорява. Този навик то трябва да добие чрез нежни, постоянни усилия. По този начин могат да се предотвратят до голяма степен по-късни конфликти между волята и авторитета, които създават толкова голямо отчуждение и горчивина към родители и учители и често предизвикват съпротива срещу всеки авторитет - човешки и Божествен.

Целта на дисциплината е детето да се обучи да се управлява само. То трябва да бъде научено на самостоятелност и самоконтрол. Затова, щом започне да разбира, трябва да привикне към послушание. Нека цялостното отношение към детето да му показва, че послушанието е нещо справедливо и разумно. Помогнете му да разбере, че всички неща са поставени под закон и че непослушанието води в края към нещастие и страдания. Когато Бог казва “ти не трябва”, с това Той ни предпазва от последствията на непослушанието, защото ни обича и иска да ни запази от вреди и загуби.

Помогнете на детето да осъзнае, че родителите и учителите са Божии представители и че когато постъпват в хармония с Неговата воля, законите в дома и в училището са също и Негови закони. Както детето трябва да е послушно на родители и учители, така и те на свой ред трябва да са послушни на Бога.

Както родители, така и учители трябва да обмислят добре, как да ръководят развитието на детето, без да го спъват чрез неподходящ контрол. Твърде строгият контрол е също така лош, както и твърде слабият. Старанието “да се пречупи” волята на детето е ужасна грешка. Умовете на хората са различни. Макар силата да може да се постигне външно подчинение, резултатът при много деца е още по-решителен бунт на сърцето. Учителят или родителят даже и да успее да постигне желания контрол, последствието от това пак може да бъде не по-малко вредно за детето. Дисциплинирането на едно човешко същество, достигнало на възраст да може да разсъждава, трябва да се различава от дресирането на нямото животно. Животното се учи само на подчинение към господаря си. За животното господарят е ум, разсъдък и воля. Прилагането на този метод при възпитанието на децата ги прави малко повече от автомати. Разумът, волята и съвестта им са подчинени на други. Господството над човешкия ум е

противно на Божията воля. Който отслабва или унищожава индивидуалността поема отговорност, която може да доведе само до лоши последици.

Докато са под надзор, децата могат да изглеждат като добре обучени войници; но когато надзорът престане, ще се открие, че характерът е лишен от сила и твърдост. Тъй като не са били никога научени да се управляват сами, младежите не признават никакви други ограничения освен изискванията на родителите и учителите. Когато се освободят и от тези ограничения, не знаят как да използват свободата си и често се отдават на удоволствия, които ги провалят.

Тъй като подчинението на волята се постига много по-трудно при едни ученици, отколкото при други, учителят трябва да направи послушанието към своите изисквания колкото е възможно по-леко. Волята трябва да се ръководи и оформя но не и да се пренебрегва или пречупва. Запазете силата на волята; тя ще е нужна в житейската борба.

Всяко дете трябва да разбира истинската сила на волята и да съзнава колко голяма е свързаната с тази дарба отговорност. Волята е управляващата сила в човешкото естество, силата на решението или на избора. Всяко разумно човешко същество има сила да избере правото. Във всяка житейска опитност Божието слово към нас е: "...изберете днес кому искате да служите..." (Исус Нав. 24:15). Всеки може да подчинява волята си на Божията воля, може да избере да Му е послушен и по този начин, свързвайки се с Божествените средства, да застане там, където нищо не може да го принуди да върши зло. Във всеки младеж, във всяко дете се крие силата, която може да изгради с помощта на Бога един правдив характер и да води полезен живот.

Онзи родител или учител, който обучава детето чрез такива наставления на себеконтрол, ще бъде най-полезен и ще постигне най-траен успех. Неговата работа може да не изглежда достатъчно добра за незадълбочения наблюдател; тя може да не се цени толкова високо, както се цени работата на друг, който държи умът и волята на детето в абсолютно подчинение; но по-късните години ще покажат резултата от по-добрия възпитателен метод.

При отношението си с учениците мъдрият възпитател ще се старее постоянно да им вдъхва доверие и да засилва чувството им за чест. Много полезно за децата е да им се оказва доверие. Голям брой дори и от малките деца имат високо чувство на чест; всички желаят другите да се отнасят към тях с доверие и уважение, и в това имат право. Те не трябва да бъдат карани

да се чувстват наблюдавани при всяко влизане и излизане. Подозрението деморализира и причинява тъкмо злините, що се стреми да предотврати. Вместо да ги наблюдават постоянно, като че подозират някое зло, учителите, които са в близост с учениците си, ще схванат действието на неспокойния дух и ще задействат влияния, противодействащи на злото. Почувстват ли младежите, че им имате доверие, малцина ще се намерят нерешени да се покажат достойни за него.

На същото основание по-добре е да се умолява, отколкото да се заповядва. Защото по този начин онзи, към когото се обръщаме така, има възможност да се покаже верен на добрите принципи. Неговото послушание е по-скоро резултат на свободен избор, отколкото на принуждение.

Правилата, владеещи в училищната стая, трябва да представляват, доколкото е възможно, гласа на училището. Всеки съдържащ се в тях принцип трябва да се изложи пред ученика така, че той да се убеди в неговата справедливост. Тогава той ще се чувства отговорен да следи за опазването на правилата, за които сам е помогнал да се създадат.

Правилата трябва да бъдат малко на брой и добре обмислени; и веднъж издадени, да се наложат. Всичко онова, което не е възможно да се промени, умът се научава да признае и да се приспособи към него. Но възможността да се правят отстъпки поражда желания, надежди и несигурност, а резултатите са безпокойство, раздразнителност и неподчинение.

Трябва да се изтъкне ясно, че Божието управление не признава никакъв компромис със злото. Непослушанието не бива да се допуска нито в дома, нито в училището. Никой родител или учител, на когото е присърце благополучието на поверените на грижите му деца, не ще отстъпва пред упоритото своенравие, презиращо авторитета или прибъгващо до разни извъртвания и поводи с цел да се избегне послушанието. Не любовта, а сантименталността е, която действа неискрено със злото, като се старае чрез ласки, придумване или подкупничество да осигури послушност. Но и в края вместо исканото приема някакъв негов заместител.

“Приносът за грях се присмива на безумните...” (Пр. 14:9). Трябва да се пазим да не гледаме леко на греха. “Нечестивият ще бъде хванат от собствените си беззакония и с въжетата на своя грях ще бъде държан” (Пр. 5:22). Най-голямата неправда, която може да се извърши спрямо едно дете или младеж, е да се остави да бъде вързано в робството на някой лош навик.

Младежите имат вродена любов към свободата и силно я желаят; но имат нужда да разберат, че на това неопределимо благословение човек може да се радва само когато е послушен на Божия закон - съхранителя на истинската свобода. Той посочва и забранява нещата, които унижават и поробват и по този начин закриля послушния от силата на злото.

Псалмистът казва: “И ще ходя нашироко, защото потърсих Твоите правила”. “Твоите свидетелства наистина са моя наслада и мои съветници” (Пс. 119:45, 24).

В усилията си да поправим злото ние трябва да се пазим да не се появи у нас наклонност да намираме грешки или осъждаме. Постоянното укоряване обърква, а не поправя. За много умове и често за особено чувствителните атмосферата на нелюбезната критика е гибелна. Цветята не се разтварят под лъха на ледения ветреца.

Често порицаваното за някоя специална грешка дете, започва да смята тази грешка като своя особеност, като нещо, против което е безполезно да се води борба. Така у него се поражда обезсърчение и безнадеждност, често прикрити от привидно равнодушие или упорство.

Истинската цел на укоряването се постига само когато на виновния се помогне да види грешката си и пожелае да я поправи. Когато това се постигне, посочете му извора на прощение и сила. При това трябва и да се внимава да се запази чувството му на себеуважение, както и да се вдъхне кураж и надежда.

Тази е най-хубавата, но и най-трудната работа, поверена някога на човешките същества. Тя изисква най-голям такт, най-нежна чувствителност, познаване на човешкото естество и родена от небето вяра и търпение, както и готовност за работа, бдение и чакане. Няма по-важна работа.

Желаещите да контролират другите трябва да контролират преди всичко себе си. Възбуденото държание към едно дете или младеж, ще породи само неговото негодувание. Когато родителят или учителят става нетърпелив и е в опасност да говори неразумно, нека замълчи. В мълчанието се крие чудна сила.

Учителят трябва да очаква, че ще среща деца с лоши наклонности и упорити сърца. Но в отношенията си с тях не трябва да забравя, че и той е бил някога дете и се е нуждаел от дисциплина. Даже и сега, с всичките предимства на възрастта, възпитанието и опита, той често греша и се нуждае от милост и дълготърпение. При възпитаването на децата той трябва да има

предвид, че работи със същества, склонни към злото подобно на неговата собствена склонност. На тях им предстои да научат всичко, а някои учат много по-трудно от други. Затова той трябва да има търпение към мъчно възприемчивия ученик, без да го укорява за неговото невежество, а използва всяка възможност да го поощри. Особено нежно трябва да се отнася към чувствителните, нервните ученици. Съзнанието за собствените му несъвършенства трябва да го кара постоянно да проявява съчувствие и дълготърпение към онези, които също се борят с трудности.

Правилото на Спасителя: “И както желаете да правят хората на вас, така и вие правете на тях” (Лука 6:31), трябва да бъде правило за всички, които се нагърбват с отговорността да обучават деца и младежи. Те са по-младите членове на Божието семейство и наши сънаследници на благодатта на живота. Христовото правило трябва да се съблюдава свято в отношенията на учителя към най-тъпите, най-младите, най-грешащите, дори и към заблудените и непокорните.

Това правило ще даде възможност на учителя да не прави достояние на другите грешките и постъпките на някой от учениците. Той ще избягва укоряването или наказването в присъствието на други. Няма да изключи ученика, докато не е направил всичко за неговото поправяне. Но когато стане явно, че той не взема никаква поука и с презирането или незачитането на училищното ръководство застрашава да го провали и да зарази и другите ученици, тогава изключването му става наложително. И все пак позорът на публичното изключване би довел много ученици до крайна безразсъдност и провала. Затова в повечето случаи, когато изключването е неизбежно, не е необходимо да се прави публично достояние. Учителят може да се съветва с родителите и да уреди с тях отстраняването на ученика.

В това време на особена опасност за младите, когато изкушения ги заобикалят от всяка страна и е много лесно да бъдат отвлечени от злото, трябва да се полагат най-големи усилия, за да се върви срещу течението. Всяко училище трябва да е “град за прибежище” на изкушаваната младеж, място, където се постъпва търпеливо и мъдро с нейните глупости. Учителите, които съзнават отговорността си, ще отстранят от себе си всяко нещо, което би им пречило да се отнасят добре със своенравните и непокорните. Законът на техния говор през цялото време ще бъде любов, нежност, търпение и самообладание. Справедливостта ще бъде примесена с милост и състрадание. Когато е необходимо да укорят някого, те не ще прекаляват с думите си, а езикът им ще бъде смирен. С благодат ще изтъкват пред виновния грешките

му и ще му помагат да се поправи. Всеки истински учител ще чувства, че ако сбърка, по-добре би било да сбърка като е проявил по-голяма милост, отколкото по-голяма строгост.

Много младежи, смятани за непоправими, не са така лоши по сърце, както изглеждат. Мнозина, смятани за безнадеждни, могат да бъдат поправени чрез мъдра дисциплина. Обикновено те най-лесно отстъпват пред любезността. Нека учителят спечели доверието на изкушавания ученик и като признава и развива доброто в характера му, може в много случаи да поправи злото, без да привлича вниманието.

Божественият Учител търпи грешащите през цялото време на тяхната греховност. Неговата любов не изстива; старанията Му да ги привлече към себе Си не престават. С отворени обятия чака да прегърне заблудените, бунтуващите се, та даже и отстъпилите. Сърцето Му се трогва от безпомощността на малкото дете, което е зле третирано. Викът на човешките страдания никога не остава нечути от Него. Всички са Му скъпи, но грубите, мрачните, упоритите човеци будят в Него най-много съчувствие и любов; защото Той проследява резултата от причината. Най-лесно изкушаваният и най-наклонният да сгреша е специален обект на грижата Му.

Всеки родител и всеки учител трябва да съхранява в себе си качествата на Онзи, Който има присърце каузата на нещастните, страдащите и изкушаваните. Той трябва да "състрадава с невежите и заблудилите, защото и сам той е обиколен с немощ" (Евр. 5:2). Исус се отнася с нас много по-добре, отколкото заслужаваме; и както Той третира нас, така ние трябва да третираме другите. Поведението на никой родител или учител не е оправдано, ако не прилича на това, който Спасителят би следвал при подобни обстоятелства.

Среща с дисциплината на живота

Вън от дисциплината на дома и училището всички трябва да се подчинят и на строгата дисциплина на живота. На всички деца и младежи трябва да им бъде изяснено, как да приемат разумно тази дисциплина. Вярно е, че Бог ни обича, че действа за нашето щастие и че ако Неговият закон се спазваше, никога не бихме познали що е страдание; но не по-малко вярно е и това, че в този свят страданията, трудностите и мъките се появяват във всеки живот като последствия от греха. Ние бихме могли да направим на децата и младежите благодеяние за цял живот, като ги научим да посрещат смело тези

трудности и товари. Нека съчувствието, което проявяваме към тях никога не поражда себесъжаление. Те се нуждаят от това, дето би ги вдъхновило и подкрепило, а не обезсилило.

Те трябва да бъдат научени, че този свят не е място за парад, а бойно поле. Всички са призвани да понасят трудности и несгоди като добри войници. Трябва да са силни и мъжествени. Нека бъдат научени, че характерът се изпитва по готовността да се носи бремето и да се извършва необходимата работа, макар да не бъде призната или възнаградена от хората.

Истинският начин за справяне с трудностите не се състои в отбягването, а в преобразяването им. Това се отнася за всички видове дисциплина - както за ранната, тъй и за по-късната. Ако ранното възпитание на детето се занемари и като последица се засилят лошите му наклонности, това ще затрудни и по-сетнешното му възпитание. Ето защо дисциплината е често един твърде болезнен процес, причиняващ страдание на по-ниското естество, понеже противоречи на неговите желания и наклонности; но пред по-висшата радост болката може да престане.

Всяко дете и всеки младеж трябва да бъдат учени, че когато се преодоляват всяка грешка, всяко заблуждение, всяка трудност представляват стъпало към по-възвишени и по-добри неща. Всички, които са правили някога живота достоен за живеене, са постигнали успех чрез такива опитности.

*“Височините, до които велики мъже са достигнали,
не са били достигнати на един скок;
но докато другарите им са спели,
те са се изкачвали през цялата нощ”.*

*“Ние се издигаме с помощта на нещата на които сме стъпили;
с помощта на доброто, което сме усвоили;
на пожертваната гордост, на усмирената страст
и побеждаването на злините, които ежечасно срещаме”.*

*“Всички обикновени неща и всекидневни случки,
които често започват и свършват, преди да е изтекъл един час,
нашите удоволствия и нашите недоволства,
всички те са стъпала, по които можем да се изкачим нагоре”.*

Ние трябва да “не гледаме на видимите, но на невидимите; защото видимите са временни, а невидимите - вечни” (2 Кор. 4:18). Размяната, която

правим, жертвайки себелюбиви желания и наклонности, е размяна на безценното и преходното с ценното и непреходното. Това не е жертва, а безконечна печалба.

“Нещо по-добро” е лозунгът на възпитанието, законът на всеки истински живот. Когато Христос ни моли да изоставим нещо, Той ни предлага на негово място нещо по-добро. Често младежите се стремят към цели и занимания, които не изглеждат да са лоши, но не са и най-добрите. Те отклоняват живота от най-благородната му цел. Своеволни мерки или преки обвинения не могат да накарат младежите да се откажат от нещата, които им са мили. Затова за предпочитане е да бъдат напътени към нещо по-добро от любов към покаяние, амбицията или самозадоволството. Доведете ги в досег с истинската красота, с по-възвишените принципи и по-благородния живот. Дайте им да видят Този, Който е “любвеобилен”. Щом веднъж погледът се насочи върху Него, животът намира своя център. Там въодушевлението, благородната преданост, пламенната преданост на младите намират своя истински идеал. Дългът става удоволствие, жертвата - радост. Най-висшата цел и най-голямата радост на един такъв живот е да почитаме Христос, да станем като Него и да работим за Него.

“Христовата любов ни принуждава” (2 Кор. 5:14).

ПО-ВИСШИЯ КУРС

“Защото от древността не се е чуло, до уши не е стигало, око не е видяло друг бог освен Тебе да е извършил такива дела за ония, които Го чакат”.

Глава 35 - Училището на бъдещия свят

“Те ще гледат лицето Му; и Неговото име ще бъде на челата им”.

Небето е училище; неговата област на изучаване - вселената; неговият учител - Безпределният. Клон от това училище бе основан в рая; и щом се изпълни изкупителният план, образованието в Едемското училище ще започне пак.

“Каквото око не е видяло и ухо не е чуло, и на човешко сърце не е дохождало, всичко това е приготвил Бог за тия, които Го любяат” (1 Кор. 2:9). Само чрез Неговото слово човек може да придобие познание за тези неща. Но дори и тези усилия ще ни дадат само едно частично откровение.

Ето как пророкът от Патмос описва местоположението на бъдещото училище:

“И видях ново небе и нова земя, защото първото небе и първата земя преминаха... Видях и светия град, новия Ерусалим, да слиза из небето от Бога, приготвен като невеста, украсена за мъжа си” (Откр. 21:1, 2). “И градът нямаше нужда от слънце, нито от луна, да го осветяват, защото Божията слава го осветяваше и неговото светило е Агнето” (Откр. 21:23).

Между основаното в началото в Едем училище и училището на бъдещето лежи цялото времетраене на земната история - историята на човешките престъпления и страдания, на Божествената жертва и на победата над смъртта и греха.

Не всички условия на първото едемско училище ще се намират и в училището на бъдещето. Там няма да има дърво за познаване на доброто и злото, предлагащо възможности за изкушение. Няма да има никакъв изкусител, нито възможност за съгрешаване. Всеки характер ще е издържал изпита на злото, и няма да бъде чувствителен към неговата сила.

“На този, който победи, ще дам да яде от дървото на живота, което е всред Божия рай” (Откр. 2:7). Поставянето дървото на живота в Едем бе

условно и накрая бе оттеглено. Но дарбите на бъдещия живот са абсолютни и вечни.

Пророкът вижда “река с вода на живот, бистра като кристал, която извираше от престола на Бога и на Агнето... И от двете страни на реката имаше дърво на живот...” “...и смърт не ще има вече; нито ще има вече жалеене, ни плач, ни болка; първото премина” (Откр. 22:1, 2, 21:4).

*“Твоите люде всички ще бъдат праведни;
Земята ще им бъде вечно наследство;
Те са клонче, което Аз съм посадил,
дело на Моите ръце, за да се прославям”
(Исая 60:21).*

Възвърнат отново в присъствието на Бога, човекът пак ще бъде поучаван от Бога, както и в началото: “...Людете Ми ще познаят Моето име; затова ще познаят в оня ден, че Аз съм, Който говоря: ето, Аз” (Исая 52:6).

“Ето, скинията на Бога е с човеците; Той ще обитава с тях; те ще бъдат Негови люде и сам Бог, техен Бог, ще бъде с тях” (Откр. 21:3).

“Това са ония, които идат от голямата скръб и са опрали дрехите си и са ги избелили в кръвта на Агнето. Затова са пред престола на Бога и Му служат денем и нощем в Неговия храм... Няма да огладнеят вече, нито да ожаднеят вече; нито ще ги удари слънцето, нито някой пек; защото Агнето, Коего е пред средата на престола, ще им бъде пастир и ще ги заведе при извори с текущи води; и Бог ще обърше всяка сълиза от очите им” (Откр. 7:14-17).

“Защото сега виждаме нещата неясно, като в огледало, а тогава ще ги видим лице с лице; сега познавам отчасти, а тогава ще позная напълно, както и съм бил напълно познат” (1 Кор. 13:12).

“Те ще гледат лицето Му; и Неговото име ще бъде на челата им” (Откр. 22:4).

Там, когато бъде премахната завесата, пречеща ни да виждаме ясно, и очите ни съгледат онзи красив свят, в който сега само надзъртаме през микроскопа; когато погледнем славата на небесата, изследвана сега отдалеч с помощта на телескопа; когато бъде премахната разрухата на греха и цялата земя се яви “в красотата на Господа, нашия Бог”, какво широко поле за изучаване ще се открие пред нас! Там ученият ще може да чете доклада за сътворението и не ще забелязва нищо, напомнящо за закона на злото. Ще

може да слуша музиката на природните гласове, без да долавя нито звук на плач, нито нотка на скръб. Във всички сътворени неща ще открива само един почерк - цялата вселена разгласяваща Божието име - и никаква следа от злото не ще се намира нито на земята, нито в морето, нито в небето.

Там ще се живее райски, живот в градини и поля. "Те ще построят къщи и ще живеят в тях; ще насадят лозя и ще ядат плода им. Няма те да построят, а друг да живее там... Защото дните на Моите люде ще бъдат като дните на дърво и избраните Ми задълго ще се наслаждават в делото на ръцете си" (Исаия 65:21, 22).

Там не ще има нищо, което да поврежда, нито да погубва в цялата Ми света планина, казва Господ" (Исаия 65:25). Там на човека ще се възвърне първоначалното му владичество и по-нисшите творения ще признават неговата власт; свирепите ще станат кротки и страхливите - доверчиви.

Историята

На учация се там ще се открие една всеобхватна и неизразимо богата история. Божието слово тук на земята му дава възможност да се запознае с обширното поле на историята и да добие някои сведения за принципите, управляващи хода на човешките събития; но кръгозорът му е ограничен и помрачен и знанията му са непълни. Едва застанал в светлината на вечността, той ще стане способен да вижда всичко ясно.

Тогава пред него ще се разкрие ходът на великата борба, която води началото си преди да започнат вековете и ще свърши само когато времето спре. Историята за произхода на греха; на съдбоносната лъжа с нейното криволичещо действие; за истината, която, неотстъпвайки от пътя си, е посрещала и побеждавала заблудата - всичко това ще се изясни. Завесата, спусната между видимия и невидимия свят, ще бъде отдръпната, и ще се разкрият чудни неща.

Едва когато видим Божиите провидения в светлината на вечността, ще разберем какво дължим на грижите и намесата на Неговите ангели. Небесните същества взимат дейно участие в делата на хората. Често те са се явявали в блестящо като светкавица облекло; друг път в човешки образ, облечени в пътничско облекло. Гостували са в човешки домове; действали са като водачи на замръкнали и закъснели пътници. Осуetyавали са лошите намерения на погубителя и са отклонявали удара на противника.

Управниците на този свят не знаят, че често в техните съвети са говорили ангели. Човешки очи са спирали погледа си на тях; човешки уши са слушали апелите им. В законодателните и в съдебните зали често пъти ангели

са говорили в защита на някой преследван и измъчван. Те са осуetyвали намерения и са задържали злини, които биха докарали зло и страдания на Божиите чада. Всичко това ще стане ясно на учениците в небесното училище.

Всеки изкупен ще узнае службата на ангелите в неговия личен живот. Ангелът - негов пазител от началото на живота му; ангелът, бдял над стъпките му и закрилял го във време на беда; ангелът, придружил го до долината на смъртната сянка и отбелязал мястото на неговия гроб, който пръв ще го поздрави в утрото на възкресението - каква радост ще бъде да разговаря с него и да научи от него историята на Божията намеса в индивидуалния живот, на участието, което Небето е взимало във всяко дело за човечеството!

Тогава ще се изясни всичко объркано в житейските преживявания. Онова, което ни е изглеждало само объркване и разочарование, разбити намерения и осуetyени планове, ще ни се открие като велика, управляваща, победоносна цел, Божествена хармония.

Там ще видят плода на своя труд всички с несебелюбив дух. Резултатът на всеки добър принцип и благородно дело също ще се види там. Донякъде това може да видим и още тук на този свят. Но колко малко са сега случаите, когато резултатите и от най-благородното дело стават известни на извършителя! Колко много хора се трудят несебелюбиво и неуморно за такива, които преминават отвъд техния досег и знание! Колко родители и учители заспиват за последен път с мисълта, че трудът им е бил напразно; те не знаят, че верността им е разпечатала извори на благословение, които не престават да бликат; само чрез вяра виждат те възпитаните от тях деца да служат за благословение и въодушевление на своите близни и влиянието да се повтаря стократно.

Много работници изпращат на света вести на подкрепа, надежда и кураж, думи, които вливат благословение в сърцата във всяка страна; за резултатите обаче на своя труд те, трудилите се в самота и неизвестност, знаят много малко. Така са се предавали дарби, така са се носели бремена, така се е работило. Хора сеят семето, а жетвата, която то дава над техните гробове, била пожъната и използвана от други. Садят дървета, за да могат други да ядат плода им. На тази земя те са доволни да знаят поне, че чрез труда си са повлияли за добро. Действието и въздействието от всичко това ще бъде видяно в бъдещия свят.

На небето се води доклад за даден на хората Божи дар, за да ги води към несебелюбива служба. Проследяването му във всички широкоразклоняващи се направления, срещата с онези, които са се

облагодородили и издигнали чрез нашите усилия, откриването в тяхната история на действието на добрите принципи - ето това ще бъде един от предметите за изучаване в небесното училище; това ще бъде и една от неговите награди.

Там ще познаваме, както самите ние сме познати. Там ще намери най-вярно и най-сладко приложение любовта и съчувствието, които Бог е насадил в човешкото сърце. Чистото общуване със святите същества, хармоничният живот в обществото на блажените ангели и на верните от всички векове, свещената връзка, свързваща "цялото семейство на небето и земята" - това са все от опитностите на бъдещия живот.

Там ще има музика и пеене, такава музика и такива песни, каквито никое човешко ухо не е слушало, нито на ума на човека е идвало, освен във видения от Бога.

"Както певците, тъй свирачите" ще бъдат там (Пс. 87:7). "Тия ще извикат с висок глас, ще издадат силен глас, за величието Господне..." (Исаия 24:14).

"Защото Господ ще утеши Сиона, Той ще утеши всичките му запустели места и ще направи пустотата му като Едем и запустяlostта му като Господнята градина; веселие и радост ще се намери в него, славословие и глас на хваление" (Исаия 51:3).

Там всяка сила ще се увеличава, всяка способност ще се развива. Там ще се осъществят най-великите идеали и най-висшите амбиции. И все пак постоянно ще се явяват нови височини за изкачване, нови чудеса за възхищение, нови истини за разбиране и нови предмети, с които да се занимават силите на тялото, ума и душата.

Всички съкровища на вселената ще бъдат разкрити, за да бъдат изучавани от Божиите чада. С неизказано възхищение ние ще навлизаме в радостта и мъдростта на непадналите същества. Ще споделяме с тях съкровищата, натрупвани от векове на векове, прекарвани в съзерцание на делата Божии. А когато годините на вечността минават и минават, ние ще се натъкваме на все по-славни откровения. Дарбите, с които Бог ще ни дарява постоянно, ще бъдат "несравнено повече, отколкото искаме или мислим" (Еф. 3:20).

"...и Неговите слуги ще Му служат" (Откр. 22:3). Земният живот е начало на небесния живот; възпитанието на земята е запознаване с принципите на небето; службата на тази земя е обучение за службата в

небето. Това, което сме по характер и служба, е сигурно указание за това, което ще бъдем в нашия бъдещ живот.

“...Човешкият Син не дойде да Му служат, но да служи...” (Матей 20:28). Христовата служба на земята е Негова служба и на небето и нашата награда, защото сме работили с Него тук в този свят, ще бъде по-голямата сила и по-голямата привилегия да работим заедно с Него в бъдещия свят.

“...вие сте Ми свидетели, казва Господ, че Аз съм Бог” (Исая 43:12). Такива ще бъдем и във вечността.

Защо се позволи великата борба да продължава през вековете? Защо стана така, че съществуването на Сатана не бе прекратено още в зората на неговия бунт? За да се убеди вселената в справедливото действие на Бога срещу зло; за да получи грехът вечна присъда. В изкупителния план има неизчерпаеми за вечността висини и дълбини, чудеса, в които ангелите желаят да надникнат. От всички създадени същества само изкупените познават от опит действителната борба с греха; те са работили заедно с Христос и са участвали в Неговите страдания, така, както даже ангелите не са могли да участват; няма ли какво да свидетелстват за науката на изкуплението - нищо ли няма, което да е от полза за непадналите същества?

Даже и сега “многообразната премъдрост на Бога” става позната “на небесните началства и власти” чрез църквата. А Бог ни “съвъзкреси, тури ни да седим с Него на небесни места...”, за да показва през идните векове премногото богатство на Своята благодат чрез добрината Си към нас в Христа Исуса” (Еф. 3:10, 2:6, 7).

“А в храма Му всеки възгласява: Слава!” (Пс. 29:9) и песента, която изкупените ще пеят - песента на техния духовен опит - ще възвестява също Неговата слава: “Велики и чудесни са Твоите дела, Господи Боже Всемогъщи; праведни и истинни са Твоите пътища, Царю на вековете. Кой няма да се бои от името Ти, Господи, и да Го прослави? Защото само Ти си свят”.

В нашия земен, ограничен от греха живот най-голямата радост и най-висшето възпитание се крият в служенето. И в бъдещото ни състояние, неспъвано от ограниченията на грешното човешко естество, нашата най-голяма радост и най-висше възпитание ще се намират в служенето - свидетелстването, и като свидетелстваме, ще получаваме нови познания по отношение на “богатството на славата на тая тайна, сиреч, Христос между вас, надеждата на славата”.

“...Още не е станало явно какво ще бъдем; но знаем, че когато стане явно, ще бъдем подобни Нему, защото ще Го видим както е”.

Тогава, в резултатите на Своето дело, Христос ще види Своята награда. В онова голямо множество, което никой не може да изброи, представено “непорочно в присъствието на Неговата слава”, Този, чиято кръв ни изкупи, и Чийто живот ни бе за поука, “ще види плодовете от труда на душата Си и ще се насити”.